

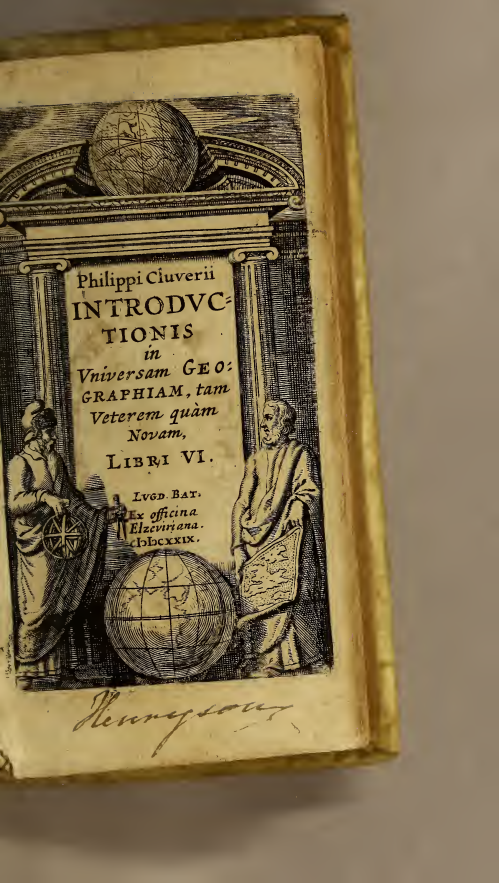

John Carter Brown
Library
Brown University

**Brown
University**

Presented by

Robert F. Seybolt

Philippi Cluverii
INTRODVCTIONIS
in
*Vniuersam GEOGRAPHIAM, tam
Veterem quàm
Novam,*
LIBRI VI.

LVGD. BAT.
Ex officina
Elzeviriana.
MDCXXIX.

Henryson

~~Smell~~
~~Volke~~

Illustriss. & Ampliss. Viro

DOMINICO MOLINO

Patritio & Senatori Veneto,

S. D.

IOSEPHVS VORSTIVS EV. F.

Omnes plures causa sunt, Vir Illustrissime, quae me impulserunt, cur foetum hunc posthumum PHILIPPI CLUVERI cura mea concreditum clarissimo tuo nomini inscribendum esse duxerim. sive enim tua erga defunctum merita considerem, sive in nos nostramque familiam à te collata beneficia, sive denique, quod palmarium esse puto, incredibilem illum tuum in bonas literas ac literatos omnes amorem, summo cum studio ubique terrarum eos juvandi promovendique conjunctum, nemini nisi uni tibi meritisimo operis hujus dedicationem deberi comperio. Qualis autem quantaque semper fuerit tua, qua Cluverium nostrum, dum nobiscum esset, prosecutus es benevolentia, vel inde satis superque constare potest, quod de manibus etiam demortui porro bene mereri pergas; dum posterorum ejus orbitati favorem ac opem tuam deesse nullo modo pateris. Qua res certam mihi

A 2 *spem*

~~443772~~

spem facit, diviniore illius animi par-
 tum hunc immaturum minime à te de-
 relictum iri. Patrocinium tuum im-
 plorat, Vir Illustrissime; & quod in eo
 imperfectum obscurumque, breve, heu!
 nimium, genitori suo vita spatium con-
 cessum esse voluit, id nominis tui splen-
 dor ac consummata laus uti perficiat ac
 illustret, obnixè petit. Tu qui vivum
 nihil desiderare, quod quidem ab huma-
 nitate tua exspectari poterat, voluisti,
 neque mortuo, ut confido, hanc denega-
 bus gratiam. Merentur id eximia viri
 virtus & eruditio, tibi, si cuiquam, per-
 specta; meretur id summa illius olim in
 te observantia. Quantam vero jactu-
 ram in illius morte, eruditis omnibus
 acerba, respublica literaria fecerit, non
 unius pagine res est, aut paucularum
 linearum, non ex alio hoc disces me-
 lius, quam ex eo quem maximus in deli-
 tiis habes D. Hincio tuo, viro ingenti-
 bus meritis ac fama supra conditionem
 humanam evedto, qui de more majorum
 collega sui exequias funeris disertissima
 oratione, ex pio officio celebravit. Verum
 luctuosa hac de obitu auctoris nostri re-
 cordatione relicta, ad latiore me con-
 fero. Accedo ad tua in carissimum mihi
 fratrem benefacta, quibus totam fami-
 liam nostram tibi debendi ream consti-
 tuisti,

tuiſti, quæ talia tantaque ſunt, ut
 tuus ex aſſe non ſolum dici frater velit,
 ſed & debeat. Tu ille es, Vir Illuſtriſſi-
 me, qui primus meum Adolphum in illas
 Italia oras advenientem complexu, be-
 nevolentia, amore, ac familiaritate tua
 dignatus es. Neque magnum tuum hic
 ſilere lubet Heinſium, cui cum is de-
 beat quamplurimum, hoc tamen debere
 volet ſemper maximum, quod literis
 ſuis aditum illi ad te paraverit liberio-
 rem. Tu toto quo ibidem vixit tempo-
 re, ita illum fovisti, ita tutatus es,
 ut omne deſiderium patriæ parentum-
 que magna ex parte leniveris, adeo ut
 vix, imo ne vix quidem procul ſuis
 ſe eſſe ſenſerit. Tua opera clari doctiſ-
 que quamplurimis in Italia viris inno-
 tuit, Bibliothecas celeberrimas intro-
 ſpexit, ac ea oculis auribusque uſur-
 pavit, quæ haud facile cuiquam ex
 tanto peregrinantium numero viden-
 da audiendaque contingere ſolent. Et
 cum reliquæ Italia luſtranda deſiderio
 teneretur, ac demum domum reverten-
 di, tu ubique eum commendatitiis
 proſecutus es; quibus adiutus, Lega-
 tis tribus Sereniſſima Venetæ Reſpu-
 blica ita carus acceptuſque fuit, ut
 partim eorum hoſpitio per Italiam, par-
 tim comitatu in reditu uſus, uberrimè

tum fructum peregrinationis sua in pa-
 riam reportasse, jure gloriari possit. Quis
 digne depradicet Illustrissimi heroïs Rei-
 neri Zeno, gravissimi, tum temporis
 cum Roma esset, apud Pontificem Ora-
 toris singularem humanitatem, qui aula
 sua exceptum, maxima cum verecun-
 dia non semel renitentem, ita benigne
 tractavit, ut perpetua apud nos sit fu-
 tura beneficiorum ejus memoria, ac no-
 minis illius cultus? quis magnam illam
 M. Antonii Mauroceni animam pro me-
 ritis extollat? qui cum ad potentissimos
 nostros Ordines è Legatione Sabaudica,
 qua gloriosissime defunctus erat, Orator
 mitteretur, Augustam Taurinorum in
 comitatu successoris sui Illustrissimi &
 excellentissimi Laurentii Paruta adpel-
 lentem, non modo lubentibus oculis con-
 spexit, verum etiam ad diem itineri suo
 praestitutum apud se detinuit, ac comi-
 tum suorum numero adscriptum sal-
 vum ac incolumem ad patria lares, pe-
 riculosus hisce temporibus, reduxit. Qua
 praestanti summorum virorum benefi-
 centia in perpetuum quidem illi devin-
 ctus manebit, tibi tamen soli tantum
 quantum ceteris omnibus; utpote cujus
 autoritas ac existimatio apud singulos,
 illi conciliatrices tantorum favorum ex-
 titere. Quanquam autem tot nominibus
 scripti

scripti huius tibi vendices dedicationem,
 nullatamen re propius ea ad te spectare
 videtur, quam propter excelsum illum
 tuum animam ac plane heroicam, ita
 erga humaniores literas affectum, ut ini-
 quo hoc saeculo solus fere ad excitanda
 & sustentanda litteratorum ingenia na-
 tus esse videaris, dum sic eos aestimas, sic
 diligis ac pro virili tueris, ut tibi uni
 primatum hac in parte deferentes, toti
 se ad tui venerationem convertere jam
 coeperint. Taceo reliquas tuas virtutes,
 quibus mortalitatis huius limites tran-
 scendens, proxime ad divinitatem acce-
 dere diceris. Quis summum in Remp.
 studium, quis prudentiam singularem,
 ac in maxima autoritate raram comita-
 tem, quis omnigena eruditione plene im-
 butum pectus, quis oris facundiam ineffa-
 bilem, quis incorruptam tuam fidem,
 candorem, ac tantam perpetuae humani-
 tis constantiam, quanta vel in homine
 optari possit, non modo collaudare, sed
 admirari pro magnitudine earum queat?
 Gloriosum quidem sibi putat frater, Ita-
 liam tuam, humani generis delicias, vi-
 disse; Italiae urbium ocellum Venetias
 adiisse; at te quod coram cognoscere po-
 tuerit ac colere, purpuratorum Patrum
 decus eximium ac prisca nobilitatis Ve-
 neta magnum columen, id vero serio

triumphat. De majoribus tuis, viris do-
 mi forisque maximis, multa dicenda fo-
 rent. Offerunt se nobis Iacobi, Cræsi, An-
 dreæ, Hieronymi ac Aloisii, in toga, ar-
 mis ac literis jam multa ante secula
 strenuissimi, & antiquissima Molino-
 rum prosapia clarissima lumina. Verum
 cum publici annales hos jam dudum lo-
 quantur, & nihil potius, quam pauca de
 sublimibus illis animabus referre expe-
 diat, in te uno tota mea cogitatio defixa
 maneat, in quem natura parens, mira-
 culi instar aliquid edere gestiens, omnes
 omnium genitilium tuorum concessit vir-
 tutes, ut quas in singulis admiramur sin-
 gulas, in te suspiceremus ac veneraremur
 universas. Accipe itaque, magne pa-
 trone, serena fronte literarium hocce
 munusculum, meritis ac virtutibus tuis
 debitum, quod alienis laboribus extru-
 ctum adornatumque, nostra vero indu-
 stria ac cura in lucem bono publico pro-
 tractum, Amplitudini tuæ in grati ani-
 mi signum, submisisse offerimus ac dedica-
 mus; daturi aliquando, si genius fauceat
 & fata sinant, majora teque digniora.
 Vale sæculi decus, & nos nomini dignita-
 tiq; tuæ devotissimos amare perge.

PHILIPPI CLVVERII
 INTRODUCTIONIS
 IN VNIVERSAM GEOGRAPHIAM,
 tam novam, quam veterem,
 LIBER PRIMVS.

C A P. I.

*Quid Geographia, & quid Globus
 seu Orbis terra.*

GEOPGRAPHIA est terre uni-
 versæ, quatenus nobis cog-
 nita est, descriptio. Vocabulum
 ejus Græcum est : nam à
 γαῖα, sive γαῖη, id est, terra (pro quo
 in compositione usurpatur γαῖα) &
 γραφω, hoc est, scribo, compositum
 fit Γεωγραφία, id est, Terræ-descriptio.
 Differt autem Geographia à Cosmo-
 graphia, ut pars à toto ; à Chorogra-
 phia, ut totum à parte. Cosmographia
 quidpe, quæ à κόσμος, id est, mundus,
 & γραφω, dicitur Mundi-descriptio,
 est totius universi seu Mundi tam ele-
 méntaris quam ætherei descriptio. Cho-
 rographia, cujus vocabulum à χώρῃ
 vel χώρα, id est, regio, & γραφω cō-
 ponitur, est regionis alicujus particula-
 ris descriptio ; veluti Hispaniæ, Italiæ,
 Germaniæ : hujus pars iterum est To-
 pogra-

pographia, quæ à τὸν , id est, locus, & γρῆφω dicitur; est hæc loci alicujus particularis descriptio; utpote agri sive territorii, alicujus oppidi, seu pagi: in qua etiam arva, prata, arbores, plateæ, & ædificia depicta veniunt. Geographia autem solius terræ situm describit. Terræ autem nomine in Geographia non separatim quartum elementum, ut Physici, accipimus: sed complexim terram, una cum aquis infusis, pro totius universi centro intelligimus, quod à figura, Orbis, seu Globus, terræ vocatur. Globus quidpe est corpus solidum, undique rotundum, unica superficie contentum; in medio habens centrum sive punctum, à quo omnes lineæ, ad superficiem ductæ sunt æquales. Vnicus igitur ex utroque elemento Globus conficitur; unamque & eandem convexam constituit utrumque superficiem. Hunc vero terræ Globum varie Geographi in circulos atque parteis distinguunt: de quibus singulis ordine agendum.

• C A P. II.

De Globi partibus & Circulis.

P Rimum Axis in Globo constituitur, sive linea recta, per centum terræ traducta; quæ est totius mundi diameter,

ter, à præpositione Græca $\alpha\lambda\gamma$, id est, per, & verbo $\muετρεω$, id est, metior, dicta; quasi medium dimetiens, circum quam volvitur atque convertitur Mundus.

Axis autem extrema, Poli mundi appellantur, à verbo $πωλεω$, quod est, verto: unde & vertices Latinis, & cardines dicti; quia circum hos tota mundi machina, circumvolvitur. quorum alter Arcticus, id est, Ursinus, $\delta\alpha\pi\omicron\tau\eta\varsigma$ $\alpha\prime\rho\kappa\tau\epsilon\varsigma$, ab ursa, vicino sidere; alter Antarcticus nominatur, quia Arctico ex diametro est oppositus.

Arcticus polus, qui & Borealis sive Boreus, & Aquilonaris sive Aquilonius, à Borea sive Aquilone vento, qui ab hac plaga spirat, & Septentrionalis dicitur, à septem stellis, quas Triones vocant, est is, qui in his locis, quæ nos incolimus, semper adparet.

Antarcticus, qui & Australis, & Austrinus, & Notius, ab Austro sive Noto vento, & Meridionalis, à mundi plaga dicitur, est is, qui nostro hemisphærio nunquam conspicitur; sed sub Horizonte latet.

Porro Globo terrarum octo præcipui assignantur circuli, bifariam distincti: primum dividuntur pari numero in

in Majores atque Minores. Majores dicuntur, qui idem cum globo obtinent centrum; ipsumque globum in duas fecant partes æquales. Sunt autem Æquinoctialis, sive Æquator, Zodiacus, Horizon, Meridianus. Minores dicuntur, qui diversum habent centrum à globi centro; quique globum in duas partes dividunt inæquales. Sunt vero, Tropici duo, totidemque Polares.

Rursus, ex universis circulis quinque dicuntur Recti, sive Paralleli, id est, æquidistantes, quod eosdem cum universo polos habeant; quodque æqualiter inter se in latitudinem distent. Sunt autem, Æquator, Tropici duo totidemque Polares. Reliqui tres dicuntur Obliqui, quod diversos à mundi polis habeant suos polos.

C A P. III.

De Quatuor Maioribus Circulis.

MAjores Circuli distinguuntur in Fixos, atque Mobiles. Fixi, sive immutabiles, dicuntur, qui eundem perpetuo locum in globo obtinent; ideoque in globi superficie pinguntur. Sunt autem Æquator & Zodiacus. Mobiles sive mutabiles dicuntur, qui non eandem semper in Globo sedem obtinent; sed multipliciter, pro varia regionum

num atque locorum mutatione mutantur: ideoq; extra Globi superficiem designantur. Sunt Horizon & Meridianus. Sed de singulis agendum.

De Horizonte.

Ὁρίζων, Horizon, Latine Terminator, Finitor, & Finiens, est circulus major mutabilis, qui conspectam mundi partem ab inconspēta dirimit; hoc est, inferius hemisphærium ab superiore. Describitur in theca sive armilla Globi; hujus enim superficies, quæ super est, vere Horizontis munere fungitur; dirimens globum in duas æquas partes. Est autem duplex: alter, qui ratione atque intelligentia percipitur; alter, qui sensu. Is qui intelligentia percipitur, est is, qui ad fixarum stellarum orbem pertingit, & in duas æquales partes universam mundi sphaeram dividit; ita ut alterum hemisphærium super terram exstet, alterum sub terra condatur: Estque iterum duplex; Rectus & Obliquus. Rectus est, qui per mundi polos transiens, polum seu verticem habet sub Æquatore; quem ad rectos angulos interfecat. Obliquus dicitur, cujus vertex ultra citrave Æquatorem incidit; quique Æquatorem ad Obliquos angulos interfecat; altero

altero mundi polorum sursum elevato, altero deorsum depresso. hujusmodi Horizontem qui habent, iis Sol & reliqua sidera obliquo adscendunt & descendent motu. Is vero quem sensu percipimus, est Horizon, qui oculo nostro terminatus, quoad usq; conspectus ferri potest, extenditur, dividens partem Orbis, quæ nobis cernitur, ab ea quæ non adparet. cuj⁹ diametri longitud. CLXXX stadia, id est, millia passuum XXII cum dimidio, milliaria Germanica v cum v octavis, non excedere putatur; quod oculorum acies non ultra se extendit. Mutabilis dicitur atque multiplex Horizon, quia non potest mutari locus, quo versus eas, quantumvis mutatio ea perexigua sit, quin una varietur horizon, regio, & cælum. atq; hac ratione infiniti possunt fingi Horizontes. Porro Horizontis duo sunt poli: quorû alter Arabico vocabulo, dicitur Semith, corrupte vulgo Zenith: estq; punctum perpendiculariter vertici nostro incumbens: alter vocatur Nadir vulgo, at proprie Nathir; superiori ad diametrum oppositus; Antipodum cervicibus incumbens.

De Æquinoctiali.

Æquinoctialis, qui & Æquidialis,
Græce

Græce Ἰσημερινός, & Æquator, est circulus quinque parallelorum maximus, qui globum in duas partes æquales septentrionalem & meridionalem dividit, æquali spatio ab utroque polo distans. quem cum Sol attingit, æquale toto Orbe efficit diei ac noctis spatium; unde & nomen ei quaesitum. Fiunt autem ejusmodi Æquinoctia, quæ Æquidialia antiquis dicebantur, bis in anno: semel in principio Arietis, quum Vernum, atque iterum in principio Libræ, ubi Autumnale vocatur. Cæterum navtæ Æquatoré vulgo adpellant Mediam lineam, sive nude Lineam κατὰ ἕξοχλῶ.

De Zodiaco.

Ζωδιακός, Zodiacus, est circulus major, inter mundi polos oblique locatus; ex una parte Tropicum æstivum in principio Cancris, ex altera hibernum in principio Capricorni adprehendens; ac medium interfecans Æquatorem; à quo vicissim secatur, circa principia Arietis & Libræ: ita uti altera ejus medietas ab Æquatore ad polum Arcticum, altera ad Antarcticum declinet. Dividitur in XII partes, quæ signa vocantur: unde nomen Latinum Signifer: Græcū vero Ζωδιακός ἀπὸ τῶν ζῳδιῶν, hoc est, animalibus, quæ in eo finguntur.
quorum

quorum nomina, duobus versibus ab
Aufonio expressa, sunt ista :

♈ ♉ ♊ ♋

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer,

♌ ♍

Leo, Virgo,

♎ ♏ → ♐

Libra, Scorpius, Arcitenens, Capra,

♑ ♒

Amphora, Pisces.

Horum versuum prior Septemtriona-
lia, posterior Australia signa continet.
Singulis vero signis xxx tribuuntur
gradus; qui computati cccxx in uni-
versum conficiunt; in quos totus di-
stribuitur Orbis terrarum.

De Meridiano.

Meridianus, Græce μεσημβρινός,
major mutabilis circulus est, qui per
polos mundi, & dati cujlibet loci
verticem ductus, Æquinoctialem ex
transverso intersecat; totumque terræ
Orbem in duas partes dispescit; altera
ejus medietate ad Ortum, altera
ad Occasum relicta: ita dictus, quod
Sol, cum in nostro hemisphærio eum
attingat, apud nos atq; omnes eos, qui
sub eodem Meridiano, Septemtriones
Austrum-

Austrumve versus sunt positi, facit medium diei: ac rursus medium noctis, cum in inferiore hemisphærio ad eundem perveniat. Hujus igitur potissimum officium est, medium diem mediamq; noctem ostendere. Est autem Vertex loci, punctum in cælo, directe illi loco suprapositum, vel vertici capitis cujusvis hominis perpendiculariter incumbens. Mutabilis dicitur Meridianus, quia si tantillum, ortum occasumve versus progrediaris, alius continuo erit Meridianus: ita uti semper mutetur una nobiscum pro ratione locorum ac regionum, in quibus consistimus. Atq; hac ratione infiniti constitui possunt Meridiani: quot enim puncta verticalia, tot Meridiani dabuntur.

C A P. IV.

De quatuor minoribus Circulis.

D E T R O P I C I S.

TRopici circuli sunt duo, æquali spatio ab Æquatore distantes: quorum alter, qui nobis propinquior est, Cancricus Tropicus; alter in Austrum vergens, Tropicus Capricorni dicitur. Latini Solstitiales adpellant, propterea, quod Solstitia in iis fiunt. hosce quippe circulos Sol nunquam egreditur, verum quum ad alterum eorum pervenit, retrorsum

B se

se convertit: unde & nomen acceperunt, $\delta\alpha\tau\acute{o}\tau\ \tau\epsilon\sigma\tau\epsilon\tau\acute{o}\nu\eta\varsigma$, hoc est, à reversione. Tropicus Cancri, qui & æstivus dicitur, est circulus omniũ, quos Sol describit, septentrioni proximus, in quo quũ fuerit Sol, non ultra, Septentrionem versus progreditur, sed ad alteram mũdi partem versus Austrum facit reversionem Æstivam: ubi omnium totius anni longissima in nostro hemisphærio dies, nox vero brevissima. Cancri autem Tropicus dicitur à signo Zodiaci, in cujus principio Sol tunc vertitur. Tropicus Capricorni qui & hibernus & brumalis, circulus est omnium, quos Sol per Mundi conversionem describit, Austro proximus, in quem cum Sol pervenit, non ultra Austrum versus procedit, sed ad alteram Mundi partem, versus Septentrionem, reversionem facit hibernam, sive brumalem: ubi longissima totius anni in nostro hemisphærio nox, dies vero brevissima efficitur. Capricorni Tropic⁹ adpellatur à signo, cujus principium tunc Sol transmittit.

De Arctico.

Polares circuli sunt duo extimi, polis vicini, æquali spatio à suo quisque polo distantes. Horum, qui nobis semper cõspicitur, Arcticus dicitur, ut ipse Polus,

Ἰὸν ἡ ἀρκτική, ab Vrfa, quia prioribus Vrfae pedibus describitur, minoris videlicet. Item Septentrionalis & Borealis, & Aquilonaris; à mundi regione, cui subjacet.

De Antartico.

Alter vero æqualis & parallelus Arctico, Antarticus dicitur, quod Arctico ex diametro opponitur: totus sub terra conditus, cujus objectu à nobis haud cerni potest. Idem Austrinus, sive Australis & Meridionalis.

C A P. V.

De Zonis.

Quatuor minores circuli totius terræ superficiem in quinque dividunt spatia seu plagas, quas Zonas vocant Geographi.

Ζώνη, Latine cingulum, est spatium in globo terræ inter duos circulos minores, vel inter circulum minorem & polum comprehensum. Appellantur autem Zonæ ab habitudine seu natura, una Torrida, duæ Frigidæ, totidemque Temperatæ. Ea, quæ in medio reliquarum sita est, Torrida vocatur à Solis, cujus viæ subjecta est, perpetuo ardore: propter quem vetustissimis mortalium inhabitabilis putabatur. Est autem spa-

tium inter duos Tropicos comprehensum; continēs in latitudine grad. XLVII mediā interfecat circulo⁹ Æquinoctialis.

Duæ autem extremæ, quæ sunt circa mundi polos, altera Septentrionalis, circa polum Arcticum, altera circa Antarcticum, Australis, Frigidæ vocantur; quia longissime à Solis via sepositæ sunt, & ob nimium frigus itidem inhabitabiles veteribus existimabantur. Eas autem determinant utrimque circuli Arcticus & Antarcticus, suam versus suum quisq; polum. A polis etiam dicuntur Polares. Harum quæq; completitur gradus XXIII cum dimidio.

Reliquæ vero duæ, quod in medio inter frigus & ardorem positæ sunt, Temperatæ dicuntur & habitabiles. Harum altera, quæ Arctico & Tropico Cancræ finitur, Septentrionalis, altera, quæ Antartico & Tropico Capricorni terminatur, Austrina sive Australis & Meridionalis dicitur. Continet quæque gradus XLIII.

C A P. VI.

De Parallelis & Climatibus.

AT distinguitur etiam terræ superficies secundum aliam rationē, nempe per quantitatis dierum variationes. Quippe qui sub ipso Æquatore consistunt,

stunt, perpetuo diem nocti æqualem
xii horarum habent quanto autem
aliqua regio latius ab Æquatorē versus
alterutrum polum declinaverit; tanto
plus æstate diei longissimæ, vel vicissim
hyeme noctis quantitas augetur. Pro-
inde Geographi pro diversa quantitatis
dierum variatione diversas plagas terrę
distinguerunt, quas vel Parallelos vocarunt,
vel Climata.

Paralleli sunt circuli æquali undique
spatio abs se invicem distantes, ab occa-
su in ortum ducti. Hi varii in Globo ad
libitum cujusque describi possunt. Ve-
rum Ptolemæus, quem plerique alii se-
quuti sunt Geographi, xxi Parallelos
descripsit Septentrionales. hac obser-
vata intercapedine, uti dies unus pa-
ralleli longissimus, superet paralleli
præcedentis diem prolixiorē. Clima
autem est terræ spatium duobus pa-
rallelis inclusum: in quo, longissimo
die dimidiæ horæ variatio, sive au-
ctio fit. Sed nomen Climatis ac Paral-
leli aliquando circulum, aliquando spa-
tium duobus circulis comprehensum
significat.

Cæterum distinguuntur Climata in
Septentrionalia & Australia; utraq; ab
Æquatore versus suum quæque Polum
initia ducentia. Ideoq; quorum aliquod

Clima fuerit ab Æquatore, tot semihoris longissimus ejus loci dies superat diem nocti æqualem. & vice versa, uti scire queas, sub quo Parallelo vel climate quilibet locus positus sit, considera numerum horarum, cujus longissimus ejus loci dies superat diem Sphæræ rectæ, qui semper horarum est duodecim; is enim duplicatus ostendit numerum Climatium: quadruplicatus exhibet numerum Parallelorum.

Cæterum Climata à Veteribus VII tantum numerata sunt; quod loca ultra septimum Clima, sibi incognita, vix inhabitari existimarint. Climata autem hæc ab insignioribus locis, per quæ climatis medium protenditur, nomina acceperunt: ut primum per Meroën, Nilo circumfusam insulam & urbem Africæ; secundum per Syrenen, Ægypti urbem; tertium per Alexandriam, itidem Ægypti urbem; quartum per Rhodum insulam; quintum per Romam; sextum per Pontum Euxinum; septimū per Borylthenis ostia. Posteriores vero qui experti sunt ulterius habitari terram, fecere XXIV Climata, ad elevationem usque graduum LXVII. Primum per Meroën; secundum per Syrenen, sub Tropico æstivo; tertium per Alexandriam; quartum per Rhodum; quintum per

Per Romam & Hellepontum, sextum
Per Mediolanum & Venetias; septimum
per Podoliam & Tartariam minorem;
octavum per VVittebergam; nonum
per Rostochium; decimum per Hiber-
niam; undecimum per Bohus, castrum
Norvegiæ; duodecimum per Gutiam;
tertiumdecimum per Bergos, Norve-
giæ oppidum; quartumdecimum per
Viburgiûm, opidum Finniæ; quintum-
decimum per Arotiam Svedicæ; sextum-
decimû per Dalenkaulli fluminis ostia:
reliqua paribus interstitiis per alia Nor-
vegiæ, Svedicæ, Russiæ, & proximarum
insularum loca. Ac certum quidem est,
ab Æquinoctiali circulo ad eum locum,
ubi dies longissimus horis xxiv defini-
tur, climata xxiv interjacere, inde ve-
ro ad polum climatû distinctio minus
certa est: propterea quod non jam ho-
ris dimidiatis, sed integris primum die-
bus, mox septimanis, ac tandem totis
mensibus dies ita augeantur, ut sub ip-
sis polis hemisphæriorum alterum vi-
mensium luce perpetua exsiccetur; alte-
ro in densissimis tenebris languente.
Cæterum, quæ ratio climatatum est ab
Æquinoctiali ad Arcticum versus, eadê
est ab eodem Æquinoctiali versus An-
tarticum & par numerus. Hæc autem
climata proprias appellationes non

habent apud auctores, sed ex oppositis nominantur; adjecta præpositione Græca *ἀντὶ*, ut *ἀντὶ Διὸς Μεροῦς*, id est, contra per Meroën; & ita deinceps. Possent tamen eodem modo, ut illa ab suis locis appellari: ut primum clima per Lunæ montes, ac fontes Nili, secundum per promontorium, vulgo dictum, *Cabo de Corientes*, sub Tropico hiberno: & sic deinceps. Sed singulorum Climatorum, & Parallelorum latitudines ab Æquinoctiali, intervalla ab invicem, & maximorum dierum longitudines, quo facilius intelligantur, tabulam hic adponemus.

Clima.	Paralleli.	Dies longissimi Hor. scr.		Latitudo Gr. Scr.		Intervalla Climatorum.	
0	0	12	0	0	0	4	18
	1	12	15	4	18		
1	2	12	30	8	34	8	25
	3	12	45	12	43		
2	4	13	0	16	43	7	50
	5	13	15	20	33		
3	6	13	30	23	10	7	3
	7	13	45	27	36		
4	8	14	0	30	47	6	9
	9	14	15	33	45		

5	10	14	30	36	30	5	17
	11	14	45	39	2		
6	12	15	0	41	22	4	30
	13	15	15	43	32		
7	14	15	30	45	29	3	48
	15	15	45	47	20		
8	16	16	0	49	1	3	13
	17	16	15	50	33		
9	18	16	30	52	58	2	44
	19	16	45	53	17		
10	20	17	0	54	29	2	17
	21	17	15	55	34		
11	22	17	30	56	37	2	0
	23	17	45	57	34		
12	24	18	0	58	26	1	40
	25	18	15	59	14		
13	26	18	30	59	59	1	26
	27	18	45	60	40		
14	28	19	0	61	18	1	13
	29	19	15	61	53		
15	30	19	30	62	25	1	1
	31	19	45	62	54		
16	32	20	0	63	22	0	52
	33	20	15	63	46		
17	34	20	30	64	6	0	44
	35	20	45	64	30		
18	36	21	0	65	49	0	36
	37	21	15	65	6		

19	38	21	30	65	21	0	29
	39	21	45	65	35		
20	40	22	0	65	47	0	22
	41	22	15	65	57		
21	42	22	30	66	0	0	17
	43	22	45	66	14		
22	44	23	0	66	20	0	11
	45	23	15	66	25		
23	46	23	30	66	28	0	5
	47	23	45	66	30		
24	48	24	0	66	31	0	0
		<i>Menses.</i>					
		1		67	15		
		2		69	30		
		3		73	20		
		4		78	20		
		5		84	0		
		6		90	0		

C A P. VII.

*De Globi in partes ccclx sectione; item
de ambitu terra; & de longitu-
dine ac latitudine ejus.*

OMnis circul^o à Geometris in ccclx
parteis secatur: quam sectionem
& Sphæra Globusque admittit.
Terra igitur, quemadmodū Sphæra,
in

in cccLX partibus, qui gradus dicuntur, distribuitur. Singuli gradus in LX distribuuntur scrupulos, qui sunt totidem millia passuum Romanorum seu milliaria Italica. Horum quatuor conficiunt unum milliariæ Germanicum commune. hinc singuli gradus xv milliaria Germanica continent. Hæc computata conficiunt milliaria in univ-
ersum quinquies mille quadringentâ: quæ est circumferentia totius terrarum Orbis. Hinc diameter ejus fit milliarium mille septingentum octodecim, cum duabus undecimis, cujus semissis, sive semidiameter, est à superficie ad centrum milliarium, octingentum quinquaginta novem, cum una undecima.

Cæterum gradus, per quos terra describitur, alii sunt longitudinis, alii latitudinis. Longitudines distinguuntur per circulos meridianos, latitudines per parallelos. Meridiani inscribuntur Globo xxxvi, x singuli gradus continent. qui numerus multiplicatus cccLX conficit gradus. Sed primum Meridianum Ptolemæus in Fortunatis, quas nunc Canarias vocant, posuit insulis: Hispanorum postea nautæ in Ascoribus insulis: alii etiam in medio Hispaniæ, Paralleli ab Æquatore ad alterum Polum notantur ix, x itidem gradus

gradus singuli continentes. hoc itaque numero quadruplicato, paralleli in uniuersum erunt xxxvi; ut in longitudine. Longitudo igitur regionis est spatium Æquatoris, duobus Meridianis, uno Astorum Insularum, unde initium ducitur, altero ipsius regionis aut loci, comprehensum. Latitudo uero est loci seu regionis ab Æquatore uersus alterutrum polum recessus. Hinc poli eleuatio eadem est, quæ latitudo regionis. Cæterum latitudo duplex est; altera in nostro hemisphærio, ab Æquatore ad Polum Antarcticum, Septemtrionalis; altera in inferiori hemisphærio, ab Æquatore ad Polum Antarcticum, Australis.

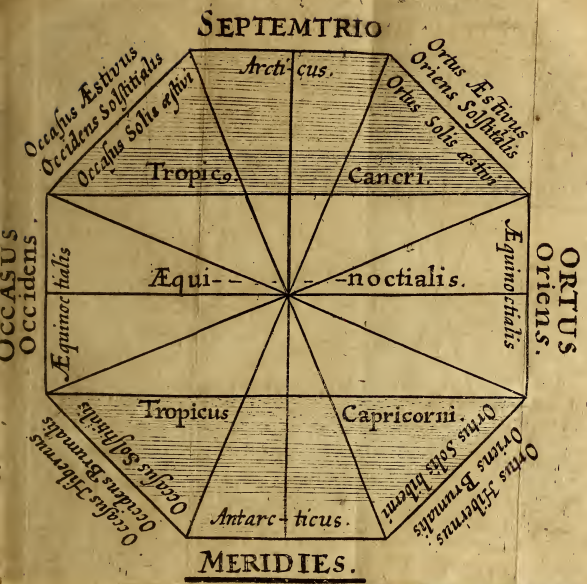
C A P. VIII.

*De quatuor Mundi Regionibus,
& de uentis.*

OMne hoc, cui Mundi Cœlique nomen inditum, unum est, & uno ambitu se cunctaque amplectitur, partibus differt; quæ Regionibus Mundi seu Cardines uocantur. unde Sol oritur, Oriens nuncupatur, siue Ortus: quo demergitur, Occidens, siue Occasus: qua decurrit, Meridies: ab aduersa parte, Septemtrio. His quatuor aliæ interponuntur regiones. Inter Septemtrio-

nem

Ad pag. 29. ad lit. A.

nem & Orientem Æquinoctialē Oriens Æstivus ; qui & Ortus Solis æstivi dicitur. Inter Orientem Æquinoctialem ac Meridiem, Oriens Hibernus sive Brumalis; qui & Ortus Solis Hiberni, sive Brumalis. Inter Septemtrionem & occidentem Æquinoctialem, Occidens Æstivus; sive Occasus Solis æstivi. Inter Occidentem Æquinoctialem & Meridiem, Occidens hibernus sive brumalis, qui & Occasus Solis hiberni sive brumalis.

Cæterum IV Mundi regionibus seu cardinibus, I V Principes assignantur Venti; qui inde Cardinales vocantur. Nomina eorum atque regiones sic referuntur Ovid. in Trist. lib. I. Eleg. 2.

*Nam modo purpureo vires capit Eurvs
ab ortu; (adest:*

*Nunc Zephyrus sero vespere missus
Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab
Arcto, (gerit.*

Nunc Notus adversa pralia fronte
Sed cum Græca hæc sint vocabula, Latinis ab Septemtrione flans dicitur Aquilo; ab Oriente Subsolanus; à Meridie Auster; ab Occidente Favonius. Sed hæc cōmodius ex typis noscuntur. A

Verum hic ventorum nominibus tam varios varii simul vetères atq; recentiores auctores attribuerunt situs; uti

uti unum certum Typum ex universorum sententiis componere nequeas. Cætero Internum mare, quod inter Europam, Asiam & Africam diffunditur, navigantes Itali, sic ventos in XVI parteis distribuunt. B

Externum mare sive Oceanum navigantes Europæi omnes Germanicis utuntur vocabulis, varie tamen ad suam quique linguam detorquentes. Germani sic in XXXII nomina distribuunt. C

C A P. IX.

De locorum Mensuris.

ROmani locorum intervalla per millia passuum, quæ milliaria dicebantur, dimensi sunt. Singula millia passuum quum lapidibus sive cippis notarentur, ipsa inde milliaria lapides appellarunt: ut ad decimum lapidem: id est, ad decimum milliare. Quatuor millia passuum conficiunt unum milliare Germanicum commune. hinc gradus unus in Globo terræ continet millia passuum LX; milliaria autem Germanica communia XV. Græci sua intervalla per stadia dimensi sunt. Stadium est CXXV passuum; hinc octo stadia conficiunt unum milliare Romanum, id est, mille passus, XXXII stadia

con.

BOREAS

Aquilo
Arcticus

Canis sive Corus

Tropic⁹

Cancer

ZEPHYRUS

Favonius

Æqui-

noctialis

EURUS
Subolanus

Tropic⁹

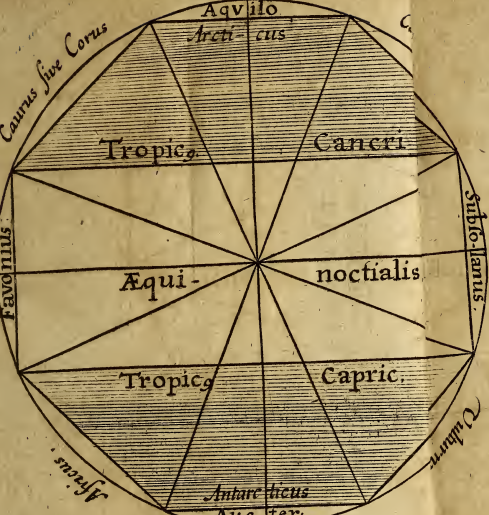
Capric.

Africus

Antarcticus
Auster

Quartus

NOTUS

30

uti

constituunt milliare Germanicum cō-
mune. Persæ suas habuerunt in dime-
tiendis intervallis Parasangas: quarum
singulæ xxx continuerunt stadia. Ægy-
ptii habuere Schœnos; sed dispares in-
ter se longitudine. alii enim Schœno
Lx tribuunt stadia; alii xl; alii xx tan-
tum. Hodie milliarii vocabulo utuntur
maxime Germani, Dani, Norvegii, Sve-
di, Angli, Scoti; quibus est *meile & mile*.
item Poloni & Bojohæmi; aliæq; Sla-
vicæ gentes; quibus est, *mila & mile*.
item Itali; quibus *miglio*. Hispani &
Galli sua intervalla dimetiuntur per
leugas sive leucas: quas illi *leguas*, hi
lieues adpellitant. Itali etiam & Angli
de Germanorum, Slavorum, Hispano-
rum, Gallorumque intervallis loquen-
tes, per leugas indicant, quæ illis *leghe*,
his *leagues* dicuntur. Russi sive Mosco-
vitæ suam locorum mensuram agunt
per spatia, quæ patria lingua vocant
vorest. Sed horum omnium mensuræ
& comparationes ex typo quam facil-
lime cognoscuntur.

Sed notandum, quod nulla gens æ-
quis ubiq; utitur intervallorum men-
suris. nam ut Germanis, pro ratione
variarum regionum, milliaria alia di-
cuntur magna, alia parva, alia commu-
nia, quorum xv unum constituunt gra-
dum.

dum in Globo Terræ: sic Hispanis quoque & Gallis leucæ sunt inæquales, & aliis itidem gentibus milliaria. Anglorum quoq; plerique Mathematici LX milliaria tribuunt uni gradui cū Italis.

C A P. X.

De Oceano, ejusque partibus.

Terra, in mundi medio tanquam in centro posita, mari undique omnis cingitur. Totum autem mare, seu quicquid aquarum terris passim infusum, univcrsum Orbem ambit, id uno nomine Oceanus nuncupatur. qui postea nominibus, ut locis, differens, in varia maria ac sinus varie distribuitur. Ac primum quatuor adpellationes, ex IV Mundi regionibus accipit. Ab Oriente Eous dicitur; id est, Orientalis: ab Occidente Occiduus sive Occidentalis: à Meridie Notius, id est, Australis: à Septemtrionibus Septemtrionalis. Præter hæc, prout quamque regionum perfundit, diversa à littoribus suis vocabula trahit. A Septemtrionibus, qua Sarmatiæ adfunditur, inter Lappiam & flumen Obium, Sarmaticus; qua Scythiæ, Scythicus appellatur Oceanus. Sed à toto Septemtrione etiam Hyperboreus dicitur, à gente in extimo hoc Septemtrionis littore posita, idem mare Cronium;

Typus intervallorum variarum gentium. Ad paginam 31.

Gradus.	1	2	3	4
Ruffica mill.	20 40 60 80	120 160	200 240	280 320
Ital. mill.	10 20 30 40 50 60	90 120	150 180	210 240
Anglica mill.	27 $\frac{1}{2}$ 55	82 $\frac{1}{2}$ 110	165	220
Scotica mill.	10 20 30 40 50	100	150	200
Gallica leuca.	5 10 15 20 25	50	75	100
Horaria leuca.	5 10 15 20	30 40	50 60 70 80	
Hispanica leuca.	17 $\frac{1}{2}$	35	52 $\frac{1}{2}$	70
Germanic. mill.	5 10 15	30	45	60
Scandica mill.	2 4 6 8 10	20	30	40

ga
qu
me
fre
thi
ear
bus

[A large, blank white rectangular label is pasted over the left side of the page, completely obscuring any text that might have been there.]

nium; quod Saturnus his locis regnare dicitur, sidus frigidum. eadem ex causa Concretum, & Amalchium; quod gentis olim illius lingua Congelatum significabat: & Morimarusa: quod Mare mortuum: ob perpetuam caliginem, & alienum molliorum siderum inibi adspectum; maligna, ac pruina tantum albicante luce; ut inquit Plinius. Tacito, est Mare pigrum ac prope immotum. Ab Oriente Sericus dicitur ad Sericam regionem, quæ nunc est *Kitaia*: & Sinenlis ad regionem Sinarum, quæ vulgo Hispanis *China* vocatur, id est, si Germanicis scribas literis, *Tschina*. Hinc sequitur Hippadis pelagus, vulgo Archipelagus S. Lazari, ob multitudinem insularum in eo, ad comparationem Archipelagi Europæi, id est, Maris Ægæi, sic dictus. Inde à Meridie Oceanus est Indicus; qua Indos, Persas atque Arabas Æthiopsq; ab Oriente alluit. Hic vero ea parte, qua à Gange Indiæ flumine adfunditur, Gangeticus dicitur; vulgo nunc Bengalensis sinus, ab Indiæ urbe *Bengala*: qua Persidem tangit, Persicum mare: mox Arabicum, qua Arabiam ab Austro percutit. hinc ad Cernen seu Minuthiam insulam, quæ vulgo est *Madagascar*, Asperum; ob brevia & syrtes, quibus refertum. At totum hoc mare Indi-

cum, quod Gangetici, Persici, Arabici, & Asperi nominibus distinguitur, alio nomine mare Rubrum Latinis, Græcis Erythræum dicitur; quod à Solis repercussu talem reddi colorem, alii ab arena terraque, alii talem ipsius esse naturam existimarunt; vel, ut alii, quorum verior videtur sententia, à Rege Erythra, cujus sepulchrum in Ogyri insula ejusdem maris erat. Porro à mari Erythræo promontorioque Bonæ Spei, pars altera Meridionalis Oceani incipit, versus Occasum, Oceanus Æthiopicus, seu mare Æthiopicum, qua Æthiopia alluitur, adusque Ostia fluminis Nigri. Inde jam est Atlanticus Oceanus (ab Atlaate, Mauritanix monte, vel ejus promontorio dictus) seu mare Atlanticum, ad Hispaniæ usque promontorium Artabrum, vulgo *Cabo de Roca*. Hinc Oceanus Gallicus ad promontorium usque Galliæ Celticæ, vulgo *le Four*. At idem, qua Cantabriam Hispaniæ regionem alluit, Cantabricus adpellatur: qua Aquitaniam, Galliæ provinciam, Aquitanicus. mox Britannicus est, inter Britanniam & Galliæ; inter Hiberniam & Britanniam Hibernicus: & supra Scotiam, quæ quondam Caledonia dicta, Caledonius, qui apud Ptolemæum mendose est Deucealedonius

nius. Ultra Britanniam, adusque Cim-
bros sive Iutiã, Danię regionem, Ger-
manicus Oceanus Germaniam lambit.

Hęc igitur sunt nomina, in quę to-
tus Oceanus à Veteribus divisus, hodie-
que maxima ex parte servat. Cæterum
quum in ultiores mundi parteis
postmodum navigatum sit, Oceano
recens conspecto recentia quædam im-
posita sunt vocabula; in quatuor scili-
cet; parteis universo Oceano diviso.
Quicquid aquarum inter Asiam, Ame-
ricam & Magellanicam, seu Australem
terram interfusum est, Hispani *Mar del*
Zur, id est, Mare Austrinum, & alio no-
mine Pacificum nominant, à fluctuum
placiditate. Hinc quod inter Americã,
Europam & Africam, adusq; lineam æ-
quinoctialem protenditur; *Mar del*
Nort, id est, Septentrionale: ultra li-
neam, inter Americam, Africam &
Austroalem terram, *Mar d'Ethiopia* hoc
est, Æthiopicum: inter Africam, Asiam,
atque Austroalem, *Mar d'India*, hoc est,
Indicum. Atq; hęc de Oceano, quate-
nus oras terrarũ extimas amplectitur.

C A P. XI.

De Magnis sinibus Oceani.

I N gremiis autem Terræ describun-
tur, ad nostram continentem, quę in

Europam, Asiam & Africam distinguitur, sinus magni à veteribus quinque. Primus est ingens ille Plinii sinus Codanus, quod Tacito Mare Suevicum, à Suevis olim accolis, dicitur: idem vulgo nunc Balticum, & Germanico vocabulo *die Oost-Zee*, Mare Orientale, inter Pomeraniam, Daniam, Svediam, Livoniam ac Prussiam. Secundus est, qui medius inter Europam, Africam & Asiam, ad paludem usque Mæotin protrahitur: unde maris mediterranei vulgare nomen traxit, Latinis olim Internum mare dictum. Tertius dicitur, Persicus; qui latere suo dextro Persidem radit. Quartus, qui litore dextro Arabiam perfundit, Arabicus. Hic in sacris libris appellatur Rubrum mare; quia sinus est maris Erythræi, sive Rubri: hodie etiam vulgo *Mare Rosso*: idem *Mar di Mecca*, ab urbe natalibus Mahumetis celebri. Quintus habebatur Caspius, seu Hircanus: cui nomina à binis populis accolis quæsitæ sunt. Hunc prisca inter sinus numerabant, quia Oceanum Scythicum ab Septentrionibus eum recipere opinabantur; ut Indicum Arabicum & Persicum ab Austro. Herodotus tamen, antiquissimus scriptor, & item Aristoteles atque Diodorus, ab hac opinione dissentientes, mare id per se esse

esse tradiderunt, nec Oceano misceri. hinc Ptolemæus lacum quam mare appellare maluit, qui pedibus circumferri possit. huic rei recentiores quoque adscripulantur. vulgato tamen nomine etiam nunc mare dicitur Caspium atque Hircanum: vulgo *Mar de Sala*, ab urbe adposita. & Russis accolis *Chuvallenske more*.

C A P. XII.

De Mari Interno.

Oceanum, partemque ejus, ac sinus præcipuos diximus. ex his mare Internum, quia omnium celeberrimum est, pluribus adhuc est dicendum. Oceanus igitur Atlanticus ab occasu Solis per Fretum Gaditanum irrumpens, scissis utrimque (id veteres credidere) ab Hispania, Calpe ab Africa Abyla montibus, quos Columnas Herculis dixere, quasi laborum ejus metas, inter Europam & Africam Asiamque diffunditur; unde Mediterranei vulgare nomen ei quaesitum. Fretum ipsum, quod tanquam limen ejus est, cognominatur Gaditanum, à Gadibus insula celeberrima ante sita; & alio nomine Herculeum, à fabuloso Herculis ex Africa in Hispaniam transitu. Intranti ipsum mare, à lævo latere Europa est, à dextro Africa: inter has aditum recess-

sum Asia. Diffunditur autem mare in varia nomina, prout regionum litoribus adfunditur. Ad Iberiam, id est, Hispaniam, dicitur Ibericum sive Hispanicum mare: circa Baleares Insulas Balearicum: ad Narbonensem Provinciam Gallicus sinus: mox Ligusticus ad Liguriam: ab eo ad Siciliam Tuscum mare; quod Græci Tyrrhenum, Latini Inferum vocarunt: circa Corsicam insulam Corsicum est mare: circa Sardiniam Sardonum: à Sicilia Cretam usque Siculum. Inde Creticum ad Cyprum usque: mox Cyprium, ad Asiæ usque continentem. Inter Siciliam, Italiam, & Græciam, Ionium dicitur mare. cujus pars sinus Adriaticus; inter Italiam & Illyricum; ab Adria urbe quondam sic dictus. Idem & Superum vocatur mare, respectu Inferi quod est Tyrrhenum. Adriatici iterum partes sunt, Illyricum mare; & hujus rursus partes duæ, Dalmaticum ad Dalmatiam, Liburnicum ad Liburniam. inter Siciliam & Adriaticum sinum Ausonium dicitur mare: quia hæc pars Italiæ quondam vocabatur Ausonia. Sed postea omne hoc mare inter Italiam & Illyricum, Græciam atque Siciliam, Adriaticum est dictum, quod alio nomine erat Ionium. idem & Siculum. Inter Peloponnesum & Achaiam

Achaiam Corinthiacus est sinus. Inter Græciam, Cretam Insulam, & Asiam, Ægæum est mare; quod nunc *Archipelagus*, innumeris Insulis refertum. Id etiam varia ab Insulis, quas alluit, sortitur vocabula: ut ad Myrton dicitur Myrtoun; ad Icariam, Icarium; ad Carpathum, Carpathium; alibi aliter. Hinc vastum mare inter Europam Asiamq; angusto iterum meatu irrumpit inter terras, in magnumque sinum effunditur. Primas angustias Hellespontum vocant: qua Xerxes Rex Persarum constrato in navibus ponte duxit exercitum, Græciæ bellum inferens. porrigitur inde tenuis Euripus. mox exspatiatur æquor: rursusque in arctum coit. Laxitas Propontis adpellatur; ceu vestibulum Ponti: angustia Bosphorus Thracius; à meatibus boum perviis; qua Darius, pater Xerxis, copias ponte transvexit hinc vastum rursus mare Pontus Euxinus, à moribus accolarum appellatus, quondam Axenus, longe refugientes occupat terras; magnoque litorum flexu jungitur Mæotici lacus ostio; quod Bosphorus vocatur Cimmerius. ipse lacus Mæotis Tanaim amnem, novissimum inter Europam Asiamq; terminum recipit. Atque hætenus partes interni maris dictæ sunt,

quatenus Europam alluit. Porro ad Asiam post *Ægei* nomen *Carium* vocatur, qua *Cariam* perfundit: *Rhodium*, circa *Rhodium Insulam*; *Pamphylum* ad *Pamphyliam*; *Cilicium* ad *Ciliciam*: mox *Syrium* sive *Syriacum* apud *Syriam*. Inter *Ciliciam*, *Syriam* & *Cyprum* insulam vocatur *Cyprium mare*, & *Issicus sinus*, ab *Issō* celebri *Ciliciæ* urbe. Ad *Phœnicen* *Phœnicium* est; ad *Palæstinam* *Palæstinum*; ad *Iudæam* *Iudaicum*; ad *Ægyptum* *Ægyptium* sive *Ægyptiacum*; ad *Cyrenaicam* regionem *Cyrenaicum*. Hinc ad *Libyam*, id est, *Africam*, *Libycum* sive *Africum*: ad *Numidiam* *Numidicum*; ad *Mauritaniam* *Mauritanicum*.

C A P. XIII.

De navigatione Oceani.

Oceanum Atlanticum, qui est inter Europam, Africamque & Americam, antiqui mortales quando primum navigare cœperint, haud facile dictu est. Notam fuisse *Ægyptiis* *Græcis*que terram *Americam*, eoq; *Carthaginenses* navigasse, post suo loco ostendam. Nostro atque avorum nostrorum memoria omnis Terræ Orbis jam aliquoties circumnavigatus est. Medio Mundi sæculo, quum *Græcis* *Romanis*q; una tantum

tantum continens, quam Europæ, Africæ Asiæque nominibus distinxerant, cognita fuerit; de hujus circumnavigatione narrat Plinius lib. II. cap. LXVII, à Gadibus Columnisque Herculis Hispaniæ & Galliarum circuitu totum suæ ætate navigatum fuisse Occidentem. Septentrionalem autem Oceanum majore ex parte navigatum auspiciis Divi Augusti, Germaniam classè circumvecta usque ad Cimbrorum promontorium, & inde immenso mari prospecto, aut fama cognito, ad Scythicam plagam & humore nimio rigentia. quod Tiberii ductu factum, ex Velleii libro secundo prospicitur. Idem Plinius eodem loco auctor est, Alexandri Magni victorias majorem partem meridionalis orientalisque Oceani perlustrasse, usque in Arabicum sinum. in quo etiam postea res gerente C. Cæsare, Augusti filio, signa navium ex Hispaniensibus naufragiis fuisse agnita. Carthaginis vero potentia florente, Hannonem, circumvectum à Gadibus ad finem Arabiæ, navigationem eam prodidisse scripto: sicut ad extera Europæ noscenda missum eodem tempore Hemilconem. Præterea Nepos Cornelius auctor est apud eundem Plinium, Eudoxum quendam suæ ætate, quum La-

thyrum Ægyptii Regem fugeret, Arabico sinu egressum, Gadeis usque per-
 vectum. multoque ante eum Cælius
 Antipater ibidem adfirmat, vidisse se,
 qui navigasset ex Hispania in Æthio-
 piam commercii gratia. Idem Nepos,
 eodem loco apud Plinium, de Septen-
 trionali circuitu tradit, Q. Metello Ce-
 leri, Galliæ Proconsuli, Indos à Rege
 Suevorum dono datos, qui ex India
 commercii causa navigantes, tempe-
 statibus essent in Germaniam abrepti.
 Hodie tamen ea navigatio sæpius ab
 Hollandis Anglisq; tentata, numquam
 perfici potuit; perpetua glacie & diu-
 turnis tenebris obsistentibus. Illa,
 quæ à Plinio narrantur, si vera sint;
 jam totus hic noster Orbis circum-
 navigatus fuit.

C A P. XIV.

Summa totius orbis divisio.

DE aquis, id est, de Oceano ejusque
 partibus, hætenus in compendio
 dixisse sufficiat. nunc terras expona-
 mus. Totus igitur terrarum Orbis in
 treis potissimum parteis, sive in tres
 Insulas magnas, quas Oceanus circum-
 fluus efficit, divisus est: quarum prima
 est quam nos incolimus; altera Ame-
 rica; tertia Magalanica; eadem terra
 Australis

Australis & Incognita vocitata ; quia præter litora, nihil dum à nobis cognitum est. Ex his tribus Insulis, sive eas treis continenteis appellare libeat, primo loco eam explicabimus, quam nos incolimus, ut quæ nobis patria est ; quamque jam dudum cognitam plurima ex parte habemus. Hæc quibus Oceani nominibus cingatur, supra memoratum est. De cætero & ipsa in treis potissimum omni ævo divisa fuit partibus ; quarum nomina, Europa, Asia & Africa. hancque divisionem à numero filiorum Noachi habere putatur : Schemo obvenisse Asiam ; Chamo Africam ; Iapheto Europam. quanquam primæ earum limites, pro imperiorum, quæ exorta sunt, ratione, vel etiam Geographorum libitu, mutati fuerunt ; ita, uti nonnulli Chami Iaphetique partes Schemi posteris accesserint. Nec quidem posteriores mortales, qui circa medium mundi sæculum fuere, uno eodemque modo eas divisere. alii quippe duas tantum ejus constituerunt partes ; idque bifariam : quidam Asiam atque Europam ; Africam sub hujus nomine comprehendentes, tanquam partem ; scissis utrimque (id crediderunt) Calpe & Abyla montibus, freto divisam : alii itidem duas à freto Gadi.

Gaditano ad Tanaim amnem; hinc Europam, inde Asiam; sub qua Africam etiam intellexerunt. Alii rursus in IV parteis distribuerunt; Europam, Asiam, Ægyptum & Africam. Hinc alii postea, qui treis ejus parteis posuere; Europam, Asiam & Africam; Asiæ Ægyptum tribuerunt; quamvis minus commode minusque rite Nilum terminum inter Asiam Africamque statuentes: qua ratione pars altera Ægypti Africæ, altera Asiæ accessit. Novissimi sinum Arabicum terminum inter Asiam & Africam ponentes, Ægyptum Africæ adjecerunt. Atque hæc quidem universi orbis variæ partitiones atque limites diserte apud veteres auctores passim exstant. De termino autem inter Europam Asiamque obscurior ac minus certa est traditio. nam qui Tanaim flumen statuerunt, fontem ejus per summum errorem in Riphæis montibus, haud procul Oceano Sarmatico posuerunt, qua Petzora eos perumpit amnis. alii vero, qui Isthmum, qui est iater Ponticum Caspiumque maria, pro fine constituerunt; his persuasum fuit, Caspium mare esse finem Oceani Septentrionalis, ea regione, qua Obii amnis immensum est ostium, irrumpentem. nam omne litus, quod est sub Septentrionibus ab
 occasu

occasu in ortum versus ab Obii usque Ostium, ad Sarmatiam pertinet: Sarmatia autem pars est Europæ. Itaque verum certumque terminum inter Europam Asiamque uti habeas; statue post mare Ægæum, Hellespontum, Propontidem, Bosphorum Thracium, Pontum Euxinum, Bosphorum Cimmericum, lacumque Mæotin, primum Tanais fluente, donec adverso amne ad flexum ejus pervenias, apud Tujam oppidum: inde lineam duc ad proximam Obii fluminis ripam. hinc pone ipsum flumen Obium ad Oceanum usque.

LIBER SECVNDVS.

C A P. I.

Summa Europæ descriptio.

PRIMUM ergo de Europa dicemus, longe terrarum celebratissima, cum ob armorum virtutem, tum propter literarum gloriam, quibus omni ævo reliquis Orbis partibus antestitit. Terminos habet, ab Oriente, qua Asiæ jungitur, quos superiori capite diximus; à meridie, mare Internum, fretum Herculeum, & Atlanticum mare: ab Occi-

Occidente item mare Atlanticum: ab Septemtrionibus mare Hyperboreum, five Septemtrionale. Longitudo ejus summa est inter Hispaniæ promontorium Sacrum, quod vulgo nunc dicitur, *Cabo de Vincente*, ad Obii fluminis ostium, milliarium Germanicorum circiter 100000: latitudo maxima à Tanaro Peloponnesi promontorio ad Scritofinniæ promontorium Rutubas, vulgo nunc *Noortkyn* dictum, mill. 10000. Divisa olim fuit in varias gentes Regionefque; quarum nomina, etiam nunc clara, sunt ista: Hispania, Gallia, Germania, Vindelicia, Rhætia, Italia, Noricum, Pannonia, Illyricum, Epirus, Græcia, Macedonia, Thracia, Mœsia, Dacia, & Sarmatia. In insulis vero Oceani maximis, Britannia, Hibernia, Thule: maris interni, Baleares duæ, Sicilia, Sardinia, Corsica, Creta, Eubœa, cum aliis minoribus sine numero. Hodie dividitur in complura regna, atque Principatus. Regnorum præcipua sunt, Hispania, Gallia, Anglia, Scotia, Hibernia, Norvagia, Svedia, Dania, Germania, quod nunc Romanum vocatur Imperium; dein Polonia, Bojohemia, Vngaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Bosnia, Servia, Bulgaria, Tattaria minor, five Precopensis;

item

item Regnum Neapolitanum, & Sicilia. Archiducatus unus est Austriae. magni ducatus tres, Moscovia, Lituania, & Tuscia. Ducatus & Principatus innumeri. Figuram universae Europae Strabo dedit Draconis, cujus caput Hispania, collum Gallia, corpus Germania, alae dextra laevaque, Italia ac Cimbrica peninsula. Nostro aevō quidam foeminae sedentis speciem ei tribuerunt, cujus caput Hispania, collum extrema Gallia; qua Pyrenaeis subjacet montibus; pedus ipsa Gallia, Brachia Italia ac Britannia, venter Germania, umbilicus Bojohæmia. reliquum corporis sub vestibus late circa sedem diffusis implent Norvagia, Dania, Svedia, Finnia, Livonia, Lituania, Prussia, Polonia, Vngaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Graecia, Thracia, Servia, Bulgaria, Transilvania, Valachia, Moldavia, Tattaria Precopensis, & Moscovia. Sed summa Europae in parteis divisio postquam tradita est, singulas nunc ejus regiones inspiciamus.

C A P. II.

De Hispania.

Prima terrarum est Hispania; alitrix semper Martiarum gentium regio; omni materia adfluens, quaecunq; aut pretio.

pretio ambitiosa est, aut usu necessaria: viris & equis abundat: metallis auri, argenti, æris, ferri, plumbi albi nigrique tota ferme scatet: frumenti, maxime vero vitium ac oleæ adeo ferax, ut, sicubi ob penuriam aquarum effœta ac sui dissimilis est, linum tamen & spartum alat. Atque de hac Hispaniæ fertilitate quum omnes fere prisca Geographi consentiant, errare mihi videntur, qui Græco vocabulo eam *Σπανίαν*, ob raritatem incolarum, ac locorum asperitatem sterilitatemque, dictam suspicantur. quanquam hæc nostra ætate ubertas ejus præ aliis terris prædicari nequeat. Ab Hispano Rege dictam vult Justinus. ego ab urbe Hispali, ceu quondam totius regionis capite, nuncupatam conjecerim. Græci ab initio vocaverunt Iberiam, à flumine ejus celebratissimo Ibero; non ab Iberis Asiæ populis, quos in Hispaniam pervenisse Varro tradidit. Iisdem Græcis fuit Hesperia; quod in Occidentem versus ipsis sita fuerit. Terminos habet ab ortu ac meridie Internum mare, Fretum Gaditanum, & Oceanum Atlanticum: ab occasu eundem Oceanum: à Septemtrionibus Oceanum Cantabricum, & Pyrenæa juga, quibus à Gallia submoveatur. Longitudo ejus summa à sacro

promontorio, quod vulgo est *Cabo de S. Vincente*, ad usque Salsulæ fontem, vulgo *Salsas*, in finibus Galliæ ad mare Internum, milliarium Germanicorum est circiter cxc. Latitudo à Celtico promontorio, quod vulgo *Cabo Finis terra*, ad usq; promontorium Saturni, vulgo nunc *Cabo de Palos*, milliarium cl. Oceani internique maris circumfusione pene insula efficitur: Pyrenæis jugis transitum maris arcentibus. Strabo corio bubulo expanso eam adsimilat.

C A P. III.

Divisio Hispaniæ veteris.

Divisa fuit olim Romanis in tres provincias; Bæticam, Lusitaniam, & Tarraconensem. Bætica clauditur à Septentrionibus & Occasu flumine Ana; à meridie Oceano & mari Interno, usque ad Murgim opidum, vulgo hodie *Almeria* dictum; ab ortu Tarraconensi jungitur Provinciæ; à qua recta linea, ab Murgi ad opidum, quod vulgo dicitur *Ciudad Real*, & Anam amnem ducta, discernitur. dicta Bætica, à flumine Bæti, mediam secante. Cæteras provincias diviti cultu & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. Parté ejus, quæ Bætici Anamque Amneis inter, Bæturia dicta fuit, Turduli versus Or-

D tum,

tum, Celtici versus Occasum in Lusitania usque protensi tenuere. Hodie universa Bætica continet duo Regna Hispaniæ, Granatam & Andalusiam, partemque Castiliæ Novæ, & Estremaduram, Lusitania terminatur à Septentrione flumine Durio, ab Occasu Oceano, à Meridie Ana fluvio; ab Oriente linea à Civitate Regali ad Samoram opidum, apud Durium flumen ducta, à Tarraconensi provincia separatur. Dictam voluerunt antiqui Lusitaniam à Luso ac Lysa, fabulosis Bacchi comitibus. habet Olyssiponem opidum ad Tagi amnis ostium, quod ab Vlyssæ conditum esse fabulati sunt. continet hodie totum ferme Regnum Portugalliæ, partem Castiliæ Veteris, partemque Novæ. Reliquum vero Hispaniæ occupat Tarraconensis provincia, à Tarracone, capite suo, cognominata. In hac populi fuere, quorum nomina olim clara; Celtiberi, dextram Iberi fluvii ripam late accolentes: quorum caput Segobriga, nunc *Segorbe* vulgo dicta; & clara Romanorum everfione Numantia, nunc *Almasan*: regio ipsa Celtiberia. hinc Vascones; qui maxima pars hodie Navarræ Regni, Pirenæis montibus adfixa. Horum caput Pompelon, sive Pompejopolis, nunc vulgo *Pompelona*. Varduli,

duli, hodie *Guipuscoa*; quorum caput *Flaviobriga*, nunc *Bilbao*. Cantabri; qui nomen Oceano Cantabrico dedere; nunc *Biscaya*: caput *Iuliobriga*, hodie *Val de Vicca*. Astures; nunc *Asturias*: quorum caput *Asturica*, nunc *Astorga*, urbs quondam magnifica. Gallæci, inter *Minium* & *Durium* amneis; quorum *Brigantia*, hodie *Bragana*; pars nunc *Portugallia*. Vaccæi, quorum *Pallantia*, vulgo nunc *Palencia*. Carpetani, quorum *Toletum*, nunc *Toledo*; & *Complutum* nunc *Alcala de Henares*. Sub his versus meridiem fuere *Oretani*. Complectitur tota *Tarraconensis* provincia regiones hodie istas; *Murciam*, *Valentiam*, *Cataloniam*, *Arragoniam*, *Navarram*, *Biscajam*, *Asturiam*, *Gallæciam*, *Legionem*, *Castilias Veterem* ac *Novam* fere totas. At eadem *Hispania* distincta etiam fuit Romanis duabus tantum provinciis; *Citeriore*, & *Ulteriore*; unde sæpissime *Hispaniæ* plurali numero dicuntur hæ terræ. *Citerior Hispania* est eadem quæ *Tarraconensis* provincia: *Ulterior* *Bæticam* ac *Lusitaniam* complectitur. Dictæ sunt *Citerior* atque *Ulterior*, respectu *Vrbis Romæ*: sicuti & *Galliæ* duæ.

De Nobilioribus Hispania fluvii, &
urbibus olim claris.

FLuvii majori fama celebrati sunt; in
Tarraconensi Iberus, vulgo nunc *E-*
bro dictus, navigabili commercio dives:
in Bætica Bætis, vulgo nunc *Guadalqui-*
vir: inter Bæticae ac Lusitaniam Anas,
nunc *Guadiana*: totus ad Medelinam
opidum cuniculo se condens, post octa-
vum circiter milliare Germ. renascitur.
Tagus, vulgo accolis *Tajo*, in Tarraco-
nensi provincia ortus, Oceanum in-
trat; mediam Lusitaniam secans; auri-
feris quondam arenis celebratus. Inter
Lusitaniam & Tarraconensem provin-
ciam Durius, vulgo *Duero*, supra Nu-
mantiam in Celtiberis ortus, in eundem
effunditur Oceanum. Ultra est in Gal-
læcia Minius, vulgo nunc *Minio* dictus.
Sub Pyrenæo autem Sicoris, vulgo *Se-*
gre, Ilerdam opidum præterlapsus, in
Iberum defluit.

Urbium tota Hispania clarissimæ
fuere olim; in Bætica Astigi, nunc vulgo
Ecyæ; Hispalis, nunc *Sivillia*; & Cordu-
ba, nunc *Cordova*. In Lusitania Augusta
Emerita, nunc *Merida*. in Tarraconensi,
Pallantia & Numantia, ante memora-
tæ; item Tarraco, vulgo *Tarragona*,
Scipio.

Scipionum opus, maritimarum in his locis olim opulentissima; Cæsar. augustæ, sive Cæsaræa Augusta, vulgo *Çaragosa*; hodie etiam omnium Hispaniarum splendidissima; Asturica ante dicta. Sed & Carthago Nova, vulgo *Cartagena*, clara fuit à conditoribus Pœnis; & Saguntus, nunc *Morviedro*, fide atq; ærumnis inclytum nomē reliquit.

C A P. V.

*De incolis Hispania, ac recentiori
ejus divisione.*

Tubalem, Noachi nepotem, in Hispaniam primum pervenisse, post aquarum inundationem, in dispersione gentium, adfirmant nostri sæculi scriptores ex Iosepho: qui tamen Tubalem in Asiæ Iberia inter Ponticum Caspiumque maria statuit. Haud minori errore, in universam Hispaniam pervenisse Iberos ex Asia & Persas, tradidit M. Terentius Varro. Celtarum gentem, ab Aschenaze propagatā, omnem post terrarum inundationem obsedisse Hispaniam, Galliamque, Britannicas insulas, Germaniam atque Illyricum, tam ex sacris quam gentilibus dispicio auctoribus; unde etiam nomen eorum multis Hispaniæ locis adfixum retulerunt Græci Romanique scriptores: ut

Celticorum; qui partem Bæticæ ac Lusitanicæ, partemque Tarraconensis provincicæ adusque promontorium Celticum, quod vulgo nunc est *Cabo finisterre*, tenuere: item Celtiberorum, ad Iberum flumen incolentium. Germanos cognominat, nescio unde, Plinius Orcitanos, Tarraconensis provincicæ populos Primi exterorum post hominum memoriam ad Celtos in Hispaniam venire Phœnices, à Tyro, mare Internũ huc usque & ad Gadeis navigantes; partemq; Bæticæ, quæ postea Turditanica dicta fuit, occupantes; ut ex Diodoro atque Strabone discimus. Græci postmodũ à Massilia colonias deduxerunt inter Pirenæum & Iberum, Rhodam & Emporias: quæ opida etiam nunc vocantur vulgo *Rosas & Empulias*. Interiora etiam Græcos quosdam incoluisse indicat corruptum) ut vult Silius Poëta) nomen Graviorum quasi Grajorum; Græcorumque castellum Tyde, vulgo nunc *Tuy*, in ea parte Tarraconensis, quæ hodie est Gallæcia. Postea Carthaginenses majorem ejus partem tenuere, ad Internum mare, Amilcare eam occupante. Secundo bello Punico superatis atque expulsis Pœnis tota Romanorum facta est. Sub quorum Imperio, tribus provinciis distincta mansit,

mansit, usque ad Honorii Imperatoris tempestatem; quum Gothi ac Vandali, Germanica utraque gens, circa annum Christi cccc, eam invadentes, dictas provincias in tria Regna distribuerent. Deinde vero Saraceni cum Mauris, circa annum Io ccxx investiti, tota Hispania direpta, complura in ea Regna instituerunt; Christianis, id est, Gothorum reliquiis, in Asturiam ac Legionem, regiones natura locorum unitas, compulsis. Regnorum numerus tandem crevit ad xiv; quorum nomina hæc recensentur: Legio, Gallæcia, Portugallia, Algarbia, Andalusia, Granata, Murcia, Valentia, Arragonia, Catalonia, Navarra, Castilia Vetus, Castilia Nova, quod Toletanum Regnū; & Baleares Insulæ, vulgo *Majorca & Minorca* dictæ; quæ una cum Ebuso Insula, vulgo nunc *Yvica*, unum Regnum efficiunt. Ex his postea durabili titulo, ad hoc nostrum sæculum, clara fuere tria; Castilia, Arragonia & Portugallia.

Regnum Castiliarum.

Legionis Regnum, vulgo *Leon*, constituere reliquiæ Gothorum, à Mauris, ut dictum, in ea loca compulsæ. At Ferdināus primus Legioni per matrimonium, juncta Castilia, uno nomine Ca-

stiliam adpellavit Regnum suum. Huic postea, devictis ac pulsis Mauris, accesserunt Gallæcia, Andalusia, Granata, Murcia, ac Navarra. Navarræ autem Regnum initium cepit circa annum **Iccccclx**, quum Enecus, Bigorriæ (pars est Galliæ Aquitanicæ) Comes, transgresso Pyrenæo, Mauris ejectis, Regem se constitueret. Post hunc Henricus iv, Castiliæ Rex, armis occupatum Navarræ Regnum, suo Imperio adjecit.

Regnum Arragoniæ.

Arragoniæ Rex primus factus est Ramirus, Sanctii Magni, Navarræ Regis, filius spurius, anno **clv xvi**. Huic deinde titulo annexæ sunt Catalonia & Valentia. Iacobus autem Rex anno **clv cclii** Insulas Baleares suis armis occupatas, Arragoniæ Regno, fideiq; Christianæ adjecit. Tandem Ferdinandus vi, Caroli v avus maternus, Castellæ & Navarræ Rex, per matrimonium Castellæ junxit Regnū Arragoniæ. Hic tandem Mauros, quos Ferdinandus iii in Granatense Regnum compulerat, omnemque una Iudæorum gentem tota Hispania anno **clv cccxcii** expulit.

Regnum Portugalliæ.

Portugalliæ Regnum cepit initium
ad

ad hunc modum: Quum Henricus Lotharingæ Comes res ingentes contra Mauros in Hispania gessisset, præmium virtutis ac laborum Alfonso vi Castellæ Rex, Tiresiam filiam notham ei dedit in matrimonium; dotemq; apposuit eam Hispaniæ partem, quæ nunc Portugallia dicitur. Hujus filius cum quinque Reges Maurorum uno prælio fudisset. Rex primus Portugalliæ appellatus est circa annum 1139; habuitque successores continua serie, donec ultimo Rege Sebastiano in Africa cæso, Regnum ad Regem Castellæ recidit.

Hac igitur ratione cuncta Hispaniæ Regna ad unum corpus rediere; caputque unum tota Hispania agnoscit: qui nunc est Philippus III, Hispaniarum potius, quam Castellæ titulo gaudens. At operæ pretium est, tanquam in tabula cognoscere, quo titulo Rex Hispaniarum, quàmque terrarum suarum possideat. Triplici igitur titulo tenet quicquid tenet; Castellæ, Arragoniæ, & Portugalliæ. Sub Castellæ regno sunt: Duæ Castellæ, Legio, Asturia, Galæcia, Extremadura, Andalusia, Granata, Murcia, Biscia, Navarra, Mediolanum, Belgica, Burgundiæ Comitatus, Insulæ Canariæ, America, Insulæ Philippinæ. Sub

regno Arragoniæ; ipsa Arragonia, Catalonia, Valentia, Insulæ Baleares, quæ Majorca & Minorca: Regnum Neapolitanum, Sicilia, Sardinia. Sub regno Portugalliæ; ipsa Portugallia, Algardia, Guinea, Æthiopia, India Orientalis, Brasilia, Insulæ Moluccæ. De cætero, in ipsis Hispaniis Duces numerantur XXIV. At id maxime mireris; reperiri heic quod haud facile alias toto orbe terrarum: scilicet Ducem in Portugallia, nomine Brigantinû, cui tertia pars Regni pareat. Porro Archiepiscopatus in universa Hispania sunt XII: Episcopatus LV.

C A P. VI.

*De Urbibus, Portubus, & Academiis
hodie claris.*

URbes in Hispania nunc celebres sunt Barcino, vulgo *Barcelona*, Cataloniae caput; parvum quondam opidum, nunc celebre Emporium; licet portus commoditate destituatur; eoq; naves sæpe in statione tempestatibus pereant. Cæsaraugusta vulgo *Caragoça*, Arragoniæ caput, magnificentissima totius Hispaniæ urbs. Pompelon, sive Pompeiopolis, vulgo *Pompelona*, caput regni Navarræi. Valentia, caput olim Regni, nunc fructuum varietate Hispanicarum amœnissima. Murcia, caput
Regni

Regni. Hortus totius Hispaniæ vocatur. Carthago Nova, vulgo *Carthagena*, optimus Hispaniæ, ad mare Internum, portus. Granata, caput regni, splendida atque ampla urbs. Hispalis, vulgo *Sevilia*, Andalusie caput, urbs magnificentissima, opulentissimum totius Europæ Emporium. *S. Lucas* navium statio Hispalensium. Corduba, urbs admodum ampla, at minus populosa. Marcenæ opidi ager lectissimos totius Hispaniæ fert Asturcones, Toletum, centrum fere Hispaniæ obtinet; omnium maxima ac munitissima Madritium, vulgo *Madrid*, & *Madril*, Regia sede nobile opidum. Quinto ab hinc miliario visitur in Escuriali superbum illud D. Laurentii Monasterium, Philippi II opus, in memoriam victoriæ adversus Gallos, ad S. Quintinum in Picardia, anno clō lō LVII obtenta exstructum. Burgi, vulgo *Burgos*, Castellæ veteris caput, opidum antiquitate & magnitudine celebre. *Valladolid*, inter nitidissimas Europæ urbeis censetur. Compostellam, Gallæciæ caput, alias vulgo *S. Iago*, D. Iacobi Apostoli ossa, ut creditur, ibi sita, claram effecerunt. Olyssipo vulgo Hispanis *Lisbona*, incolis Portugallibus *Lisboa*, Portugallici regni caput, urbs magna, populosa, negotiationibus celeberrima.

leberrima. *Setubal, ciudad di Puerto, Corunia, Ribadeo, Vierus, Bilbao,* portus ad Oceanum celebres.

Academiae illustriores sunt, *Salman-tica & Complutum* in Regno Castellę, *Conimbrica* in Portugallię Regno.

C A P. VII.

De Insulis ad Hispaniam.

Insularum Hispaniis adjacentium celebriores sunt, *Baleares duę, item Ebusus & Gades.*

Baleares contra *Tarraconensia* littora sitę, haud longe inter se distant, & à spatio suo cognominibus acceptis, *Maiores, Minores*que plurali numero, vel etiam singulari *Major, Minor*que appellantur: funda olim bellicosa, unde & nomen traxisse putantur, quasi ἀπὸ τῆς βάλαντος, id est, à jaculando: Gręcis *Gymnesiæ* dictę, ἀπὸ τῆς γυμνότητος, id est, à nuditate, quod incolę aliquandiu nudi vitam egisse dicantur: nunc vulgo *Majorca & Minorca*. *Pyritica* olim incolę maxime vivebant: *Carthaginensibus* iidem contra *Romanos* stipendiarii, donec *Hispaniis* debellatis, à *Romanis* subigerentur. *Mauri* postea ex *Africa* occuparunt, cum *Hispanias* diriperent, regnumque adjecta *Ebuso*
 Insula

Insula in iis condiderunt: quos tandem Iacobus Arragoniæ Rex eiecit; ut supra commemoravimus. Ebusus inter Majoricam & Hispaniam sita est; frumentis tantum non fecunda; ad alia largior; & omnium animalium, quæ nocent, adeo expers, ut nec ea quidem, quæ de agrestibus mitia fiunt, aut generet, aut si invecata sint, sustineat. hodie vulgo *Tvica* dicitur, salis copia maxime celebris. In capite Bæticæ, ubi extremus antiquis mortalibus noti Orbis erat terminus, Insula Gades fretum contingit, quod inde Gaditanum perhibetur, à continenti angusto spatio, ac veluti flumine abscissa: quam Tyrii à Rubro mari profecti. Erythræam, Pœni, lingua sua, Gadir, id est, septem nominarunt. In hac Geryonem, cujus boves Hercules abduxit, habitasse fabulati sunt. Tyrii condidere in ea ejusdem nominis urbem, quæ postmodum evasit opulentissima: nunc etiam Emporium haud ignobile, vulgari vocabulo *Cadiz*, & corrupte *Calis*, dictum.

C A P. VIII.

De Gallia.

Hispaniæ proxima est Gallia. Hæc ab initio inclusa fuit ab Oriente Rheno-amne, Alpium parte & Varo flumine;

ne; à meridie Mari Interno Pyrenæis-
que jugis; ab Occidente Oceano Galli-
co; à Sepremtrionibus Oceano Britan-
nico. At postquam Gallorum nonnulli
Alpes transgressi Italiæ fere dimidium
occuparunt, Galliæ nomen huc usque
extensum fuit. Omne autem hoc ter-
rarum spatium bifariam fuit divisum:
Primo in Galliam Cisalpinam, quæ &
Italica, eademque Citerior; & Transal-
pinam, quæ Vltior Gallia hodie pro-
prie dicta. Rursus hoc idem terrarum
in tria populorum genera, ab habitu
corporis cognominata, distributū fuit:
in Togatam, quæ Cisalpina; in Bracca-
tam, quæ & Narbonensis, Romano-
rum provincia; & Comatam, quæ reli-
qua est Galliarum pars. Sed de Cisalpina
post agemus, quum de Italia erit sermo:
nunc de Transalpina, illius matrice, pri-
mum dicendum.

Pyrenæis igitur jugis superatis, proxi-
ma aperitur terra Gallia, felix præpin-
guibus glebis, & commoda proventi-
bus fructuariis; consita vitibus & oleis
quibusdam in locis; omni ad animan-
tium usum fœtu beatissima; rigua &
fluminum & fontium aquis; & noxio
genere animalium minime frequens,
frumento adeo fertilis; ut melioribus
Europæ terris conferri possit. Nomen
ab

ab initio proprium & peculiare, quod habuerit, haud facile dispectu est. Tarkinio Prisco Romæ regnante vocabulum tandem Galliaë naeta est, ab incolis Gallis, ut postea ostendetur. Longitudo ejus olim à Pyrenæi montis in Oceanû excursu ad Rheni Vahalisque divergia, apud Munimentum Schenckii, vulgo *Schencken-schans*, porrigebatur. Latitudo à Gobço promontorio, vulgo nûc *le Four*, in Britannie extremo ad Varum usque flumen. In hoc terrarum spatio Gallia sita erat, duobus ut dictum est, distincta nominibus. Braccata interno imminet mari; Comata ad Oceanum ac Germanos spectat.

C A P. IX.

De Gallia Braccata, qua & Narbonensis Provincia.

Narbonensis Provincia, sive Gallia Narbonensis, appellatur pars Galliarû, quæ Interno mari alluitur; Braccata ante dicta; amne Varo Alpiumq; jugis ab Italia discreta; ab Hispania Pyrenæo monte; à reliqua vero Gallia flumine Garumna, Gebenna Monte, ac Rhodano amne. Agrorum quondã cultu virorû morumq; dignatione, amplitudine opum nulli Provinciarû Romani Imperii postferenda; sed Italia verius, quam

quam provincia. Quin nunc etiam agrorum proventu, civitatum opulentia, ædificiorum nitore, reliqua Gallia lætior est. Continet hodie Linguadocum, Sabaudiam, Delphinatum, ac Provinciam; quæ veteris appellationis memoriam servat. Populi in ea quondam clari; in Sabaudia; Allobroges, quorū Geneva & Vienna; Centrones, quorum Axima, nunc *Centron*, & Tarantasia, nunc *Monstier & Tarantaise*. In Delphinatu; Segalauni quorum Valentia; Vocontii, quorum Dea, nunc *Die*; Caturiges, quorum Caturigomagus, vulgo *Chorges*; in Provincia, Gavares, quorum Avenio, nunc *Avignon*; Salyes, quorum Aquæ Sextiæ, nunc *Aix*. In Linguadoco Gabali, nunc *Vellay*; Ruteni, nunc *Rodes*; Helvii, nunc *Albigois*; Volcæ Tectosages, circa Tolosam; Volcæ Arecomici, quorum Nemausus, nunc *Nismes*. Horum populorum clarissimi Allobroges. Urbium opulentissimæ olim Vasio, nunc *Vaison*; Vienna, Avenio, Nemausus, Tolosa, Arausio, nunc *Orange*; Arrelate, nunc *Arles*; Blitteræ, nunc *Beziers*: sed omnes præcedebat, unde nomen ac decus Provinciæ, Martius Narbo, vulgo nunc *Narbonne*. In litore autem portu clara Massilia, vulgo *Marseille*, urbs antiquissima, à Græcis

con-

Introduct. Geograph. Lib. II. 65
condita. Eadem etiam nunc totius
Provinciæ clarissimæ sunt.

C A P U T X.

*De Gallia Comata; ac prima ejus
parte Aquitania.*

Gallia Comata in tres partes divisa
fuit; Aquitaniam, Celticam, ac Bel-
gicam: sed his alios alii posuerunt ter-
minos. Cæsar Belgicam fecit inter Rhe-
num, Oceanum & Sequanam, Matro-
namq; amnes: Celticam, quam eandem
proprie Galliam, & incolas ejus Gallos
adpellat ubique Belli Gallici Commen-
tar. primo, inter Matronâ Sequanam-
que, Oceanum & Garumnam flumen,
Gebennam montem, Rhodanum ac
Rhenum flumina: Aquitaniam inter
Garumnam, Oceanum & Pyrenæos
montes. Postea vero Augustus aliter
distinguit; Belgicam statuens inter Rhe-
num, Rhodanum, Ararem, Matronam,
Sequanamq; amneis & Oceanum; Cel-
ticam, quam & Lugdunensem appella-
vit à capite Lugduno, inter Matronam,
Sequanam & Ligerim amneis, & Ocea-
num; Aquitaniam, inter Ligerim, Ge-
bennam & Pyrenæos Montes, & Ocea-
num. Aquitania verus sive Cæsariana,
Aremorica ante dicta, nunc Vasconia,
vulgo *Gvascogne*, vocatur. Vascones

E quon-

quondam ex Hispania ab altero Pyrenæi latere huc transgressos, haud dubium est. Populi heic olim clari; Aufci, nunc regio *Armignac*; Vasates, nunc regio *Albeet*, opidum *Bazas*; Begerrî, sive Bigerriones; nunc *Bigorre*: Tarbelli, quorum opidum Aquæ Tarbellæ, nunc *Acqs*. Horum clarissimi fuere Aufci, & caput eorum Elusaberris, nunc *Aux*, totius veteris Aquitaniæ opulentissima.

In reliqua Aquitania augusti populi quondam, qui hodiernis provinciarum nominibus originem dedere, Cadurci: *Quercy*; quorum opidum Devona, nunc *Cahors*: Petricorii, nunc *Perigort*; quorum Vefonna, nunc *Perigueux*: Arverni, sive Alverni, nunc *Auvergne*; quorum Augusta Nemetum, nunc *S. Flour*: Limovices, nunc *Limosin*, quorum Augustoritum, nunc *Limoges*: Bituriges, nunc *Beirri*; quorum Avaricum, nunc *Bourges*: Pictones, nunc *Poitou*; quorum Limonum, nunc *Poitiers*: Santones, nunc *Saintonge*; quorum Mediolanum, nunc *Sainctes*.

C A P. XI.

De Gallia Celtica seu Lugdunensi.

IN Celtica quondam populi, quorum hodieque ex parte nomina exstant, clari

clari fuere: Osismii, nunc ultimus Bri-
 tanniæ in mare excursus; quorum opi-
 dum Vorganium, vulgo nunc *Guin-*
guand: Veneti, quorum Vindana, nunc
Vannes: Nannetes, quorum Condi-
 vincum, nunc *Nantes*: Curiosolires,
 Britannia inferior: Redones, Britannia
 superior, quorum opidum Condate,
 nunc *Redon*: Andegavi, qui & Ande-
 cavi, & Andes, nunc *Anjou*, quorum
 opidum Iuliomagus, nunc *Angiers*:
 Turones, nunc *Tourrainc*, quorum Cæ-
 sarodunum, nunc *Tours*: Auleri Dia-
 blintæ, quorum opidum Noviodunū,
 nunc *Maine*: Auleri Cenomani, quo-
 rum opidum Vidunum, nunc *Mans*:
 Vnelli, quorum Crociatonnum, nunc
Quarentain: Carnutes, quorum Autri-
 cum, nunc *Chartres*, & Gennabum, nūc
Orleans; ipsa regio *la Beausse*: Lexobii,
 quorum Noviomagus, nunc *Lisieux*, in
 Normandia: Auleri Eburovices, quo-
 rum Mediolanū, nunc *Evereux*, in Nor-
 mandia: Parisii, quorum Lutetia, nunc
Paris: Senones, quorum Agendicum,
 nunc *Sens*, in Campania: Tricassii, quo-
 rum Augustobona, nūc *Troyes*, in Cam-
 pania: Ædui, sive Hedui, quorum Augu-
 stodunum, nunc *Auxun*, in Burgundiæ
 Ducatu: Vadicastlès, quorū Noviomag⁹,
 nunc *Nuys* in dicto Ducatu: Segusiani,

nunc *Forest*; quorum opidum Forum Segufianorum, nunc *Fours*, & item in ipsorum agro Lugdunum, nunc *Lyon*. At horum omnium clarissimi Hedui, urbs eorum totius Celticæ opulentissima, Augustodunum, Lugdunum nomen Provinciæ dedit.

C A P. XII.

*De Gallia Belgica; item Fluminibus
universa Gallia Transalpina.*

Belgica illa Vetus, quæ tertia pars Galliæ Comatæ, vetustissimis scriptoribus, clauditur Rheno Rhodanoque amnibus, lacu Lemano, Matriona ac Sequana fluminibus, Oceanoque Britannico. At Plinius atque Tacitus ab Helvetiis ad Oceanum, omnem interiorem ripam Rheni à Germaniæ populis incoli tradunt. Hodie sane idem fit: at aliquanto latius quam olim. Itaque Plinius initium Belgicæ, à Scaldi flumine facit. Inter Mosam & Flandriam ad Oceanum fuere Taxandri; nunc est Zelandia ac Brabantia inferior pars. Inde Menapii reliqua Brabantiæ pars, & item Geldriæ ad Rhenum usque: quorum opidum Castellum Menapiorum, in Mosæ ripa, nunc *Kessel*. Morini, pars Flandriæ inter Oceanum & Legiam amnem; opidum Teruanna, nunc *Teruane*;

uvane; & portus *Gessoriacus*, qui antea
Itius, & postmodum *Bononia*, nunc
Boulogne: *Ambiani*, quorum opidum
Somanobriga, nunc *Amiens*: *Bellova-*
ci, quorum regio *Belgium*, nunc *Beau-*
voisin; & opidum *Cæsaromagus*, nunc
Beauvais: *Caletes*, *Pais des Cauis*; opi-
dum *Iuliobona*, nunc *Diepe*: *Vello-*
cassii, quorum *Rotomagus*, nunc *Roan*:
Atrebrates; opidum *Nemetacum*, nunc
Arras: *Nervii*; opidum *Bagacum*, nunc
Bavay; & item *Cameracum*, nunc *Cam-*
bray. *Eburones*, *Condrusi*, *Segni*, *Cæ-*
rasi, *Pœmani*; qui primi uno nomine
adpellati fuere à Gallis *Germani*, postea
vero à se ipsis *Tungri*; quorum opidum
Atuatuca, nunc *Tongeren*: *Veroman-*
dui; quorum *Augusta Veromanduorum*
nunc *Vermandois*, vicus in extrema *Pi-*
cardia. *Suessiones*: quorum *Augusta*
Suessionum, nunc *Soissons*: *Silvanectæ*;
quorum *Augustomagus*, nunc *Senlis*:
Remi; quorum *Durocortorum*, nunc
Reims, in *Campania*. *Treviri*, quorum
Augusta Trevirorum, nunc *Trier* *Ger-*
manis, *Treves*, *Gallis*. *Mediomatrices*;
quorū *Divodurum*, nunc *Metz*. *Leuci*;
quorum opida *Tullium* & *Nasium*,
nunc *Toul* & *Nansy*, in *Lotharingia*.
Lingones; quorum *Andomatunum*,
nunc *Langres*. *Sequani*; quorum *Veson-*

tio, nunc *Besançon*, in Burgundiæ Comitatu. Rauraci, nunc ager Basileensis; eorum opidum Augusta Rauracorum, nunc vicus *Augst*. Hinc Helvetii, in quatuor Pagos distincti. Pagorum nomina, Tigurinus, Tugenus, Ambronicus & Urbigenus. Tigurinus nomē habuit ab opido antiquissimo Tiguro, sive, quod rectius scribitur, Turigo, nunc *Zürich*: Tugenus, ab opido Tugio, nunc *Zug*: Ambrones nomen habuere à flumine, quod accoluere, Amma, nunc *Emme*: Urbigeni dicti sunt ab opido Vrba, nunc *Orbe*.

Caput Helvetiorum fuit Aventicum, nunc *Avances* Gallis, Germanis *Wisflisburg*. Rhenum autem accolentes Germaniæ nationum in eadem provincia; Trebocci in Elſatia; quorum Argentoratū, nunc *Strasbourg*: Nemetes; quorum Noviomagus, nunc *Speir*: Vangiones; quorū Moguntiacum, nunc *Mentz*: Vbii; quorū Colonia Agrippensis, nunc *Collen*: Iugerni in partibus Gelriæ & Cliviæ; ubi opida *Goch* & *Gelre*: quondam, quum trans Rhenum incolerent, Sicambri dicti. Hinc Batavi, Rheni Insulam incolentes. Occupat hæc partem Gelriæ, partem Traiectensis Provinciæ, partemq; Hollandiæ. Incipit haud procul Clivis opido, apud munimentum Schenkii,

Schenki, vulgo *Schenkenschan*: ubi Rhenus in duo veluti cornua scinditur. Sinistrum, Vahalis flumen adpellatur: Mosæ amni apud Vorcomum opidum confusum, uno ejus alveo ad Oceanum defertur, ubi Mosæ ostium dicitur. Dextrum cornu primo latum ad usq; Batavodurum, quod vulgo est *Wyck te Duerstede*, inde modicum nominis sui custodiēs alveum, Trajectumq; & Lugdunum transiens opida, propter vicum *Catuvijc* in Oceanum olim effundebatur, nunc Ostium hoc arenis obstructū est. Quicquid igitur duobus hisce alveis Oceanoq; includitur, Insula Batavorū fuit: cujus nomen hodieq; in superiore ejus parte servatur, vulgo *de Betavv* dictum. Præterea extra Insulam tenuere Batavi, quicquid Vahali ac Mosæ includitur. Partem Insulę circa Trajectum & VVordā incoluere Caninefates. De cetero Gallorum omnium fortissimi erant Belgæ: horū bellicosissimi Helvetii; clarissimi Treviri. urbiū Belgicarum opulentissima Augusta Trevirorum.

Fluvii Gallie.

Nobiliores Gallie fluvii sunt; Oceanū petentes, Mosæ, vulgo *die Mase* Germanis, Gallis *la Meuse*; Scaldis *l'Escaut* Gallis, Germanis *die Schelde*; Sequana,

la Seine, Matronam devehens, vulgo *le Marne*, & Ligeris, *la Loire*; Garumna, *la Garonne*. Rhodanus, *der Roden* Germanis, Gallis *le Rosne*, velocissimus amnis, inter tres maximos Europæ fluvios computatus, tardissimū Ararem, vulgo *le Saone*, in Mare internū secum trahit.

C A P. XIII.

*De Incolis Gallia, ac posteriori
ejus divisione.*

U Nam gentem, Celtarum nomine, omnem quondam incoluisse Hispaniam, ac Galliam Germaniamque, Illyricum, & Britannicas Insulas, supra ad Hispaniam dictum est; latiusq; infra in Germaniæ descriptione dicetur. Cæterum Gallorum natio adeo populosa fuit, uti, quum domi haud sterile solum tenerent, ob multitudinem tamen hominum, necessariū habuerint, in diversas ac longinquas mundi regiones colonias deducere. Nonnulli eorum Italiæ dimidiam fere partem occuparunt, ex his quidam ultra profecti, in Asiam usque pervenerunt; nomenq; ibi Galatiæ, sive Gallogræciæ, seu Græcogalliæ fecerunt. Alii in Britanniam Insulam pervenisse putantur. In Germaniam autem alii invec̄ti, ingentem tractum à Rheno ad Vistulæ usque fonteis obsederunt.

derunt. In ipsa Gallia vixit universa gens, quot nominibus, tot civitatibus, imperiis ac magistratibus discreta. Primi Romanorum arma sensere Salyes; cum de incursionibus eorum Massilia, socia Romanorum civitas, quereretur. Deinde Allobroges & Arverni; quum adversus eos similes Heduorum querelæ opem & auxilium flagitarent. Prima igitur Narbonensis Gallia subjugata, in Provinciæ formam redacta est; Domitio Anobarbo & Fabio Max. trophæa in ea statuentibus. Reliquæ Galliæ per x annos domitæ laus ad Iulium Cæsarem defertur. Paruit hinc tota sub præfectis Romano imperio ad Honorii Imperatoris usque tempestatem; quum circa annum Christi cccc, Gothorum, Hispaniam atque Italiam vastantium, pars Narbonensem Provinciam invasit, nomenque Regioni de suo imposuit quod postmodo corrupte Languedoc, quasi *langue de Goth*, dictum est. Prolatis deinde ad Ligerim usque amnem Imperii finibus regnum constituerunt, cujus caput ac regia Tolosa fuit. Eadem tempestate Burgundiones, ab ultima Germania (pars Castubiorum, parsque Brandeburgensium nunc ea loca tenent) cum Vandalis Suevisque profecti, alias Galliæ partes occuparunt,

regnoq; constituto, Burgundiæ nomen de suo imposuerunt, cujus caput regia- que sedes Arelate. Completebatur utramque Burgundiam, Lugdunensem agrum, Delfinatum, Sabaudiam, & Provinciam. Sub idem ferme tēpus, Franci Germanica gens, Rheno trajecto, proximam Gallię partem, Tungriam (nunc est Brabantia, ac Leodiensis Episcopatus) obsederunt. at pulsi mox à Gothis, paulo post redierunt, ultraque in Parisios usque progressi, regioni ac regno inibi condito, Franciæ vocabulum de suo imposuerunt, cujus caput ac regia Lutetia. Circa eadem tempora Britanni ex Britannia Insula, ab Anglis & Saxonibus, quos in opem & auxilium adversus Scotos Piētosq; ex Germania vocaverant, pulsi, extrema Galliæ Celticæ obsederunt, & de suo nomine Britanniam minorem appellarunt. At Clodovæus, V. Franciæ Rex, Burgundiæ Rege Gundebaldo armis devicto, Gothisque ex Gallia ejectis, utrumque regnum suo imperio adjecit. Hic vita excedens, regnum Franciæ IV filiis in quatuor partibus seu regna distributum reliquit. Primus erat Parisiorum rex: cui parebant Parisii, nunc vulgo *Isle de France*, id est, insula Franciæ, Campania, Cenomani, Turones, Andegavi, Aquitani, Arverni,

verni. Secundus Sueffionum Rex: cujus regno submissi Veromandui, Neultrii, nunc Normanni; Picardi, Flandri. Tertius Burgundiæ, sive Aureliani Rex: cui cessit totum Burgundiæ regnum, ante dictum, cum Aurelianensi Ducatu. Quartus Rex Metensis, seu Austrasie; quæ cõplectebatur quicquid inter Mosam ac Rhenum. Mortuis autem fratribus; Clotarius solus rerum potitus est. Hujus itidem quatuor filii regnum iterum in quatuor dictas parteis divisum est. At defunctis, ut ante, fratribus, Clotarius II totum regnum Franciæ solus obtinuit. Id integrum intactumq; successoribus ejus mansit, ad Caroli Magni usque tempestatem, quum Austrasia divelleretur. mox Flandria etiam sui juris facta est. Imperator dein Henricus III. Burgundiæ regnum Germanorum imperio adjunxit. Sed id postea in quatuor partes direptum est. Beroaldus Saxoniae Dux, Sabaudiam invasit. Otho, Flandriæ Comes, partem occupavit, quam *Franche Conté*, id est, liberum Comitatum Burgundiæ nuncupavit. Guigius Comes eam, quam à filii foceri nomine Delfinatum appellavit. Boso postremus in Provincia regnum tenuit, quod Arelatense dictum fuit. At posteriores Franciæ Reges Provinciam

ac

ac Burgundiæ Ducatum recuperarunt. Delfinatum Hubertus ultimus ejus Princeps Regi Galliarum vendidit, ea lege pacta, uti in posterum primogenitus cujusque Regis filius nomen Delfini inde gestaret. Sabaudia successoribus Beroaldi etiam nunc manet. Burgundiæ Comitatus eodem titulo ac jure ad Hispaniarum Regem pervenit, quo ipsa Flandria. Avenionensem Comitatum Ioanna Provinciæ Comes Papæ Clementi VI concessit. manetq; etiam nunc sub Romanæ Ecclesiæ ditione.

C A P. XIV.

De recentiori Gallia, ejusque in varias Provincias divisione.

HAc igitur ratione Gallia arctior, quam olim fuit, facta est; tota prope modum Belgica avulsa. Itaq; à Meridie, Occasu ac Septemtrione servatis antiquis terminis, ab Ortu clauditur Sabaudia, Burgundiæ Comitatu, Lotharingia, ac Inferiore Germania, quam vulgo nunc Belgicam & Belgium vocant. Longitudo ejus ab extrema Britannia, ad usque Varum flumen, Italiæ terminum, porrigitur milliarium Germanicorum CLXXX. Latitudo à Pyrenæis jugis in Bearnia ad extremam usq; Picardiam milliarium CXL. Francia autem dicitur

dicitur vulgo à Francis ; Germanica gente, in eam transgressis. Tota paret uni Regi, in parteis varie divisa. Præcipuæ tamen regiones sunt, quarum vulgaria vocabula ista sunt: *Bretagne, Normandie, Picardie, Champagne, la Frâce, Beauſſe, Berry, Blaiſois, le Maine, Touraine, Anjou, Poictou, Saintonge, Perigort, Limosin, Bourbonnois, Bourgogne Duché, Quercy, Guascogne, Languedoc, Provence, Dauphiné*. Accessit haud ita pridem *la Bresse*, pars Sabaudix: *Mets* etiam atque *Toul* Lotharingix opida Regis Francorum nuper facta sunt. Cæterum Ducatus in Gallia sunt XIX: *Orleans, Bourgogne, Narbonne, Bretagne, Anjou, Berry, Normandie, Anvergne, Gujenne, Tours, Barleduc, Valois, Nemours, Alençon, Reims, Laon, Langres, Bourbon, le Maine*. Pares Francix quondam Carolus Magnus, XII instituit: quorum sex Ecclesiastici, sex seculares. Ecclesiasticorum III sunt Duces; Archiepiscopus Remensis, vulgo *Reims*; Episcopus Laudunensis, vulgo *Laon*; Episcopus Lingonensis vulgo *Langres*. Tres Comites; iidemque Episcopi; Catalaunensis, vulgo *Chalons*; Noviodunensis, vulgo *Noyon*; Bellovacensis, vulgo *Beauvais*. Secularium itidem tres Duces; Burgundicus, Normannicus, Aquitanicus, *Guienne*

Guienne vulgo. Tres Comites; *Flander*, *Tolosanus*, *Campanus*. At hodie duo ex his XII aboliti sunt, *Burgundicus* ac *Flander*. *Conventus Iuridici* (*Parlamenta Franci* vocant) sunt octo; *Parisiensis*, *Rotomagensis*, vulgo *Rouian*, in *Normandia*; *Redonensis*, vulgo *Renes*, in *Britannia*; *Divionensis* in *Burgundia*, vulgo *Dijon*; *Burdegalensis*, in *Vasconia*, vulgo *Bordeaux*; *Tolosanus* in *Linguadoco*, vulgo *Tolouse*; *Gratiopolitanus*, in *Delfinatu*, vulgo *Grenoble*; *Aquensis* in *Provincia*, vulgo *Aix*. His accesserunt nuper duo alii *conventus*; *Paris* in *Bearnia*, & *Mets* in *Lotharingia*. *Archiepiscopatus* sunt per universam *Franciam* XV, quibus subiecti *Episcopatus* CII.

C A P. XV.

De urbibus Gallia celebribus, Aca-
demiisque illustribus.

VRbes Gallia celeberrimæ sunt, in *Parisiis*, sive *Insula Francia*, *Lutetia Parisiorum*, vulgo *Paris*, caput ac regia regni; urbs totius *Europa*, unam si *Constantinopolin* excipias, magnitudine atque incolentium frequentia, clarissima, dignitate sua maxime æstimanda. In *Picardis* *Ambianum*, vulgo *A-miens*; templi interno splendore, ac ornamentis

amentis insignis. In Normannis Rotomagus *Rotian*; opulentissimū Galliae ad Oceanum Britannicum Emporium: Cadomū; *Caen*: Diepa, navium appulsu celeberrimum opidum. In Britannis *Re-nes*; & *Nantes*, satis clarum Emporium. In Andegavis Andegavum, sive Iulio-magus, vulgo *Angiers*. In Turonibus Turonum, vulgo *Tours*. In Blesensi provincia, Blesense castrū, vulgo *Blois*; cuius ager ob multiplicem amœnitatem hortus Galliae nuncupatur. In Beaufile *Char-tres*, & item Aurelianū, vulgo *Orleans*. In Biturigibus *Bourges*, antiquitarum reliquiis ac Xenodochio clara. In Campania Remi, vulgo *Reims*, templi artificiosa extrinsecus structura nobilis: *Ca-tolauni*, vulgo *Chalons*. *Tricassium*, vulgo *Troyes*, urbs ampla ac populosa. In Burgundia Divionum, vulgo *Dyon*, Du-cum quondam sedes: *Cabilonum*, vulgo *Chalon*, emporium haud spernendum: *Matiscona*, vulgo *Mascon*, satis nitida: *Belna*, vulgo *Beaune*, Xenodochii magnificientia famosa: *Augustodunum*, *Autun*, antiquitatibus Romanis adeo referta, uti Roma Gallica quibusdam vocitata fuerit. In Borbonensi provin-cia, *Molins*. In Lemovicibus, Lemovi-cum, vulgo *Limoges*; emporium opu-lentum. In Pictonibus *Pictavium*, vulgo *Poictiers*.

Poictiers, magnitudine secundas quidem à Lutetia fert, at multo minus populosa. In Santonibus *Saintes*, antiquitatibus Romanis maxime ornata: *Rupellæ*, vulgo *la Rochelle*, celeberrimum ad Oceanum Aquitanicum emporium, urbs munitissima, propugnaculum proximis bellis civilibus Protestantium tutissimum. In Vasconibus *Burdegala*, vulgo *Bordeaux*, urbs ampla, antiquitatum Romanarum reliquiis conspicua; opulentissimum emporium; *Garumna* flumine navium appulsum commodante. In Linguadocia est *Tolosa*, *Toulouse*, inhabitantium multitudine insignis: *Martius Narbo*, vulgo *Narbonne*, magnifica quondam urbs, nunc munimine maxime clara. *Mons Pessulanus*, urbs magna ac splendida; vulgo *Montpellier*. *Nemausus*, vulgo *Nismes*, antiquitatum Romanarum reliquiis omnium Gallicarum refertissima. In Provincia *Massilia*, *Marseille*; portus commoditate juxta ac pulchritudine clara; opulentissimumque Galliarum ad internum mare emporium; *Tremium* regiarum statio. cæterum libera est civitas, una cum *Arelate*: utraq; in Galliarum Regis clientela. Aquæ etiam *Sex-tiæ*, vulgo *Aix*, nitida urbs: item *Avenio*, *Avignon*, Romanæ Ecclesiæ parens.

Acade-

Academia.

Academiae Galliae illustres sunt; Lutetiae Parisiorum, Cadomi, Andegavis, Aureliani, Biturigibus, Pictavii, Burdegala, Tolosae, Montispeffulani.

C A P. XVI.

De Sabaudia ac Burgundia Comitatu.

PERactis haecenus regionibus, quae Regi Franciae hodie parent, reliqua Galliae pars, quae veterem Belgicam ferme totam occupat, cum Narbonensis provinciae parte, explicanda est. Tota igitur illa pars, quae veteri Galliae avulsa est, in quinque ditiones dispersita est. Primam obtinet Dux, cui cognomen Sabaudici dedit ipsa regio Sabaudia. in qua nihil clarum, praeter unam Genevam, liberam civitatem, bellis Sabaudicis, & Protestantium religionis professione celebrem. Conventus Iuridicus est Cameriaci, vulgo *Chamberii*. Fanum Divi Ioannis in valle Mauriana, vulgo *S. Iean de Morienne*, egregio munimento celebratur. Secunda ditio est Hispaniarum Regis in Comitatu Burgundiae, ubi Vesontio, vulgo *Besanson*, urbs eximia, liberaque civitas, in fide praedicti Regis. Tum Dola, *Dole*, conventu Iuridico & Academia clara. Tertia

F ditio

ditio est imperii Germanorum: sub qua Alsatia, Lotaringia, Treverensis ac Leodiacensis Episcopatus, Iuliacensis Ducatus, & item Clivensis Ducatus portio; de quibus in Germania agetur. Quarta ditio est Helvetiorum ac Valleflorum. Quinta inferioris Germaniæ, five, ut vulgo vocant, Belgarum. De duobus postremis nunc agendam est: ac primum de Helvetiis.

C A P. XVII.

De Helvetiis ac Valleflis.

Helvetii loci natura undique tuti continentur: una ex parte flumine Rheno à Germania dividuntur: altera ex parte monte Iura altissimo à Gallia separantur; tertia parte lacu Lemano ac flumine Rhodano à Sabaudia determinantur. In quatuor pagos, Tigurinum, Tugenum, Ambronicum, & Urbigenum, olim fuisse divisos, supra in descriptione Veteris Galliæ dictum est. Gens quum foret totius Celticæ bellicosissima, reliquos Gallos virtute præcedebant, quod fere quotidianis præliis cum finitimis Germanis contenderent. Qua fiducia freti totius Galliæ imperium adfectarunt. Rem ipsam tentantes C. Iul. Cæsar armis in sedes suas redegit, & una cum reliqua Gallia Romano Imperio

perio subjecit. cui paruerunt usque ad Honorii Imperatoris tempora; quum diversis populis, diversas imperii partes diripientibus, Alemanni (inter Rhenum, Mœnum atque Danubium tenuere loca) Helvetiam, in quam jam ante crebras incursiones fecerant occuparent; Galliaque avulsam, Germaniæ, corpori suo adjiceret. Inde gens ea *Svitzeri*, à vico, forte quondam capite, *Svitz* dicta, sub Germanico Imperio tenuere. Ducibus suis subiecti, donec Leopoldo Duce in prælio cæso, in libertatem sese, circa annum dno cccc vindicarunt. Fœdere post libertatem adeptam inter se sancito, nunc libere agunt, XIII pagis seu civitatibus (incolæ die *Oerter*, Galli *Cantons*, vocant) divisi. Civitates sunt hæ; *Zurich, Bern, Lucern, Uri, Svitz, Vnderwalden, Zug, Glaritz, Basel, Friburg, Soloturn, Schaffhausen, Appenzell*. Ex his *Appenzell, Glaritz & Svitz*, sunt vici: *Vnderwalden & Uri* regionum nomina; quarum capita duo vici: Hujus *Alrtorf*, illius *Stantz*. Reliqui octo Cantones sunt urbes; quarum potentissima est *Berna*; quidpe cujus ditio à Geneva ad Basileam fere proteditur, milliaria Germanica ultra xxx. Sequuntur *Tigurum, Basilea, Lucerna, Friburgum, Solodurum,*

opulentę civitates. Ex universis Cantō-
nibus Protestantium religionis sunt,
Bern, Zürich, Basel, Schafhausen; Ca-
tholicę Rom. *Lucern, Friburg, Solo-
turn, Zug, Uri, Vnderwalden, Svitiz*,
utramque religionem profitentur *Gla-
ritz & Appenzell*. Conventus totius
Helvetię fit Aquis Helvetiis, vulgo
Reichsbaden, Academia est Basileę ce-
leberrima. Pręterea Gymnasia, Acade-
mias æmulantia, Tiguri, Bernę, atque
Lausannę in Bernensium agro. Est prę-
terea in Helvetiorum agro confęderat-
um oppidum, S. Galli Fanum, linificio
maxime nobile.

Vallesi.

Helvetiorum reip. confęderata est
resp. Vallesiorum, vulgo *die Walliser*.
Gallię etiam hi olim populi Inalpini,
Penninarum Alpium à Rhodani fonti-
bus ad lacum Lemanum, vulgo *Genfer-
see*, vallem, unde etiam nunc nomen
habet, incolentes. In quatuor populos
tota vallis divisa fuit. Viberi ad Rhoda-
ni fontes incoluere, circa vicant *Ge-
mers*. Seduni circa oppidum nunc Epif-
copale Sedunum, vulgo Germanis *Sit-
ten*; Gallis *Sion*. Veragri, quorum vicus
Octodurus, nunc *Martinach*. Nantua-
tes, circa Sancti Mauriti fanum. Primus
omnes

omnes hos subjugavit Ser. Galba, Iul. Cæsaris in Gallia Legatus. Nunc Germani incolunt, sub una liberaq; republ.

CAP. XXVIII.

De Hodierna Belgica, sive de Inferiore nunc Germania.

BElgicam hodie adpellant eas terras, quæ confusis Gallia Germaniæque antiquis limitibus, XVII provincias continent, eandem Inferiorem Germaniam, & vernaculo vocabulo dicunt *Niederland*, Itali, Hispani ac Galli *Flandriam*; ab una earum, quondam clarissima provincia. Regio est agrorum cultu, urbium vicorumque multitudine, ac nitore totius Europæ amœnissima, variisque negotiationibus navigationibusque longinquis ditissima. Terminos habet, à Septentrionibus Oceanum Germanicum; ab ortu Frisiam Orientalem, VVestfaliam, Colonensem agrum, Iuliacensem Ducatum, Trevirensensem Episcopatum; à Meridie & Occasu Gallia Regnum. In ea parte, quæ cis Rhenum in Gallico solo est, populi qui fuerint, jam ante ostensum est. In altera parte, quæ trans Rhenum in Germania sita est, fuere quondam; Frisii, à Rheni ostio ad ostium usque Amisæ amnis, vulgo *die Ems*, in Septem-

trionali Hollandia, Frisia Occidentali, Groningensi agro, & parte Trajectensis provinciae: Bructeri in Transisalana provincia: Marfaci, circa *Amersfort*, inter Rhenum & Isalam amneis. Hos omneis L. Drusus imperitante Augusto Caesare subegit. Illos, qui in Gallia, Jul. Caesar perdomuit. Manserunt inde sub Imperio Romano, maxime qui cis Rhenum, donec id. Theodosio imperante, ab advenis gentibus direptum. tunc enim varii Germaniae populi, alii subinde atque alii huc immigrarunt; quorum cum quidam postea in Galliam, nonnulli vero in Britanniam insulam commigrarent, incolae in priscam, creatis sibi Regulis, libertatem sese vindicarunt. Inde temporis progressu in XVII provincias tota haec regio divisa fuit, quarum aliae Ducum nomine, aliae Comitum aliae etiam Dominorum titulo, rectores acceperunt. Sunt autem haec: IV Ducatus; Brabantia, Limburgium, Luceburgium, Geldria. Comitatus VII; Flandria, Artesia, Hannonia, Hollandia, Zelandia, Namurcum, Sutfania. Marchionatus unus Sacri Imperii, Antverpia. Dominia V; Frisia Occidentalis, Mechlinia; Trajectus, Transisalania, Groningium. Frisia, postquam jugum Romani imperii excusserat, annos ferme

ferme cccc sub regibus suis fuit; donec extinctis his, dominium ad Carolum Magnum pervenit. post eum, regulis suis, ut cætera, regi cœpit. At procedente tempore, alia alii provincia per matrimonium rectorum juncta est: donec tandem ad unum dominum pervenerunt. Is primus fuit Carolus, Burgundiæ Dux, cognomento Audax; abavus Caroli V Imperatoris; qui postmodum heres factus, Philippo filio Hispaniæ Regi reliquit. cui successit filius ejusdem nominis.

At quum incolæ jam inde à Carolo V. vim atque injuriam sibi fieri, privilegiaque quibus satis libertati suæ provisum erat, eripi sentirent; vim vi repellere, armisque libertatem avitam defendere decreverunt. Inde diutinum illud annorum XL bellum. Pars Hispanorum armis succubuerunt; pars in pristinam libertatem sese vindicarunt. Hinc in duas partes Belgica. seu inferior Germania divisa est. Provinciæ Hispano Imperio audientes sunt istæ: Brabantia, Limburgium, Luceburgium, ac dimidia pars Geltriæ, cis Rhenum ac Vahalem, in veteri Belgica sita; dein Flandria, Artesia, Hannonia, Namurcum, Marchionatus S. Imperii & Mechlinia. Reliquæ provinciæ

sub una republ. constanter ac fortiter
libertatem tuentur.

C A P. XXIX.

De præcipuis Inferioris Germaniæ
urbibus,

Flandria, vulgo Flandren.

Flandria omnes Christiani Orbis Co-
mitatus superat: ager fertilis, pascua-
que læta. Insulas habet adjacentes *Cad-
fant, Oostburgh, Bierstiet*; Ordinibus
fœderatis parentes. Urbes præcipuæ
Flandriæ sunt; Gandavum vulgo *Gent*;
caput Provinciæ, inter majores Europæ
urbes computata; Caroli V. incunabu-
lis nobilitata. Brugæ, vulgo *Brugge*,
primas ob pulchritudinem & amœni-
tatem sibi vendicant. Sequuntur *Tor-
nacum*, Gallis *Tournay*, German. *Door-
nÿck*; *Cortracum*, Gall. *Courtray*, Ger-
man. *Cortrÿck*; *Duacum*, *Douay*; Insu-
læ, Gall. *L'Isle*, German. *Ryssel*, sive
ter Iffel; *Yperæ*, *Yperen*; *Neoportus*,
Nieuport; *Sluys*, *Duynkercke*, piratica
superiori bello infamis. Ostenda, trien-
ni Hispanorum obsidione insignita.
Grevelinga, nobilissimum in finibus
Galliæ munimentum.

Artesia; Artois.

Caput Artesiæ est *Atrebatium*, vulgo
Ger-

Germanis, *Atrecht*, Gallis *Arras*; urbs splendida. clarum hic est Fanum D. Audomari, vulgo *S. Omer*. Tervanna, insignis quondam erat: postea vero à Carolo V. expugnata ac funditus ever-
sa. Est præterea heic nobilis Comitatus cognomine *D. Pauli*.

Hannonia; Gallis *Hainaut*,
Germ. *Henegouvv*.

Hannoniæ caput est *Montes*, vulgo *Mons*, Gallis; Germ. *Bergen*. Secunda ab ea *Valentianæ*, Gall. *Valenchiens*, *Cameracum*, German. *Camerick*, Gall. *Cambray*, cum agro suo singularem provinciam conficere videtur, quæ dicitur *Cambresis*.

Namurcum; Gall. *Namur*;
Germ. *Namen*.

Caput est, quæ provinciæ nomen dedit, *Namurcum*, ædificiis magis valida quam splendida.

Luceburgium; *Lucelburg*.

Hic Ducatus nihil insigne habet, præter *Luceburgium*, unde nomen Provinciæ; & ipsa urbs tam fœda, quam satis natura loci munita.

Limburgium.

Hujus caput est *Limburgium* urbs, minus inter reliquas xvii provincias

clara. Falcoburgium ac *Dalem*, duo Comitatus, portiones sunt Limburgiensis Ducatus.

[Brabantia; *Brabant*].

Primaria Brabantiæ urbs est Antverpia, Gallis *Anvers*, Germanis inferioribus *Antwerpen*, superioribus *Antorf*. Emporium quondam totius Europæ celeberrimum, nunc etiam urbs totius terrarum Orbis splendidissima: arce sua maxime nobilis, *Bruxellæ*, *Brussel*, magna urbs, rectorum Belgii Hispanici sedes. Silva Ducis, *des Hertogenbosch*; ac *Lovanium*, vulgo *Leuven*, insignes urbes: Præterea *Breda*, *Sevenbergen*, *Bergen op Zoom*, *Lier*, *Herenals*, *Dieſt*, *Tienen*, & *Gemblours*, haud ignobilia sunt opida. *Mechlinia*, *Mechlen* Germanis, *Malines* Gallis, quæ unam provinciam in XVII conficit, inter nitidissimas Belgicæ merito numeratur. De cætero, & in Brabantia Ducatus *Arschot*: Marchionatus *Bergen op Zoom*; Comitatus *Hoochstratē* & *Megen*; Baronatus *Breda*, *Dieſt*, *Grimbergen*.

Zelandia.

Zelandia in insulas complures dissecta est; quarum nobiliores, *VValachria*, vulgo *Walcheren*; *Scaldia*, vulgo *het Landt van Schouwen*; & *Bevelandia*
Auftrina,

Austrina, vulgo *Zuyt-Beverlandt*. In Valachria urbs princeps est *Middelburgium*, celebre Emporium. Secunda est *Vlissingen*, proximus in Zelandia ex Gallia ac Britannia advenientium navium adpulsus. Vera, vulgo *ter Veer*, Scoticarum mercium Emporium. In Scaldia insula est *Sirickzee*, opidum satis nitidum. In Bevelandia Gusa, vulgo *ter Goes*.

Hollandia.

Hollandia ob frequentia in varias Mundi parteis commercia totius Belgicæ celeberrima potentissimaque, dividitur in Septentrionalem & Australem. Septentrionalis Hollandiæ pars meridionalis, crebris lacubus interfusa, *Waterlandt* incolis vocatur. Princeps dignitate est totius Hollandiæ urbs *Dordracum*, vulgo *Dordrecht* & *Dort*, in ipsis lacuum, quos *Mosa* *Vahalesq;* efficiunt, undis sita; vini *Rhenani* frequenti mercatu nobilissimum Emporium. At maxima potentissimaque omnium est *Amsterdamum*, vulgo *Amsterdam*, opulentissimū ad Oceanum Germanicum Emporium, *Lugdunum Batavorum*, vulgo *Leyden*; omnium Belgicarum, nedum Hollandicarum, amœnitate salubritateque splendidissima. *Delphi*, vulgo *Delft*, *Gulielmi Principis Auriaci*,

Auriaci, Illustrissimi Principis Mauricii parentis cæde insignita civitas: Roterodamum, *Rotterdam*, natalibus Erasmi Roterodami clara, secundum ab Amstelodamo Emporium. Haga-Comitis, vulgo *des Graven-Haghe*, nobilissimus totius Europæ vicus; multisque urbibus præferendus. Comitum quondam Hollandiæ, nunc Concilii Confœderatarum Provinciarum universalis sedes: huc quippe, quoties de communibus negotiis decernendum est, universæ provinciæ conveniunt. Sunt præterea nobiles urbes, *Haerlem*, *Goude*, *Geertrudenberghe*, *Alckmaer*, *Edam*, *Hoorn*, *Enckhuysen*. In insulis Australibus est *Briel*, haud postremum provinciæ opidum, & itidem *Geerfriet*. Septemtrionali Hollandiæ adjacent Insulæ duæ, *Texel* & *Flielandt*, navium stationibus celebres. De cætero est in Hollandia Comitatus *Egmont*, Baronatus *Brederodiorum Vianen*.

Trajectensis Provincia.

Trajectensis sive Ultrajectensis provincia, nomen accepit à capite suo Trajecto, sive Ultrajecto, vulgo *Vtrecht*, vel *Vtert*. Vrbs est ampla atque magnifica, Episcoporum quondam Frisiorum sedes. Est & *Amersfort*, haud spernendum opidum.

Gelria

Gelria sive Geldria, Gelderladr.
Zutphania, Zutphen.

Gelriæ Ducatus in duas hodie secatur parteis: quarum altera Hispanici, altera Confœderati juris est. Hispanicæ Gelriæ caput est Ruremunda, sedes Episcopalis & conventus Iuridicus; dein *Gelre*, quæ nomen Ducatui dedit: post eam *Venloo*. Gelria Confœderata in tres dividitur potissimum portiones: quarum *Velavia*, vulgo *de Veluwe*, urbes habet *Arenacum*, vulgo *Arnhem*, caput in hac parte, ac sedes olim Ducum, nunc conventus Iuridicus totius provinciæ. Post hanc sunt *Harderwicum*, & *Elburgum*. *Betavia* altera pars, hodie *de Betuwe*, veteris *Bataviæ* nomen fert: in hac sunt Comitatus *Buren*, & *Culenburg*, eodemque pertinent duæ munitissimæ urbes *Bommel*, & *Niuemegen*. Tertia pars antiquæ Gelriæ est Comitatus *Zutphaniensis* quæ unam in XVII conficit per se provinciam. Nomen habet à capite suo *Zutphen*: sunt præterea nobilia munimenta, *Grolle*, *Bredesfort*, *Locchem*.

Transisalania, *Over-Iffel*.

Transisalania nomen habet à situ trans *Isalam* flumen. Dividitur in tres parteis:

parteis: *Salandt, Twente & Drente*.
 Tota provincia celebratur tribus quō-
 dam liberis civitatibus, *Deventer, Cam-
 pen, Svvolle*: nuac etiam eodem nomi-
 ne glorientibus. Sunt præterea duo in-
 signia munimenta, *Steenvvijck & Coe-
 vorden*; quorum illud satis egregium
 opidum.

• *Frisia, West-Frieslandt.*

Frisia, quæ Occidentalis cognomina-
 tur, vulgo *West-Frieslandt*, caput ha-
 bet Leovardium, *Lieuuvaerden*, urbem
 splendidam, ac magnificam ubi con-
 ventus Iuridicus totius provinciæ, præ-
 fectorumque sedes. Sequuntur *Harlin-
 gen*, celebris portus, *Francker, Sneek*.

Groningensis Provincia, *Groe-
 ningerlandt.*

Groninga urbs est satis ampla ac ce-
 lebris, quæ nomen provinciæ dedit.
Delfziel, locus versus Germaniam
 munitissimus.

Academia Belgica.

Academiæ sunt, Hispanicæ ditionis,
 Lovanium ac Duacum. Confœderata-
 rum provinciarum, Lugdunum Ba-
 tavorum, Franikera, ac nuper erecta
 Groninga.

G Allico littori ac Rheni ostiis adjacent insulæ innumeræ, Britannicæ in universum appellatæ: quarum duæ magnitudine nobiliores Albion atque Ibernia dictæ sunt: at quæ Albion ante, ab albis ad littus petris, Græcis hominibus vocitata fuit, propter excellentiam postea Britannicæ nomen sola obtinuit, cum reliquæ suis sibi nominibus appellarentur.

Hæc omnium quæ Europæ adjacent, quasque Romana notitia complexa est, maxima, nomen Orbis alterius mereri amplitudine sua veteribus visâ est: clara Græcis, clara Latinis monumentis. Duo hodie Regna, Angliam atque Scotiam continet.

Anglia solo est tam ubere ac fecundo, ut omnia majori nitidiori, forma prognata benignius quàm alię terrę alat; cælo adeo clementi, uti rorem marinum ac laurum magna copia producat. Id imbribus ac nebulis crassum asperitatem frigorum prohibet. Asperioris cæli solique est Scotia, longius in Septemtrionem producta: saxo sterili plurimum ac lacubus horrida, tristisque adspectu.

Gens olim Britannica inculta, inhospita,

spita, immanibus moribus fera vel fœda: nunc Angli omnium delicatissimi perhibentur. Nomen genti seu insulæ unde quæsitum, parum constat. Porrigitur insula in longum à Tarvidio seu Orcade promontorio, vulgo nunc *Dunsly heat*, ad Dubrim portum, vulgo *Dover*, milliaria Germanica circiter CL. Latitudo maxima patet inter Dubrim ac Bolerium promontorium, vulgo *the Landes end*, mill. Germ. LXX. Ipsa forma triquetra in tres angulos se cuneat. quorum unus Septemtriones prospicit, nullis contra terris, vasto atque aperto mari: alter Belgas ac Rhœni ostia: tertius Hispaniam. Vnum latus in Orientem, Germaniæ (intellige veteris, cujus pars Norvegia) obtenditur; alterum in Meridiem, Galliæ; tertium in Occidentem, Hiberniæ. Oceano undiquaque alluitur, ab Occasu Hibernico, ab Septemtrionibus Caledonio, ab Ortu Germanico, à Meridie Britannico; ubi fretum Gallicum inter Dubrim & Bononiam.

C A P. XXI.

*Divisio Veteris Britannia, item de
fluvii & opidis.*

EAm insulæ partem, quæ nunc Scotia est, Caledoniam olim appellatam cum

cum ex aliis, tum ex Tacito maxime liquet. at tota postmodum divisa in Majorem & Minorem. Major ea pars, quæ nunc Anglia. Minor quæ Scotia.

Major Britannia.

Majoris populi, quorum nomina apud rerum auctores clara: *Ostidamni* ac *Damnonii*, nunc *Cornuvval* regio: *Durotriges*, *Devonschire*: *Belgæ*, *Somerset*: *Segontiaci*, *Soutsex* & *Southampton*: *Bibroci*, *Surrey*: *Cantii*, quorum regio *Cantium*, vulgo nunc *Kent*: *Trinobantes*, *Middelsex*, & *Hardfeschire*: *Cassii*, *Cambridge* & *Essex*: *Zocni*, *Nortfolck* & *Suffolck*: *Ancal:ta*, *Oxford*, & *Buckin:am*: *Atrebatii*, *Berceria*; *Dobuni*, *Glocester*: *Silures* omnium latissime incolentes, nunc *VVallia*, vulgo *Waelles*: *Ordovices*, *Cardian*: *Deme:ta*, *Carmarthin*: *Cornavii*, *Cornavvan*. Præterea *Coritani*, *Lincolnshire*: *Parisi*, ea pars *Torckshire*, quæ *Lincolnshire* contermina: *Brigantes*, reliquum *Torckshire* & *Northumberland*. *Me:ta*, *Cumberland*. Horum omnium clarissimi fuere *Silures* atque *Brigantes*: hi numerosissimi, illi pugnacissimi.

Minor Britannia.

At in Minori Britannia sive *Caledonia*, olim omnia obscura, ac pleraque

veteribus ignota, nihilque sylva Gale-
donia ac monte Grampio clarius.

Fluvii Britannia.

Fluvii Britanniae celebriores sunt; Ta-
mesis, vulgo *Täms*: Sabrina, *Savern*,
& *Humber*: Brevissimo cursu, at latissi-
mis ostiis (id æstuaria efficiunt) com-
modum majoribus navibus accessum
præbentes.

Habitationes Veterum Britannorum.

Urbes Britanni nullas antiquitus in-
coluerunt. quum autem hominû esset
infinita multitudo, creberrimis ædifi-
ciis dispersi egerunt; opida, ut autor
est Cæsar, vocarunt, quum sylvas im-
peditas vallo fossaque munivissent, quo
incurSIONis hostium vitandę causa con-
venire consueverant. Postea vero cum
Romani eo legiones suas coloniasque
invexerunt, cultius jam paucis quibus-
dam urbibus habitari cœptum est. In
his Camalodunum fuit Romanorum
colonia, nunc *Malden*, opidum mari-
timum in *Essexia*; & Londinium, nunc
Londen, copia negotiatorum & con-
ventu jam tum maxime celebre.

C A P. XXII.

De Incolis Britannia.

DE incolis Britanniae sic Cæsar in
Comment. de Bell. Gall. *Britannia*
pars

pars interior ab iis incolitur, quos natos in insula ipsi memoria proditum dicunt: Maritima pars ab iis, qui præda ac belli inferendi causa ex Belgis transfierunt. qui omnes his fere nominibus civitatum appellantur, quibus orti ex civitatibus eo pervenerunt. Post hunc Tacitus: Britanniam, inquit, qui mortales initio coluerint, indigenæ an advecti, ut inter barbaros, parum compertum: habitus corporum varii, atq; ex eo argumenta: namque Caledoniam habitantium rutila coma, magni artus, Germanicam originem adseverant. Silurum colorati vultus & torti plerumque crines, & positus contra Hispaniam, Iberos veteres trajecisse easque sedes occupasse, fidem faciunt: proximi Gallis & similes sunt. Gallos vicinum solum occupasse creditur. Regibus olim, ut nationibus distincti, regebantur. Primus omnium Romanorum Iul. Cæsar cum exercitu Insulam ingressus, quanquam prospera pugna terruerit incolas ac littore potitus sit, potest videri ostendisse posteris, non tradidisse. At Claudius Imperator trajectis legionibus gentem perdomuit: paulatimq; in formam provinciæ proxima pars Britannia redacta est: donec tota tandem in Romanorum potestatem sub Domitiano pervenit. Quanquam non

desunt, qui negent, unquam à Romanis perdomitam fuisse Caledoniam, id est, Scotiam: pro argumento adferunt murum in limitibus majoris minorisque Britanniae à Romanis contra Pictorum Scotorumque incursiones erectum. Verum hos refellunt Dionysii Zosimique historiae, in rebus gestis Severi & Constantini Imperatorum. Cæterum, imperarunt Romani Britanniae ad Theodosii usque tempora: tunc vero cum legiones praesidiaque Romana, ad Galliam defendendam accersita, illam inermem relinquerent, Scoti Pictique ulteriorem insulae partem, quae nunc Scotia est, incolentes, ea occasione illecti, citeriorem, id est, Angliam armis invaserunt: quorum imperum quum hi sustinere nequirent, Anglos ex Germania atque Saxones in auxilium vocarunt; hi postmodum hospitii fide ac jure violatis, Britannos domibus agrisque pepulerunt. Pulsorum pars in Galliae extremum angulum sedem, ut supra dictum, nomenque intulerunt: pars intra montes, (Vallia nunc est) utpote loca contra hostium violentiam satis munita ac tutela concedentes, ad hanc usque tempestatem priscam Britannorum gentis linguam conservare creduntur. Scotia

abhinc à Scotis denominata suos ordine habuit Reges: Angliaque ab Angelis nomine tracto, seorsim suos. Vallia, vulgo Anglis *Wales*, incolis *Cambray*, suis olim principibus post Anglorum perfidiam diu secta fuit. tandem bello victa, horum cessit imperio. Inde mos inuestus, uti primogenitus Anglorum Regis filius Princeps Valliæ nuncupetur.

C A P. XXII.

De Anglia.

Cæterum, Anglia dividitur ab Scotia Tueda ac Solveio fluminibus. Occupat in longitudinē à *VVaymouth* promontorio prope Dorcestriam, ad Barvicum opidum in finibus Scotiæ, milliaria Germanica LXXX: In latitudinem ab opido S. Davidis ad opidum *Yarmouth* milliaria circiter LX. At si infimam partem, id est, latus meridionale permetiaris, milliaria erunt circiter LXX.

Divisio Angliæ.

Cæterum, Anglia divisa fuit medio ævo in duas partes: Cambriam; quæ eadem nunc Vallia: & Loegriam, reliquam Angliæ partem. Fuerunt ad patrum nostrorum memoriam in ea

Ducatus aliquot: verum his abolitis, LII Comitatus, quos incolæ *Shires* vocant, tota distincta est.

Archiepiscopatus sunt duo: Cantuariensis in urbe Cantuaria; vulgo *Canterbury*: & Eboracensis in urbe Eboraco, vulgo *Yorke*: his Episcopi subsunt XXIV.

Vrbes Anglia, Portus & Academia.

Vrbium princeps est Londinium, *London*; caput atque compendium totius regni, Emporiumque inter celeberrima Europæ nequaquam postremum: urbs amplitudine ac duorum templorum immensa magnitudine maxime conspicua. Hanc magnitudine incolarumque frequentia sequitur Eboracum, inde Bristolium, vulgo *Bristol*, Galliarum mercium nobile Emporium; ut *Southampton* Hispanicarum. De reliquo Oxonium, vulgo *Oxford*, & Cantabrigia, vulgo *Cambridge*, illustribus Academiis ornata, magnificentissimis collegiorum ædificiis celebrantur. Sunt præterea in primis visendæ arces seu domus Regiæ circa Londinium, in lætioribus atque amœnissimis agris dispositæ: quarum nomina *Grinuvich*, *Richmont*, *Kingston*, *Nonsuch*, *Hamptoncourt*, *Windsor*, & vertus Cantabrigiam *Tebal*. Brevissimus ex Britannia ad continen-

Introduct. Geograph. Lib. II. 103
continentem trajectus est à Dubri ad Calcutum, vulgo *Calais*, Galliæ opidum, mill. Germ. vi. Reliqui portus celebriores sunt; in Orientali insulæ latere *Newcastle*, *Hull*, *Lyn*, *Tarmouth*, *Harvich*, *Colchester*, *Sandvich*; in Meridionali latere *Plymouth*; in Occidentali latere, *Chester*: unde naves in Hiberniam navigaturæ solvunt.

Insula ad Angliam.

Insularum Anglico litori appositarum clariores sunt; ab Occasu Monanunc *Man*; incolis quondam validissima; & Menavia sive Monapia; nunc *Angleſci* Anglis; *Vallis*, *Mon*: à Meridie est Vectis, nunc *Wight*.

C A P. XXIV.

De Scôtia.

Scotia longitudo est à Meridie in Septentriones, id est, à promontorio, quod accolis *The Mule*, of *Galloway*, qua Hiberniam spectat, ad promontorium *Dunsby heat*, quod ab Orcadibus Insulis conspicitur, mill. Germ. LXX: latitudo ab Occasu in Ortum, hoc est, à Novantum promontorio, nunc *Ardermouth head*, prope Mulam insulam, ad promontorium *Buchananum*, vulgo *Bughamnes*, milliaria L. Regio, ut

solo sic incolis bifariam divisa est. quippe Grampius Mons, nunc *Gransbain*, ab occasu in ortum tendens, median fecat. Qui meridionalem partem habitant, cultiores numerosioresque lingua propemodum ac moribus utuntur Anglicis. Septentrionales, hominum genus asperum, ferum ac sylvestre, sermone, habitu, moribusque Hibernicis vivunt. Urbium clarissima est Edenburgum, vulgo *Edimbrovv*; regni caput sedesque Regia: *Glasco* & *S. Andreas*, Archiepiscopatibus sunt insignes, quibus suppositi Episcopatus XIII. Academia illustris est *S. Andreæ*, & *Aberdonium*, vulgo *Aberdon* & *Aberdain*, haud ita nobilis, at portus celebris.

Insula ad Scotiam.

Insularum ad Scotiam clarissimæ sunt; versus Occasum, Hebrides XXX amplius numero: ad Septentriones, Orcades, nunc *The iles of Orknay*, XL amplius numero: longius distitæ versus Septentrionem VII *Acmodæ*, nunc *Farre*. Ultima Britannicarum erat *Thule*, nunc *Islandt*: de qua postea suo loco.

C A P. XXV.

De Hibernia.

HActenus de Albione Britannicarum Insularum maxima; item de mino-

Introduct. Geograph. Lib. II. 105
inoribus Britannicis insulis: at secun-
a magnitudine est in Occasum sita
ibernia; Iyerna, & Ierna quibusdam
pellata: nomine inibi nato; quum
colæ hodieque *Eryn* vocitent, Angli
ro *Irlandt*. De natura hujus insulæ,
colarumque ingenio, etiam nunc ve-
um manet, quod tot retro seculis
omponius Mela tradidit: *Adeo luxu-
osam herbis, non latis modo, sed etiam
alcibus, ut se exigua parte diei pecora
mpleant, & nisi pabulo prohibeantur,
utius pasta dissiliant: Cultores ejus in-
nditos esse, & omnium virtutum igna-
s, magis quam alias gentes. Hæc Me-
; Cæterum, cælo est miti, clementi
sereno, terra nullum animal vene-
osum alit nec patitur. Longitudo ejus
maxima porrigitur mill. Germ. LX.
atitudo autem mill. German. xxx.*
Qui populi primi eam incoluerint pa-
um constat, nisi quod Celtici cum
eliquis Britannis fuerint generis. Bri-
antes, Cauçi, Mænapii, quos in ea
ptolemæus memorat, mirum ni ex
Gallia, Britannia, Germania, huc traje-
erint. Dividitur hodie in quatuor po-
iffimū regiones. Langinia, vulgo *Len-
quester*, in Orientem spectans, ut Anglię
ropior, ita cultior. Haud multum ab-
inilis huic Mononia, vulgo *Mounster*.

qua Gallia in Meridiem obtenditur. asperiores, Connacia, *Connacht*, & *Hul-tonia*, *Quunfler*; hæc in Septentrionem, illa in Occasum, vergentes.

Comitatus per totum regnum sunt xxxiii. Opidula rectius quam urbes Hibernos incolere dixeris. Regni caput est *Armagh*: Secunda ab hac *Dublyn*, opidum munitissimum, sedes præfecti, quem hæc cum titulo Vice-regis mittit Rex Angliæ: sedes item Archiepiscopi, ut & *Armagh*, & *Cashyl*. his subiecti sunt Episcopi xii. *Arglas* celebris est portus; Academiam sustinet prædictum *Dublinum*. Atque hæc breviter de Insulis Britannicis: nunc tempus est in Continentem reverti: ac primo loco de Germania.

LIBER TERTIVS.

CAP. I.

De veteri Germania.

GERMANIAM, quæ nunc terrarum cultu, urbium splendore, ædificiorumque magnificentia, cum Italia conferri, reliquis vero regionibus præferri possit, *terris informem, montibus asperam, cultu aspectuque tristem, in*
uni.

Introduct. Geograph. Lib. III. 107
universum sylvis horridam, aut paludi-
bus sœdam, utrisque inviam, veteres
odiderunt, in tantum res mutantur.
Nomen Germanorum unde dedu-
tum sit, varium inter autores est cer-
men: à Gallis id inventum, & quin-
que primo Germanorum nationibus,
Burionibus, Condrusis, Segnis, Cæræ-
s & Pæmanis, è Germania in Galliam
transgressis inditum, qui postea uno
idem fuere nomine Tungri dicti, ex
Cæsaris, Taciti, Dionis, & aliorum scri-
ptorum monumētis clarum fit riman-
tibus. Id postmodum Gallorum Roma-
norumque usurpatione in universam
gentem Transrhenanam transit. Ipsa
gens suo sibi vocabulo semper appella-
ta fuit Teutisci, vulgo *Die Teutsche*,
ab ipsius veri æternique Dei, rerum o-
mnium conditoris, antiquissima plu-
ribusque gentibus usurpata appellatio-
ne *Theuth*, ab hoc enim illi, & à primo
mortalium *Manno*, id est, Adamo, è
terra condito, originem se ducere præ-
dicarunt; ut latius infra dicetur. Ad li-
mites Germaniæ quod attinet, vehe-
mēter errant illi, qui latius nunc quam
olim Germaniam patere, ex Ptolemæi
Geographia adfirmant: maxime ii, qui
duplo majorem faciunt. Secus mihi
sententia est, qui dimidio minorem
censeo.

censeo. Elfatiam, Lotharingiam, Tre-
 viros, Luceburgenses, Brabantios, Iu-
 liacenses, dimidiam partem Gelrię, Hol-
 landię, omnem Selandiam, ac Flan-
 driam hodie accessisse, ajunt: ego acces-
 sisse nego; mansisse adsevero. Quippe
 Plinius jam inde Germanię limitem ad
 Scaldim fluvium protendit. Idemque
 simul & Tacitus ab usque Sequanis o-
 mnem Rheni citeriorem ripam Germa-
 nos accoluisse tradit. Apud Cæsarem
 ipsi Rhemi, Belgica natio, ultro testati
 sunt, Belgas plerosque esse ortos à Ger-
 manis. Ex Gallia quidem uni Helvetii,
 ex Illyrico veteri Vindelicia & Nori-
 cum, quę inter Alpes Danubiumque
 sitę sunt regiones; item Pannonię su-
 perioris pars; extra veteris Germanię
 limites nomenque censitę fuerunt. Ve-
 rum eis oppono quicquid est terrarum
 hodie Polonię citra Vistulam amnem,
 qui terminus olim Germanię fuit; item
 Bojohęmum; quarum regionum ser-
 mo aperte genus atque originem inco-
 larum indicat. Prussios etiam atque Li-
 vones, quia Germanica lingua utuntur,
 Germanię accessisse illi censent quum
 antiquitus Venedi, Sarmatica gens, in-
 coluerit: ego & hos accessisse nuper,
 nego; mansisse à multis sæculis, ajo.
 Quippe Æstios, qui olim totam Livo-
 niam

iam ac Prussiam, omnemque fere de-
tram ripam Vistulæ late patentem oc-
cuparunt, disertissimis verbis Germaniæ
describit Tacitus. Idem auctor, & Pli-
nius, regiones hodie, Norvagian, Sve-
thiam ac Fennos, & quidquid terrarum
Oceanæ Septentrionali, Moscoviæque
confiniis ambitur, Germaniæ attri-
bunt. Quin etiam Peucini, alio no-
mine Bastarnæ dicti, à Vistulæ fontibus
olim ad Pontum usque Euxinum &
Istri ostia extensi, Germani fuerunt, te-
stibus iidem Scriptoribus. Vetustissimi
igitur Germaniæ termini fuere; ab Oc-
cidentali Rhenus amnis, & Oceanus Ger-
manicus; à Septentrione Oceanus Se-
ptentrionalis sive Hyperboreus; ab Or-
tu Granvicus & Finnicus sinus, mare
Suevicum, sive sinus Codanus, Vistula
amnis, & à fonte ejus lineæ ad Sarmati-
cos montes ducta, qui è Septentrione
in Meridiem ad Danubii usque ripam
protensi, ubi opidum nunc Hungariæ
Vacia; dein à Meridie ipsum Danubii
flumen. Postea vero portiones ei ex
Gallia ad levam Rheni ripam, & ex Sar-
matia ad sinum Codanum & dextram
Vistulæ ripam accesserunt, ut dictum
est. Longitudo ejus summa fuit à Scri-
tofinniæ promontorio, vulgo *Noort-
kijn*, quod in Oceanum Septentrionalē
ex-

excurrit, ad Danubium usque, mill. Germ. cccc. Latitudo vero maxima à Rheno amne juxta Basileam, ad Amadocam usque paludem, quæ in confiniis Russiæ, Lituaniæ ac Podoliæ sita est, mill. Germ. cc.

C A P. II.

Diviso Veteris Germaniæ, ac primùm de Vindilis & Ingavonibus.

Genera Germanorum quinque à Plinio traduntur, Vindili, Ingævones, Istævones, Hermiones, & Peucini, qui & Bastarnæ.

Vindili.

Vindili, etiam Vinili, & Vandili, Vandali, Vandalii, & Vanduli Romanis Scriptoribus simul & Græcis dicti sunt. Horum nationes fuere, Gothones, qui & Gotones, Gutones, Gutthones; ac Gythones, Gothi & Gotthi auctoribus dicuntur; nunc Cassubiæ pars ad Vistulæ infimam partem, quæ proprie *Pomerellia* nunc dicitur: ubi nobis natale solum. Carini, Pomeraniæ pars, in qua opida *Stolpe, Colberg, Cörlin, Camin*. Lemovii, ea pars Pomeraniæ, in qua *Stetin, Vsedom, Wolgast, Gripesvolda*. Rugii antiquitus, circa *Rege* flumen Pomeraniæ, & opidum *Regen-*

Introduct. Geograph. Lib. III. 111
egenvolde, dein in insulam trans-
ressi, quæ etiam nunc Rugia, vulgo
Rügen appellatur. Varini, in Meckel-
burgensi Ducatu, circa flumen & opi-
dum *Warne*. Angili sive Anglii, reliqua
Meckelburgensis agri pars, ad *Lubecam*
isque. Eudoses, Suardones, Nuithones,
pars Meckelburgensis agri, Pomeraniæ
Marchiæque proxima. Caviones, pars
Marchiæ, Dannebergeni Comitatus
proxima. His contermini *Deuringi*, sive
Thoringi, in eadem Marchia, circa opi-
da *Havelberg*, & *Rappin*. Longobardi,
in Marchia media, vulgo nunc *Middel-*
mark, inter *Albim* & *Viadrum* amneis,
circa opida *Grabovv*, *Brandenborch*,
Berlin, *Brötzen*. Semnones, in portio-
nibus Marchiæ, Misniæ, Lusatia, Sile-
siæ, atq; Poloniæ, inter *Albim* & *VVar-*
tam amnem in *Viadrum* defluentem.
Burgundiones, in partibus *Cassubiæ* ac
Poloniæ, inter *Gotones* ac *Semnones*.

Ingævones.

Ingævonum populi fuere isti: Chau-
ci, qui & *Cauchi*, & *Cauci*; inter *A-*
missiæ *Albisque* ostia utramque acco-
luerunt *Visurgis* ripam supra *Bremam*
usque opidum; deinde usque *Mindam*,
qua *Chattis* jungebantur. Qui apud
Tacitum Fosi; reliquis auctoribus Saxo-
nes

nes appellantur: horum tota fuit Holsatia ad Cimbricam usque peninsulam. Postea omnem oram maritimam occuparunt ab Albi ad Rheni usque ostia: unde cum Anglis in Britanniam insulam abiverunt. Cimbri omnem eam tenuerunt peninsulam, quam nunc antiqui nominis itidem gens incolit Iutæ. Teutoni Danicas incoluerunt insulas; quarum maxima vulgo *Zeeland*, *Melæ* dicitur Codanonia, nempe à gente Teutonorum, qui variantibus dialectis jam tunc dicebantur Dani, Godani & Codani: unde totum hoc mare etiam dicitur Codanus sinus eidem *Melæ* ac Plinio, quod Tacito mare Suevicum, quia utrumque Suevi accoluerunt, ut mox ostendam. Regiones trans dictum mare, quæ nunc sub Norvegiæ ac Suediæ Finniæque maxime nominibus veniunt, immensas Germaniæ insulas esse, falso crediderunt veteres, quum verius sint peninsulæ. Harum maximam, quæ Norvegiæ Suediæque regna continet, à proxima gente quidam dixerunt Scandiam, & Scandinaviam: alii à freto, quod est inter Danicas insulas, vulgari vocabulo *Belt*, Baltiam: quod vocabulum postea corruerunt in *Basiliam*. Altera peninsula, vulgo nunc *Finland*,
 Plinio

Plinio dicitur Finningia. In Scandia populi Scandii, sive Scanii: vulgo nunc *Scanen*, unde toti peninsulæ nomen. His contermini fuere Hilleviones, nunc *Holland*. Ultra utrosque incoluerunt Sitones, nunc Norvegii, vulgo *Norvege*, & *Norge*: quorum terra jam antiquissimis Græcorum autoribus dicta Nerigon. Ultra hos sunt Marchiofinni, vulgo *Marchfennen*. His continuantur Scritofinni, vulgo *Scritfennen*: extremi versus Septentriones apud promontorium, Rutubæ Plinio, vulgo nunc *Noortkijn*. His proximi sunt versus Orientem Lappiones, sive Lappii, vulgo *Lappen*: infra hos versus Meridiem sunt Suiones sive Sueones, nunc Suedi, vulgo *Sveden*. Infra hos Gutæ sive Guci, quorum regio nunc vulgo *Gutlandt*. hi falso vulgo appellantur Gothi, & regio eorum Gothia; quum hi fuerint iidem & Gothones ad Vistulæ ostia: ut supra dictum. Sed hic jam est antiquus scriptorum error: unde ridiculæ illæ Iornandi fabulæ de Gothorum origine. Finni Ptolemæo, Tacito dicuntur Fenni, quod nomen hodieque servant, variatis dialectis, vulgo *Fennen* & *Finnen* dicti.

C A P. III.

De Istaconibus, Hermionibus, atque Bastarnis, item Suevia, & veterum Germanorum habitationibus.

IAM vero Rheno proximi erant Istacones: horum nationes fuere Frisii, Brueteri, Angrivarii, Chamavi, Ansibarii, Dulgibini, Chastuarii, Marfi, Tubantes, Marsaci, Sicambri, Vbii, & qui in horum postea agros successerunt, Vspii, Tencteri, Iuhones, Mattiaci; præterque antiquissimis temporibus Marcomanni, Harudes & Sedusii: qui tres populi postmodum in Boiohæmo inter Hermiones sedes locarunt. Ex his omnibus Frisii, Marsaci & Brueteri quo situ fuerint, jam ante in xviii inferioris Germaniæ Provinciarum descriptione dictum est. Sed Brueteri postea inter superiorem Luppiaë amnis partem & Agrippinensem Coloniam coluerunt. Marfi, antequam Drusiana fossa, quæ est in Gelria, inter Arnhemum & Dusbürgium, facta est, superiorem Velaviam & Zutphaniensis Comitatus partem, qua opida sunt *Dotechum, Grolle & Bredefort*, incoluerunt. Fossa autem facta, pars eorum intra Rheni divortia inclusi novum vocabulum Marsacorum, sive Marsatorum, adsumserunt;

de quibus supra: pars autem veteri nomine servato in interiora cōcesserunt, inter Amisiam & Luppiam amneis, opidumque *Dulmen*. Angrivarii, Bructeris proximi, primum inter Amisiam & Visurgim amneis, qua est opidum *Minden*, coluerunt: Chamavi vero, supra hos inter Amisiam & Loam flumen, quod Amisiam paullo supra Emdam miscetur. postea vero utraq; gens Bructeris expulsis agros eorum occuparūt: Chamavi versus Occidentem; Angrivarii versus Septentriones. Hinc *Dulgibini* tenuerunt inter opidum Paterbornam & Visurgim, qua *Flotou* ei opidum appositum. In his *Quintilius Varus*, cum tribus legionibus, cæsus ab *Arminio Cheruscorum Duce*, inter opida *Dietmelle & Horn*. His proximi versus Meridiem fuere *Chassuarii*, qui & *Chattuari*, inter Paterbornam & Visurgim, qua ei opidum *Huter* impositum; pars quondam fuere *Chattorum*. At *Ansiarii* tenuerunt inter Visurgim & lacum *Dommel*, apud quem opidum *Diepholt*. Tubantum varia semper fuit sedes, ad superiorem Amisiam partem. *Sicambri Rheni ripam* tenuerūt à *Colonia Agrippinensi* ad Rheni usque divortium; ab Oriente vero usque ad *Cattos*, circa fontes *Lappia*, & opidum

Medebach; postea à Tiberio in Galliam transportati, ubi inter Mosam & Rhenum Gugerni dicti. horum agri portiones deinde tenuerunt in Rheni ripa Vfsipii, sive Vfsipetes, & Tencteri: hi apud Coloniam, illi ad Rheni divortia. Vbi in Germania Rheni Mænique dextras ripas tenere, ad Coloniam usque, ab Oriente Chattis contermini. Horum agros Chattorum postea partes, occuparunt Iuhones & Mattiaci. horum fuit superior ripa & Nasslöviensis Comitatus, cum VVetteravia & Hassiæ parte, qua Marpurgium nunc est, quondam Mattium dictum; unde genti nomen; illi inferiora tenere, cum VVestervaldia. Marcomanni, antequam cum Sedusis & Harudibus in Bojohæmum migrarent, fines habuere inter Rhenum, Danubium, Cocharum & Nicrum amneis. Sedusii inter Cocharum, Nicrum, Rhenum & Mœnum: proximi his fuere Harudes, ad lineam à fonte Mœni ad Danubium usque & opidum Ingolstadium ductam. Allemanni Gallorum fuere colluvies, sub Cæsare Augusto. quum Maroboduus Marcomannos, Sedusiosque & Harudes, in Bojohæmum deduceret, in horum finibus inter Danubium, Rhenum ac Mœnum transgressi; unde & nomen.

Her-

Hermiones.

Hermiones versus Meridiem ad Danubii usque ripam incoluerunt. in his populi fuere isti: Cherusci, Chatti, Hermunduri, Narisci, Marcomanni, Quadi, Osi, Gothini, Lugii, Buri, Marfigni. Cheruscorum agros nunc tenent Brunsvicenses, ac Luneburgenses: Chattorum Hassi & Thuringi. Hermunduri, ab initio inter Salam & Albim & Bojohæmum incoluere Voithlandiam, & Misniæ Saxoniamque superioris parteis; deinde quum Harudes cum Marcomannis ac Sedusiis in Bojohæmum transgressi. Harudum porro agros illi occuparunt ad Danubium usque. hi postea proprie Suevi dicti sunt. Narisci tenuerunt inter Bojohæmi Occidentale latus & Danubium lineamque à Mœni fontibus ad opidum Ingolstadtium ductam; postmodum Armalausi dicti. Marcomanni, Sedusi atque Harudes. Maroboduus Duce, à Rheno in Bojohæmum transgressi sunt: ubi tamen Sedusiorum Harudumque nomina obscurata vel prorsus extincta. Quadi antiquitus inter Bojohæmum, Danubium & Marum flumen incoluerunt; postea vero nomen eorum ad Sarmatica usque juga, quæ sunt in Hungaria, inter duo

celebria quondam opida *Erlam* & *Vaciam*, protensum fuit. Osi Moraviæ ac Silesiæ parteis coluerunt, inter opida *Ostram* & *Osvvieczym*; quorum hoc *Vistulæ*, illud *Maro* impositum. Infra hos fuere *Gothini*, itidem Silesiæ partem inter *Mari Varteq;* fluminum fonteis colentes. Hinc *Lugii*, magna gens inter *Vartam* & *Vistulam*, Polonię partem tenuere, ad opidum usque *Vladislaum Vistulæ* appositum. His contermini versus Occidentem *Burii*, inter *Vartam* & *Viadrum*; his *Marsigni* inter *Viadrum* & *Bojohæmum*; utrique finitimi *Semnonibus* supra dictis.

Bastarna, sive Peucini.

Bastarnas quondam à *Vistulæ* dextra ripa ad ostia usque *Istri* incoluisse, supra dictum est. Ipsos quoque ostiorum insulas tenuisse, quarum maxima dicebatur *Peuce*, nomen eorum alterum *Peucini* indicat.

Æstii, quos *Livoniam* *Prussiamque* inhabitasse, supra dixi, cui quinque generum adscribendi sint, dubito: quum ab *Rheno* quondam in has sedes inter *Ingævones* *Bastarnasque* profecti fuerint. Distinguebantur in *Hirros* atque *Scyros* sive *Sceros*: hi *Prussiam*, illi *Livoniam* habuere.

Suevia.

Cæterum, Suevia antiquissimis temporibus erat quicquid ab Occidente Bojohæmicis montibus, Sala, Albi, & Trava amnibus, sinu Codano, ac mox mari Germanico; à Septentrionibus mari glaciali; ab Oriente sinu Albo, lacu Albo, sinu Botnico, mari Codano, & Vistula Maroque; à Meridie Danubio includebatur. quod spatium Suevi incoluerunt, in nationes supra memoratas distincti. Eorum antiquissimi nobilissimique Semnones fuere, utramque late accolentes ripam Viadri, qui amnis antea Suevus dictus; unde genti nomen, & à gente postea mari cognomen Suevico, vulgo nunc *die Oost-see*. Sed posterioribus sæculis Suevi proprie habiti sunt, ceu peculiari nomine Suevorum pars, Hermunduri: quorum nunc etiam posteritas durat in regione, quæ vulgo dicitur *Svvaben*.

Priscorum Germanorum habitationes.

Nullas, inquit Tacitus, Germanorum populis urbes habitari, satis notum est: ne quidem pati inter se junctas sedes. colunt discreti ac diversi, ut fins, ut campus, ut nemus placuit.

C A P. IV.

De Vindelicia & Norico.

ANtequam hodierna Germaniæ explicentur; terrarum inter Alpes & Danubium primum exponenda erit antiquitas; nam hæc jam circa annu Dom. ccc. ab Allemannis, Marcomannis ac Quadis occupari cœperunt, perpetuoque in hunc usque diem ab iisdem nationibus possessæ sunt. unde etiam partes factæ Germanici Imperii. Inter Rhenum igitur, sive quem Rhenus transit, lacum Brigantinum, & Lichum amnem, Rhætos: inter Lichum & Ænum Vindelicos: inter hos & Cethium montem, qui ad Viennam desinit, in Danubii ripa, Noricos ponit Ptolemæus: sed falso: ut ex Strabonis Pliniique patet Geographia, simulque situ regionum. namque Rhæti Alpes tantum incolere, & earum valles, à Septentrione ad lacum usque Brigantinum. Sub Alpibus ad Danubium usque fuere inter dictum lacum & Ænum flumen Vindelici. Hinc ad Cethium usque montem Norici: quorum hi etiam ipsas Alpeis tenuerunt apud Fori Iulii regionem. Nomen habuerunt à Noreia, urbe supra Aquileiam sita. Reliqua opida clara fuere ista: *Ovilia,*
Wels

Wels nunc; in Danubii ripa *Vindonia*na; quod corrupte *Vindobona*, & apud *Ptolemæum* corruptius *Iuliobona*, vulgo nunc *Wien*; *Lauriacum*, nunc *Lorch*. *Vindelicorum* caput fuit *Damasia*, quæ postea, colonia *Augusti Cæsaris* auspiciis deducta, *Augusta Vindelicorum* dicta est. Cætera loca maxime celebrata fuerunt: *Iuvavium*, sive *Colonia Iovavia*, vulgo nunc *Saltzburg*. Dein *Reginum*, sive *Regina castra*, vulgo nunc *Regensburg*; nomine à flumine *Regino*, vulgo nunc *Regen*, olim tracto. Hinc *Batava castra*, vulgo *Pas-sauv*: & prope hoc opidum, apud *Danubii Anique* confluentis, *Bojodurum*, quod nomen accepit à *Bojorum* trajectu, qui à *Marcomannis* è *Bojohæmo* pulsi in has oras transmigrarunt, quas etiam nunc eorum posterit tenent, nomine nunc vitiatum, *Bavari*; superioribus sæculis *Bojoarii*, & *Bojuvarii* dicti. Reliqua opida fuerunt, *Abusena*, *Abensperg*: *Guntia*, *Guntzperg*: *Campodunum*, *Kempten*: *Abudiacum*, *Fuessen*; *Isinisca*, *Munchen*.

C A P. V.

De fluviis, silvis ac montibus Germaniæ.

Celebriores Germaniæ fluvii, iidemque navigiorum capaces sunt: O-

H 5

ceanum

ceanum petentes; Rhenus, secundus claritudine Europæ: qui lacum Brigantinum, vulgo *der Bodensee*, transiens, recipit Nicrum, vulgo *der Necker*; & Mœnum, vulgo *der Meyn*; Luppiamque, vulgo *die Lippe*. Hinc Amisius sive Amisia, vulgo *die Ems*; Visurgis, *die Weser*, superiore sui parte *die Werre*. Inde Albis, nunc vulgo *die Elbe*, Salam, vulgo *die Sale*, una secum devehit. In sinum Codanum sese effundunt; Chalusus sive Trava, vulgo *die Trave*: Viadrus, antea Suevus, & Plinio Guttalus dictus, vulgo nunc *die Oder*: Vistula sive Vistillus, *die Weixel*. At Danubius, vulgo *die Donau*, & *Danau*, omnium Europæ maximus, à dextra ripa ex Vindelicia Lichum, vulgo *die Lech*, & Ænum, vulgo *der In*, à læva Navam, vulgo *die Nabe*, & Marum, *die March*, in Pontum Euxinum defert.

Sylvarum Romanis monumentis celebratę sunt; Hercinia, totam fere olim Germaniam occupans; proprie tamen sic circum Bojohænum appellata; vulgo nunc, *der Böhaymer vvald*. Bacenis, quæ & Semana, vulgo nunc in Brunsvicensi Ducatu *der Hartz*, antiquam Hercinię memoriam servans. Gabreta, vulgo *der Döringer vvaldt*. Luna, inter Moraviam, Poloniam & Hungariam,

Introduet. Geograph. Lib III. 123
am. Martiana, seu forte rectius Har-
ana, nunc *der Schvartze vvaldt*. Cæ-
a, ad dextram Luppia amnis ripam,
aud procul Vesalia.

Montium nobilissimum jugum Her-
minium, Bojohæmum cingens, qui &
uditi montes. Dein Abnoba in Du-
catu VVirteburgensi circa Danubii Ni-
trique fonteis. Taunus, ex aduerso Mo-
guntiaci, vulgo *der Hayrich*. Rhætico,
ex aduerso Bonnæ, *das Siebengebirge*.
Meliobocus in Brunsvvicensi Ducatu,
apud Semanam Silvam, vulgo *der*
Blockesbarch.

C A P. VI.

De Incolis Germania.

DE origine gentis Germanorum,
multi hoc nostro sæculo, multa fa-
bulati sunt, nugatique Germani scri-
ptores. Antiquus juxta & gravis in-
pris auctor Romanus Tacitus, in libro
quem de hac gente conscripsit: *Cele-*
brant (inquit) carminibus antiquis,
(quod unum apud illos memoria & an-
nalium genus est) Tuitonem Deum,
terra editum, & filium Mannum, origi-
nem gentis conditoresque. Mannus hic
erat Adam, Theut vero, sive Tuit, ipse
Deus rerum omnium auctor, qui è
terra condidit formavitque primum
hominem.

hominem, Germanis *Man*, Hebræis
Adam dictum. ab hujus igitur *Theu-*
nomine tota gens sibi nomen adscivi-
Theutisci, sive, variante Dialecto, *Tuit*,
Tuitisci. vulgo *die Teutische & Duytsche*.
 Vnam eandemque linguam antiquissimis
 temporibus fuisse per universam Hispaniam,
 Galliam, Britannicas insulas, Germaniam &
 Illyricum omnesque has nationes in univ-
 ersum Græcis dictos fuisse Celtas, supra in
 descriptione Galliarum dictum. Cæsar in
 Comm. de Bell. Gall. *Gallos*, ait, à *Dite*
patre se prognatos prædicasse: quem illi
 haud dubie intellexerunt eundem *Tuitonem*
 Germanum: quando Lucanus illorum Deum
Teutatem memorat. Eundem vero *Teu-*
tatem Mercurium coluisse Hispanos, auctor
 est Livius. Ex hoc igitur argumento, simul-
 que ex illo de lingua Celtica, colligere licet,
 omnes prædictas quinque nationes uno voca-
 bulo olim dictas fuisse *Teutiscos*, *die*
Teutische. *Aschenazem* Noachi pronepotem
 ab urbe Babylone in dispersione gentium
 huc deduxisse suos, alibi demonstratum est.
 Hinc postmodum Hebræis semper gens
 Germanorum dicta fuit *Askenazim*. Cæterum,
 nationes nonnullas jam antiquissimis tem-
 poribus à Germania in Gallias commigra-
 sse,

Introduç. Geograph. Lib. III. 125
asse. Gallos in Germaniam transgressos, tradunt apud Romanos maxime Cæsar & Tacitus. Helvetii inter Danubium, Rhenum & Mœnum, Bojohæmumque, loca tenere: ipsum Bojohæmum Boji; unde nomen regioni. Posterioribus sæculis, quum Germanorum versæ nationes, Gothii, Burgundi, Rugii, Vandali, Longobardi, Marcomanni, Quadi, alii in Italiam, in Galliam alii & Hispaniam, proficiscerentur; intermina olim trans Vistulam gens Vinidi, sive Vinidi, quæ iidem & Slavi, magnam Germaniæ partem occupant, ad Albim usque. hinc crebra in Silesia, Lusatia, Misnia, Marchia Brandenburgensi, Meckelburgensi Ducatu, Pomerania, Slavonica urbium, castellorum ac vicorum nomina. Gens ipsa adhuc incolit totum Bojohæmumque Moraviam, Lusatiæ item agros magna ex parte.

C A P. VII.

Quota pars Germaniæ subjecta fuerit Imperio Romano.

UT operæ pretium fuerit, antequam ad hæc nostra sæcula pergam, primum indicasse, quota pars olim Germaniæ Romanorum armis debellata fuerit. Primi igitur Germanorum Romanis

manis nomen suum dederunt, armaque noscenda, Cimbri atque Teutoni, ultro Galliam Italiamque petentes: quos C. Marius partim in Gallia, partim in Italia sub ipsis Alpibus vicit. Cæsar posthinc, dum Gallia domita Rhenum transgressus Germanos irritavit, perpetuum Romanis bellum cum Germanorum gente concitavit. Reliqua omnia, quocumque arma tulerunt, pro-na illis fuerunt. Germanos ingentibus sæpe exercitibus triumphatos magis, quam victos, ipsimet Romanorum fatentur scriptores. At quota pars horum armis tot sæcula Germaniam petentibus perdomita fuit? Maximis equidem ipsorum Romanorum cladibus debellati fuerunt populi Rhenum inter & Albim, Augusti Tiberiique auspiciis: at post hos nihil sub imperio suo retinuerunt, nisi Rheno proximos Frisios, Vlsipios, Tencteros, Iuhones, Mattiacos, & his conterminos Almannos: qui tamen non origine Germani, sed Galli fuerunt, ut supra dixi. Sed & hi mox circa annum Christi cc. rebellarunt, Galliamque crebris incursionibus vexarunt. quo tempore quoque natum Francorum nomen: quod sibi omnes populi inter Rhenum Albimque incolentes, in unum corpus

gressi, novum à libertatis argu-
mento imposuerunt; protinus & ipsi
Galliam crebris incursionibus depopu-
lantes. Reliqua ultra Albim Danu-
biumq; Germania intacta semper man-
sit: quæ & ipsa postmodum Suevis, ut
supra dixi, Gothis, Burgundis, Vanda-
is & Longobardis, aliisque nationibus
missis, ultro Romanum imperium
petiit, totumque propemodum occupa-
vit. Marcomanni & Quadi, Danubii
colæ, jam inde à M. Antonini Impe-
rio, Vindeliciam, Noricum & Panno-
niam Romanorum provincias, petere
ceperunt. Nec ante Martia hæc Ger-
manorum gens quievit, donec toto
Romano Imperio per varias provin-
cias occupato, ipsum tandem Imperii
nomen decusq; in fines suos pertraheret.

C A P. VIII.

*De variis Germania Regnis, ac no-
vissima ejus divisione.*

Cæterum, liberis olim rebuspubl.
Germani, inter Rhenum, Danu-
bium, Vistulam & sinum Codanum,
regerunt. principes tamen plerique suos
habuere: quos falso nomine sæpe reges
vocant Romani. Ultra sinum Coda-
num duo fuere jam inde ingentia re-
gna, Sironum in Norvegia, & Sueonum
in

in Suedia: quæ etiam nunc duranti: nisi quod Norvagiæ Imperium translatum est ad Danos. His postea accesserunt Czechorum in Bojohæmo, & Polonorum ad Vistulam amnem. At Saxonum, Düringorum, Francorum Orientalium, Suevorum ad fontes Danubii, ac Bojohæmorum, quæ iisdem fere tempestatibus orta fuerant, circa Caroli M. tempora abolita sunt. Hic, tandem Romanorum Imperio in Germaniam delato, in varias provincias atq; Ducatus eam divisit; Norvagia, Suedia, Daniæque parte, trans mare Suevicum, ac Polonia cis Vistulam, jam tum à Germania avulsis. Hinc Germania in duas partes, id est, in superiorem & inferiorem, divisa est. In Superiore sunt regiones istæ: Helvetia, Alsatia, Suevia, VVirtenbergensis Ducatus, Bavaria, Franconia, sive Francia Orientalis, Palatinatus Rheni, Bojohæmum, Moravia, Austria, Stiria, Carinthia, Carniola, Tirolis. In Inferiore, præter xvii provincias, quas vulgari nunc vocabulo vocant Belgium, sunt: Leodicensis Episcopatus, Lotharingia, Iuliacensis Ducatus; Coloniensis, Treverensis, Moguntiacensis Archiepiscopatus; Clivia, VVestfalia, Hassia, Düringia, Saxonia, Misnia, Lusaria, Silesia, Marchia Brandeburgensis, Pomerania, Meckel-

Meckelburgensis Ducatus, Holfatia. Helvetii, postquam Io cæce prope anis in Germania, ac novissime sub Germanorum Imperio computati essent, Iago tandē imperii excusso, cc xx circiter annos libere agunt. Cæterum, Othone III imperante. (ut vulgaris opinio est,) inter Germaniæ Principes conventum atque decretum fuit, ne quis, nisi Germanici nominis Princeps, Rom. Imperator crearetur. Atque tum Septemviri constituti, quibus ob eligendi Imperatorem potestatem Electorum nomen inditum. Horum tres Ecclesiastici, idemque Archiepiscopi, & Archicancellarii S. Imperii. Primus, Moguntianus in Germania. Secundus, Colonienis in Italia. Tertius, Treverensis in Gallia. Quatuor reliqui sunt seculares. Primus, Rex Bojohemiæ, pocillator: Secundus, Palatinus Rheni, dapifer: Tertius, Saxo, ensifer: Quartus, Marchio Brandeburgensis, cubicularius.

C A P. IX.

De Imperii Germanici provinciis, citra Rhenum in Gallico solo sitis.

Leodicensis Provincia, Gall. Liege, super, German. Lüttich, infer. Luyck.

Leodicensis provincia, quamvis Belgicis undique cincta, tamen ad S. Imperium

perium spectat, Coloniensi Episcopo subiecta. Caput ejus est Leodicum, urbs ampla & superba, magnificis ædificiis instructa; ob amœnitatem deliciasque varias paradisu sacerdotum nuncupata. *Huy*, nitidum cum arce opidum. *Bullion*, sui quondam juris Ducatus; nunc Leodicensi Episcopo subiectus; arcem habet ejus nominis munitissimã.

Ducatus Iuliacensis, *Gulich*.

Caput Ducatus Iuliacensis, quod ei nomen dedit, est Iuliacum, opidum antiquum atque munitum. In Iuliacensi agro sita est urbs Aquæ Grani, sive, ut vulgo usurpatur. Aquisgranum; German. super. *Ach*, inferioribus *Aken*, Gallis *Aix* dicta; saluberrimis calidarum aquarum fontibus clara; Caroli M. primi Germanorum Imperatoris aula ac sepulchro insignis. Mos erat olim, Imperatores heic inaugurare sub corona ferrea in templo pendente.

Coloniensis Archiepiscopus.

Coloniensis Diœcesis veterum *Vbiorum* ad utramque Rheni ripam sedes olim fuit. Ipsa urbs Colonia Agrippinensis, seu, ut vulgo usurpatur, *Colonia Agrippina*, *Vbiorum* caput, à colonia, Agrippinæ Claudii Imperatoris uxoris auspiciis deducta, nomen cognomento
traxis,

traxit. Vrbs nunc est Germanicarum maxima, Emporiumque ad Rhenum celeberrimum. Ceterum, libera est Imperii civitas. Bonna antiquum munitumque opidum, Archiepiscopi Coloniensis, Electoris Imperii, sedes.

Lotharingia, Lottheringen.

Lotharingæ Ducatus à Lothario, Caroli M. nepote, nomen accepit, caput ejus quondam fuit Divodurum, Mediomatricorum, vulgo *Metz*, libera Imperii civitas: at nunc Galliæ Rex eam tenet; una cum Viroduno, *Verdun*; & Tullo, *Toul*. Nansium, vulgo *Nansy*, sedes nunc Ducum & caput provinciæ, egregia munitaque urbs.

Austrasia, Westreych.

Austrasia complectitur Diœceses Treverensem & Moguntinam; item Ducatum Bipontinum, vulgo *Zweybrucken*, Comitatusque, *Sarbrucken*, *Leyningen*, *Bitsch*.

Treverensis Archiepiscopatus caput est Augusta Treverorum, vulgo *Trier*, Gallis *Treves*: urbs antiquitatem suam præ se ferens. Confluentes, *Coblentz*, urbs ad Rheni Mosellæque confluentes posita, haud exigui est momenti. Vitelicum, *Witlich*, Treverensis Archiepiscopi atque Electoris sedes.

Moguntini Archiepiscopatus caput est Moguntiacum, sive Moguntia, *Mentz*, urbs inter præclaras Germaniæ computata. At sedes Archiepiscopi Electorisque est trans Rhenum in Germanico solo, Asciburgii, *Ascheburg*. Sunt præterea in Austrasia liberæ Imperii urbes; *VVormatia*, vulgo *VVormbs*: *Oppenheim*: & *Spira*, luridico totius Imperii conventu clara; *Cammeram Imperialem* vulgo vocant: *Franckenthal*, nitidissimum est à Belgis excultum opidum.

Alsatia, Elsaß.

Alsatia Austriacæ ditionis regio, in duos Landtgraviatus, superiorem & inferiorem divisa est. In superiore opida sunt; *Colmaria*, *Selestadium*, *Rufacum*, haud ignobilia. Inferior habet; *Tabernas*, vulgo *Zabern*; & *Hagenoam*. *Argentoratum* in eodem tractu, vulgo *Straßburg*, in clarissimis Germaniæ civitatibus. turris, quæ est ad Cathedralē Ecclesiam, mirifica & magnifica structura; item armamentario instructissimo, maxime insignis est.

Montbeliard.

Est in confiniis *Alsatia* ac *Burgundia* Comitatus *Montbeliard*, German. *Mümpelgard*, *VVirtembergens*. Duci sub.

Introduct. Geograph. Lib. III. 133
subjectus. opidum *Montbeliard* tutissi-
mo munimento clarum est.

C A P. X.

Suevia, Franconia, Palatinatus Rheni.

Brisigavia, Brisgavu.

PRIMA trans Rhenum est *Brisigavia*
regio, *Elsatix* quondam pars. Caput
hujus Provincix est *Friburgium*, splen-
dida atque amœna urbs; secunda est
Brisiacum, Breisach.

Suevia, Schwaben.

Suevia, vastæ quondam illius gentis
exiguæ reliquæ, ad supremam *Danubii*
partem constitit. Urbium hujus *Du-*
catus prima est *Augusta Vindelicorum,*
Augsburg, opulentissimum Emporium:
urbs splendida in primis & magnifica,
munitione tuta, libera Imperii civitas.
Ulma, munitissima & ipsa, simulque
ditissima Imperii civitas, ædificiorum
splendore facile finitimas præstat. Re-
liqua loca nobiliora sunt; *Nordlin-*
gen, Memmingen, Lindavu, Fießsen,
Rottuvyl, ubi Iuridicus Imperii con-
ventus est.

VVirtembergensis Ducatus.

VVirtembergensis Ducatus, ab ar-
ce *VVirtembergæ* cognominatus, pars
erat *Sueviæ*; at quum nuper Ducatus

factus sit, provincia seorsim censetur. Urbes inibi claræ sunt, *Canstat*, mercatu celebris, *Stuttgart*, Ducum sedes: *Rotenburgium*; quæque reliquas antestatur, *Tubinga*.

Franconia, *sive* Francia Orientalis, *Franckenlandt*.

Dux est, qui & Episcopus, cognomine Herbipolitanus, ab Herbipoli, vulgo *Würtzburg*, capite provinciæ, dictus. Urbis est inter primas præclara. At *Francofurtum* ad *Mœnum* libera imperii civitas, celeberrimis totius Europæ, nendum Germaniæ, nundinis nobilitatur. *Bamberga* Episcopali dignitate celebris urbs, centrum Germaniæ obsidere videtur. Est in *Franconiensi* agro *Arx Ansbach*, *Marchionatus* titulo gaudes.

Palatinatus Rheni, *die Pfaltz*.

Franconiæ quondam pars, nunc *Palatinatus Rheni*, caput habet provinciæ *Heidelbergam*, eandem *Electorum Palatinorum* sedem. Ad confluentes *Rheni* *Nicriq;* *Manhemium* opidum munissimum, provinciæ propugnaculum est. Est eodem tractu, inter *Elfatiam* & *Palatinatum*, *Marchionatus Badensis*, ab aquis totius Germaniæ celeberrimis cognominatus. Sedes *Marchionis* est *Durlacum*, opidum cum arce.

C A P. XI.

Palatinatus superior, Bavaria, Salis-
burgensis Archiepiscopatus,
Tirolis Comitatus.

Nortgavia, *Nortgavv*; qui & Palati-
natus Bavarix, sive superior Pa-
latinatus, *die Ober Pfaltz*.

NOrimberga, *Nürnberg*, in confiniis
Franconix, Suevix, ac Bavarix po-
sita, nullius soli esse cupit. Vrbs est ma-
gnifica, splendida, potens ac totius Ger-
manix superbissima. Caput Nortgavix
nunc censetur Amberga. *Neuburg* &
Sultzbach Principum Palatinorum
sunt sedes. Est circa hæc loca Landt-
graviatus Leuchtenbergicus, cujus se-
des *Pfheimbt*. Est & Egra, *Eger*, libera
Imperii civitas. Item Comitatus *Ellen-
bogen*, qui ad Bojohæmiam spectat.

Bavaria, *Baieren*.

Bavarix Ducatus dividitur in Supe-
riorem & Inferiorem. hic ad Ortum;
ille ad Occasum spectat. In superiori
sunt urbes claræ Monacum, *München*,
Ducum sedes, omnium Germanica-
rum pulcherrima. Secunda est Ingol-
stadium: hanc sequitur Frisinga. In in-
feriori Augusta Tiberii, quod nomen illi
falso tribuerunt olim fabulosi Gram-
matici;

matici; alias Ratisbona dicta, vulgo *Regensburg*, comitiis imperii, quæ heic haberi consueverunt, antiquitatum reliquiis, & ponte præ longo clara. Reliquæ memoratu dignæ sunt, Patavium, vulgo *Passau*, *Landshut*, *Straubing*.

Salisburgiensis Archiepiscopatus.

Bavariæ pars est Salisburgiensis Archiepiscopatus cujus caput sedesq; Archiepiscoporum Salisburgium, *Salzburg*, urbs satis elegans.

Tirolis Comitatus.

Terioli, vulgo *Tyrol*, est arx, unde maximus Europæ Comitatus in ipsis Alpibus, in Germania Norici, in Italia Rhætiæ partem obtinens, nomen habet. Urbes claræ sunt, Ænipons, vulgo *Innsbruck*, quondam Comitum, nunc Austriæ Archiducum in his oris sedes. Tridentum, Italis *Trento*, Germanis *Trient*, concilio Oecumenico clara. Bolzanum, mercatus non incelebris. Brixia etiam, vulgo *Brixen*, nobilis in hoc tractu Episcopatus est.

C A P. XII.

Croatia, Vinidorum Marchia, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria.

Croatia, Marchia Vinidorum, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria
supe-

Introduct. Geograph. Lib. III. 137
superior, quia hodie domui Austriae parent, in Germania hodie censentur; quum olim Pannoniae portiones fuerint.

Croatia, & Vinidorum Marchia.

Croatia, Germ. *Krabaten*, regni titulo decora, & Vinidorum Marchia, Germ. *VVindisch Marck*; nihil in se habent memoratu dignum. Caeterum incolae utriusque sunt Slavonici generis. In Vinidorum tamen Marchia sunt etiam Germani.

Carniola, Krain.

Caput hujus Ducatus est opidum Lubiacum, *Laubach*, & Lubiana dictum. *Krainburg* locus est munitissimus. *Celeia*, *Cilly*, Comitatus titulo insignitur. Caeterum incolae partim sunt Germani, partim Slavi.

Carinthia, Kernten.

Ducatus hic Stiriae Ducatui conjunctus, urbes insigniores habet, *Villach*, *Claghensfurt*, Ducum quondam sedem; *Volckmarck*, *S. Veit*, *Iudenburg*.

Stiria, Steirmarck.

Dividitur Stiria in superiorem atque inferiorem. In hac caput totius Stiriae & sedes Archiducum Austriacorum, est *Grætia*, *Gräts*, admodum ma-

gnifica. Sunt præterea celebres, *Rackelspurg, Pettavv, Marpurg: Kermend, & Camsta*, duo munitissima erant contra Turcarum irruptiones propugnacula; sed hoc jam superioribus annis Christianis ereptum est. In superiori Stiria urbs primaria est *Muripons, Pruck an der Mure*.

Austria, Ooſterreich.

Vnicus totius Europæ Archiducatus est Austria, in Superiorem ac Inferiorem divisa. Inferior inter Danubium, *Bojohæmiam*, & *Tejam* flumen sita, urbem præcipuam habet *Krems*. Superiorem, quæ inter Danubium & *Stiriam* posita, caput est *Vindoniana*, si-ve, ut vulgo usurpatur, *Vienna, Wien*; urbs magna ac splendida, tutissimum in his oris contra Turcarum incursiones munimentum. *Lincium, Lintz*, nobile est ad Danubium Emporium.

C A P. XIII.

Bojohæmia, Moravia, Silesia, Lusatia.

Bojohæmia regnum, Germ. *Böhaimb*, montibus ac sylvis, ceu munitissimo vallo undique cinctum, ab initio incolere Germanorum quidam: quibus pulsus *Boii*, Gallica gens, obsederunt;

unt; nomenque de suo regioni reli-
querunt. Bojos pepulerunt Marcoman-
ni, Germanica gens; hos, circa annum
nato Iesu I^o L, Slavonica gens, quæ
etiam nunc tenet, Bojohæmi, *die*
Böhmen, à solo quod occuparunt, Ger-
manis dicti; at *Czechi* suo sibi patrio vo-
cabulo nuncupantur. Principio adven-
tus à ducibus populus regebatur; do-
nec circa annum c^{lo} LXXXVI Vratislaus
primus Bojohæmiæ Rex crearetur.
Hunc postea continua serie secuti sunt
alii Reges, donec Regia stirpe prorsus
extincta, ad Austriacam domum re-
gnum devolutum est. Regio ipsa est
omnium rerum ad usum vitæ humanæ
necessariarum fertilissima; argenti et
que metallis abundans: quibus in locis
etiam auri sunt venæ. Urbium clarissi-
ma est Praga, regni caput, Regumque
sedes, totius Bojohæmiæ compendium:
urbis sane magnificentissima, superbis
ædificiis frequens, exteris nationibus
adfluentissima. Secundum locum tenet
Pilsen. Reliqua opida nobiliora sunt
Kralouvihradetz, Germanis *Königin-*
grätz; *Kutnahora*, Germ. *Kutten-*
berg; *Nympurck*, German. *Limburg*;
Tabor, *Budieiovice*, Germ. *Budvveiß*;
Lanÿ, German. *Laun*; *Saterz*, Germ.
Sat; *Litomeritzze*, Germ. *Leirmeritz*;
Chomù.

Chomutov, Germ. *Commetavv*; *Therma Carolina*, *Karlsbad*, saluberrimis aquis opidulum est celebratissimum.

Moravia, *Mähren*.

Sub *Bojohæmiæ* regno censentur *Moravia*, *Silesia* ac *Lusatia*. *Moravia* *Marchionatus* nomen habuit à flumine in *Danubium* exeunte, quod *Plinius* *Morum*, *Tacitus* *Marum* vocat. Gens incolit *Slavonica*, Germanis mista. Urbium clarissima est *Olmitz*, Slavonice *Olomuce*, caput regionis, elegans ac dives. *Brin* & *Znaim* inter splendidissimas haud postrema. *Iglavv* & *Kremser*, non negligenda opida.

Silesia, German. *Schlesinghen*
& *Schlesien*.

Silesiæ ampla ac dives regio, sub *Ducatus* titulo *xvi* *Principatus* in sese complectitur; quorum nomina sunt; *Breavv*, *Glogavv*, *Sagan*, *Schvveinitz*, *Lignitz*, *Brieger*, *Neisse*, *Crissen*, *Teschen*, *Oppelen*, *Ratibor*, *Münsterberg*, *Troppe*, *Iaur*, *Olffe*. & *Iägerndorff*. *Poloniæ* regibus subiecta fuit primum universa *Silesia*: postea circa annum *clccc*. in *Bohæmiæ* Regum fidem se contulit, à quorum Imperio etiam nunc pendet. Urbium Princeps est *Vratislavia*,

Bojo.

Bojohæmis *Wratzlavv*, Germ. *Breslau*, opulentissimum in his oris Emporium, splendida sane urbs, ac merito inter tres pulcherrimas Germaniæ (quarum altera Monacum & Lipsia) computata. Secunda ab hac est Glogovia cognomine Major, *GrooßGlogavv*. Sequuntur hinc *Sagan*, *Schvveinitz*, *Neisse*, *Lignitz*, *Brieger*, *Olavv*, *Oppelen*, *Troppavv*, *Teschchen*. Est præterea in his oris inter Bojohæmiam & Silesiam, sui quondam juris Comitatus Glacensis, *Glatz*; cuius titulo, Comitum stirpe extincta, Bojohæmiæ Rex nunc gaudet.

Lusatia, *Lausnitz*.

Silesiæ ab solis æstivi occasu contermina est Lusatia, Hexapolitano agro, *die Sechsstätte*, à senario oppidorum numero sic appellata, clara. Nomina eorum sunt, *Bautzen*, *Gorlitz*, *Sittavv*, *Kamitz*, *Luben*, *Guben*. quorum tria priora satis lauta.

C A P. XIV.

Marchia Brandeburgiensis, Pomerania, Meckeloburgium, Holsatia.

Marchia Brandeburgiensis.

Regio hæc est spatiosa, ingentibus silvis, lacubusque atque paludibus invia, ab opido Brandeburgio cognominata.

minata. Dividitur in duas potissimum parteis. Veterem ac Novam Marchiam. Veteris caput est *Brandeburg*. Novæ Francofurtum ad Oderam, celebris civitas, mercatu nobilis. Berlinum in medio Provinciæ situm, sedes est Principum Electorum Brandeburgensium; urbs amœnissima. Costrinum, vulgo *Köstrÿn*, mirando munimento nobile opidum. Alterum munimentum est *Spandau*, prope Berlinum. Cætero *Crossen* Ducatus, qui antea in Silesia censebatur, nunc Marchionibus Brandeburgensibus paret.

Pomerania, *Pomern*.

Pomeraniæ Ducatus solo fertilissimo juxta litus maris Codani longo tractu expanditur, in septem parteis, quarum quæque Ducatus dignitate censetur, divisus. Nomina Ducatum sunt, *Wenden*, *Stetin*, *Gütschkow*, *Wolgast*, *Vsedom*, *Rügen*, *Bart*. Ex his *Rügen* & *Vsedom* sunt Insulæ. Caput Pomeraniæ est *Stetin*, urbs haud exigui momenti, Emporiumque celebre. Sequuntur *Stralesond*, *Wolgast*, *Gripesvold*, *VVollin*, celeberrimum quondam in his oris emporium; *Stargard*, *Colberg*, *Camin*, *Cöslin*, *Stolpe*, opida nobilia.

Meckel-

Meckelburgiensis Ducatus.

Meckelburgiensis Ducatus, quem vulgus Latinorum inepte Megapolitatum adpellat, urbes habet claras Lubeam, *Lübeck*; Rostochium, *Rostock*; Wisnariam, *Wisnar*; Lubeca opulentissima quondam marique potentissima imperii civitas, nunc etiam Suedicis Moscoviticisque commerciis celeberrimum Emporium. Urbs est ampla, splendida & magnifica.

Holsatia, *Holstein*.

Dividitur hæc regio in Holsatiam proprie dictam, & Ditmarsiam ac Slesovicensem Ducatum. Ditmarsii, *die Ditmersen*, libera nuper gens, nunc sub Danorum Regum imperio vicatim incolunt. Clarissima totius Holsatiæ urbs est Hamburgium, opulentissimum ad Albim flumen Emporium, quo adverso naves ex variis mundi partibus adpellunt. *Kiel*, item, *Ekelnförde*, & *Husum*, nitida opida portusque celebres. In mediterraneis sunt *Flensburg*, *Rensburg*, & *Slesvujck*. huic contigua fere arx *Gottorp*, Ducum sedes est.

C A P. XV.

Luneburgensis Ducatus, Bremensis Archiepiscopus, Frisia Orientalis, Westfalia, Civia & Montanus Ducatus.

Luneburgensis Ducatus.

Ducatus hic cognominatur à capite suo Lunæburgio, *Luneburg* urbe lautissima, salis fontibus maxime clara. Cella, *Cell*, Ducum sedes est. *Danneberga*, Comitatus titulo decorata.

Bremensis Archiepiscopus.

Bremensis Archiepiscopus caput *Brema* est, *Bremen*, civitas egregia & magnifica, Emporiumque haud ignobile, *Visurgi* fluvio navium appulsus commodante. *Stade*, opidum prope *Albim*, Anglorum, qui per universam Germaniam pannis negotiantur, celebre nuper fuit Emporium. *Vorde*, sive *Bremerförde*, arx cum vico, Archiepiscoporum *Bremensium* sedes est.

Frisia Orientalis.

Frisia Orientalis, *Oost-Frieslandt*, alio nomine Comitatus *Embdanus* nuncupatur, à capite suo *Emda*, *Emden*; urbe haud equidem ampla; at portu celeberrimo. *Auricum*, *Aurick*, Comitum sedes est.

VVest.

VWestfalia, *Westfalen*.

VWestfalia satis ampla regio, gregibus quã hominibus alendis benignior est; silvis horrida, ac paludibus crebris fœda, veterem illam Germaniam referre videtur. Episcopatibus & Comitatus frequentibus distinguitur. Episcopatus sunt; Monasteriensis, Paderbornensis, Mindensis, Osnabrugiensis, Verdensis, Monasterium, *Münster*, caput totius VWestfalix, nobilis & magnifica civitas, in amœnissimis agris sita, annis superioribus Anabaptistarum lymphatico regno celebris. Secunda à Monasterio VWestfalicarum est *Susatum*, *Soest*, nulla re, quam amplitudine sua clara. Deinde *Tremonia*, *Dortmund*, *Minden*, *Osenbrugge*, *Paderborn*, cultorum frequentes sunt urbes. Comitatus nobiliores sunt, *Marck*, *Oldenburg*, *Delmenhorst*, *Benthem*, *Arnsberg*, *Lingen*, *Teckelenburg*, *Waldeck*, &c. *Lingen* opidum est munitissimum.

Clivia, *Cleve*.

Clivia, ad utramque Rheni ripam porrecta, à *Clivis* capite totius Ducatus, cognominatur: junctaque est Iuliacensi Ducatui. Colles sive Clivi, in quibus condita, nomen urbi præbuisse, vulgo putantur. At clarissima omnium

est Vesalia, *VVesël*, secunda Emeriacum, *Emmerick*; *Santen*, antiquitatum Romanarum reliquiis priscam originem claritatemque indicat. *Möurs* Comitatus titulo insignitum opidum, munimine maxime clarum est.

Montensis Ducatus.

Montensis Ducatus Clivensi Ducatu conterminus est, vulgo *Berg*, cujus caput *Düsseldorf*, opidum cum arce, Ducum Iuliaci, Clivix & Bergæ sedes.

C A P. XVI.

Hassia, VVetteravia, Buchovia, Thuringia.

Hassia, Hessen.

HASSIA Landtgraviatus, Comitatus in se habet nobiles hos, *Zigenhaim* & *Nidda*; caput provinciæ est Castellum *Cattorum*, sive, ut vulgo nunc usurpatur, *Cassella, Cassel*; laeta sane civitas cum splendida arce, Landgravioꝝ sedes. Secunda est *Marpurgium*, literarum studiis maxime clara. *Gießen* munitissimum totius Provinciæ opidum.

VVetteravia, Wetteravv.

Inter Hassiam ac Rhenum fluvium est *VVetteravia*, regio, quam maxime nobilitat nobilissimus Comitatus *Nassovicus*; unde decus illud gentis, *Belgicæ* fæde.

Introduct. Geograph. Lib. III. 147
fœderatæ munimen ac gloria, PRIN-
CEPS MAVRITIVS, originem ducit.

Buchovia, *Buchovv.*

Inter Hassiam, Franconiam atque
Thuringiam. media sita est regio Bu-
chovia, cujus caput *Fulda*, opidum ce-
lebre, præstantissima Europæ, nedum
Germaniæ, Abbatia insignitum.

Thuringia, *Düringen.*

Thuringiæ Landgraviatus omnium
nobilissimus, inter Salam Visurgimque
amneis protensus, familiæ Saxonicæ
paret. Caput regionis est Erfordia. *Er-
furt*, ingens urbs, & quasi compendium
totius provinciæ, Academia quondam
clara: & Vinaria, *Weimar*, Princi-
pum sedes; urbs est amœnissima. *Go-
tha* cum diruta arce *Grimmensteyn*,
Augusti Electoris obsidio arcisque ever-
sione clara est, *Iena* Musarum est do-
micilium. *Isenacum*, *Eisenach*, Ducum
sedes est.

Præterea est in hac provincia Duca-
tus Coburgiensis, cujus caput *Cobur-
gium*, urbs cum egregia arce, Ducum
sede. Item Comitatus Svartzebur-
giensis, cujus caput *Arnstadt*, haud
spernendum opidum.

C A P. XVII.

Misnia, Saxonia, Brunsvicēsis Ducatus.

Misnia, Meissen.

Misniæ Marchionatus, Ducum Saxoniae domicilium, agro amœnissimo, argenti venis ditissima, urbibus splendidissima est regio. Urbium quondam prima erat Misna ad Albim amnē sita, unde Provinciæ nomen: at nunc clarissima omnium est Lipsia, *Leipzig*, haud ita magna, verum ædificiorū nitorem, incolarum mores, agri circumjecti amœnitatem si spectes, nihil adeo festivū in tota Germania reperiri posse credas; nundinis, quæ hic ter in anno habentur, post Francofurtum ad Mœnum, celeberrima. major est Noviburgium, *Naumburg*, at minus splendida, & ipsa nundinis celebris. Dresda, *Dresden*, urbs est cū arce magnificentissima, Ducum Electorum sedes. Celebrantur hic maxime pons super Albim, Stabulum equorū, armamentarium, & quod incolæ vocant *die kunstkammer*; ubi notatu digna visuntur plurima. *Freiberg*, *Annaberg*, *Mariaberg*, argenti metallis fœcunda opida. *Weissenfels*, *Zvicka*, *Zeitz*, *Chemnitz*, *Torga*, *Ioachimsthal*, haud contēnenda opida: quorum postremum est feudum regni Boje-

Bojohæmiæ. Est præterea in Misnico agro Principatus Snebergensis, ab opido arceque *Sneberg* cognominatus; cui conjunctus est Comitatus *Hennebergensis*. *Aldenburgium* Ducum sedes est. Misnicæ etiam ditionis est *Voytlandia*, cujus caput est opidū *Hoff*, satis nobile.

Saxonia, *Sachsen*.

Saxonix Ducatus ad utramq; Albis fluvii ripam est, in varias ditiones discretus. Urbium clarissima amplissimaque est Magdeburgium, *Meyburg*, Burchgraviatus S. Imperii, & Archiepiscopatus titulo maxime insignis.

Wittenberga opidum nitidū ac munitum, Ducum Saxonix quondam sedes, Martini Lutheri Theologica professione maxime clara. *Halla*, vulgo *Hall in Sachsen*, elegans urbs, salis coctione maxime celebris. Est in Saxonia, sui juris Principatus Anhaltinus, ab arce *Anhalt* ita cognominatus; huic subsunt duo Comitatus, *Ascanien* & *Barbi*, Baronatusque *Bernburg*. *Dessau*, Principum sedes, urbs est lauta. hac quidem major est *Servesta*, *Zerbst*, at minus polita. Est in eadē Saxonia clarissimus omnium Comitatus Mansfeldicus, ab opido *Mansfeld* denominatus, quatuor alios intra se Comitatus includēs.

Brunsvicensis Ducatus; *Brunsvick*,

Caput est, unde Ducatui nomen *Brunsvicum*, libertate imperii fruens; urbs dives ac probe munita, fortissima contra Ducum Brunsvicensium crebras obsidiones defensione maxime nobilis. Secundum locum obtinet *Halberstadium*, inde *Hyldeheim*, *Hannover*, *Goslar*, *Helmstad*, haud spernenda opida. *Wolfenbüttel*, arce munitissima, Ducum sedes est.

C A P. XVIII.

De Archiepiscopatibus & Academiis Germaniæ.

Archiepiscopatus in Germania sunt 7. Moguntinus, Colonienfis, Treverensis, Magdeburgienfis, Salisburgienfis, Bremensis & Pragenfis. Episcopatum in tam vasta regione incertus est numerus. Præcipui sunt: Herbipolitanus, Bambergensis, Argentoratensis, Spirensis, Leodicensis, Monasteriensis, Paderbornensis, Hildesheimensis, Mindensis, Osnabrugienfis, Verdenfis, Halberstadiensis, Hallensis in Saxonia, Vratislaviensis.

Academiæ illustres sunt; Basileæ, Friburgii in Brisgavia, Argentorati, Heidelbergæ, Tubingæ, Ingolstadii, Altorfensis, Pragæ, Viennæ, Francofurti ad Oderam,

Introduct. Geograph. Lib. III. 151
Oderam, Gripsvoldiæ, Rostochii,
Helmstadii, VVittembergæ, Lipsiæ, Ienæ,
Erfordiæ, Marpurgii, Gieslæ, Colonia.

C A P. XIX.

Dania Regnum.

DAnia nomen habet à Danis, sive
Codanis populis, qui & Teutoni
olim dicti fuere. Codano sinu, sive mari
Suevico, in plures secatur portiones.
Partem ejus cis sinum in Germaniæ cō-
tinenti sitam, Cimbricam peninsulam
Romanam vocitatum, ante diximus.
Cimbri ab initio incoluere: postea Iutæ,
unde regioni nomē in hunc usq; diem,
Iutlandt, præter unum opidum *Flens-
borg*, nihil clarum habens. Alteram
partem, trans sinum sitam, veteres in-
sulam putarunt esse, nomine Scandi-
naviam, sive Scandiam; at continentem
esse, una cum Suedia, & Norvagia, satis
nunc constat. Dividitur in tres partes;
Halland, *Scanen* & *Bleicking*. Urbes
in ea, seu potius opidula, littori præten-
sa, sunt, *Elleboge*, *Lands-kroon*, & *El-
zenborg*, freto Danico, quod vulgo di-
citur *der Sondt*, appositum. In medi-
terraneis est *Londen*, Archiepiscopali
sede decoratum. Tertia pars regni in
insulis dispersa medium situm obsidet.
In his Codanonia, ab ipsis incolis Co-

danis, qui alio nomine fuere Teutoni, veteribus sic dicta, nunc *Seelandia*, ut magnitudine sic fecunditate alias attestat. In hac totius regni caput Hafnia, vulgo incolis *Cöpenhafen*, & *Copinghafen*, German. *Copenhagen* & *Kopenhagen*, celebre Emporium Regumq; sedes. *Elfenöre* celebris ad dictum fretum navium appulsu locus est: hic namque vetustigal Regibus à transeuntibus navibus penditur. Contigua est splendidissima & munitissima arx *Cronenburg*, contra vim ex Oceano vel ipso sinu irruentium extructa. In mediterraneis est *Rotschil*, dives quondam urbs, nunc opidum Regum sepulchris clarum. *Fredrichsborg*, arx in amœnissimo agro condita, Regū secessibus frequentatur.

Est præterea in hoc sinu insula *Bornholm*, hacque multo major Gothia, vulgo *Gostlandt*, saxo albo ad extruenda ædificia utilis, utraque Daniæ regno submissa.

C A P. XX.

Norvagia, Finnomarchia, Islandia, Gronlandia, Frieslandia.

N O R V A G I A.

NOrvagia, vulgo incolis *Norrige*, & contracte *Norge*; Germ. *Noortvengen*, & *Norvegen*, (Timæo apud Plinium

nium Nerigon, qui insulam omnium Septemtrionalium maximam falso credidit) nomen à situ accepit: quippe *Nort* Germ. est quod Latinis Septemtrio. Sevone monte Orientale ejus latus, Meridionale sinus Codani faucibus & Oceano, Occiduum eodem Oceano clauditur: à Septemtrione Finnomarchia ei obtenditur. Terra ipsa vasta, sed maxime aspera, saxoq; sterili aut sylvis ingentibus horrida. Antiquissimi Sitiones incoluisse traduntur. Postmodopotens Norvagiorm in Danos etiam & Frisios imperium fuit: at nunc ipsi Daniæ regibus parent. Vrbes in ea sunt, Nidrosia, vulgo *Drunthem*, caput regni, Regumque quondam sedes, ubi superbissimi olim totius Septemtrionis templi rudera visuntur. Bergi, vulgo *Bergen*, celeberrimum in his oris Emporium: prædicto Timæo pro insula memoratur. Hinc est *Anslo* sive *Opss*, haud ignobile Emporium.

Finnorum Marchia.

Norvagiæ ab Septemtrionibus continuatur Finnomarchia, satis ampla & ipsa regio, duobus diversis imperiis in duas partes distracta. Pars Meridionalis Daniæ: Septemtrionalis Suediæ regno subiecta est.

Islandia.

A Norvagiæ littore in occasum versus ad c. L. mill. Germ. navigantibus occurrit in Oceano Hyperboreo insula Britannicarum olim ultima, Thule; vulgo nunc *Island*, ab immensis frigidibus & perpetua glacie, quibus damnata est, sic dicta; magnitudine sua, Melitæis catellis, & monte Hecla, perpetuum ignem eructante, maxime clara: De cætero Daniæ regibus subiecta.

Gronia.

Islandiæ ab occasu æstivo proxime objacet Gronia, vulgo *Groenlandt*: immenso terrarum spatio, incertum insula an continens terra sit cum Americæ terris; quibus propinquior longe quam Europæ. Imperium in litora hætenus cognita sibi vendicarunt Daniæ Reges. Balænarum captura regio maxime nobilitatur.

Frieslandia.

A meridie eidem Islandiæ opposita est insula *Friesland*; & ipsa à frigidibus ac perpetua fere hyeme nomen habens, nulla re alia Regibus Angliæ, quibus paret, quam piscium captura utilis.

*Suedia, Botnia, Scrickfinna, Lappia,
Finnia.*

S V E D I A.

AT in Continenti rursus Norvagiæ
Daniæque regnis jungitur Suedia,
continua certa que serie antiquissimum
in orbe terrarum regnum; quod sem-
per Suiones sive Sueones incoluerunt.
Clauditur ab Ortu, Finnico sinu, Co-
danoque mari: à Meridie Daniæ confi-
nio: ab Occasu Sevonis immensi mon-
tis jugo à Norvagia submovetur: à Se-
ptentrione est Botnia. Pars regni Au-
stralis antiquo nomine Guthia, vulgo
Gutlandt vocatur, reliquis partibus
longe celebrior lætiorque. Caput regni
universi Regumque sedes est *Stockholm*;
urbs posita in stagnis marinis, palis su-
perstructa; unde etiam nomen traxit,
natura operibusque munitissima. Empo-
riumque celeberrimum. Secunda est
Vpsalia, Academia Archiepiscopatuque
insignis. *Calmar* in confiniis Daniæ, cum
arce validissima, urbs est satis magna,
portusque celebris. Est item *Nicopen*,
munitum opidum Emporiumque
clarum.

Botnia.

Botniam sinus Botnicus in duas secat
partes,

partes, Orientalem & Occidentalem. Nihil in ea notatu dignum præter Emporium *Torniam* ad intimum sinus recessum situm.

Scrickfinnia.

Supra Botniam *Scrickfinni* five *Scritfinni* incolunt, una cum Botnis, Suediæ regibus subiecti.

Lappia.

Hinc versus Orientem in extimo veteris Germaniæ angulo *Lappia*, vulgo *Lappenland*, & incolæ ejus Germanis *Lappen*, Russis *Loppi*; in duo genera distincti. Occidentales Suediæ regibus parent. Orientales Russico vocabulo *Dickiloppi*, id est, feri *Lappones*, magno Moscoviæ Duci subiecti sunt.

Finnia.

Infra Lappiam Botniamque versus Meridiem est *Finnia*, inter Botnicum Finnicumque sinum posita. Plinio *Fennigia*, (qui insulam esse credidit,) vulgo nunc *Finland*, dicta; haud parva Suedici Imperii portio; fertilis arvis, pascuisque læta. Urbium clarissimæ sunt: *Abo* Episcopalis sedes, ac *Viburgium* in intimo sinus Finnici recessu nobile Emporium.

De Italia & variis ejus nominibus.

EXplicatis veteris novæque Germaniæ partibus, commodissimus nunc videtur locus, à Septentrionibus versus meridiem pedem referre, ac transgressis hinc Alpium jugis Italiam introspicere. Quin pigeat, quæ omnium dignitate prima erat, eam posteriore loco dici: quidpe terra olim fuit omnium terrarum alumna simul & parens; divina providentia electa, quæ sparsa congregaret imperia, ritusque molliret; & tot populorum discordes ferasque linguas sermonis commercio contraheret ad colloquia, & humanitatem homini daret; breviterque una cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Iam vero locorum salubritatem, cœli temperiem, aprica collium, opaca nemorum, tantam frugum & vitium olearumq; fertilitatem, pecorum fœcunditatem, tam innoxios saltus, tot munifica salvarum genera, tot lacus, tot amnium fontiumque ubertatem, colonias tam frequentes, tam assiduam novarum urbium gratiam, tam clarum decus veterum opidorum, virorum deniq; ingenia, mores ac ritus, linguaque ac manu res gestas
si re-

si reputes; nihil toto orbe terrarum, commemorares quod huic conferri nedum præferri queat.

Nomen unde sortita sit, varie auctores tradunt. alii quippe à bobus, quorum magnitudine pulchritudineq; fecunda est, vocitatam Italianam existimant; nam Ἰταλῆς veteri sua lingua dixisse Græcos, quos Latini Tauros: alii verius ab Italo, Rege Siculorum; qui primum agrum Sabinorum & Latium incolere, hanc terrarum partem appellatam tradunt Italianam: quod postea nomen in totam terram, inter Alpeis & Siculum fretum, transit. Hesperia etiam dicta fuit Græcis, à vespertino sidere Hespero; quia illis in occasum sita erat. Saturnia, Ausonia, Oenotria, Latium, quanquam ab antiquissimis Græcis, postea etiam à Latinis poetis pro universa Italia ponantur, partium duntaxat fuere nomina.

Cæterum natura Imperio Romano prospiciens, mari Supero Inferoque & altissimis Alpium jugis, ceu firmissimo vallo, fossaque latissima totam undique cinxit.

Terminos igitur habet à Septemtrionibus Alpes; ab Ortu Arsiam Histriæ flumen & mare Superum, qui & Adriaticus sinus dicitur; à Meridie mare Infernum

Introduct. Geograph. Lib. III. 159
Infernum sive Tuscum; ab occasu iterum Alpeis & Varum amnem.

Longitudo ejus summa est ab Alpino sine Augustæ Prætoriæ, quæ vulgo nunc *Aosta*, per urbem Romam Capuamque meante cursu ad Rhegium opidum & Leucopetram promontorium, quod vulgo, *Capo del l'Arme*, millium passuum 10 cccc, id est, mill. German. cc xxv. Latitudo varia est. at subter Alpes millium passuum, 10 lx, id est, mill. German. c xl. medio cursu inter Anconam & ostia Tiberina millia passuum c xxxvi, id est, mill. German. xxxiv. Veteres querno folio eam assimularunt, at nostri ævi homines cruri humano.

C A P. XXIII.

De divisione veteris Italia.

Divisa fuit olim Italia aliter aliis subinde temporibus; prout gentium migrationes finiumque commutationes factæ sunt. Nos eam maxime divisionem sequemur, quæ sub primis Romanorum Imperatoribus fuit.

Postquam Gallorum inter Oceanum, Rhenum, Alpes, Internum mare & Pyrenæos montes incolentium, ingens multitudo, variæque nationes trans Alpeis profectæ, eam Italiæ partem
obse-

obsederunt, quæ inter Alpeis & Apenninum ad Æsum usque flumen, prope Anconam porrecta est; GALLIA hæc Romanis dicta est ITALICA: item Gallia citerior, & Cisalpina, item Gallia Circumpadana & Togata à toga Romana, quia vestitum ritusque Romanorum assumerat: quum trans Alpeis ulterior Gallia diceretur Comata, à coma seu cæsarie, quam ineolæ ejus alebant: pars autem Transalpinæ Galliæ à Braccis, femorum tegumento, Braccata; quæ eadem Narbonensis provincia. Sed sub eadem Galliæ Togatæ provincia comprehendebantur etiam alii populi; ut ad mare Inferum, Ligures; ad Superum, Veneti, Carni, Histri; in Alpibus, Taurini, Salassi, Lepontii, Euganei: & qui postea Provinciam per se una cum Transalpinis populis, Vindelicis atque Noricis conficiebant, Rhæti. Post Galliam Togatam primi sequebantur sub Apennino Etrusci, sive Tusci: ultra hos ad utrumque Apennini latus Umbri: Infra hos Sabini ac Latini, Æqui, Volsci, atque Hernici: Iuxta Umbros ad mare Superum erant Picentes; dein Marrucini, Vestini, Frentani, Peligni, Marfi: ultra hos in mediterraneo Samnites & Hirpini: infra Samnites ad mare Inferum Campani;

Introduct. Geograph. Lib. III. 161
mox Picentini. Frentanis Hirpinisque
jungebantur Apuli. inde Calabri &
Sallentini lævum Italiæ cornu infide-
bant. Sub Apulis erant Lucani, ad
utrumque mare. Sub his in dextro
cornu & extimo Italiæ angulo erant
Brucii.

C A P. XXIV.

*Ligures, Taurini, Cottij & Ideonni re-
gna, Salassi, Lepontij, Euganei,
Rhati, Veneti, Carni, Histri.*

Liguria inter Varum & Macram am-
neis, mareq; Ligusticum & Padum
fluvium ad Placentiam usque porrecta,
caput gentis Ligurum habuit Genuam,
vulgo nunc *Genova*. Reliqua inde opi-
da clara fuere in ora maritima, Nicæa
& portus Herculis Monæci à Græcis
Massiliensibus condita; inde Ligustica
opida Albiurn Intemelium, & Albiurn
Ingaunum, quæ vulgo contracte dice-
bantur Albintemelium, Albingaunum,
nunc *Vintimilia & Albenga*. Hinc
Vada Sabatia, nunc *Savona*. Intus fue-
re Pollentia, Alba Pompeia, Asta, A-
quæ Statiellæ, Dertona, Iria, quæ vulgo
nunc dicuntur, *Polenza, Alba, Aste,
Acqui sive Aich, Tortona, Voghera*.

Liguribus jungebantur Taurini in-
ter Padi lævam ripam, Alpium radi-

L

ces

ces & Orgum fluvium. Caput gentis olim Augusta Taurinorum, nunc vulgo *Turino*.

His finitimi erant Cottii & Ideonni Regulorum regna in Alpibus. Cottiani regni caput fuit Segusio, sive Segusium, nunc *Susa*.

His iterum contiguabantur Salassi, in valle quam Duria amnis mediam secat. Horum caput Augusta Prætoria, nunc vulgo *Aosta*; inde Eporedia, nunc *Invréa*.

Salassis contermini erant porro Lepontii, circa lacum Verbanum, vulgo nunc *Lago Maggiore*, & flumina quæ is recipit. Caput fuit Oscela, vulgo nunc ad Tosam amnem *Domo d'Oscela*.

Lepontios sequebantur in Alpibus Euganei inter Larium sive Comensem Lacum & Athesim fluvium. horum opida fuere Anaunia, sive Anonium, Sarraca & Vannia, vulgo nunc *Castel Nân*, sive *Nôn*; *Sarca* & *Civida* ad Ollium fluvium; dein Clavenna; & item Telium in Valle Tellina. Nobilissimi Euganeorum populi fuere Sarunetes in vallibus Clavennensi & Tellina; Venones; ad ortus Athesis amnis; Camuni, nunc *Val Camonica*; ad Ollium fluvium Triumplini, sive Trumplini, nunc *Val Troppia* ad Melam amnem. Supra Euga-

Euganeos fuere Rhæti, Duce Rhæto ex Tuscis, quum hi pellerentur Circumpadana regione à Gallis, orti. Fines habuere à Rheni fontibus ad fontes usque Dravi amnis, in Danubium defluentis. Caput eorum Tridentum, nunc vulgo *Trento*. reliqua opida clariora; Curia, vulgo nunc *Chîr*, Italis *Coira*; Feltria, Belunum, nunc *Feltre*, *Belluno*. At Verona celeberrima omni ævo urbs, ab Euganeis simul & Rhætis condita fuit.

Rhætis ab ortu solis proximi fuere Veneti; quos fabulosa Græcorum antiquitas ex Paphlagonum ad Pontum Euxinum gente, Duce Antenore à Trojæ excidio huc deduxit. Alii verius Illyricum fecere populum. Euganeorum, qui inde in Alpeis secesserunt, occuparunt agrum ad mare Hadriaticum, inter Padum amnem & Timavi fontibus. Caput Venetorum Patavium, nunc *Padoua*, ab Antenore Trojano conditum vel auctum. Inde oppida celebria, Atria sive Adria, nunc *Adri*, à Tuscis quondam conditum; unde mari seu sinui Adriatico cognomen: tum Ateste, nunc *Este*: Vicentia nunc *Vicenza*; & Altinum, ex quo præter nomen & tenuia quædam ruinarum vestigia apud Silim fluvium nihil nunc reliquum est. Hinc sequebantur Tarvisium, Opitergium;

gium; nunc *Treviso* & *Oderzo*: & *Concordia*, cujus nomen manet.

Reliquam hinc *Euganeorum* seu *Venetorum* oram ad *Formionem* usque amnem, qui nunc *Risano* est, apud opidum *Capo d'Istria*, Carnorum postea obtinuit populus. Urbs heic, quondam potens atq; ingens inter primas Italiae, *Aquileia*, nunc *Aquiléa*, deserta plane. Inde clara opida, *Forum Iulii*, nunc vulgo *Cividà di Friuli*; *Iulium Carnicum*, nunc *Zuglio*, in ruinis inter *Tilavemptum* fluvium & *Alpeis*: *Vedinum*, vulgo Germanis nunc *Weiden*, Italis *Vdene*. Circa *Venzonum* *Noreia* fuit *Tauriscorum* urbs, qui inde postea *Norici* trans *Alpeis* dicti. *Tergeste* item, vulgo nunc *Trieſte*, clara olim *Histro*rum primum urbs, post *Romanorum* fuit colonia, Carnorum provinciae attributa. Sed imprimis celebratus in hac ora fuit *Græcis* pariter ac *Latinis* monumentis *Timavus* amnis, inter *Aquileiam* & *Tergeste*, septem capitibus exoriens, uno ostio post mille haud amplius passus in mare emissus.

Post Carnos igitur est *Histria*, & populi *Histri*. Regio ceu peninsula inter *Formionem* & *Arſiam* amneis in mare procurrat. Caput gentis fuit *Pola*, à *Colchis*, *Iasonem* & *Medeam* persequen-

Introduct. Geograph. Lib. III. 165
quentibus, olim condita. Inde celebria
opida, Parentium & Aegida, nunc *Pa-*
renzo & Cabo d' Istria: item Nefactium
ad Arfiam fluvium, nunc *Castel Nuovo*.

C A P. XXV.

De Gallis Cisalpinis.

GAllicæ gentes trans Padum fuere,
Libici, Lævi, Insubres, Orobii, Ce-
nomani. Libicorum caput fuere *Ver-*
cellæ, nunc *Vercelli*. Lævorum *Ticinū*,
nunc *Pavia*; eorundem fuit *Novaria*,
nunc *Novara*. Insubres omnium Gal-
licarum in Italia gentium fuere validif-
simi. Caput eorum *Mediolanum*, vul-
go nunc *Italis Milan*, German. *Mey-*
land. Opida hinc clara; *Laus Pompeja*,
nunc *Lodi*; *Forum Diuguntorum*,
nunc *Crema*; *Moguntiacum* sive *Mo-*
dicia, nunc *Monza*. Orobiorum fuere
Comum, *Bergomum*, *Forum Licinii*,
nunc vulgo *Como*, *Bergamo*, *Berlasina*.
Ultra Insubres Orobiosque incoluere
ad *Venetiam* usque *Cenomani*; quo-
rum caput *Brixia*, nunc *Brescia*, sive
Bressa. Præterea celeberrimæ urbes,
Cremona & *Mantua*, à *Tuscis* quon-
dam condita. At cis *Padum* Gallici po-
puli fuere *Ananes*, *Boii*, *Senones*. *A-*
nanes *Liguria* continuabantur circa
Placentiam Romanorum coloniam,

vulgo nunc *Piacenza*. Inde sequebantur Boii, secundum Insubres maxima potentissimaque Gallorum Italicorum gens. Caput eorum fuit Bononia, nunc vulgo *Bologna*; Felsina ante dicta, cum caput Hetruscorum esset. Inde opida nobilia; Parma, Brixellum, Regium Lepidi, Mutina, Forum Cornelii, Faventia, Forum Livii; quæ nunc vulgo, *Parma, Brissello, Reggio, Modena, Imola, Faenza, Forli*. Postremi Gallorum in Italia fuere Senones, inter Ravennam & Æsim flumen, quod nunc *Iesi*, prope Anconam, partem Vmbrorum agri incolentes. Caput heic gentis constituit Senam Gallicam, sive Senogalliam, vulgo *Sinigaglia*. Reliqua hujus oræ opida in Vmbris dicemus.

C A P. XXVI.

Etruria & Umbria.

G Allix Togatæ jungebatur à meridie Etruria, sub Apennino monte. ejus incolæ Etrusci sive Tusci; Græcis Tyrrheni dicti. Sed horum prima sedes fuit, ut ante dictum, trans Apenninum, ab utraque Padi ripa; unde à Gallis expulsæ, intra Apenninum, mare Inferum & Tiberim Macramque amneis confederunt, duodecim urbibus, totidemque Principatibus inter se constitutis

Vibium

Vrbium nomina hæc sunt; Veii, Vol-
sinii, Clusium, Perusia, Crotona,
Aretium, Falerii, Volaterræ, Vetulo-
nii, Rusellæ, Tarquinii, Cære. Ex his
hodieque extant, nominaque vulgaria
habent ista; *Bolsena, Chiusi, Perugia,*
Cortona, Arezzo, Cività Castellana,
Volterra, Cerveteri. Reliquarum Veii
ad XII. lapidem ab urbe Roma fuere,
circa opidum nunc *Scrofano*; Vetulonii
fuere prope litus inter *Plombinum &*
Massam opida; vulgo nunc dicitur *Ba-*
gni di Roselle, id est, Aquæ Rosellarum.
Tarquiniorum vestigia jacent supra
Cornetum opidum.

Celebres præterea urbes in Etruria
fuerunt, in littore; Luna trans Macram
fluv. sed Etruscorum tamen opidum,
portu nobile, nunc *l'Erici*; inde *Pisa*,
nunc *Pisa*; Portus Liburnus, sive Her-
cules Liburnus, nunc *Livorno*: Po-
pulonia, cujus vestigia extant prope
Plombinum: Telamon, nunc *Telamone*;
Cosa, nunc *Ansidonia*; Gravisæ, quon-
dam infra Cornetum; Centum Cellæ,
nunc *Cività Vecchia*; & Alsium, nunc
Palo.

Intus in mediterraneo, Nepete, Su-
trium, Falerii Faliscorum, Fanum Vol-
turnæ, Hortanum; quæ vulgo nunc
Nepe, Sutri, Cività Castellana, Viterbo

& Horti. Inde Herbanum; quæ postea Vrbs vetus, nunc *Orvieto*. Suana & Saturnia, Senæ, Florentia, Pistoria, Luca, nomina antiqua retinent.

Vmbria.

Tuscis iungebantur ad Tiberim fl. Vmbri. Sed hi ab initio ad utrumque mare late incoluerunt. unde fluvius, mediam postea Etruriam secans, Vmbro olim, nunc *Vmbrone*. Ab Infero mari eos rejecerunt Etrusci; à Supero Senones Galli. at his à Romanis deletis, Vmbri finés fuere in Romano Imperio ab Austro Nar amnis, vulgo *Nera*, in Tiberim confluens; ab occasu Tiberis, & trans Apenninú Bedesis, nunc *Ronco*, apud Ravennam mare Hadriaticum petens; à Septemtrionibus ipsum hoc mare; ab ortu Æsis fluvius, & inde linea ducta ad Naris fonteis.

Vrbes in ora Hadriatici sinus; Ravenna, Ariminum, Pisaurum, Fanum Fortunæ, & Sena Gallica, supra dicta: nomina vulgaria nunc sunt, *Ravenna*. *Rimino*, *Pésaro*, *Fano*, *Sinigaglia*. Intus Cæsena, Sassina, Vrbinum, Sentinum, Æsis, Camerinum; vulgo nunc, *Césena*, *Sarsina*, *Vrbino*, *Sentino*, *Iesi*, *Camerino*. Cis Apenninum; Iguvium, Mevania, Spoletium, Tiferum, Nuceria

ceria Camellaria, Afisium, Hispellum, Fulginium, Tuder, Interamnium, Narnia, Ameria, & citra Narem Otriculi: quæ vulgo nunc. *Augubio, Bevagna, Spoleti, Città di Castello, Nocera, Assisi, Ispello, Fuligno, Todi, Térani, sive Terani, Narni, Amelia, Otricoli.*

C A P. XXVII.

De Sabinis & Latio.

I Nfra Umbros ad mare usque antiquissimis temporibus incoluerunt Siculi; à quorum Rege Italo, hæc regio primum dicta est Italia; quæ deinde ab Aboriginibus, pulsus inde Siculis, Saturnia vocata est, & mox item Latium: unde Aboriginibus novum nomen Latini. Sed in partem Antiqui Latii postea successerunt Sabinii, inter Narem & Anienem, quorum hic *Tenerone* dicitur. Caput Sabinorum fuit Reate, nunc *Rieti*; & ante hanc Cures, nunc *Il Vescovio di Sabina*, cœnobium, cum ingentibus veteris urbis reliquiis. hinc Romani dicti fuere *Quirites*. Reliqua oppida celebria sunt; Nursia, nunc *Norcia*; Cutiliæ, cujus ruinæ prope oppidum *Civita Ducale*; Amiternum, cujus vestigia prope Aquilam. Inde Eretum & Nomentum, prope Anienem,

vulgo nunc *Monte Eretondo & Lamentario*.

Sub Sabinis itaq; juxta Tuscos fuere Latini, non totius Italiæ solum, sed & orbis universi gens nobilissima. Terra eorum Latium dicta, arctis initio finibus inclusa, ab Aniene ac Tiberi ad Circæum usq; promontorium, quod vulgo nunc est *Circelli*. At postquam finitimi etiam populi Æqui, Hernici, Volsci, & Aufones sub eodem Latinorum nomine computati sunt, finis novi Latii fuit Liris amnis, vulgo nunc *Garigliano*.

Caput Latii omni ævo fuit Roma, urbs, ab Aboriginibus, qui antea Oenotri dicebatur, cum ex Græcia in Italiam advenissent, condita; ab Æneæ posteris, ut tradunt, aucta: urbium sane Regina, orbisque terrarum caput ac domina. Reliqua opida, antiquitate & claritudine, præcipua fuere; Tibur, nunc *Tivoli*; Præneste, nunc *Palastrina*, Gabii, medio inter Præneste & Romanam itinere quondam; Tusculum, nunc *Frascati*; Aricia, nunc *L' Aricia*; Lanuvium, nunc *Città Lavinia*; Alba longa, inter Albanum quondam montem & Lacum; & Albæ mater Lavinium, prope litus, nunc *Patrica*; inde Laurentum, nunc *Paterno*; & tandem Ostia, ab Ostiis Tiberinis nomen habens. Circa
Anienis

Anienis Tiberisque confluentes opida Antemnæ, Collatia, Fidenæ, in tenuibus incertisque vestigiis ostenduntur. Rutuli pars fuere Latinorum; caput eorum Ardea.

In Æquis fuere Carseoli sive Carfula, nunc *Arsuli*, & *Valeria*, quæ & *Varia*, nunc *Vico Varo*; tum *Sublaqueum*, nunc *Suliaca*; *Algidum*, in *Algido monte* & *nemore*, nunc *Selva d' Aglieri*.

Hernicorum fuere; *Anagnia*, *Alatrium*, *Veruli*, *Ferentinum*, nunc *Anagni*, *Alatri*, *Veroli*, *Ferentino*, dicta.

Sub *Hernicis* ad mare fuerunt *Volsci*. opida eorum in litore *Antium*, *Circæi*, *Tarracina*, quod antea *Anxur*. intus statim celeberrimus *Pomtinus ager*, & *Pomtinæ Paludes*, à capite olim *Volscorum* *Sueslâ Pometia* dictæ. inde *Velitræ*, *Cora*, *Norba*, *Privernû*, *Setia*, *Signia*, *Sulmo*, *Frusino*, *Fabrateria*, *Aquinum*, *Casinum*, *Atina*, *Arpinum*, *Arx*, *Sora*: vulgo nunc dicuntur; *Belitri*, *Cora*, *Norma*, *Piperno*, *Sezza*, *Segni*, *Sermouetta*, *Fraselona*, *Falvatera*, *Aquino*, *Monte Casino*, *Atina*, *Arpino*, *Arce*, *Sora*. At *Fregellæ*, nunc *Ponto Corvo* est; & *Interamna*, *l'Isola* nunc dicta.

Ausonum fuere *Cajeta*, *Fundi*, *Formiæ*: nunc vulgo dicuntur *Gaëta*, *Fondi*, *Mola*.

Ficentes, Vestini, Marrucini, Peligni, Marfi, Frentani, Samnites, Hirpini.

Vltra Apenninum rursus juxta Sabinos & Umbros, fuere Picentes, inter Æsim & Aternum amneis: quorum hic nunc *Pejçára* dicitur. Regio eorum vocabatur Picenum. gens à Sabinis fertur orta. Opida in littore; Ancona, Græcorum colonia, à Syracusanis condita: Castrum novum, nunc *Flaviano*; Castellum Truentinum, ad Truentum amnem. Intus Auximum, nunc *Osmo*; Septempeda, nunc *S. Severino*; Tollentinum, Firmum Picenum, & *Aculum Picenum*, Interamnium, Atria; quæ nunc, *Tollentino, Firmo, Ascoli, Téramo, Atri*. Picentibus continuabantur Vestini, quorum opida *Angulus & Pinna*, vulgo nunc *Cività di Sant Angelo, & Cività di Penna*; *Avia* five *Avella*, nunc est *Aquila*.

Vestinis ad mare contermini erant Marucini, quorum opidum *Teate*, nunc *Tieti & Chieti*.

Marucinis simul & Vestinis finitimi erant Peligni, quorum caput olim *Corfinium*, nunc destructum; deinde *Sulmo*, nunc *Sulmona*.

Pelignis & Vestinis in mediterraneo con-

Introduct. Geograph. Lib. III. 173
continuabantur Marfi. quorum Alba
Fucentis, ad Fucinum lacum; quæ ho-
dieque nomen antiquum in ruinis re-
tinet; vulgo *Albe*, & *Albi* dicta. &
Marrubium, nunc *Morréa*.

Rurfus in littore ultra Marrucinos
& Pelignos incolebant Frentani; quo-
rum opida Ortona, Anxanum, Histo-
nium; nunc *Ortona*, *Lanzano*, *Guaſto*
d' Amone.

Infra Frentanos fuere Samnites, Sa-
belli etiam dicti, à Sabinis orti: & à
Samnitibus orti Hirpini. Illorum re-
gio Samnium; in quo opida, Bovia-
num, Æternia, Sæpinum, Allifæ, Tele-
fia, nunc vulgo *Bojano*, *Iſernia*, *Sepi-
no*, *Alifi*, *Telest*. Horum opida Bene-
ventum, Equus Taticus, Abellinum,
Compla, nunc *Benivento*, *Ariano*, *A-
vellino*, *Conza*.

C A P. XXIX.

*De Campania & Picentinis, Apu-
lia, Calabria.*

I Vxta Samnites Hirpinosque ad mare
Inferum erat Campania, vulgo nunc
Terra di Lavoro: in qua summum
Liberi patris cum Cerere certamen.
Opida in litore, Liternum, Scipionis
Africani voluntario exſilio clarum;
nunc vulgo *la Torre di Patria*: Bajæ, de-
licia,

licia, an corruptelæ populi Romani: Misenum: nunc *Monte Miseno*; statio quondam classis Romanæ ad Inferum mare: Puteoli, *Puzuolo*, portus ad hoc mare totius Italiæ celeberrimus: Neapolis, Parthenope ante dicta, nunc *Napoli*; litterarum studiis Ciceronis Virgiliique ætate clara: Herculanium, vulgo *Torre di Greco*; & Pompeii, vulgo *Scafati*; Vesuvii montis incendio nota opida. Inde Surrentum, nunc *Sorrento*. Intus in mediterraneo, unde Campaniæ nomen; Capua, à Tuscis condita; æmula quondam Romæ, atque ob id ipsum perdita. nunc ruinæ ejus videntur duobus amplius millibus passuum à Nova Capua. Sueffa Aurunca, nunc *Sessa*; Venafrum, nunc *Venafsi*; Casilinum, nunc *Nova Capua* ad Vulturum amnem: Teanum Sidicinum, nunc *Tiano*: Calatia, nunc *Cajazzo*; Cales, *Calvi*. Atella, nunc *Aversa*; Acerræ, nunc *Acerra*; Nola, nomen retinens: Nuceria, nunc *Nocera*.

Iuxta Campanos fuere Picentini, à Surrento, sive Minervæ promontorio, ad Silarum usque amnem; pars quondam Picentium, hæc à Romanis à superno mari traducti. caput eorum Salernum, vulgo *Salerno*.

Apulia, Calabria.

Iuxta Frentanos, Samnites atque Hirpinos fuere Apuli, quorum regio Apulia, longissimo tractu à Frentone fluvio, vulgo nunc *Fortore*, ad fauces usque Hadriatici maris excurrens. Divisa fuit in treis parteis. Daunia dicebatur à Frentone ad Aufidum amnem, vulgo nunc *Lósanto*: inde ad Brundisium, & Tarentum, Peuœtia; cujus partem Pœdiculi incoluere. hinc reliquum sub peninsulæ forma tenuere Messapii. Sed Messapia post dicta fuit Calabria, & incolæ Calabri. Calabriae rursus dimidia pars, Tarentino sinui contermina, Salentinorum fuit regio. Atque tum Apulia proprie dicta consistebat inter Frentanos & Calabriam. Opida in Apulia fuere clara, Teanum Apulum; nunc exiguum murorum vestigium dicitur, *Civitate* vulgo: *Gerion*, nunc *Tragonara*; Sipuntum, nunc *Siponto*; Luceria, nunc *Lucera*; Æquilanum, nunc *Troja*; Arpi, cujus ruinæ apud *Foggiam* opidum: Asculum Apulum, nunc *Ascoli*; Venusia Horatio Alumno nobilis, nunc *Venosa*; Acherontia, nunc *Acirenza*; Canusium, nunc *Canosa*; & clade Romanorum insignis vicus, *Canna*, nunc *Canne*; *Sallapia*,

lapia, *Salpe*; Rubi, *Ruvo*; Butunti, nunc *Bitonto*; Barium, *Bari*; Egnatia, nunc *Torre d' Anazzo*.

In Calabria Brundisium, trajectu in Græciam olim clara; nunc *Erindisi*; Hydruntum, *Otranto*; Castrum Minervæ, *Castro*; Callipolis, *Gallipoli*; & omnium clarissima Tarentum, *Taranto*. Intus in peninsula, Neritum, *Nardo*; Aletium, *Lezze*: & prope hanc quondam Rudia; Ennio cive nobile opidum.

C A P. XXX.

De Lucanis, Brutiis & Magna Græcia.

Infra Apulos, Hirpinos atque Piœntinos ad utrumque mare fuere Lucani & ipsi à Samnitibus orti Duce Lucio: fineis habuere ad Laum & Sybarim usque amneis; quorum hic in Tarentino sinu nunc vulgo dicitur *Cochile*; ille ad mare Interum, *Laino*. Opida in littore hæc: Pæstum, Græcis Posidonia appellatum, nunc in ruinis *Pesto*; Velia, nunc *Pisciotta*; celebris quondam portus; Buxentum, nunc *PolICASTRO*; à Tarentino sinu Metapontum, nunc *Torre di Mare*; Heraclea, ante Siris dicta, nunc in vestigio ruinarum, *Policore*; Sybaris, postea Thurii, ac tandem Copia, urbs dicta, inter Sybarim

Sybarim Crathimque amneis non extat. Intus Potentia, nunc *Potentia*; Grumentum, nunc *Clarimonte*.

Post Lucanos extimum Italiae, ad fretum usque Siculum, angulum tenere Brutii, à Lucanis orti. Opida in litore versus occasum, Cerilli, nunc *Cirella*; Clamptia, nunc *Amantéa*; Tempa sive Tempia, cujus situs fuit prope speculam maritimam, cui nomen vulgare *Torre Loppa*; Terina, nunc *Nocera*; Lametia, nunc *Santa Eufemia*; Scyllæum in cervice Scyllæ scopuli, nunc *Sciglio*; & ultra fretum, Rhegium, nunc *Reggio*; ab altero mari Locri cognomine Epizephyrii, nunc *Ierace*; Caulonia, nunc *Castel vetri*: Scylacium, nunc *Squillaci*; Croto, nunc *Crotone*; Petelia, nunc *Belicastro*; Ruscianum, nunc *Rossano*. Intus caput Brutiorum Consentia, nunc *Consenza*; & haud procul inde versus Septemtrionem, quondam Pandosia, cum Acheronte fluv.: quæ duo nomina cum Alexander Epirotarum Rex in Epiro ancipiti oraculo monitus fatalia evitare vellet, heic in eadem incidit atque periit. Fuit præterea potens quondam civitas Hipponium, Romanis Vibo Valentia dictum, nunc *Monte Leone*.

Atque hætenus populos enarravi-

M

mus:

mus, qui universam Italiam olim incoluerunt, præcipuasque eorum urbes recensuimus. Cæterum quum Græci omnem fere oram maritimam, Coloniis suis è Græcia deductis, obsiderent, ipsa hæc terra una cum Sicilia dicta est Magna Græcia, duravitque hoc nomen multis sæculis, donec inter fretum Siculum constitit & Tarentum; quæ pars Italici littoris postea proprie eo nomine indigetata est, testibus Cicerone, Plinio, Ptolemæo & aliis.

C A P. XXXI.

De fluvii Italia.

Fluviorum princeps Italiæ est Padus, vulgo *Pò*, nulli amnium claritate inferior, Græcis Eridanus dictus; ac Phaëtonis, ut fabulata est antiquitas, pœna illustratus. E gremio Vesulii, celsissimi inter Alpinum juga montis profluens, triginta amplius flumina, lacusque immensos, septem ostiis, quæ septem maria perhibebantur, in mare Adriaticum desert. Fluminum nobiliora; sunt ex Alpibus orta; Duria, nunc *Dora*; Sessites, *Séssia*; Ticinum, *Tesino*, lacum Verbanum, nunc *Lago Maggiore*, transiens; Addua, nunc *Adia*, Larium lacum, nunc *Lago di Como*, perfluens: Ollius, nunc *Oglio*, lacum. Sebi-

Sebinum, nunc *Lago d' Iséo*, transiens: Mincius, nunc *Menzo*, lacum Benacum, nunc *Lago di Garda*, transmittens. At à dextra ripa recipit idem Paddus ex Apenninis jugis, Tanarum, nunc *Tanaro*; Trebiam, qui nomen seruat, Romanorum clade illustrem: & Rhenum Bononiensem, vulgo *Reno*.

Ex Alpibus item profluit Athesis, Italís nunc *Adefe*; German. autem *Etsch*. Reliqua quæ sequuntur, cuncta Apenninus fundit: quorum Arnus, vulgo *Arno*, Florentiam ac Pisas perfluit; Tiberis, quem urbs Roma, Romæq; conditor Romulus, totius terrarum orbis illustrissimum fecerunt, à dextra ripa Claniu, vulgo *Chiana*, à sinistra Narem, vulgo *Nera*, atq; Anienem, nunc *Teverone*, in mare Infernum defert.

Inter Latium & Campaniam est Liris, nunc *Garigliano*, in ipsa Campania Volturnus, *Volturmo*; inter Picentinos ac Lucanos Silarus, *Silaro*. In magna Græcia Sybaris, nunc *Cochile*, & Crathis, *Crati*; in Apulia Aufidus, nunc *Lofanto*, Romanorum sinistra pugna adversus Annibalem nobilitatus. Inter Præcutios & Picenum Aternus, nunc *Pescára*. In Gallis Senonibus Metaurus, nunc *Metro*; Hasdrubalis fratris Annibalis clade atque interitu insignitus.

Alpes Italiam à Gallia, Vindelicia, Norico ac Pannonia submovent. Initium earum à vadis Sabatiis: finis ad Flanaticum sinum, vulgo *Golfo di Carnaro*, & Colapis, vulgo *di Kulpe*, fluminis fonteis. Dividuntur in varias partes atque nomina. A vadis Sabatiis ad Vari amnis fontes, qua Ligustico mari objacent, maritimæ cognominantur: hinc ad Segusium usque, vulgo *Susa*, Cottiz: inde ad S. Bernardum minorem Grajæ: dein ad usq; S. Gothardum, Penninæ: his continuantur Rhætice, ad Plavis usque fontem: quarum pars Tridentinæ perhibentur, supra Tridentum. His junguntur ad Doblacum usq; Noricæ, supra Tilavemptum amnem, vulgo *Tajamento*: inde jam Carnicæ supra Carnos, usque ad Savi fontes: moxque ultimæ, ad Colapis fonteis usque, Pannonicæ, eadem & Iuliz dictæ. Sunt tamen qui supra Dalmatiam Alpium nomen protendant, ubi Dalmaticas dicunt: aliique in Thraciam & Pontum usque. Sed prior finis ad Colapis fontes à plerisque receptus est.

Cæterum intus in Italia Apenninus mons, amplissimus Alpibus ad Vada Sabatia.

Sabazia annexus, perpetuis jugis lunatoque cursu, ad Siculum fretum Leucopetramque promontorium tendens, Italiam quasi mediam secat. Prope Sueßam, Liris fluminis sinistra ripæ prætexitur Massicus mons: hinc inter Bajas & Puteolos est Gaurus. supra Capuam, est Tifata mons, vulgo *monte di Capua*. Ultra Neapolim Nolæ vicinus est Vesuyius, nunc *monte di Somma*, ignium eruptione ac Plinii interitu clarus. In Apulia est Garganus, in mare Superum ingenti promontorio excurrens, nunc *monte di S. Angelo*.

C A P. XXXIII.

De variis Italia incolis.

TERRAM Italiam à freto Siculo ad Alpes usque porrectam, qui ab initio habuerint mortales, parum in tanta temporum longinquitate comperitum est: nec constat, unus post inundationem terrarum ab urbe Babylo-nica profectus in dispersione gentium populus hanc regionem occupaverit omnem, unumque universæ nomen imposuerit; an aliæ subinde atq; aliæ in terras cultoribus vacuas invade-tes, suis quæque sedibus vocabula dederint diversa. Sane varii atque genere plane diversi in ea memorantur aucto-

ribus populi. quorum antiquissimi sunt isti: Aufones, Brutiorum Lucanorumque agrum quondam tenentes; hinc Opici sive Ofci, in Samnio atque Campania; Sicali in Sabinis & Latio: Umbri ad utrumque mare: ad Inferum, in parte Tusciae inter Tiberim & Umbrorum amneis. Inde Tusci ad Alpeis usque: juxta hos Ligures in Galliam usque ad Rhodanum extensi. Ultra Tuscos Veneti: quos alii à proximo Illyrico, alii ab Henetis, Paphlagonica gente, ortos tradiderunt. Tuscos expulerunt inter Alpeis & Apenninum supra dicti Galli: Umbros ab Infero mari removerunt Tusci. Græca gens ex Arcadia Duce Oenotro profecti, unde dicti Oenotrii, primum Aufones supradictis sedibus pepulerunt, ulterioraque versus Septemtrionem Italiae, circa Vulturnum Etruriamque amneis petere coegerunt, nec ea terrarum parte contenti, mox Siculos etiam sedibus eiecerunt, jam tum mutato nomine Aborigenes dicti: Sed cum solum, quod tum occupaverant, Latium vocaretur, mutato jam iterum vocabulo, Latinos inde sese appellarunt. Sabini Opicorum fuere progenies; genueruntque ipsi ex sese Picentes, Vestinos, Marfos, Pelignos, Frentanos, Marrucinos, Samnites. quorum hi

hi postea Hirpinos, Campanos, Lucanos, atque Brutios condiderunt. Interim Græcorum nationes, aliæ aliis temporibus in Italiam investæ, urbes in ea passim condiderunt, suisque coloniis, ut supra dictum est, omnem oram maritimam Superi Inferique maris impleverunt. Hinc Italia una cum Sicilia, ut ex Strabone & Trogo liquet, Magna Græcia appellata fuit. At cum alii populi aliis ex locis Græcos expellerent, maxime vero Lucani eam partem, quam de suo nomine Lucaniam dixerunt, oppressis illis, occuparent, & ab his orti Brutii Brutiam, paulatim Græcum nomen per Italiam imminui cœpit; donec in ea parte consisteret, quæ tum Magna Græcia, nunc Calabria superior dicitur.

At postquam Romanorum crevit potentia, tota tandem Italia horum armis subjugata est; stetitque sub Romæ urbis imperio, regionibus ac populis supra explicatis distincta, ad Honorii Imperatoris usque tempestatem. Ex hinc alii aliique subinde, Gothi, Vandali, Heruli, Germanicæ gentes, tum Hunni, superatis Alpium jugis totam invadentes, in varia regna atque imperia distribuerunt. His tandem à ducibus Justiniani Imp. pulsus, Exarchatus

in Italia magistratus constitutus est, cujus sedes Ravenna; Roma tum in ruinis jacente. Ultimi hinc Longobardi expugnata Ravenna, regnum in Togata Gallia constituerunt, quod etiam nunc de gentis vocabulo corrupte *Lombardia*, quasi Longobardia appellatur. Hos tandem debellavit Pipinus Franciæ Rex, à Pontifice Romano contra eos in Italiam vocatus.

C A P. XXXIV.

De novissima Italia divisione.

Postquam imperii Romani dignitas atque sedes in Germaniam delata est, Italia varie ab aliis aliisque divexata, atque in varios titulos atque dominia discerpta est. Hinc novissimæ divisionis regiones nunc sunt: Histriæ Marchionatus, Fori Iulii Ducatus, & haud exigua Italiæ portio *Lombardia*, sub qua *Marchia Tarvisiana*, Ducatus *Mantuanus*, Ducatus *Mediolanensis*, *Tirolis Comitatus* dimidia pars, *Grisones* in ipsis *Alpibus*; & his contermini *Helvetiorum stipendarii*, *Pedemontium*, Ducatus *Montis-Ferrati*, *Parmensis Ducatus*, *Romania* sive *Romaniola*, *Marchia Anconitana*, jamq; extra *Lombardiam*, *Ager Genuensis*, *Tuscia*, in qua *patrimonium D. Petri*, *Tiberis dextræ ripæ*

ipæ adfixum; Ducatus Spoletanus, Ager Romanus; inde Regnum Neapolitanum, inque eo regiones Aprutium, Apulia, Laborinus ager, Basilicata, Calabriae duæ, Ager Baritanus, & ager Hydruntinus.

At eandem Italiam in partes singulis Dominiis distinxeris hoc modo.

I. Dominium est Hispaniarum Regis, sub quo Regnum Neapolitanum, Ducatus Mediolanensis, ac quædam opida in Tusciæ litore, Insulæque Italiæ adjacentes, Sicilia & Sardinia.

II. Pontificis Romani, sub quo ager Romanus, Patrimonium D. Petri, Ducatus Spoletanus, Marchia Anconitana, Romaniola, & urbs in agro Neapolitano Beneventum.

III. Venetæ Reipublicæ, sub qua Histria, Forum Iulii, Marchia Tarvisiana, & inde Lombardiæ pars ad usque Bergomum.

IV. Magni Ducis Tusciæ in Tuscia.

V. Genuensis Reipublicæ; sub qua Liguria intra Apenninum & Ligusticum mare, ac portiuncula Tusciæ Liguriæ proxima, cum Insula Corsica.

VI. Ducis Parmensis in Lombardia Cispadana.

VII. Ducis Sabaudiæ, sub quo Piedemontium.

VIII. Helvetiorum, supra lacum Verbanum & Larium.

IX. Rhætorum sive Grifonum in Alpibus.

X. Archiducum Austriae in Comitatu Tirolensi, ubi Tridentum, & in partibus Alpinis Fori Iulii ac Histriae.

XI. Ducis Mantuani, in Ducatibus Mantuae ac Montis-Errati.

XII. Ducis Mutinensis.

XIII. Ducis Urbinate.

XIV. Civitatis Lucensis in urbe Luca.

XV. Comitis Mirandulani.

C A P. XXXV.

Histria, Forum Iulium, Marchia Tarvisiana, Grifones, Helvetiorum stipendiarij, & Pedemontium.

NOvissima Italiae divisione tradita, singulas partes inspicere haud pigeat. Prima ab Arsia amne est Histria, German. *Isterreich* dicta. Opida nunc clariora sunt: Pola, Parentium, & Caput Histriae, vulgo *Capo d' Istria*.

Forum Iulium, vulgo Friuli, & Patria di Friuli.

Fori Iulii caput est Vedinum, nunc *Vdene*; reliqua opida clara sunt: *Cividda di Friuli*, *Tergestum*, *Gradiscia*, ac nuper à Venetis condita *Palma*, egregium

Forum Forii Iulii atq; Italiae ab hac parte propugnaculum. Cæterum est in Foro Iulio Austriacæ ditionis Palatinatus Goriciensis, cujus caput *Goricia*, opidum satis nobile.

Marchia Tarvisiana.

Cognominatur Marchia hæc ab Tarvisio, vulgo *Treviso*, splendida urbe. At princeps non modo Marchiæ Tarvisianæ, sed totius facile Italiae urbs est Venetiæ, in ipso salo, palis superstructa, Emporium toto orbe terrarum celeberrimum, ac republ. potentissima, magnificis ædificiis splendens, ac templo D. Marci, atque armamentario, maxime conspicua.

Patavium, urbs spatiosa magis quam populosa, Academia totius Europæ celeberrima maxime gloriatur: de cætero munitissima.

Verona ampla, splendida, magnifica ac populosa, amphitheatri reliquiis nota est. Vicentia Equestris ordinis viris gratissimum domicilium.

Rhati, vulgo Grifones.

Grifones, quos Latine vulgato nomine Rhætos, Germ. *die Graupänter*, vocant, Rheni, Oeni, Athesis ac Adudæ fonteis accolunt. Opida habent tenuia; quorum caput *Curia*, Germ. *Chur*.

Chêr, Ital. *Côira* : *Meyenfeld*, *Ilandt* 7. Sub Rhætis est vallis Tellina, & Comitatus Clavennensis; cujus caput Clavenna, Germ. *Cläven*, Ital. *Chiavenna*. In valle Tellina sunt Sundrium, Tiranum, Pefclavium, Morbenium.

Helvetiorum stipendiarii.

Grifonibus contermini sunt Helvetiorum stipendiarii; quorum opida haud illepada, Lucanum, Locarnum & Bellifona.

Pedemontium.

Pedemontii Dominus est Dux Sabaudia. Caput provinciæ ac Ducum Sabaudicorum sedes est Augusta Taurinorum, vulgo *Turino*: Reliqua opida clara sunt: Vercellæ, Eporedia, Augusta Prætoria, Asta, Alba, Salutium & Nicæa, licet non magna, at incolis valida. Prope est Nicænsium portus, *Villa Franca*, triremium Ducis statio.

C A P. XXXVI.

Lombardia, & Genuensis ager.

Lombardia Transpadana.

EA quæ nunc Lombardia proprie dicitur, pars est Italia, urbium splendore, agrorumque cultu lætissima. Dividitur autem Pado amne in Cispadanam & Transpadanam. Transpadana

padana rursus dispartitur in Ducatum
Mediolanensem, Mantuanum & Ve-
netorum ditionem.

Mediolanensis Ducatus.

Caput est Mediolanum, unde Duca-
tui nomen ac dignitas; urbs magnitu-
dine sua, arcis munitione, atque inco-
larum numerositate clarissima; armo-
rum bellicorum officina tota Europa
celeberrima. Secunda à Mediolano est
Cremona, magnificis ædificiis superba.
Sequuntur Comum, Pavia, Novaria; &
in Cispadana Lombardia sub eadem
ditione Alexandria ac Dertona.

Mantuanus Ducatus.

Mantua, quæ nomen Ducatui de-
dit, in palude vel lacu sita est, urbs a-
mœnissima, sedes & domicilium nobi-
lissimæ Gonzagarum familiæ.

Veneta ditio in Lombardia:

Venetæ ditionis sunt in Lombardia
Brixia, Bergomum, Crema & Peschiera,
urbes celeberrimæ: quarum duæ poste-
riores munimina habent validissima.

Lombardia: Cispadana.

In Lombardia Cispadana sunt Du-
catus tres: Parmensis, Mutinensis, &
Montisferratensis Ferrariensisque di-
tionis loca.

Par-

Parmensis Ducatus.

Parmensis Ducatus caput est Parma, urbs egregia, illustrissimæ Farnesiorum familiæ domicilium. Secunda est Placentia, illi nulla re, nisi dignitate, inferior.

Mutinensis Ducatus.

Hujus caput est Mutina. Alterum ejus clarum opidum est Regium Lepidum.

Ager Genuensis, vulgo Riviera di Génova.

Caput regionis est Genua; urbs omnium Italicarum ædificiorum splendore ac magnificentia superbissima; quippe in eo vico, qui novus, vulgo *strada nuova*, dicitur nulla est domus, quin digna regem vel potentissimum excipere. Hujusmodi autem plures passim in urbe, maximeque in suburbiis invenias, omni deliciarum genere, ut sunt Italorum ingenia, instructissimas. Cæterum Genuenses in Regis Hispaniarum clientela sunt. Secunda à Genua est *Savona*, lepida sane ac lauta. Sequuntur *Vintimiglia*, *Albenga*, & *Serezzana* in Tusco solo sita, egregio munimento, ac militum præsidio.

C A P. XXXVII.

Tuscia, Romaniola, Marchia Anconitana, Romanus ager, & Ducatus Spoletanus.

Tuscia, vulgo Toscana.

Tuscia, magni Ducatus titulo ad sublimem inter Italicas regiones dignitatem elata, caput habet ac Ducum sedem Florentiam, vulgo *Fiorenza*, vel *Firenze*, urbem, si unam Antverpiam excipias, totius Europæ pulcherrimam, templorum splendore maxime conspicuam. Libera atque opulenta fuit civitas antequam Medicarum familia Principatum occuparet.

Luca sui juris civitas opulenta ac maxime splendida munitaque, Imperiali libertate gaudet. Haud procul marmora magna copia cæduntur, totius Italiæ nobilissima.

Pisæ, libera quondam ac potens terra mariq; civitas, nunc propemodum incolis deserta, Magno Etruriæ Duci pareret. Liburno portui, vulgo *Livorno*, sive *Ligorne*, & *Liorno*, ad antiquam claritatem hoc novum decus accedit, quod recens à Magno Duce in summum splendorem restaurata est. Portus est in celeberrimis Italiæ haud postremus, Magni Ducis secessu ac triremium statione insignis.

Plom.

Plombinum, Telamon, Orbetellum, & portus Herculis, Hispani Regis imperio subiecta opida, validis Hispanorum præfidiis custodiuntur.

Senæ, vulgo *Siena*, in medio ferme Tusciæ sita urbs, merito inter principes Italiæ connumeratur. Libera quondam ac latissimo territorio potens civitas, nunc Etruriæ Duci dicto audiens est.

Reliqua Tusciæ opida sunt Aretium, Cortona, Volaterræ, Piræ, Pistoria: quarum hæc inter amœnissimas Italiæ censetur. Pratum item & Poggium, summarum deliciarum sunt loca.

Massa, olim Herculis fanum, nunc novum Genuensis familiæ Ciborum opus, Principatus titulo censetur; opidum festivum ac amœnum.

Patrimonium D. Petri.

Etruriæ pars est patrimonium D. Petri à Machtilde illustri muliere Ecclesiæ Rom. legatum; hinc vulgo *Lo stato della Chiesa* indigetatur. Urbium in eo clarissimæ, Perugia, Orvietum, Aquapendens, Horti, Viterbum. Opidum in litore vetustissimum, quod quondam Centumcellæ, nunc *Civita Vecchia*, id est, Vetus civitas, dicitur, portu egregio ac triremium Pontificiarum statione nobile est. Bracianum
ad

Introduct. Geograph. Lib. III. 193
ad Sabatinum lacum, illustrissimæ Vr-
sinorum familiæ Ducatus est.

Romaniola, vulgo Romagna.

Romaniolæ fines sunt intra Foliam
amnem, montem Apenninum, Pana-
rum flumen & Padi extremum versus
Septentriones alveum. Urbium cla-
rissima ac celeberrima est Bononia, æ-
dificiorum splendore ac magnificentia
in primis censenda. Sequuntur Raven-
na & Ferraria. Hæc suum nuper habuit
Ducem; at nunc Romanæ Ecclesiæ sub-
jecta. Inde Ariminum, Cesena, Faven-
tia, Imola, egregia atque haud ignobi-
lia opida.

Marchia Anconitana, Ducatus
Vrbinas.

Urbium in Anconitana regione o-
pulentissima est Firmum. At portu ce-
lebri notissima Ancona. Cætera loca
notatu digna, Ælis, vulgo *Iesi*, Mace-
rata. Hinc in Ducatu Vrbinati Urbium
num, Fanum, Senogallia, S. Leo, Fò-
rum Sempronii.

Romanus ager, vulgo Campagna
di Roma.

Princeps agri Romani est Roma,
Orbis terræ quondam caput, at nunc
N. etiam

etiam ob Pontificis maximi sedem, omnium illustrissima atque celeberrima, de qua præstat tacere, quam pauca dicere.

Reliqua opida agri Romani, alioquin nobilia satis, Romanæ urbis propinquo splendore obscurantur. In his Tibur, nunc *Tivoli*, hortus Atestini Cardinalis multiplici amœnitate, ac vario genere deliciarum, clarum per totam Italiam reddit: sed ipsum opidum longe anteunt Tarracina & Præneste.

Ducatus Spoletanus.

In Ducatu Spoletano sunt Spoleum, Augubium, Fulginium, Interamna, Narnia.

C A P. XXXVIII.

De Regno Neapolitano.

Hiac reliquum Italiæ, quicquid à Fundis opido, & Liri fluvii fontibus, Apennino monte, Truento amne & utroque mari Infero Superoque includitur, Neapolitanum vocatur Regnum, ab urbe Neapoli, capite suo. Longitudo ejus est à Truenti amnis ostio ad Brutium usque promontorium, vulgo *Capo Spartivento*, mill. Germ. xc. Latitudo ab Athenæo sive Minervæ promontorio, vulgo *Massa*,
haud

Introduct. Geograph. Lib. III. 195
haud procul Neapoli, ad promontorium Gargani montis, vulgo *Monte di S. Angelo*, mill. German. xxx.

In regni formam redacta est hæc regio hoc modo. Cum circa annum Christi c10, Saraceni hoc terrarum, una cum Sicilia insula occupassent, Tancredus quidam Normannus, prognatis duodecim filiis, egestate compulsus, Italiam adsumtis liberis petiit, operamque suam contra Saracenos obtulit. Ibi tum re bene gesta, Saracenisque Italia ac Sicilia ejectis, portiones ei & filiis assignantur in utraque terra. Postea Robertus, unus ex filiis, primus Apuliæ & Calabrię Dux pronunciatur. Dein hujus filius Rogerius primus terrarum Neapolis & Sicilię sub uno regno comprehensarum Rex creatur. Regnum ipsum geminarum Siciliarum nomine appellabatur. nam quod nunc in Italia Neapolitanum dicitur regnum, tunc Sicilia cis pharum seu fretum vocabatur; ipsa autem insula Sicilia, trans pharum. At divisum mox in duo regna, duos pariter Reges accepit: quorum alter in Italia, Apuliæ sive Neapolis; alter in insula, Sicilię Rex appellatus est. Dehinc variam utrumque regnum Dominorum mutationem passum est. Quippe in Neapolitano regno primi

Normanni Galli Reges fuere: post Suevi Germani; mox iterum Galli Angolemenses; dein Arragonenses Hispani: Iamque tertio Galli; iterumque Arragonenses: tandem Castiliani Reges obtento totius Hispaniæ Imperio, in Neapolitano etiam regno in Arragonensium locum successerunt.

C A P. XXXIX:

De urbibus Regni Neapolitani.

VRbes in Neapolitano regno non æque cultę sunt ac in superiori Italia. una tamen Neapolis regni caput, sedesque Præfecti, quem Hispaniarum Rex Vice-regis titulo mittit, nulli clarissimarum urbium, neque ædificiorum magnificentia, neque palatiorum superbia, neque civium opulentia cedit; multitudine vero incolentium, habita amplitudinis suę ratione, reliquas omnes vincit. Reliquę urbes celebriores sunt istę: in Laborino agro, Capua, Surrentum, Salernum, & Melphis, vulgo *Amalfi*; in qua primum inventus est Pyxidis sive magnetis nauticę usus. In Calabria Consentia, Regii Præfecti sedes: Mons Leonis, Regium. Tum in Hydruntino agro Hydruntum, nunc *Otranto*, Gallipolis & Aletium, vulgo *Lezze*, conventu luridico nobile opidum; item

item Tarentum. In Baritano agro Barium, Monopolis, Tranium. In Apulia Manfredonia, Luceria, Troja, Asculum Apulum: In Aprutio, Aquila, Beneventum, Anxanum, Theate, Pinna, Sulmo, Asculum Picenum.

Cæterum cum tam varium fuerit, tamque frequens de hoc regno inter varios populos certamen, cumque crebris Saracenorum ac Turcarum incursionibus petitum; effectum est uti crebra ac frequentia munimenta contra ingruentem hostilitatem passim excitaretur: quorum firmissima nunc sunt Consentia, Cantazari, Mantex, Crotona, & Tarenti in Calabria: Gallipoli, Hydrunti, ac Brundisii in agro Hydruntino: Monopoli, Barii, Tranii, Barlettæ, Manfredonia in Apulia: Aquilæ in Aprutio. At Cajetæ munimentum, ob singularem firmitudinẽ, situmque loci, clavis totius regni adpellatur.

C A P. XL.

De Episcopatibus Italia, Academiis, & urbium clarissimarum Epithetis.

ARchiepiscopatus in universa Italia sunt triginta: quorum in Neapolitano regno viginti & unus; Neapolitanus, Capuanus, Salernitanus, Melphitanus, Surrentinus, Beneventanus,

Theatinus, Acheruntinus, Sipontinus, Manfredoniensis, Canusinus, Traniensis, Baritanus, Tarentinus, Maderensis, Brundisinus, Hydruntinus, Rossanensis, Consentinus, Sanctoseverinensis & Reginus. In reliqua Italia novem; Senensis, Florentinus, Pisanus, Ravennensis, Genuensis, Taurinensis, Mediolanensis, Venetus, & Gradiscensis.

Episcopatus, ut admodum tenues, sic innumeri. nam quoties opidum aliquod civitatis jure donatur, Episcopus simul eidem contribuitur; ita ut nulla civitas perhiberi possit, quæ Episcopum non habeat, & reciproce, quæ Episcopum habeat, civitas negari nequeat.

Cæterum Patriarchatus, qui Aquileiæ erat, Venetias translatus est.

Academia.

Academiae illustres sunt: Patavij, Bononiæ, Pisis, Senis, Perusiæ. At minus celebres, Augustæ Taurinorum, Ferrariæ, Romæ, Firmi, Neapoli, Salerni, Maceratæ in Marchia Anconitana.

Urbium clarissimarum Epitheta.

Urbium Italicarum tantus est splendor, nitor, tanta festivitas & magnificentia, uti haud facile toto terrarum orbe quidquam invenias, quod cum his conferri possit: at eximie claritudinis sunt novem; quarum Epitheta, ut in
Italia

Italia per ora hominum feruntur, hic apponam.

Roma dicitur sancta, vulgo *Roma la santa*, ob Pontificis maximi sedem. Neapolis, nobilis; vulgo *Napoli la gentile*, ob frequentiam Principum, Comitum atque Equestris ordinis virorum. Venetiae opulentae, vulgo *Venetia la ricca*; ob potentiam atq; opes immensas. Genua superba, vulgo *Genova la superba*; ob superbam aedificiorum magnificentiam. Mediolanum magnum, vulgo *Milano la grande*; ob amplitudinem urbis, civiumque numerositatem. Florentia pulcra, vulgo *Fiorenza la bella*; ob aedificiorum splendorem, vicorum munditiam, latitudinem ac directionem. Bononia pinguis, vulgo *Bologna la grassa*; ob lascivam agri fertilitatem. Ravenna antiqua, vulgo *Ravenna l'antica*; ob aedificiorum totiusque urbis vetustatem. Patavium doctum, vulgo *Padova la dotta*; ob celebre literarum studium.

C A P. XLI.

De Sicilia.

O mnes Interni maris insulas magnitudine juxta ac claritate antestat Sicilia; quondam, si veteribus credimus, continens & Italiae annexa: post,

interfuso Siculi maris freto, avulsa: cœli clementia ac soli ubertate adeo felix uti horreum Romanorum appellaretur. Nomen Siciliae à Siculis, Latii quondam in Italia incolis, habuit: ante fuit dicta Sicania, à Sicano Rege, qui ante Trojana bella, cum amplissima Iberorum sive Hispanorum manu advectus, insulam de suo nomine Sicaniam populumque Sicanos appellavit. Trinacria item, & Triquetra, à triangula forma; Græcis atque Latinis dicta est. quidpe tribus promontoriis in diversa procurrens, Græcæ literæ, quæ Δέλιαι dicitur, imaginem efficit. Pachynum vocatur promontorium, vulgo nunc *Capo Passaro*, quod Græciam spectat, Lilybæum, nunc *Capo Boéo*, quod Africam; Pelorum, nunc *el Faro*, quod in Italiam vergens freto alluitur. Id angustum & anceps, alterno cursu atrox, sævum, & Scyllæ Charybdisq; horrendis nominibus inclytum est. Scylla est scopulus versus Septemtrionem. Charybdis maré vorticosum versus meridiem; utrumque noxium appulsis.

Cæterum ipsius insulæ summa longitudo est inter Pelorum Lilybæumque promontoria, mill. Germ. L. latitudo à Pachyno ad Cephalædim opidum mill. Germ. xxxv.

Urbes olim in hac claræ; in litoribus
Messana, civium Romanorum, qui
Mamertini vocabantur; Zancle, id est,
Falx, ante dicta, nunc *Messina*; Tauro-
menium, nunc *Taormina*; Catona sive
Catina; nunc *Catania*; Syracusæ, urbs
omnium totius insulæ clarissima, nunc
Saragusa; Camarina, nunc *Torre di*
Camarana; Agrigentum, quod Græcis
Acragas, nunc *Gergenti*; Selinuntum,
Græcis Selinus, nunc *Torre di Pulci*,
vel *Terra de li Pulci*; Lilybæum, litte-
rarum quondam studiis celebre, nunc
Marsalla; Drepanum, nunc *Trapani*;
Panormum vel Panormus, nunc *Pa-*
lermo; Soluntum, Græcis Solûs, nunc
Solante; Himera, nunc *Términi*; Ce-
phaladis, nunc *Cifalú*; Tyndaris sive
Tyndarium, nunc *Santa Maria di*
Tindari; Mylæ, nunc *Milaçço*.

Intus Centuripe, nunc *Centorve*;
Agyrium, nunc *S. Filippo d' Agirone*;
Assorus, nunc *Açaro*; Enna, nunc *Ca-*
stro Ianna; Leontini, nomen retinet;
Nectum, *Noto*; Motyca, *Módica*.

Flumina ac Montes Sicilia.

Fluviorum nobilissimi sunt, Onoba-
la, qui & Taurominius, nunc *Cántara*;
Symæthus, nunc *la Iaretta*; Cyamo-
sorum ab Centuripis & Chrysam ab

Afforo devehens; Terias, nunc *Fiumo di S. Leonardo*; Anapus, hodie *Alféo*, cum Cyane fonte, nunc *la Pisma*, apud Syracusas; Elorus, nunc *Abiso*; Gela, nunc *Fiume di Terra nuova*; Hypsa, Belici; duoque Himeræ, quorum alter, nunc *Salsa*, in Libycum pelagus; alter, nunc *Termini*, in Tyrrhenum mare devolvitur; ambo ex iisdem fontibus orti, insulam in duas parteis secare falso à veteribus traduntur.

Montium clarissimus maximusque est *Ætna*, nunc *Monte Gibello*, nocturnis mirus incendiis, cujus crater xx stadia patet. inde est *Eryx*, vulgo nunc *Monte di Trapani*.

C A P. XLII.

De incolis Sicilia & nova ejus descriptione.

I Ncolas habuit Sicilia primos Cyclo-
pas, & Lestrigonas, id est, gigantes,
gentes barbaras atque truces, ut histo-
riis ac fabulis ossa immania passim in
insula reperta fidem faciunt. Dein Ibe-
ri, ex Hispania, Duce Sicano insulam
obsidisse feruntur. Post hos Siculi ex
Sicilia Italiae. Dein Phœnices à Tyro ac
Sydone litora ejus occuparunt: hos
Græci ejecerunt; cum quibus lingua
etiam Græca inventa est.

Inpc.

Imperium ab initio penes Reges ac Tyrannos stetit, donec maxima pars insule in Carthaginensium potestatem incideret. His devictis Romani sibi vindicarunt, primaque fuit quam in Provinciæ formam redegerunt. Iustiniani Imperatoris tempestate Vandali ex Africa eam occuparunt; quibus à Belisario Iustiniani Duce pulsus, Saraceni postea invaserunt. Hos tandem eiecit Tancredus Normannus; cuius nepos Rogerius, ut ante memoravimus, primus Apuliæ & Siciliæ Rex creatus est. At postquam hoc regnum in duo capita divisum, Suevi Germani Siciliæ regno potiti sunt. quibus pulsus Galli recuperarunt. Sed trucidatis his ab incolis ad Vesperas, quas vocant, Siculas, ad Arragoniæ, tandemque ad Castiliæ reges devolutum est.

Tota nunc in tres regiones, quas valles vocant, divisa est; quarum una Vallis Demona, Pelorum promontorium spectat; altera vallis Neeti, Pachynum; tertia Vallis Mazaræ, Lilybæum.

Urbes nunc clara.

Urbium clarissima est Panormus, caput regni ac Proregis, quem Hispaniarum Rex mittit, sedes: urbs est ampla ac spatiosa; hominum multitudine, & difsi-

ædificiorum superbia, civium opulencia insignia. Secunda est Messana, & ipsa magna, opulenta ac splendida. Reliquæ urbes illustres sunt: Catana, Syracusæ, Tauromenium, Agrigentum, Nectum, Sciacca, Mazara, Marsalla, Drepanum, Termini, Enna. Drepanenses nautica scientia reliquos Siculos præstant.

Archiepiscopatus sunt tres; Panormitanus, Messanenensis, & Montiregalensis. Academia publica est Catanæ.

C A P. XLIII.

De Sardinia & Corsica.

SECUNDA magnitudine maris interni est Sardinia, fertilis insula & soli quàm cæli melioris, atque ut fœcunda, sic pene pestilens. A Sardo Herculis filio nomen sortitam esse fabulantur Græci, cum ante Sandaliois & Ichnusa, à soleæ effigie ipsis diceretur. Longitudo ejus à *Calari*, ad fretum quod est inter Sardiniam & Corsicam, complectitur mill. Germ. XLV. Latitudo à Gorditano promontorio, *Capo di Monte Falcone*, & *Capo di Argentera*, ad promontorium Columbarium, juxta Olbiam, mill. Germ. XXVI.

Urbium quondam celeberrimæ, *Caralis*, nunc *Cagliari* Italis, & Sardis
Caglier;

Introduet. Geograph. Lib. III. 205
Cagliar; Sulci, Carthaginienſium quon-
dam colonia; nunc *Palma di Sole*; Ol-
bia nomen in veſtigiiis retinet.

Colonos in eam deduxiſſe dicuntur
Sardus Herculis filius, ex Libya, & No-
rax Mercurii à Tarteſſo Hiſpaniæ urbe;
& item Iolaus, à quo populi Iolaenſes.
deinde Ilienſes, & Locrenſes, Corſi-
que in eandem pervenerunt. Poſtea
Carthaginienſes occuparunt. at hiſ
primo bello Punico expulſis, Romani
ſuo imperio adjecerunt: cui paruit uſ-
que dum declinante Romano Imperio
Sarraceni invaſerunt. Hiſ ejeſtis Ge-
nuenſes ac Piſani aliquamdiu de ejus
dominio contenderunt, donec Pon-
tifex Romanus utrorumque ereptam
manibus Arragoniæ regibus assignaret;
quo titulo tandem ad Hiſpaniarum Re-
ges pervenit.

Urbium nunc clariffima Calaris, ca-
put Inſulæ, portu nobilis. Præterea
Oriftana & Saſſaris.

Corſica.

At minor eſt Corſica ſeſqui mill.
Germ. ab Sardinia verſus ſeptemtrio-
nem diſtans: omni ævo maligne culta,
quia aſpera & multis in locis aditu di-
ficilis. Diſta eſt primum Terapne: mox
Cyrnus Græcis, à Cyrno Rege, quem
Herculis

Herculis filium volunt. Denique Corsica à Corſa Bubulca, muliere ex Liguria; qua Duce Ligurum manus in eam ingreſſa eſt: & Corſi à Duce, dicti coloni. Longitudo Inſulæ eſt à Sacro promontorio, nunc *Punta di Marono*, ſive *Capo Corſo*, ad promontorium Graniacum, *Capo di Manza*, mill. Germ. xxx. Latitudo à promontorio, quod hodie *Capo di Foro*, uſque ad Aleriam, mill. Germ. xx.

Vrbes quondam claræ Aleria & Mariana, quarum nomina nunc in ruinis jacent.

Tuſci primi inſulæ imperium occuparunt. poſt hos Carthaginienſes; mox Romani: dein Sarraceni: quibus proſtigatis Genuenſes ac Piſani, utris dominium maneret, inter ſe certarunt. tandem Genuenſibus ceſſit.

Vrbes in ea nullæ nunc claræ, præcipua tamen loca ſunt; *Adiazzo*, *Nebbio*, *Calvi*, *Bonifacio*. Calvi eſt celeberrimus inſulæ portus.

De Pannonia.

TRansgressis ex Italia Iulias Alpeis, Pannonia conspicitur, solo fœcunda, viris fortis, armisque ac opibus maxime valida quondam regio. Nominis origo incerta. Limites ab occasu habuit Cethium montem; is nunc amplissimis jugis, ab Savi Dravique; fontibus ad Danubium usque variis nominibus pertexitur, primum *Pleyß*, modo *Hengstberg*, mox *Dembberg*, dein *Herzberg*, *Schneeberg*, & *Kalenberg* dictus. ab Septentrione, Danubium amnem; ab ortu eundem Danubium & Aureum montem, nunc Hungaris *Macheck*: à meridie lineam ductam ab Aureo monte per confluentes *Timaci*, nunc *Lim*, & *Drini*, nunc *Drina*, ad fontes *Vnæ* fluminis. Inde *Caravancas* mons, & Pannonicæ Carnicæque Alpes ad Savi usque fontes. Complectitur hodie Carniolam, Croatiam, Vindorum Marchiam, Carinthiam, Stiriam, majorem partem Austriæ, dimidium Hungariæ, Sclavoniam, Bosniam, partemque Servicæ. Divisa fuit in Superiorem & Inferiorem. Superior, quæ & prima Consularis,

fularis, versus Occidentem est; in qua nunc Carniola, Croatia, Vindorum Marchia, Carinthia, Stiria, Austriæque major pars. Inferior; quæ & secunda Consularis, in Orientem vergens, complectitur Bosniam, Sclavoniam, & quantum Hungariæ Danubium, Dravum, Arrabonemque amneis interjacet. At ea utriusque Pannoniæ pars, quæ inter Dravum Savumque fluvios porrecta, Valeria, sive Pannonia Interamnia & Ripariensis dicta est.

Sic igitur hodie Hungaria vix tertiam sui partem in veteri Pannonia habet; cum reliquum trans Danubium in lazygibus Dacisque obtineat.

Urbium clarissimæ, Segesta, quæ & Siscia, nunc *Sisack*, in Croatia; Petovio, vel Patavium, *Pettav*, in Stiria; Amona, *Vnterlaubach*, Romanorum colonia, Nauportum, *Oberlaubach*, in Carniola; Vindoniana, quæ & Vindobona, nunc Vienna, in Austria; Scarabantia, nunc *Scrabing*; Sirmium, nunc *Simach*; in Hungaria; Taurunum, vulgo *Belgrad*, & Germanis *Griechsvveissenburg*.

C A P. II.

De incolis Pannoniarum & de
regno Hungariæ.

PRimi, quos veterum monumenta tradunt, incoluere Pannoniam Pannonii, Celtica gens: quos Græci Pæones vocarunt. Iul. Cæsar primus terram ingressus; post eum item alii: at Tiberius tandem perdomuit. Tulerunt inde Imperii Romani jugum, donec post inclinationem ejus Gothi invaderent, quos Hunni expulerunt; hos Longobardi; rursusque hos Hunni, tandem circa ann. 1000 sub Arnolpho Imperatore, gens quædam è Scythia profecta, oppressis Hunnis, totum quod nunc Hungariæ dicitur regnum, occupavit, Hunnorumque reliquiis mista, nomen in eo constituit, quo etiam nunc Hungari indigetantur. At termini Hungariæ sunt, à Septentrionibus Carpates mons, quo à Polonia ac Russia separatur; ab Oriente est Transilvania, & Valachia; à Meridie Dravus fluvius; ab Occidente Stiria, Austria atque Moravia.

Figura ejus quadra est, cujus latera quatuor mundi cardines spectant. At maxima ejus longitudo, à Patissi fontibus, vulgo *die Teisse*, ad Muræ, *die*

O

Muer,

Muer, confluentem, mill. Germ. LX porrigitur. ac par ferme est latitudo.

Dividitur in Superiorem, quæ trans Danubium Poloniæ ac Transilvaniæ contermina; & Inferiorem, quæ cis Danubium est. Comitatus in universa censentur L. At maximam regni partem hodie Turcarum atrox imperium misere divexat.

Opida in ea plurimum diruta, vel quæ exstant, admodum tenuia, nisi quæ Moraviæ Poloniæq; propius accedunt, vulgo *die Bergstätte*. Clariora tamen sunt in superiori Hungaria: *Temesvuar*; Genadium, vulgo *Chonad*; Segedinum; Varadium, vulgo *Wardeyen*; *Solnock*; Agria, cum arce *Erla*; duoq; firmissima munimenta *Zatmar & Tockey*. At in Montanis, *die Bergstätte*; *Cassovia*, *Kassavv*, caput superioris Hungariæ; *Eperis*; *Leutsch*; *Neusol*; *Altsol*; *Kremmitz*; *Nitria*; omniumq; amœnissima *Tyrna*: & quæ caput regni, post amissam *Budam*, *Posonium*, vulgo *Preßburg*; urbs ad Germanicum modum satis culta.

In inferiori sunt; *Arrabo*, vulgo *Rabe*; incolis *Tavvarzin*, inde latine *Iavarinum*; *Comara*, vulgo *Komarno*; *Strigonium*, vulgo *Graan*; *Alba regalis*, vulgo *Stuelvveissenburg*; *Vesperinum*, *Vesperin*, *Quinq; Ecclesię*, *Funfkirchen*;
&c. ca.

& caput quondam regiaque totius regni Buda, Germanis *Ofen*; cui in adversa ripa objacet Pestum. Clara sunt munimenta, *Dotis, Pappa, Palotta*. Archiepiscopatus sunt duo, Strigonienfis & Colossensis in opido *Kolotza*.

C A P. III.

De Slavonia & Bosnia.

S Clavoniæ equidem nomine vulgo, confusis Pannoniæ Illyricique limitibus, accipitur quidquid terrarum ab Dravo amne ad Adriaticum mare protenditur. At proprie Slavonia dicitur ea regio, quæ Dravum Savumque amnes interjacet, ab Occasu Stiria, ab Ortu Danubio clausa. Longitudo ejus est ab opido *Kopranitz* ad Dravi confluentem, milliarium German. L. Latitudo à Dravo ad Savum, XII.

Ad inferiorem Savi partem ultra Danubium protensi incolunt Rasci populi, Germ. *die Ratzen*. At totam hanc regionem aliquando Pannonii, mox Gothi tenuerunt: novissimi Sclavi, sive ij Slavonii qui ad hanc nostram ætatem manent. Hi quondam regnum in ea constituentibus, postea Hungaris veltigales facti sunt. Nunc major pars Turcico Imperio paret.

Opida notiora sunt, *Posega, Gradis-*

O 2

kias.

Philippi Cluverij
kia, Zagabria, & Kopranič, validif-
 simum contra Turcarum incurſiones
 munimentum.

Bosnia regnum.

Bosniæ regnum inter Vnam, Sævum
 atq; Drinum amneisBebiosque montes
 situm, nomen accepit à Bosna flumine.
 Longitudo ejus inter duos flumina V-
 nam & Drinum, porrigitur mill. Germ.
 XL. Latitudo vero inter Bosnæ fonteis
 ac confluentem mill. Germ: xv.

Hæc quoq; olim Pannoniæ pars fuit:
 Postmodum Gothi occuparunt; qui-
 bus egressis, Sclavoni obsederunt. Hun-
 garis deinde principatus titulo stipen-
 diaria facta. At quum Turca potiretur,
 Præfectus, quem ille constituerat, re-
 gio titulo ac Diademate sumto, princi-
 patum in regni formam redegit; quod
 Hungari recuperatum, haud diu te-
 nuerunt quin Turca repeteret.

Caput regni erat *Iaytza*: nunc Me-
 tropolis est *Warbosanin*.

C A P. IV.

De Illyrico.

AB Arſia fluvio, Italiæ termino, ver-
 ſus Orientem, Illyricum est, Græ-
 cis Illyris: regio aprica atque amœna,
 solum fertile, ac vitiferum, nisi quod
 ubi

ubi Pannoniis proximum, asperum ac durum. Terminatur ab occasu Arsia flumine, ac linea ab Arsiæ fontibus ad Colapis ortus ducta; à Septentrione perpetuis montium jugis, quibus Ill, rii à Pannoniis discernuntur, ad fontes usque Vnæ, atque inde linea ducta ad Timaci, nunc *Lim*, & Drini confluentes: ab Oriente est ipse Timacus, Scodrus mons, & Drilo fluvius, quo à Macedonia submovetur: à Meridie Adriaticus sinus. Longitudo ejus patet ab Arsia ad Drilonem millia German. $\bar{x}c$. Latitudo maxima est juxta Naronem fluvium à fontibus ejus ad ostium mill. xx .

Divisa fuit olim in duas potissimum partes sive regiones; quarum una ab Arsia ad Titium amnem, qui nunc est *Cherca*, Liburnia dicitur; inde altera ad Drilonem usque fluvium, sive Lissum opidum, quod nunc vulgo dicitur *Alessia*, Dalmatia.

Liburniæ populorum clarissimi fuerunt lapyges. Opida per orani, Flanona, nunc *Fianona*; Tarsatica, *Tersatz*; Senia, *Zegna*; Lopfica, *Lopur*; Ortopula, *Starigrad*; Argyruntum, *Pescha*; Anona, *Nona*; Iadera, *Zara Vecchia*; Scardona nomen retinet.

Dalmatiæ populi etiam fuere varii.

Opida in litore Sicum, nunc *Sebenico*; Tragurium, nunc *Travv*; Salona prope Spalatum; Naronæ, *Narenta*; Onæum, *Sabioncello*; Epidaurus, *Ragusi Vecchia*; Rizinum, *Risine*; Budua, *Budoa*; Olchinium, ante Colchinium dictum, nunc *Dolcigno*; Lissus, *Alessia*. Intus Scodra, *Scutari*; Dalminium sive Delminium, *Delminio*, unde Dalmatiæ sive Dalmatiæ nomen.

C A P. V.

De incolis Illyrici, & nova ejus descriptione.

Illyriorum gens fera fuit, atrox, & atrocissimi piraticaq; infamis. Edomita à Romanis ea pars quæ Liburnia dicitur, anno ab urbe condita 1025, annis decem ante secundum bellum Punicum; Dalmatia sub Augusto Imperatore. Stetit inde sub urbis Romæ imperio, donec Gothi eam vastarent. Post hos Sclavonii, à Mæoti palude profecti, occuparunt. In quos deinde Hungari imperium habuere: ac novissime Turcæ oppressis Hungaris, interiora sibi vindicarunt; Venetis in hunc usque diem maritimam oram obtinentibus, exceptis duabus civitatibus, Scardona, quæ Turcici juris, & *Ragusi*, quæ sui juris. Regio ipsa quæ olim in duas partes, Liburniam

burniam ac Dalmatiam divisa, nunc uno nomine Dalmatia appellatur, eademque pars Slavoniæ. At quæ quondam Liburnia, ea nunc Comitatus Iadera, vulgo *Contado di Zara* nuncupatur. In hoc urbes nunc claræ; *Segna, Nona, Zara*; hæc haud exigui momenti, nec ultimi splendoris civitas. *Sabernicum* satis amœna urbs, at parum culta, ob vexationes vicinorum Turcarum, qui Scardonam tenent. *Ragusa*, haud magna urbs cum arce, sui quidem juris est, at stipendium pendit Turcæ: Emporium alioquin, ab hoc latere maris Adriatici, Turcicis mercibus celeberrimum. *Scutari* quoque, Turcicū opidum, Emporium est haud ignobile.

C A P. VI.

De Græcia, & summa ejus divisione.

I Llyrico conjuncta est Græcia, antequam Orbis imperio Romani potentur, terrarum omnium dictis factisque celeberrima. Hinc quidpe omnis litterarum claritas primum effulsit. hinc frequentes coloniæ ad illustrandum totum terræ orbem in diversas regiones exiverunt. Nunc tota à Turcis devastata, in exiguis ruderibus deserta & ipsa barbarie magis barbara jacet. Dicta est terra Græcia à Rege Græco;

eadem ab alio Rege Hellene, Hellas, & incolæ Hellenes. At nomen Græciæ diverse accipitur. Primum enim Græciæ nomine dictæ fuerunt binæ terræ, quæ postea separatim altera Thessalia, altera Græcia sive Hellas proprie dicta. Dein Græciæ titulo accessit Peloponnesus; mox item Epirus, simulque Macedonia tota; denique Creta insula & quicquid insularum Græciæ adjacet. Quin etiam in Italiam & Siciliam, ut supra dictum est, Græcum nomen usquequaque transit, ubi Græcia magna; & item in Asiam, ubi Græcia Asiatica. Sed de hac in ipsa Asia; nunc Europæ primum terræ explicandæ sunt.

Totum igitur hoc, quod sub uno Græciæ nomine computavimus, terminis includitur, ab ortu Ægei mari; à meridie Cretico; ab occasu Ionio: à Septentrione Scardicis jugis ab Illyriis ac Mæsis separatur, Strymoneque amne à Thracibus. Longitudo ejus est à Tenario Peloponnesi promontorio, per Isthmum ad Strymonis fontes, mill. German. c. Latitudo maxima ab Sunio promontorio per Græciam proprie dictam & Epirum, Acroceranium usque promontorium, mill. Germ. LXXX.

Partes sive regiones, in quas universa

versa Græcia potissimum dividitur, sunt istæ; Epirus, Peloponnesus, Græcia proprie dicta, Thessalia & Macedonia. Quanquam Acarnaniam quæ sub Epiro, & Ætoliam quæ sub Græcia, nonnulli veterum Geographorum separatim censeant.

At Romani universam Græciam in duas provincias diviserunt; Macedoniam, sub qua ipsa Macedonia, Epirus & Thessalia; & Achaiam, sub qua Græcia proprie dicta, Peloponnesus & Insulæ circumjacentes.

C A P. VII.

De Epiro & Peloponneso.

Epirus.

Epirus, quæ nunc *Canina* dicitur, separatur à Macedonibus Celidno amne & Pindo monte; ab Græcis Acheloo flumine. Populi clari fuere Molossi, quorum opidum Dodone, apud quos Iovis Dodonæi templum, oraculo illustre; Dryopes; Chaones, quorum regio Chaonia; opida, Oricum, Antigoniam, Panormus, Elæus; Thesprotii, quorum Buthrotum, Pyrrhi regiam; Cassiopæi, quorum Cassiope; regio Almene, opidum Nicopolis; Amphiloichi, opidum Argos; cognomine Amphiloichicum; Acarnanes, regio Acarnania,

naniam, opidum Ambracia, Æacidarum regia; unde Ambracius sinus, quo nihil in Epiro nobilius: Actium, Leucas, Stratos.

Peloponnesus.

Peloponnesus à Pelope Rege dicta, quæ nunc *Morea*, hæud ulli terrarum quondam nobilitate postferenda, quasi peninsula inter duo maria Ægæum & Ionium extenditur: ob sinus & promontoria, queis ut fibris litora ejus incisa sunt, simul quod tenui tramite in latus effunditur, platani folio simillima.

Partes seu regiones in ipsa, Achaja proprie dicta, Elis, Messenia, Arcadia, Laconica, & Argolis sive Argia.

Urbium clarissima; in Achaia, Corinthus in ipso Isthmo, olim clara opibus, post clade notior; cujus potentiam Romani cum vererentur, funditus everterunt, In Elide Olympia, certamine Gymnico maxime nobilis; Cyllene, quod Mercurium ibi natum arbitrabantur, insignis; unde Mercurius Cyllenius. In Messenia, Messene, Pylus, unde Nestor ille Pylus; Corone. In Arcadia, Tegea, Stymphalus, Mantinea, & Megalopolis, Polybii patria. In Laconica, Lacedæmon, totius Græciæ quondam potentissima, eadem & Sparta; Leuctrum, Amyclæ. In Argia, Argos, Hippium

Hippium cognomine, templi Iunonis, unde Iuno Argiva, vetustate & religione percelebre: Nemca, Mycenæ, Nauplia, Træzen, fide societatis Atticæ illustris; Epidaurus, Æsculapii tēplo inciſta.

C A P. VIII.

De Hellade, seu Græcia proprie dicta, & Theſſalia.

Peloponneſo anguſto tramite ſeu Iſthmo adnectitur regio, quæ Hellas Græcis, Latinis Græcia proprie dicta eſt. Limites ab occaſu habet Acheloum amnem, quo ab Epiro ſubmouetur; à Septemtrione Othrym & Oetam montes, quibus à Theſſalia dirimitur; ab ortu mare Ægæum: à meridie Saronicum Corinthiacumque ſinus, & in medio utriuſque Iſthmum, quo Peloponneſo adhæret.

Partes ſeu regiones Græciæ ſunt; Ætolia, Doris, Locris Ozolæa, Phocis, Megaris, Attis ſeu Attica, Bœotia, & Locris Epicnemidia.

Vrbes claræ fuerunt; Ætolorum, Chalcis, Calydon, Olenus. In Doride Bojum, Cytinium, Pindus. In Locris Ozolis, Naupaetus, quæ nunc *Lepanto*, Turcarum clade illustrata. In Phocide, Anticyra, Cyrrha, Pythia, Delphi ſub monte Parnafſo, clariffimum quondam
in

in terris oraculo Apollinis opidum. In Bœotiâ Orchomenum, Thespiæ, Lebadia, Chæronea Plutarcho clara; Platææ, Thebæ cognomine Bœotiæ, duobus diis alumnis Hercule & Libero maxime celebres, potens quondam civitas; Delium, Aulis portu clara, Agamemnoniæ Graiorumque in Trojam conjurantium classis statio: Leuctra, Epaminondæ Thebani pugna adversus Lacedæmonios victoriaque clara. In Megaride, unde regioni nomen, Megara & Eleufis. In Attide Marathon, magnarum multarumque virtutum testis; & clariores quam ut indicari egeant Athenæ. In Locris Epicnemidiis, Cnemides, unde regioni cognomen, Opus, Thronium, Elatia, Lilæa.

Thessalia.

Græciæ proprie dictæ à Septentrione jungitur mutatis sæpe nominibus Æmonia, Macedoniæ quondam pars, at postea avulsa moxque iterum juncta. Eadem Pelasgicum Argos, Hellas, Thessalia & Dryopis, semper à re-gibus cognominata. Ibi genitus Rex nomine Græcus, à quo Græcia; ibi Hellen, à quo Hellenes. Hos eisdem Homerus tribus nominibus appellavit, Myrmidonas, Hellenas & Achæos.

At

At Thessaliæ nomen tandem invaluit, in Thessalos proprie dictos, Estiotas, Pelasgos, Magnesios ac Phthiotas populos divisum.

Oppida in Thessalia proprie dicta, Hypata, Sostenes, Cypera. In Estiotide, Gomphi, Phestus, Tricca, Ætinium, & Philippici campi, iidem & Pharsalici, civilibus Romanorum cladibus nobilitati. In Pelasgia, Pythæum, Atrax. In Magnesia, Iolcus, Hermenium, Castanea, Melibœa & Methone, Philippi Macedonis Alexandri Magni patris obsidione, in qua sagittæ ictu oculum amisit, clara; & in Malliaco sinu cæorum etiam Laconum Leonida dūce trophæa Thermopylæ. In Phthiotide, Pthia, Thebæ cognomine Thessalicæ, Echinus, Larissa, Demetrias, Pagasæ, & sacro nemore nobilia Tempe, locus ad Peneum flumen.

C A P. IX.

Macedonia.

S Vpra Thessaliam atque Epirum, versus Septentrionem regiones, quæ diversis populorum nominibus ac regibus antea sejungebantur, postea uni Macedonia nomini contributæ, factæ sunt corpus unum. Terra ipsa duobus inclyta Regibus, Philippo patre & Alexan.

Alexandro filio, per quos terrarum Imperio quondam potita, magna est ac spatiosa ad utrumque mare, qua sol oritur, Ægæum, qua occidit, Ionium extensa. Æmathia ante dicta fuit pars ejus ab Æmathio Rege; unde in totam terram nomen dimanavit. Macedoniam à Macedone Deucalionis materno nepote appellatam vult Solinus. at ego suspicor à parte ejus Mygdonia natum nomen esse Macedoniæ, cum exigua sit pronuntiationis differentia in *Μυκεδονία & Μυγδονία*.

Limites habet ab ortu Ægæum; à meridie Theſſaliam & Epirum; ab occaſu Ionium ſive Adriaticum mare; ab Septentrione eoſdem quos univerſæ Græciæ ſtatuímus.

Centum quinquaginta in hac olim populos fuiſſe, auctor eſt Plinius. At quorum nomina ad nos clara pervenerunt, ad Adriaticum mare Taulantii, quorum opida Epidamnus vel Epidamnium, propter inauſpicatum nomen, quia vel in damnum ituris omen id viſum eſt, à Romanis Dyrrachium appellatum, nunc *Duraçzo*; Apollonia & Aulon. Elymiotæ, quorum opida Elyma & Bullis. Oreſtis regio Epiro juncta, opidum Grytone. Daſſaretæ, opida Lychnidos, Evia. Regio Æmathia,

thia, seu Æmathia proprie dicta, opidum Pella, quam omnium Macedonicarum urbium maxime illustrem effecerunt duo alumni, Philippus Græciæ domitor, & Alexander etiam Asiæ; Ægea, in qua mos erat Reges sepelire; Ædesia, Idomena, Scydra, Europus, Tyrissia. Regio Pieria, Musarum parens domusque; opida Pidna, Phylace, Dion. Mygdones, regioque Mygdonia; opida Antigonia, Phiscæ, Carrhabia, Letæ, Terpilus. Paraxis; opida Antigone, Pallene, Cassandria, Torone. Regio Chaldica; opida, Augæa, Singus, Acanthus. Amphaxitis regio, opidum, Thessalonica, Ciceronis exilio insignis, & Stagira, Aristotelis principis Philosophorum cunis clara. Bisaltæ; opida Euporia, Ossa, Calliteræ. Edonii; opida, Amphipolis, Scotusa, Berga. Orbeli; opidum Gariscus. Sinitici; opida, Heraclea, Paræcopolis, Tristolus. Pelagones; opidum Stobi. Lyncistarum, Heraclea. Iororum, Iorum & Alorus. Almopum, Europas, Albanopolis, Apfalus. Æstræorum, Æstræum: Eordeorum, Daulia, Di-bolia, Scampis.

C A P. X.

*De Fluviiis, Montibus ac Insulis
Græciæ adjacentibus.**Fluvii.*

Fluvii universæ Græciæ celebriores sunt isti; In Epiro Acheron, cui Pandosia opidum appositum: quæ duo nomina cum Alexander Rex ancipiti oraculo monitus fatalia vitare vellet, in Brutiis Italiæ populis in eadem incidit atque interiit. In Acarnania Achelous. In Peloponneso Peneus, Alpheus, Panisus, Eurotas & Inachus. In Græcia Cephissus, in duo cornua scissus, quorum dextrum Asopus fluvius, lævum Ismenus vocatur. In Thessalia Sperchius & Peneus. In Macedonia Ægæum mare petentes, Aliacmon, Erigon, Axius, Chabris, Strymon. at in Adriaticum sinum sese exonerantes, Panyasus, Apsus, Laus, Celidnus.

Montes.

Montium nobilissimi sunt; in Epiro Acroceraunii & Pindus. In Peloponneso, Stymphalus, Pholoë, Chronicus, Taygetus. In Græcia Callidromus. Inter Græciam & Thessaliam, Othrys & Oeta. In Phocide Helicon & Parnassus. In Bœotia Cithæron, fabulis carminibusque

minibusque celebratissimus. In Attica Hymetto meritissime tribuitur principatus, quod apprime florulentus, eximio mellis sapore, & externos omnes & suos vincit. In Thesſalia Olympus, Pelius atque Ossa, Gigantum fabula belloque memorati. In Macedonia Athos, quem Xerxes, Græciæ bellum inferens, perfoſſum velificavit.

Insula ad Græciam.

Insulæ Græciæ littori adjacent innumeræ. Harum præter Cretam, quæ separatim dicetur, clarissimæ Ionio in mari Corcyra, cum opido ejusdem nominis, nunc *Corfu*, Venetæ ditionis una cum Cephalenia & Zacyntho; quarum hæc nunc *Zante*, illa *Cefalognæ*. Prope Cephaleniam inter non ignobiles est Ithaca, Ulyſſis nomine maxime illultris, nunc *Isola del Compare*. In Ægæo mari Eubœa, vulgo nunc *Negroponte*, Bœotiæ avulsa putatur, tam modico interfluente euripo, ut ponte jungatur. opida in ea quondam opulentissima; Calyſtus & Chalcis. Hinc versus Septentriones est Scyrus, vulgo *Sciro*; & ultra Lemnos, nunc *Stalixæne*, inter hanc & Thracium littus Samothrace, vulgo *Samandrachi*. Lesbos, nunc *Metelino*, & Chius, *Scio*, Asiæ attribuuntur.

In Lesbos quondam opidum nobilissimum Mitylene, unde hodie insulæ nomen. In Saronico sinu Ægina, nunc *Engia*, & Salamis, nunc *Coluri*, excidio classis Persicæ nota. Dein quæ in medio mari veluti in orbem jacent, Cyclades, in quibus notiores Andrus, nunc *Andri*; Delus, *Sdille*; & Paros, *Pario*, marmore nobilis. Et circum Cycladas, quia dispersæ, Sporades; in quibus clariores Icaria, nunc *Nicaria*, & Pathmus, *Palmossa*, Ioannis Theologi exilio insignita. Nobiles præterea sunt, Samus, vulgo *Samo*, Còs, nunc *Lango*, & Carpathus, *Scarpanto*; quæ contribuuntur Asiæ.

C A P. XI.

De incolis Græciæ & nova ejus descriptione.

GRæciam omnium Europæ terrarum primam habitam fuisse, cum multa alia, tum imprimis situs argumento est; quidpe quæ proxima accedit Asiæ, ubi primum hominem formatum scimus. Inde igitur brevis ac facilis in Græciam trajetus. Suis sibi Regibus, Ducibus ac Magistratibus discreti populi ac civitates egerunt, donec Philippo Macedone debellante tota Græcia Macedonico imperio subjecta est. Dein Romani ejus imperio potiti;

post

post hos Gothi ac Hunni devastarunt magis, quam coluerunt; novissimi Saceni ac Turcæ in hunc usque diem venient. Hinc Græcia, abolitis priscis regionum ac populorum vocabulis, in nova nomina divisa est: quæ olim Peloponnesus erat, nunc *Morea* dicitur; quæ Græcia proprie, nunc *Livadia*; quæ Thessalia, nunc *Ianna*, & Epirus, *Canina*. Macedonia vero in quatuor parteis; quæ Thraciæ contermina, *Iamboli* vocatur; quæ Thessaliæ proxima, *Camenolitari*; quæ Illyrico sive Dalmatiæ jungitur, *Albania*, proxima, antiquus ac nobilissimus Principatus, equitum suorum robore atque virtute nunc maxime clarus; & in omnium medio, ipsum Macedoniae priscum nomen.

Urbium in universa Græcia nunc celeberrima est Thessalonica, vulgo *Salonichi*, ingens atque opulenta; emporium mercatoribus Indicis frequentissimum. Secunda est Dyrrachium Albanæ, vulgo *Durazzo*, urbs validissima, at minus culta ob gravitatem cæli. *Croia*, Scanderbegi patria, item est urbs munitissima in mediterraneis Albanæ.

C A P. XII.

De Creta Insula.

AT insularum Græco littori ob-
 centium maxima omnium est Cre-
 ta, Græcis Latinisque monumentis plu-
 rimum celebrata. Hæc quidpe prima
 potuit navibus & sagittis; prima Mi-
 noe duce classe pugnavit; equestres pu-
 gnas prima docuit lascivas vertigines
 implicare; prima litteris jura junxit;
 studium item Musicum hinc initium
 cepit. Nomen deducunt alii à Crete
 Nympha, Hesperidis filia; alii à Crete,
 rege Curetum; quidam primum *Æ-*
riam, deinde *Curetum*, & *Μανγερόννη*.
Κο nonnulli, id est, beatam insulam
 à temperie cæli appellatam existima-
 vère. Incolæ Græcis dicuntur Cretes,
 Latinis Cretenses. Inter ortum porri-
 gitur Insula & occasum tractu longis-
 simo, hinc Asia illinc Africa objacenti-
 bus: à Septemtrione *Ægeis* & suis, id
 est, Creticis æstibus verberatur; ab Au-
 stro Libycis undis perfunditur & *Ægy-*
ptiis. Longitudo ejus maxima à Samo-
 nio promontorio, nunc *C. Salamoni*,
 ad promontorium *Corycum*, nunc
Cornico, mill. Germ. LXX. Latitudo cir-
 ca mediam sui partem maxime patens
 mill. Germ. XV.

Centura

Centum in ea urbium clara fama est. Sunt tamen etiam in antiquis auctoribus, qui non centum urbibus, ut prodiderunt qui prodige lingua largiti sunt, sed magnis & ambitiosis stipatam existiment.

Clarissimæ fuerunt, Cortyna caput insulæ: Cydon, quam Græci matrem urbium appellavere; Gnosius Minois regia, Therapnæ, Diom, Lyctus, Lycastus, Phæstus, Manethusa, Dictynna.

Montes item celebres, Dictæus, Idæus, Corycus, Cadiscus. Labyrinthus in medio ferme fuit, mirandum Dædali opus, iterum ambages, occursumque ac recursus inexplicabiles continens, lapide polito, ac fornicibus tectum.

Incolæ perpetuo vitiosissimi & piratica infames, initio rerum regibus regebantur, post Ducibus. Q. Metellus insulam edomitam in provinciæ formam redegit; mansitque sub imperio, primum Romano, mox Constantinopolitano, donec cum reliqua Græciâ à Saracenis occupata fuit. Recuperatam deinde Balduinus Flandriæ Comes & Imperator Constantinopolitanus, Bonifacio Marchioni Montisferrati dedit; à quo tandem Veneti grandi pecunia mercati etiam nunc tenent. *Candia* nunc à Metropoli sua indigetatur;

habetque urbes claras quatuor, contra Turcarum irruptiones munitissimas; Candiam, Caneam, Rethymum & Sitiam. Archiepiscopatus est unus Candia; Episcopatus octo.

C A P. XIII.

De Thracia.

Post Strymona annem Macedonia proxima est Thracia, inter validissimas Europæ gentes maxime fera & barbara; Regio nec cælo læta, nec solo; &, nisi qua mari propior, infœcunda, frigida, eorumque quæ feruntur maligne admodum patiens.

Nomen habere putatur vel à Thrace Martis filio; vel, ut aliis videtur, ab asperitate soli cœlique & gentis feritate, quasi *Τραχῆα*. Terminos habet, à Septentrione Æmum montem, quo à Mæsis determinatur; ab Oriente Pontum & Propontidem; à Meridie Ægæum mare; ab Occidente Strymona annem. Longitudine occupat à Strymonis fontibus ad Panyssi ostium & opidum Mesebriam mill. German. LXXX. Latitudine vero ab Æmo monte juxta Nicopolim ad Mastusiam Chersonesi promontorium mill. German. LX.

Divisam quondam fuisse in quinquaginta strategias, auctor est Plinius.

Is populos in ea recenset, Strymonem
amnem accolentes, Densetetas, Mædos:
ad Nestum amnem, Digeos, Bessorum-
que multa nomina inter Eleos, Diobe-
fos, Carbilefos, Brysas, Sapceos; Hebrum
accolentes, Odrysarum numerosam
gentem, Odomantas, Carbiletas, Pyro-
geros, Drugeros, Cænicos, Hypsaltos,
Benos, Carpillos, Botiæos, Edones, Ci-
cones, Biltones, Selletas, Priantas, Do-
loncas, Thynos, Celetas. omnium auté
scévissimos Scordiscos memorat Florus.

C A P. XIV.

*De Urbibus veteris Thraciæ, Fluviis
ac Montibus.*

O Pida clara olim in Thracia fuere
à Strymone amne in litore *Æγæο*,
Oesyne, Neapolis, Abdera, à Diomedis
sorore conditum opidum, unde & no-
men habuit, idem & Clazomene di-
ctum. fuit in eadem regione opidum
Tinda, Diomedis equorum stabulis di-
rum; Maronea: inter hanc & Hebrum
fluvium Doriscus locus, ubi Xerxem
Persarum Regem copias suas, quia nu-
mero non poterat, spatio dimensum
ferunt. Ænus ab Ænea profugo condi-
ta; paulumque à mari recedens ingens
quondam Cypsella. In Chersoneso,
quam Thraciæ cognominant, Cardia,

Eleus & Sestus, cui objacet ex Asia Aby-
 dus, utraq; Leandri amore nota. Prope
 regio, in qua Xerxes divisas pelago ter-
 ras ponte (mirum atque ingens faci-
 nus) ausus jungere, & copias ex Asia in
 Græciam traduxit: Callipolis, cui op-
 posita in Asiæ litore Lampſacus: & in
 radice Chersonesi sedens Lysimachia.
 Inde in Propontide Pactya, Bisanthe, Pe-
 rinthus, mirifico amphitheatri splen-
 dore clara; Selymbria, atque in ipso
 Bosphoro Byzantium, ante I. yugus, post-
 modum Nova Roma, & novissimè
 Constantinopolis dictum. Vrbs omni
 ævo clarissima, à Constantino Impera-
 tore in sedem Imperii electa: mansitq;
 eadem dignitate, donec Turcarum im-
 pia gens an. cIo cccc LIII occupavit,
 neque tunc decus suam perdidit, cum
 etiam nunc imperii Turcici caput cola-
 tur nomine *Stambol*. De reliquo opida
 in Ponto, Phinopolis, Salmydisus, Pe-
 ronticum, Apollonia paullum à mari
 recedens, magna quondam; Toza, An-
 chialus & Mesembria, terminus Thra-
 ciæ. Intus Byzya arx Regum Thra-
 ciæ, à Terei nefasto crimine, sic opi-
 nati veteres, invisâ hirundinibus. Phi-
 lopolis, antea Poneropolis, dein à sinu
 Trimontium; Traianopolis, Adriano-
 polis. à conditoribus dicta opida. Præ-
 terea

Introduct. Geograph. Lib. IV. 233
terea Olynthus; vel clarissima Hera-
clea, Topiris & Philippi.

Fluvii & montes.

Fluvii celebres sunt, Nestus seu Nes-
sus, Hebrus, Athyras, Bathynias. In
montibus Æmus, Rhodope & Orbelus
principatum tenent.

C A P. XV.

*De incolis Thracia, & urbibus nunc
claris: item de Patriarchis Gra-
canica religionis.*

Incolarum Thraciæ antiquissima ha-
betur origo. Vna gens habitavit
Thraces, aliis aliisque discreti & nomi-
nibus & moribus, in universum feri,
sævi, atroces & cruenti. Suis ante pa-
rebant Regibus; postea Macedonum
tributarii facti: rursusque suo juri red-
diti, multis præliis à Romanis fusi, tan-
dem à C. Scribonio Curione Procons.
perdomiti, imperioque Romano sub-
jecti sunt. Dehinc eadem qua Græcia
ac Macedonia, usa est Thracia fortu-
na, donec in Turcarum manus per-
venit; quorum imperio omne decus
dignitatemque præstat. quippe heic
Turcarum caput ac sedes est Constan-
tinopolis, ante memorata, urbium tota
Europa omnium maxima ac populo-
sissima; quam Constantinus Imperator

Novam Romam appellavit: unde novum nomen Thraciæ ortum, quo nunc *Romania* indigetatur.

Secundum à Constantinopoli locum inter Thracias urbes obtinet Hadrianopolis, Turcis *Endrem* dicta, magna quidem atque ingens, at mœnibus haud cincta, ædificiisque vilibus exstructa. Tertia Philippopolis satis numero se incolitur. nec cedit huic Traianopolis. Sestus & Abydus sibi invicem objectæ, claustra Turcici imperii in his oris perhibentur.

Cæterum quia ad hoc loci perventum est uti Græciæ statum præsentem consideremus, operæ pretium est cognoscere, Græcos jam olim à Romana Ecclesia recessisse, nec Pontificem Romanum ceu caput agnoscere. Religionem quippe peculiarem inter se habet, diversam ab ea quam Romana Ecclesia profitetur. Nec soli Græci hanc sequuntur, sed complures aliæ nationes, Bulgari, Servi, Bosni, Slavoni, Illyrii, Albani, Moldavi, Valachi, Russi, Muscovitæ, Tattari, Circassi, Mengreli, cunctæque nationes Ponticæ, & Tattarorum interior pars. Capita jam inde quatuor sibi constituerunt, quos Patriarcharum titulo reverentur. Horum, ut diversæ sunt sedes, sic in diversas regiones

nes inspectio & regimen. Princeps & caput universæ Ecclesiæ Græcanicæ est Patriarcha Constantinopolitanus, à quo dependent quotquot Græcanicæ religionis Christiani per omnem Europam dispersi degunt. Alexandrinus, cujus *Cairo* in Ægypto sedes; qui & Arabiæ Ecclesias regit. Hierosolymitanus in Syria supremus agnoscitur. In reliqua Asia Antiochenus.

C A P. XVI.

De Mæsia.

SVpra Macedoniam ac Thraciam, Mæsia est, quam Romani Cereris horreum ob fertilitatem soli adpellare, ab Aureo & Scodro montibus intra Istrum & Æmum ad Pontum usque extensa; in Superiorem, quæ nunc Servia est, & Inferiorem, quæ Bulgaria, divisa. Terminus in medio utriusque est Ciabrus fluvius. In superiori populorum quondam clarissimi Dardani, regioque ipsa Dardania, Macedoniæ contermina; In inferiori Triballi omnium nobilissimi: post hos Peucestæ & Troglodytæ, jam Scythicæ gentes: infimam quidpe inferioris Mæsiæ partem, quæ ad Pontum accedit, Scythæ tenuerunt: quorum pars validissima Getæ ad utramque Danubii ripam,

ripam, hinc in Mœsos illinc in Dacos transeuntes.

In Mœsia dextram Danubii ripam frequentibus olim opidis stipatam fuisse, Ptolemæi testatur Geographia, idemque in mediterraneis haud modicum eorum numerum recenset. At in litore Pontico clara maxima fuere, Sarpedonia, Dionysopolis, Timogetia, Tomi, Ovidii Poëtæ exilio nobiles, Istropolis & Eleutheræ.

De Istro amne.

Ister fluvius omnium Europæ maximus, in Germaniæ jugis Abnobæ montis ortus, per multas lapsus gentes Danubii nomine, immenso aquarum auctu, & unde primum Illyricum aluit, id est, ad Savi confluentem, Ister quondam appellatus, sexaginta circiter annibus receptis, medio ferme eorum numero navigabili, in Pontum vastis sex fluminibus sive ostiis evolvitur. Singula autem ostia tanta sunt, ut prodatur, in quadraginta millia passuum, id est, mill. Germ. x. longitudinis, vinci mare, dulcemque intelligi haustum. German, vulgo *die Donau*, Sarmatis ac Scythiis *Dunay*.

*De incolis Mœsia, & duobus novissimis
in ea regnis, Servia ac Bulgaria.*

Mœsos populos feros, truces Barbarorumque barbaros, à Thracibus genuis dūxissè, tradunt auctores: cum ipsa Mœsia pars aliquando Thraciæ fuerit. M. Licinius Crassus perdomitos imperio Romano subjecit. Deinde in Superiorem Mœsiam Servi, Inferiorem Bulgari, utraque ex Sarmatia Asiatica advena gens, investiti, duo inibi regna de suo nomine, hi Bulgariæ, illi Serviaë, condiderunt. At novissimi Turcæ in utrumque effusi etiam nunc tenent.

Caput regni Serviaë regumque quondam sedes, Sanderovia, Vngaris *Zendrevv*, Turcis *Semender*, ad Istri ripam sita: Præterea *Vidna*, *Bodon* & *Novograd* nobilia sunt opida; quorum hoc arce munitum inexpugnabili. At Bulgariæ regni caput est *Sophia*, urbs magna & populosa.

C A P. XVII.

*Summa universa Scythia descriptio.
Item de veteri Scythia Europaæ.*

TRans Istrum Mœsis contermina est Scytharum gens omnium toto orbe vastissima, quippe ex Mœsia Inferiori in Asiam ad *Tabin* usque promontoria.

montorium & fretum *Anian*, longitudine terrarum mill. Germ. c10 amplius occupat. Latitudine vero ab Oceano Septentrionali ad Caucasum montem fontesque Indi fluminis mill. Germ. circiter LX. Dividitur autem universa Scythia in Europæam & Asiaticam. De hac posteriùs in ipsa Asia; nunc Europæam prius expediamus.

Scythia Europæa.

Terminatur Europæa ab occasu Patisso flumine, ab Septentrione linea à Patissi fontibus per Amadocam paludem (quæ est in Lituania) ad Borysthenis fonteis, atque inde alia linea ad Tanais ortus ducta; ab ortu ipso Tanai & Ponte Euxino: à meridie Istro, & ubi is ad Nicopolim inflectitur, recta linea ab occasu in Orientem ad Pontum ducta.

Totum hoc terrarum variis gentibus ac populis distinguitur; quorum clarissimi, præter Troglodytas in Inferiore Mœsia commemoratos, Daci; quorum regionem nunc tenent Moldavi, Valachi, Transsilvani, & Hungarorum pars inter Patissum amnem & Transilvaniam; Getæ, quos ad utramque Istri ripam in Mœsiam & Daciam extendi, ante diximus; nunc Bulgarorum

garorum & Moldavorum pars: Tyra-
getæ & Arpii inter Tyram flumen &
strum; nunc inferior Moldaviæ pars
Ponto objacens: Inter Tyram & Hy-
panim amæcis, Carpiani, Callipides,
Istrici, Axiaces & Iazyges Eneocadlæ;
quorum omnium solum nunc Podolia:
Bastarnæ, iidem & Peucini, quorum
pars una in Germania, pars altera in
Scythia Europæa; nunc Russia minor
seu Nigra: Borysthenitæ, inferior Li-
thuanicæ pars versus Pontum: Neuri, ad
Borysthenis fonteis: inde Geloni, Thuf-
sagetæ, Budini & Agathyrsi, in Mosco-
via inter Borysthenis fonteis & Tatta-
riam minorem: Alani ac Roxalani in
Moscovia, ad sinistram *Donetz*, id
est, minoris Tanais ripam: Hamaxobii
sive Hamaxobitæ, ad Gerrhi fluminis
fonteis in Tattaria minore: Georgi,
Nomades, Basilides & Tauroscythæ
sive Scythotauri, iidem in Tattaria mi-
nori: Tauri sive Taurici, qui Tauricam
sive Scythicam Chersonesum incolue-
runt: In his Bosphorani utrimque Bos-
phorum Cimmerium accolentes: Ia-
zyges Mæotæ, juxta Mæotim palu-
dem ad Tanaim usque protensi: Ari-
maspi & Essedones ac Tanaitæ ipso Ta-
nais flexu cincti.

C A P. XVIII.

Dacia.

TRans Istrum igitur Mœsis contermini fuerunt Daci Scythica gens, fera, atrox & barbara. Regio ipsa Dacia terminatur à Septentrione Carpathicis jugis & Hieraso amne; ab Oriente eodem Hieraso & Istro; à meridie itidem Istro; ab Occidente Patisso. Complectitur hodie Hungarię partem, prædictam Transilvaniam, Valachiam & Moldaviam fere totam.

Divisa fuit olim in Ripensem, Alpe-
strem & mediterraneam. Ripensis est, quæ hodie dictam Hungarię partem complectitur, cum parte Valachię. In hac populi Prendavesii, Albocensii, Saldensii, Tervingi, Burrhi, Cingesi. Alpe-
strem nunc incolunt major pars Valachorum & Moldavi. Quondam in ea populi Piephigi, Siginni, Sinzii, Coten-
sii, Taiphali, Cacoensii, Cistoboci. Mediterranea, quæ & Gepidia, tota nunc est Transilvanja. In hac olim populi Potulatenzii, Buridiensii, Bi-
phi, Ratacensii, Taurisci.

Vrbs olim clara fuit Vlpia Traiana, ante Zarmisogethusa dicta; nunc *Varheli* eodem situ est in Valachia.

Fluviorum celeberrimi, Marisus,
Germ.

Germ. *Marisch*; Hung. *Maros*; & *Aluta*;
Germ. *die Alt*, Hung. *Olt*.

De incolis Dacia.

Incolas ante Getas fuisse tradit Pli-
nius; Dacos postea à Romanis appel-
latos. Getarum nomen mansit circa
utramque Istri ripam, ut ante dictum.
Regibus illi suis regebantur, donec
Traianus Imperator Daciam perdomi-
tatem in provinciæ formam redegit.
Postea Sarmatæ inveniuntur. dein Gothi,
moxque Hunni. Post hos Saxones Ger-
manica gens, à Carolo M. devicti, cum
leges victoris ferre nequirent aut nol-
lent, in universam Daciam transie-
runt. Hinc etiamnum frequens, licet
corruptus, in iis oris durat Germanicus
sermo. Exinde eadem gens, quæ Pan-
noniæ partes occupaverat, Hungari
Saxonibus sese miscuerunt. unde mixta
nunc utriusque gentis lingua. Tum vero
divisa fuit universa Dacia in nova no-
mina. Ea pars quæ Patissio amni an-
nexa, *Hungaria* titulo accessit. Quæ
ante Dacia mediterranea erat, Trans-
sylvania appellata: Inter hanc & Istrum
Valachia: Inter hanc & Hierasum Møl-
davia; cujus titulo etiam adjectum
quicquid inter Hierasum & Tyram
amneis interjacet.

Q

CAP.

C A P. XIX.

*Transilvania, Valachia & Moldavia
descriptio.*

Transilvania.

TRansilvaniæ Principatus, qui silvis undique, unde ei nomen Latinum, & montium jugis clauditur, Hungarice *Erdeli*, Germanice *Siebenbürgen*, Saxonibus haud dubie à septem opidorum numero dictus est. Qua ratione etiam nunc Sarmatis seu Sclavis *Siedm grodska ziemia*, hoc est, Septemcastrensis regio, indigetatur. Postquam Saxones colonos recepit, cultius habitari cœpit. Namque opida in ea illi condiderunt, quæ in hanc diem clara sunt.

Cibinium sive Hermanopolis, vulgo *Hermanstadt*, caput provinciæ est: Alba Iulia, Germ. *Weyssenburg*, Hung. *Gulafeirvvar*, Principis superioribus annis sedes: Claudiopolis, Germ. *Clausenburg*, Hung. *Colosvvar*: Bristicia, Ger. *Bistritz*, Hung. *Bestertze*: Sciburgium, Germ. *Schiesburg*, Hung. *Segesvvar*: Mediesus, Germ. *Medvuisch*, Hung. *Megies*: Stephanopolis seu Corona, Germ. *Croonstadt*, Hung. *Breslavv*.

Valachia ac Moldavia.

Quæ nunc duæ regiones Valachia ac Moldavia nominibus distinguuntur, supe-

superiori ætate uno Valachię vocabulo
censebantur. Incolis *Woloska Zemla*, id
est, Valachia terra, & gens ipsa *Wolochy*.
Dividebatur autem tota provincia in
Majorem & Minorem. Major postea
Moldavię nomē recepit. Minori Vala-
lachię titulus remansit. Quęq; suo pa-
rebat Principi seu Duci, quem Sarmati-
cæ gentis vocabulo, *Wayvudam* ap-
pellant. Polonis quondam utraque fi-
pendiaria. Nunc partem Hungarię Rex,
partem Turcarū Imperator tenet. Va-
lachię caput ac sedes Vaivodę est *Targo-
vvisko*. reliqua loca sunt *Brailovv*, &
Dombrovvitza. Moldavię caput est ac
Vaivodę sedes *Czukavv*. reliqua opida
sunt, *Margosist*, *Tarisko*, *Moncastro*.

C A P. XX.

*Tattaria minor; ubi Taurica
Chersonesus.*

TAttarorum nomen longe lateq; per
Asiam & Europam dispersum est;
cujus limites postea in Asia dicemus. at
nunc de parte ejus agamus, quę Tat-
taria Europæa sive Minor dicitur.

Tattaria igitur Minor, sive Præco-
pensium Tattarorum regnum, est ea
Scythiæ Europææ pars quę fluviis Bo-
rysthene & Psola ac Desna (quę duo in
Borysthenem exeunt) & Tanai minori,

vulgo *Donetz*, ipsoque Tanai, *Μαορι* palude ac Ponto cingitur. Quinam antiquitus populi has oras incoluerint, supra demonstratum est. Cæterum omne litus hujus tractus Græcorum coloniis juxta atque monumentis inclytum fuit: maxime vero Taurica Chersonesus, non minus quam ipsa Græcia celebrata. In hac Græcorum urbes claræ, Panticapæum, nunc vulgo *Ponticos*; Cimmerium, in medio Chersonesi; Taphros, nunc *Przekop*; & Theodosia, nunc *Kassa*.

Scythæ in universum tenuerunt: at postquam *Tattari*, ex Asia profecti, occuparunt, *Tattaria* dicta est, Minorque cognominata, ad differentiam Majoris quæ est in ipsa Asia.

Divisa est in Præcopensem & Cremeam. Præcopensis, quæ Sarmatis *Przecopska* dicitur, est ipsa Chersonesus Taurica, à *Przekop*, id est, fossa, quæ in Isthmo facta est, seu ab opido ejusdem nominis huic appposito, cognominata. Cremea, *Krymska* incolis, est reliqua pars extra Chersonesum, à *Krym* opido, quod olim Cremnos, dicta. At quia imperii sedes est in Chersoneso, tota Tattaria Minor Præcopensium Tattarorum regnum appellatur. Ipsa gens fera, atrox ac rapida, nō in oppidis vel

Introduct. Geograph. Lib. IV. 245
vel civitatibus, sed campis ac silvis vaga
agit. Vnius regis Imperio parent, cujus
regia est *Przekop.*

C A P. XXI.

Sarmatia Europea.

Ultimi Europæarum gentium fue-
re Sarmatæ, Græcis dicti Sauro-
matæ, regionem totius Europæ latissi-
mam incolentes, in Scythiam quoque
Europæam protensi: quin etiam in
Asiam usque ad Hyrcanum mare no-
men eorum pertinebat; ubi Sarmatæ
Asiatici dicebantur.

Sed Europææ Sarmatiæ limites fue-
runt, ab Occidente Vistula amnis, Sue-
vicum mare, Finnicus sinus, & linea ab
hoc sinu ad sinum Granvicum sive la-
cum Album perducta; quibus à Germa-
nia separatur: à Septentrione Oceanus
Sarmaticus, sive mare concretum: ab
Ortu iidem limites qui Europæ: à Meri-
die Mæotis palus, Isthmus Tauricæ
Chersonesi, Pontus, Ister, & Hierasus;
dein Carpativi montes, ubi in cuneum
inter Patissum Istrumque procedit.

Longitudo ejus porrigitur ab Istri ac
Patissi confluentibus ad Obii ostium
mill. Germ. 10 xl. Latitudo vero inter
Rha fluvium & dictum sinum Granvi-
cum ccc lx.

Complectitur hodie Moldaviæ partē inter Tyram, Istrum, & Hierasum amnes; Hungariæ partem inter Patissum & Istrum; Polonię regnum ultra Vistulam, Borussiam, Livoniam, Lituaniam, Russiam Albam, hoc est, Magni Ducis Moscoviæ imperium, & minoris Tartariæ partem, quæ Cremea dicitur.

Populorū in universa Sarmatia Ptolemæus complura nomina recenset. at ut regio hæc Romanis pariter ac Græcis parum nota, sic illa incerta. Clarissimi tamen ac notissimi, præter eos quos in Scythia Europæa explicuimus, erant Germanis contermini Venedi, qui nunc sunt Livones, Borussi ac Poloni inter Vistulam, Lituaniam & Podoliam, tum Iazyges inter Istrum & Patissum, quos Ptolemæus Metanastas cognominat, id est, Vagos: Plinius Sarmatas affirmat: Tabula itineraria Sarmatas Vagos.

C A P. XXII.

De incolis Sarmatiæ, fluviis ac montibus: item de Hyperboreis.

Gens quidem universa Græcis Sarmatæ dicta fuit, habitu, armis, moribus vivendi; ratione Scythicę ac Parthicę similis; ideoque ejusdem originis cum his fuisse conjicere licebat. Verum quum sibi ipsis dicti sint *Russacy*, & ad
Ri-

Riphæos usq; montes incoluerint, eodem esse credibile est, quos Mela Riphaces appellat, tanquam posterius Riphathi Noachi abnepotis. Cæterum de rebus gestis ipsorum, antequam sub Sclavorum nomine nosci cœperunt, parum in veterum monumentis reperitur.

Sarmatia fluvii.

Flumina in Sarmatia, præter ea quæ in Pontum defluere diximus, fuere, Suevicum mare sive Codanum sinum petentes, Chronus, vulgo Germanis accolis *Mämel*, Polonis *Niemen*: Rubo in Venedicum sinum, qui nunc accolis *der Riegish Bodem*, prope Rigam sese exonerans; nunc *Divinã* Polonis, *die Dune* Germ. Turuntus in Moscovia, nunc *Welika rzeká*: & Chesinus, in Clypeum sive Granvicum sinum sese evolvens: nunc Russis accolis *Louvat*, & postquam emensus aliquod spatium, *Wolchovv*.

Montes.

Montes sunt, Carpates, nunc *Krápák*, Poloniam ab Hungaria submovens: Riphæi, qui & Obii, à sinu Albo ad Obii ostium extensi; Russis sive Moschis nunc *Weliki kameny poyas*, id est, magnum lapideum cingulum dicti, quia orbis cingulum eos perhibent.

Hyperborei.

Sed operæ pretium fuerit hoc loco cognoscere ea, quæ de Hyperboreis, fabulosis celebrata miraculis gente, veteres tradiderunt. Hos alii Europæ, alii Asiæ dederunt, plerique utrique. Fuerunt (si fuisse credimus) supra LX gradum in litore Septentrionalis Oceani, ultra Aquilonem (unde & nomen eis à Græcis quæsitum) Riphæosque montes sub ipso siderum cardine. Regio aprica, felici temperie, omni afflatu noxio carens, per se fertilis. Cultores justissimi & diutius quam ulli mortalium & beatius vivebant. Quidpe festo semper otio læti non bella noverant, non jurgia, non ægritudinem ullam: ad innocentiam omnibus æquale votum. Domus iis nemora lucique, & Deorum cultus viritim gregatimque. in diem arbores victum subministrabant. Mors non nisi satietate vitæ. ubi eos vivendi tædium ceperat, mortem ultro accersebant & voluntario interitu castigabant obeundi tarditatem. Epulati delibutique senes luxu, ac fertis redimiti, semetipsos in pelagus ex certa rupe præcipites dabant. quod genus seulpturæ beatissimum existimabant.

C A P. XXIII.

De Polonia regno Provinciisque
ei subiectis.

Polonicum regnum, quod vastum nunc obtinet terrarum spatium, à principio arctis includebatur finibus; quidpe cujus summa longitudo inter occasum & ortum à *Schvibussen* proximo Silesiæ opido juxta *Crossen* ad *Leucnam* proximum Russiæ opidum, non excedebat mill. German. LXXX. Latitudo vero maxime sinuata inter fontem *Vistulæ*, & opidum *Moscoviæ Wongrovv*, mill. LX. Verum accesserunt postmodo ejus titulo, *Litvania*, *Russia Nigra* sive *Minor*, *Podolia*, *Volinia*, *Podelassia*, *Masovia*, *Prussia*, *Samogitia* & *Livoniæ* major pars.

Sarmatæ, ut ante retuli, hæc omnia primo tenuerunt, præter eam *Poloniæ* partem, quæ in veteris *Germaniæ* solo citra *Vistulam* sita est. Quanquam & *Prussiam* & *Livoniam* *Germanica* gens, ut in *Germaniæ* descriptione ex *Tacito* demonstravimus, ab initio incoluit; quæ in hanc diem perpetuo mansit. Solû est in universum frumento fertilissimum; nisi qua silvæ vastiores intercedunt.

Termini autem totius regni *Poloniæ* sunt, à *Septentrione* mare *Suevi-*

cum & sinus Venedicus, lineaque à Pernavia Livoniæ opido ad Dunæ fontes ducta; qua Sol exoritur, Borysthenes, sive *Dnieper*; à meridie Tyras, sive *Nyester*, & Carpatès mons; qua occidit Sol, Silesiæ & Marchiæ Brandenburgicæ Pomeraniæque junguntur.

Longitudo harum finium summa est, inter duo opida *Schvvituffen* ante dictum & *Ccyrkassy* in ripa Borysthenis situm, mill. Germ. cc. Latitudo inter Pernaviam Livonię opidū & Carpatem montē supra Transilvaniam mill. c. l.

Dividitur in regiones ac Provincias supra dictas; quarum singulas explicare aggrediemur.

C A P. XXIV.

Polonia proprie dicta.

POlonia proprie dicta, incolis *Polska*, à vocabulo *Pole*, quod Slavonica lingua campum significat, notationē accepit; quia tota campestris est ac plana.

Dividitur in Majorem & Minorem. Major Germaniæ contermina est; Minor Moraviæ, Hungariæ ac Russiæ. Minor supremam nunc fert dignitatem ab urbe Cracovia regni capite. At Major dicta fuit altera, cum divideretur regnum, quia illic sedem fixit Lechus gentis conditor.

Polo-

Polonia Major.

Majoris caput est Posenania, incolis *Posnan*, German. *Posen*, urbs præclara ac supra Polonorum cultum splendida emporiumque celeberrimum. Secunda est Gnæfna, incolis *Gniezno*, German. *Gniesén*, mercatu nobilis, antiquissima Polonicarum, primaque sedes Principum. Reliqua opida sunt, Calisia, Ptolemeo memorata, Polonis nunc *Kálisz*; Lancicia, *Plotsko*, & Petricovia, vulgo *Piotrkouu*, Iuridico conventu (tribunal incolæ vocant) maxime celebris.

Polonia Minor.

Princeps Minoris est Cracovia, vulgo *Krákouu*, caput decusque totius regni ac sedes regia: urbs magna atque ingens, & licet inter incultas, ipsa tamen magnifica admodum & superba. Corrodunum esse Ptolemei, haud male conjiciunt docti viri. Secunda à Cacrovia est Lublinum, vulgo *Lublin*, urbs egregia ac lauta, negotiationibus sublevata: quidpe mercatus est totius regni nobilissimus. Tertia est Sendomiria, Polonis *Sendomierz*.

Ceterum à Lecho primo gentis conditore Principes populum rexerunt adusque Boleslaum Chabrium, qui primus Poloniæ Rex ab Othone III
Rom.

Rom. Imperatore circa ann. c 10 pronunciatuſ eſt.

C. A. P. XXV.

Lituania, Ruſſia & Podolia.

Lituania, Polon. *Litvva*, German. *Littavven*, ſuos habuit antea Principes, magni Ducis titulo illuſtres, donec Iaſello ann. c 10 ccc LXXXVI in Regem Poloniæ electuſ magnum Lituaniæ Ducatum Polonico regno adiunxit. Regio eſt totiuſ regni vaſtiſſima, ſilvis horrida, paludibus fœda. Longitudo ejuſ maxima inter Polotæ fluv. fontes (qui ſunt in confinibus Livoniæ & Moſcoviæ) & *Daffou* proximũ Ponto opid. mill. Germ. cc LX. Latitudo inter Chronum & Boryſthenem amnes mill. LXXX.

Urbibus, vicis atque ædificiis tota regio plane inculta eſt. Caput eſt Vilna, Germ. *Wilde*, ampla ac ſpatioſa, Cracovię magnitudinem exæquans, at ligneis plurimum conſtans ædificiis. Major equidem hac at incultior Nõvogardia, vulgo *Novvigrad*. Clara item atque magna eſt Kiovia, vulgo *Kjõov*, ad Boryſthenem ſita. *Daffou*, ad Pontum accedens, veterum eſt Ordeſſuſ. *Kovvno*, German. *Kavven*, mulſo, quod vulgo *medum* vocant, nobile eſt opidũ.

Ruſſia

Russia Nigra.

Provincia hæc inter Poloniam Minorem, Voliniam, Lituaniam, Podoliam, Moldaviam, Transilvaniam & Hungariam sita, Minor dicitur Russia, sive Russia Nigra, Pol. *Czarna Rusz*, ad differentiam Majoris sive Albæ, quod est Moscoviticum Imperium. Latine Russios & Ruthenos vocant incolas, quos à Roxolanis originem atque nomen habere putant. Ea pars quæ Carpathicis affixa jugis, incolis *Podogorze*, quasi submontana, indigetatur.

Suos aliquando Russia habuit Duces; postmodum Poloniæ regno adjecta.

Caput Ducatus est Leopoli, Pol. *Львов*, Germ. *Leuvenburg*, quod contracte *Lemburg* efferunt; emporium Turcicis mercibus celeberrimum. Reliqua, opida sunt, *Przemysl*, *Halycz*, *Chelm*.

Podolia.

Podolia, Pol. *Podole*, inter Moldaviam, Russiam Nigram, Voliniam & Lituaniam sita, vastissimis campis, pectori quam hominibus alendis benignior, pascuis gaudet mirum in modum luxuriantibus; adeo ut boum ingentium immanja cornua vix è gramine appareant.

Caput.

Caput regionis est *Kámienjecz*, urbs mira ac stupenda ratione in arduo saxo condita; qua re, cum sæpius à Tattaris, Turcis ac Valachis peteretur, inexpugnabilis existit. Reliqua loca sunt, *Chmielnik*, *Tzudnovu*, *Bratzlavu* & *Orczakovu*, quod Tattari occupatum tenent.

C A P. XXVI.

Volinia, *Podelassia*, *Masovia*,
Livonia, *Samogitia*.

Volinia.

Volinia, Pol. *Wolin*, inter Poloniam, Lituaniam & Russiam Nigram porrecta, opida præcipua habet, *Lutsko*, *Wlodimirz*, & *Krzemieniec*.

Podelassia.

Podelassia, Pol. *Podlasze*, inter Lituaniam, Masoviam & Borussiam posita, Lituanix quondam pars, singularis postea provincia facta, Polonix titulo accessit. Loca notiora sunt, *Bielsko*, *Tykoczyn*, *Auzustovu*.

Masovia.

Masovia, Pol. *Mazowsze*, German. *die Masavu*, inter Borussiam, Poloniam & Podelassiam sita, suos habuit ante Duces; quorum stirpe extincta, Ducatus ann. clō lo xxvi. Polonix titulo insertus

Introduct. Geograph. Lib. IV. 255
infectus est. Caput provinciae est Var-
savia, Pol. *Warszawa*, Germ. *War-*
saw, regni comitiis, quae heic haberi
consueverunt, celebris.

Livonia.

Livonia, German. incolis *Liefland*,
nobilissima atque amplissima regio, ab
Septentrione Finnico sinu terminatur;
ab oriente Narva amne & *Peytus* lacu,
& Magnae Russiae Lituaniaeque latere
Occidentali; à Meridie linea ab opido
Lituaniae *Dodina*, in ripa Duinae fluvii
posito, ad *Memmel* Borussiae opidum
perducta; ab occasu mari Suevico. Lon-
gitudinis summa inter Narvam & *Mem-*
mel mill. xc. Latitudo inter mare &
Dodina mill. lx. Dividitur in quatuor
partes, quarum nomina incolis, *Esten*,
Letten, *Curland* & *Semigallen*. Harum
prima Suedicae est ditionis, reliquae Po-
lono parent: insula *Oosel* ad Danum
spectat.

Princeps urbium est *Riga*, nobile
emporium, nec inferior commerciis
Rivalia, vulgo *Revel*, Esteniae caput.
Tertia est Dorpatum, vulgo *Derpt*; Ve-
neda, vulgo *Wenden*, Venedico obversa
sinui, Magistri militiae ordinis Teuto-
nici sede nobilitata, Curlandiae, quae su-
perioribus annis in Ducatum una cum
Semi.

Semigallia elata, caput *Goldingen*. Ducum autem sedes *Mitovv*.

Samogitia.

Samogitiæ Ducatus inter Livoniam & Borussiam situs, nullo neque opido, neque castello, neque eximio aliquo ædificio insignis, silvis ac nemoribus horridus, solo melle, quod heic præstantissimum colligitur, notus est.

C A P. XXVII.

De Borussia & Cassubia: item de Episcopatibus & Acaemiis regni Polonici.

PRussia, vulgo *Preussen*, amplissima atque illustrissima regio, fluvii ac lacubus stagnisque frequenter rigua, frumento maxime ferax, quibusdam dicitur perperam Borussia, quasi à Boruscorum antiqua gente, quam Ptolemæus in Moscoviæ tractu ponit. hanc huc transiisse suspicantur. Alluitur à Septemtrione sinu Codano & Chrono flumine; ab Ortuo clauditur Lituania & Podelassia; à meridie Masovia & Polonia; ab occasu Cassubia. Porrigitur in longum à Chroni ostio, ad Toruntum urbem in ripa Vistulæ, mill. Germ. XLV. In latum ab opido Podelassia *Raigrod*, ad Vistulæ ostium, totidem.

Divisa hodie est in Regalem, quæ immediate Regi paret; & Ducalem, quæ

Introduct. Geograph. Lib. IV. 257
quæ Marchionibus Brandeburgicis in
feudum concessa.

Regalis Borussia.

In Borussia Regali clarissima urbium
Gedanum, quæ & Dantiscum, vulgo
Danzighe, nobilissimum Suevici maris
Emporium, totius regni granarium, ci-
vitas dives & opulenta; mœnibus, fossa
ac vallo munitissima. Secunda ab hac
est Torunium, vulgo *Thoorn*: celebre
quondam emporium, antequam Geda-
num ad id fastigium perveniret; nunc
nundinis maxime clarum. Elbingium,
vulgo *Elbing*, Anglorum opibus, qui
pannis heic negotiantur, in singularem
nitorem indies crescit.

Reliqua opida notiora sunt, Mariæ-
burgum, firmissimum munimentum;
Grudontia, Bromberga, Culmia: hæc
antiquissima & opulentissima quon-
dam urbs. Braunsberga publico Iesui-
tarum collegio famigeratum opidum.

Borussia Ducalis.

Ducalis Borussiae caput ac sedes Du-
cum est Regius mons, vulgo German.
Königsberg, Pol. *Krolewiec*; urbs
nobilis & celebre maritimis mercimo-
niis emporium. Est præterea versus
Septentrionem ultima *Memel*, arx mu-
nitissima.

R

Cassu-

Cassubia.

Cassubiæ Ducatus, inter Borussiam ac Pomeraniam situs, latior olim erat, quam nunc patet. Quippe tota ea Borussiae pars quæ circa Vistulam Pomerellia nunc dicitur, Cassubiæ Ducibus ante parebat.

At ejus quæ nunc Cassubia nuncupatur, caput est Conicia, Polon. sive Cassubiis incolis *Chonitza*, German. *Konitz*. Reliqua opida sunt, *Slochovv*, *Bütovv*, *Lavenburg*:

Episcopatus & Academia Polonici regni.

Archiepiscopatus in universo regno sunt tres, Gnæsnensis, Leopoltanus & Rigensis. Episcopatus XVI. Academiae duæ, Cracoviensis & Regiomontana.

C A P. XXVIII.

Moscovia sive Russia Alba Magnus Ducatus.

VLtima Europæ regio est Russia Alba sive Major, omnium vastissima; inculta, ac paludibus silvisque invia. Eadem Moscovia à capite suo. Gens ipsa rudis, perfida, servituti supra modum addicta, vulgato nomine nunc Moscovitæ appellantur.

Finitur ipsa regio à Septemtrione
mari:

mari concreto, ab ortu iisdem finibus quibus Europa, hoc est, Obio ac Tanai amnibus: à meridie Tanai minore, vulgo *Donetz*, *Desna* & *Pfola*; ab occasu *Borysthene* & *Narva* lineaque inter horum fontes ducta.

Longitudo summa inter promontorium *Litamin*, vulgo *Capo Oby*, & *Pfola* confluentem, ad opidum *Czerkassy*, implet mill. Germ. ccc lxxx. Latitudo inter *Corelenberg* opidum in confinio *Finlandiæ*, & *Obium* flumen, juxta opidum *Lepin*, mill. ccc.

Dividitur in complures Ducatus ac provincias, quæ plerumque à præcipuis urbibus denominantur.

Ducatum princeps est *Moscovia*, incolis *Moskavu*; cæteri, *Wolodimir*, *Mofaysko*, *Tuver*, *Rusçouva*, *Nissy Novogorod*, id est, inferior *Novogardia*, *Zeçan*, *Worotin*, *Smolensko*, *Biela*, *Pleskovu*, *Weliki Novogorod*, hoc est, *Novogardia magna*, *Bielejeçero*, *Iaroslavv*, *Suviera*.

Principatus, *Rostovv* & *Suldal*.

Provinciæ, *Wolska*, *Córella*, *Wologda*, *Vsting*, *Duvina*, *Wiatka*, *Iuhora*, *Petçora*, *Condora*, *Permen*, *Czeremyssi gorni*, *Czeremyssi lugovvi*, *Mordvva*, *Kargapole*, *Mesçhora*.

Vrbes Moscovia.

Vrbes in hac regione cunctæ constant ligneis ædificiis, ac luto illitis; amplæ quidem sunt, sed quarum viis sæpe latissimi campi intercedant.

Caput imperii est *Moskva*; urbs supra modum atque fidem magna, ut quæ quadraginta unum & quingenta ædificiorum millia complectitur. Arx est in ea magni Ducis, quem incolæ *Czar*, id est, Imperatorem vocant, domicilium viginti millium hominum capax; quos præsidii causa Magnus Dux perpetuo alit.

Reliquæ urbes sunt totidem fere, iisdemque nominibus, quot Ducatus ac provinciæ. Quarum *Volodimir* caput erat ante imperii. *Vsting* celeberrimum totius Russiæ in mediterraneis emporium. Maritima emporia sunt S. Nicolai & S. Michaëlis Archangeli opida, à Belgis, Anglis, & Germanici Suevicique maris accolis frequentata. In opidum *Bieleiezero*, quod in lacu conditum, bello ingruente, thesauros Magnus Dux abscondit.

Sunt præterea Magni Moscoviæ Ducis imperio subjectæ Tattarorum quædam nationes Asiaticæ, de quibus postea in ipsa Asia.

LIBER QVINTVS.

CAP. I.

Summa Asia descriptio.

Explicatis omnibus Europæ partibus, tempus est Tanai trajecto Asiam ingredi. hæc quidpe Europæ connexa, imo innexa; cum & Scythæ Asiatica gens in Europam amplissimo tractu protendantur, & Sarmatæ gens Europæa ultimos fines in Asiam non minori tractu extendant.

Ipsa terra Asia ab initio rerum omnium nobilissima; ut quæ prima genus mortalium intra se conspexit & in alias mundi partes emisit. Prima gentium, ritus, sacra, mores, rationemque vivendi alias docuit. hæc deniq; est quæ Deum ipsum humana specie tulit.

Dictam Græcorum alii volunt ab Asia Nympha, Oceani & Tethyos filia, Iapethi conjugæ, alii ab Asio Manei Lydi filio.

Fines sunt ab Septemtrione Oceanus Scythicus; ab Oriente mare Eoum; à Meridie mare Indicum, sive Rubrum; ab Occidente sinus Arabicus & Isthmus qui est inter sinum Arabicum & mare internum: atq; inde maria Phœnicium & Ægæum, Propontis, Pontus,

Mæotis lacus, Tanais amnis & Obium flumen.

Longitudo ejus summa est inter Hellepontum & Malaccam extremum Indiæ emporium mill. Germ. c10 ccc. Latitudo inter fauces Arabici sinus & *Tabin* promontorium, quod est ad fretum *Anian*, mill. c10 cc xx.

Divisa fuit olim universa in Majorem & Minorem. Regiones quas Major complectitur sunt istæ: Sarmatia Asiatica, Scythia Asiatica, Serica, Sinæ, Indiæ, insulæ ad Indias; in continenti rursus Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Sogdiana, Paropamisus, Bactriana, Hyrcania, Margiana, Parthia, Persis, Susiana, Media, Albania, Iberia, Colchis, Armenia, Mesopotamia, Assyria, Babylonia, Arabia, Syria, Palæstina, Phœnice, Cilicia, Cappadocia, Galatia, Pontus, Bithynia, Pamphylia, Lycia, & insula Cyprus. In minori sunt hæ: Phrygia, Mysia, Lydia, Caria, Æolis, Ionia, Doris, & insula Rhodus.

At hodie tota Asia in quinque potissimum dividitur partes; quarum I Tartaria; II China; III Indiæ, sub quibus insulæ adjacentes; IV Persarum sive Sophorum imperium, sub quo comprehenditur Armuziæ peculiare regnum; V Turcicum imperium.

C A P. II.

Scythia Asiatica & Sarmatia Asiatica; item Serica & Sogdiana.

PRima igitur Asiæ, post Tanaim, est Scythia ipsaque gens Scythæ, quos Persæ Sacas appellavere à proxima gente: antiqui Arimeos dixerunt. In Europam usque ad Istri ostia extendi, supra demonstravimus; ubi etiam fines eorum explicuimus.

At Scythia Asiatica fines habet, ab occasu eisdem quos ipsa Asia atque Europa: ab Septemtrione mare Scythicum sive concretum ad *Tabin* usque promontorium; ab ortu mare Eoum & Auxatios Casiosque montes, quibus à Serica hodie Catajæ regno disternitur; & Ottochoram montem, quo à Sinis sive Chinesibus discernitur: à meridie Emodos montes, quibus ab Indiis; & Sagdia Oxiaque juga, quibus à Persarum submovetur imperio; dein mare Caspium; mox Caucasum montem, quo ab Albania; & Coracem, quo ab Iberia & Colchide separatur.

Longitudo ejus atque latitudo nobis in Europa dictæ sunt. Complectitur autem hodie totum Tattariæ Asiaticæ nomen, si regnum Catajæ excipias, quod Seres populi olim tenuere; &

Zagataicę partem nomine *Ocrage*, quam Sogdii. Divisa fuit in Sarmatiam Asiaticam, Scythiam intra Imaum montem & Scythiam extra Imaum montem.

Sarmatia Asiatica.

Sarmatarum Asiaticorum regio includitur fluminibus Tanai & Rha, sive *Volga*, mari Hyrcano Ponticoque, & montibus Corace Caucasoque. Nunc Tattari Czerkassi eas terras tenent.

Populi in ea à veteribus Geographis recensentur innumeri; at clari Turcæ, sive Turci, qui Turcicum condiderunt imperium. Præterea Amazonum muliebri genus, omnium clarissimum.

Scythia intra & extra Imaum montem.

Reliqua Scythia Asiatica in duas dividitur partes; quæ occasum spectat, Scythia intra Imaum montem; quæ ortum, Scythia extra Imaum dicitur.

In Scythia intra Imaum montem populi inter alios fuere Saffones, unde quidam Saxones in Germania ortos nungantur; & Sacarum gens magna, nunc *Turckestan* & *Tagalistan*, in confinibus Indiæ. Atq; in his populi omnium Scytharum nobilissimi Massagetæ.

Fluvii.

Fluvii universæ Scythiæ celebres sunt
Obius

Obius & Paropamisus, ad quem nunc
urbs *Camul*, uterque mare Septemtrio-
nale petentes: *Iaxartes*, nunc *Chefel*; &
Rha, nunc *Volga*, sive *Volha*; & *Edel*,
in mare Hyrcanum erumpentes.

Imaus.

Montium maximus atque celebra-
rimus est *Imaus*;cujus Septemtrionalis
pars nunc *Alkai* perhibetur; ubi Tat-
tariæ Imperatorum sepulchra. inde
ad *Gangis* fluvii fontes Indiæque fines
cccc. mill. Germ. longitudine pro-
tenditur.

Serica & Sogdiana.

At Tattariæ nunc extremæ ad Eoum
mare pars, quæ *Citajæ* regnum dicitur,
olim fuit *Serica* regio,quam gens clarif-
sima *Seres* incoluerunt.Horum metro-
polim *Seram* eodem nomine etiam
nunc extare, quidam contendunt.

Sogdiana etiam regio, inter *Oxi* de-
xteram ripam & *Sogdios* montes sita,
quæ *Persici* olim Imperii fuit, nunc
Tattariæ pars est, sub nomine *Ocrage*.

C A P. III.

Summa Tattaria descriptio.

TAttarorum igitur nomen hodie
tota Asia amplissimum est, in Eu-
ropam etiam, ut ante *Scythicum*, ex-
tensum,

tensum, ubi Tattaria Minor supra memorata. Gens ipsa fera, atrox, cruenta, inconditis moribus & omnium barbarorum maxime barbara. Regio plurimum inculta, tristis, squallida atque deserta. Nomen accepit à flumine *Tattar*, quod *Mongul* regionem irrigans in mare Septemtrionale effunditur.

Vniuersæ longitudo est à Borysthenis ostiis ad *Tabin* usq; promontorium mill. Germ. circiter c10. Latitudo ab Obii ostio, ad finem *Bramas* regni in confinibus Indiæ ac Sinarum, mill. 100.

Vniuersa dividitur in Asiaticam & Europæam, quam supra explicuimus.

Asiatica quinque potissimum partibus distribuitur, quarum nomina hæc: Tattaria deserta, Tattaria *Zagataia*, *Turckestan* regnum, *Catani* Magni Imperatoris imperium, & Tattaria vetus.

C A P. IV.

Tattaria deserta, Zagataia & Turckestan.

Deserta Tattaria inter *Tanaim*, *Volgam*, *Iaxartem* amnes, *Tapyros*, *Sebyos* *Imaumque* montes sita, *Sarmatiæ Asiaticæ* partem partemque maximam *Scythiæ* intra *Imaum* montem complectitur, in hordas complures distributa; quarum præcipuæ sunt: *Zavol-*
hensis,

hensis, quæ & Bulgarorum Tattarorum est horda; Casanensis, Nohaigensis, Tamenensis, Schibanskenensis, Cosakenensis, Astracanensis, quæ quondam peculiare regnum; & Baskirdensis; pleræque ab epidis cognominatæ.

Harum incolæ cum omnes liberi ante essent, nunc Moscovitarum imperio audientes sunt; exceptis unis Tumenibus, qui magno Chano Catano parent.

Zavolhensis horda magna quondam dicebantur, quia ex hac cætera ortum duxerant; unde etiam Imperator eorum *Vluchan* appellabatur, id est, Magnus Dominus, sive Magnus Imperator.

Astracanensis regni caput est urbs *Astracan* sive *Citrachan* prope ostia Volgæ, salinis atque emporio clara; qua de causa mercatores innumeri ex Moscovia, Turcico Imperio, Armeniis & Perside eo confluunt.

Sunt præterea in deserta Tattaria *Cyrkassi* inter Tanaim & Volgam, in Asiatica Sarmatia; & versus Oceanum, in Scythia intra Imaum, *Mecriti* ac *Samoiedi*, quos latine dicas semetipfos devorantes; aliique eodem tractu, *Molgo msai*, *Badaique*; utrique solem, vel rubrum pannum in sublime elatum,

cum, venerantes. Cæterum dexteræ Obii ripæ, circa mediam fluminis partem, apposita est urbs magnitudine & incolarum numerositate ingens *Grustina*, Tattaris & Moscoviticis negotiatoribus frequentissimum emporium.

Tattari Zagatai.

Desertæ Tattariæ à meridie conjuncti sunt Tattari *Zagatai*, agro, opidis moribusque ceteris cultiores ac nobiliores. Fines eorum à Septemtrione *Iaxartes* flumen; ab ortu *Turkestan* regnum; à meridie Persicum imperium; ab occasu mare Hyrcanum.

Caput regionis ac sedes regum est *Samarcanda*, Tamburlane bellicosissimo Tattarorum Imperatore maxime celebris; urbs magna ac lapide exstructa; at parum frequens. *Zahassa* ad Oxi ostia & *Bikent* in mediterraneis clara sunt emporia, quo Indi & Catajæ regni incolæ mercandi causa conveniunt.

Turkestan regnum.

Proximum ab ortu est *Turkestan* regnum, veterum Sacarum regio; cujus incolæ satis civiles & culti. Urbium notissimæ, *Tarkent*, *Cotam*, *Cascar*, *Iarkem*.

*Cataiſi Magni Chani Imperium;
item Tattaria vetus.*

Potentiffimum inter Tattaros imperium eſt Magni Chani in regnis *Cataja, Tangut, Tainſu*: & in provinciis *Tenduc, Camul, Ciarciam, Carakitay*, id eſt, Nigra Cataja, & *Teber*. Initium ejus eſt à Noruffis montibus in confinibus Tattariæ deſertæ, extenditurque ad *Tabin* uſque promontorium & fretum *Anjan* longitudine loc circiter mill. Germ. Occupat veterem Sericam; majorem partem Scythiæ extra Imaum montem, partemque Scythiæ intra Imaum.

Regnum Cataja.

Serica eſt ipſum nunc regnum *Catajæ*, vulgo *Kitay*; incolis (ut ferunt) adeo frequens, & agrorum cultu adeo læta, urbiumque ſplendore, ædificiorum nitore, atque omni denique divitiarum genere adeo affluens, uti neque Græciæ veteri neque Italiæ cedat.

Urbium opulentiffima eſt *Cambalu*, regia ſedes & caput totius imperii Magni Chani, quinque mill. Germ. ambitu comprehendens; quam duodecim ſuburbia, juxta numerum portarum, circumjacent, frequentiffimum
Indis

Indis ac Senensibus mercatoribus emporium.

Caindu urbs velis subtilissimis, quæ ex arborum corticibus ad usum fœminarum conficiunt, maxime est clara. Qua re tota olim *Serica* nota erat. Unde *Plinius*; *Seres*, inquit, *lanificio nobiles, perfusam aqua depectentes frondium canitiem.*

In regno *Tangut* artem typographicam ante cIo annos inventam fuisse, nonnulli contendunt.

Tenduc provincia, magni ac potentis Regis Presbyteri Ioannis (quod nomen postea *Abissinorum* Regi in *Africa* per errorem datum fuit) quondam regnum fuit.

Tainfu regnum amplum atque cultum vitibusque fertile, artificibus ac negotiatoribus refertum, armorum bellicorum nobilissima inter *Tattaros* officina. Quin *Serico* ferro jam inde *Plinius* palmam tribuit.

Tattaria Vetus.

Postrema universæ *Tattariæ* pars est *Vetus Tattaria*, inter *Paropamisum* amnem & *Sericam* sive *Citaję* regnum, ad usque *Septentrionalem Oceanum* & fretum *Anian* extensa.

Dicitur *vetus Tattaria*, quia hinc primo

primo nomen Tattarorum, ut supra demonstravimus, exortum est. Regiones heic & hordæ complures, quarum nomina vix nota aut certa. At *Vnz* & *Mongul* regiones, *Gog* & *Magog* esse, viri docti docent.

C A P. VI.

De Sinarum regione sive China.

T Attariæ, qua ortum solis prospicit, adnexum est Chinæ regnum, cœli temperie, fertilitate soli, amplitudine, opibus ac potentia haud cuiquam alii cedens. Gens ipsa (si credimus) ingenio omnes alias superans. Sinas esse Ptolemæi, cum situs, tum ipsum vocabulum maxime cõvincit. Quidpe quod Hispanis *China*, id Italis Tuscis *Cina*, & Germanis *Tschina* scribitur; ubi exiguum in pronuntiatione deprendas differentiam inter *China* & *Sina*. At ignorantia Hispanicę pronuntiationis, quæ est in Ch, Græcę literæ χ pronuntiatio in vocabulo isto apud alias nationes invaluit. Limites habet ab occasu Damascios montes, quibus ab India & Tattaria separatur; ab Septentrionibus Ottorocoram, & murum ccc. mill. German. inter hujus crepidines contra Tattarorum irruptiones exstructum: ab ortu Oceanum Sinensem sive Eoum,

Eoum, à meridie eundem Oceanum & regnum *Sian*. Longitudo summa est à Tattarorum, qua mare Eoum tangunt, usque ad regnum *Sian*, mill. German. 10 c. Latitudo inter Damasia juga & Oceanum mill. ccc.

Dividitur totum regnum in complures provincias, quas illi præfecturas vocant: quarum maritimæ sunt, *Cantan*, *Foquiem*, *Chiqueam*, *Nanquij*, *Xantum*, *Paquin*; mediterraneæ, *Xiamsii*, *Cansii*, *Sancii*, *Suchnam*, *Huanum*, *Iuana*, *Fuquam*, *Suinam*, *Quicheu*, *Quiancy*, *Cochinchina*, *Quancy*.

Urbes per universum regnum esse tradunt celebres cc XL, fossis murisque probe munitas, præter opida & pagos quorum infinitus numerus. Amplitudo autem urbium ex eo conjicitur, quod *Cantan*, una ex minoribus, tria amplius milliaria Germanica circuitu amplecti dicatur.

De regia varia est auctorum traditio; alii quidpe *Paquin* eam vocant, alii *Xantum*, quam eandem putant esse *Quinsai*. In Tattariæ finibus versus Septemtriones sitam esse, omnes consentiunt. Ante erat regia *Nanquin*, magna urbs, in medio regni versus Oceanum posita. At de urbe *Quinsai* (sive ea Tattarorum Magni Chani, sive Sina-

Sinarum Regis regia; utrumque enim traditur) merito prudentissimi cujusq; fidem excedunt ea quæ M. Polus Venetus tradidit: continere scilicet eam circuitu mill. Ital. circiter centum, id est, Germ. communia viginti quinque, & pontium in ea lapideorum duodecim millia, quorum quidam tantæ altitudinis, uti majores naves erecto malo subtermeare queant: lacum item intra mœnia ambitu mill. German. circiter septem continere; in quo duæ insulæ singulas regias superbissimo opere sustinentes. per universam autem urbem præsidium triginta millium militum. Verum tamen urbem hanc post Marci Poli tempora bello diruptam vel alia gravi calamitate destructam esse, quidam putant.

Iapan Insula.

Insulæ ab ortu Sinarum regno obja-cent innumeræ; at duæ insigniores: *Corea*, incolis *Caoli*, longitudine cc xxx mill. German. latitudine L; & multo nobilior *Iapan*, longitudine mill. cl, latitudine Lxx: utraque in complures ditiones, quas Reguli verius quam Reges obtinent, distributa. Hujus tamen potentior Rex est *Meaci*, urbis totius insulæ principis.

C A P. VII.

De India Veteri.

SInarum regno conjuncta est ab occasu meridieq; India, terra omnium nobilissima, auri argentique adeo fecunda, uti solum ejus aureum argenteumque esse veteres crediderint.

Nomen accepit ab Indo nobilissimo flumine. Clauditur ab occasu Indo; à Septemtrione Emodis montibus: ab ortu itidem montibus Damasiis & Meandro: à meridie suum mare, quod Indicum appellatur, magnis sinibus recipit; in quod, ceu duo cornua, longissimo excursu sese emittit.

Longitudo ejus summa est ab Indi fontibus usque ad extremum aureæ Chersonesi promontorium mil. Germ. circiter 10 c; Latitudo maxima à Damasiis jugis in sinibus Sinarum ac Tatarorum ad Simyllam promontorium, nunc *C. Comori*, mill. cccc L.

Divisa fuit olim Gange flumine in duas partes; quarum una versus occasum India intra Gangem, altera versus ortum India extra Gangem, appellabatur.

Tradunt veteres Geographi, fuisse in India populorum novem millia, quorum clarissimi Brachmanes, Indorum
Philo-

Introduct. Geograph. Lib. V. 275
philosophi, Græcis Gymnosophistæ di-
si; & Gangaridæ, quorum regem po-
tentissimum Alexander Magnus inva-
dere non ausus est.

Urbium fuisse quinque millia, eidem
victores prodiderunt, præcipua capa-
tate; quarum omnium clarissima Ny-
a, in qua genitum Liberum patrem
vendi arbitrabantur.

Fluvij.

Fluviorum nobilissimi sunt Indus &
Ganges: Indus, quem accolæ quondam
Indicum, nunc diversis nominibus di-
versis appellant populi, *Hynd, Duil, In-
der, & Caercede*, in Paropamiso monte
effusus undeviginti recipit amnes; sed
clarissimos Hydaspem & Hypasia, qui
Alexandri iter terminavit. nusquam
altior quinquaginta stadia, aut altior
xv passus, septem ostiis in mare Indicum
evolvitur. Ganges gemmifer & auri
fecundus, ex Scythicis exoritur mon-
tibus, cujus latitudo minima duo mill.
German. maxima quinq; ubi vadossimi-
mus, mensuram centum pedum devorat.

De Incolis.

Indorum gens vetustissima nunquam
à natali solo recessit. quare nemini fas
fit mirari vel hominum vel urbium
copiam. Indiam Liber pater (quem illi

apud se natum arbitrati) primus cum exercitu ingressus est, primusque omnium Indis subactis triumphavit. Dehinc Persæ proxima inter Indum & Gangem armis occupata tenuerunt, donec Alexander, Dario superato, Porum Indorum Regem debellavit. Post hunc in pace, suis quique Regibus obediens, egerunt; donec, diu ignoti, tandem Portugallensibus superiori sæculo rursus cogniti fuerunt. Longinquitas regionis occasionem præbuit fabulis, uti ex veteribus graves etiam scriptores, hominum varias monstrosasque species crediderint.

C A P. VIII.

Summa India nova descriptio.

CVM superioribus sæculis ob feritatem intercedentium populorum terra adiri India nequiret, tam longinqui vero maris navigatio non dum experta esset, diu Europæis incognita mansit, cum non nisi ex veterum scriptis nosceretur. At primus Guasco Gamma Portugallensis an. 1498 ab Hispaniis profectus, superato Bonæ spei promontorio atq; universa Africa circumnavigata, Indiæ oram maritimam perlustravit. Post hunc idem ab aliis feliciter tentatum; missique alii alique
sub

abinde à Regibus Portugalliæ, qui
ram maritimam vi occupatam, arci-
ous ac propugnaculis munirent. De-
prehensum tunc est, varia nationum
genera Indias incolere, Hebræos, Per-
sas, Scythas, Arabas, ipsosque Indos,
quorum exigua quædam pars post D.
Thomæ, ut ferunt, institutionem in
fide Christiana permanserunt. Hanc
navigationem diu Portugallenses &
Hispani, constituto in Indiis ab Portu-
galliæ Hispaniæque Regibus Prælege,
soli obtinuerunt; donec superioribus
annis Hollandis etiam frequentata est.

Iisdem finibus, quibus olim, India
nunc etiam circumscribitur. nam &
citra Indum amnem populi quidam, ut
olim, nunc etiam Indi dicuntur.

Dividitur etiam nunc, ut olim,
Gange fluvio in duas partes; quarum
una *Indostan*, quæ olim India intra
Gangem; altera *Mangi*, India extra
Gangem. Regna universam continere
tradunt XLVII, quorum quædam ni-
mium modica & arctis admodum fi-
nibus constricta.

At novissimi tamen Geographorum
in novem potissimum partes sive re-
giones universam Indiam diviserunt;
quarum nomina sunt: *Cambaia*, *Nar-
singa*, *Malabar*, *Orixa*, *Bengala*, *Pegu*,
Sian,

Sian, Cambaia, & Septentrionalis pars,
quæ ferme tertia universæ.

C A P. IX.

Cambaia, Narsinga, Malabar, Orixæ.

Cambaia regnum in dextro Indiæ cornu ad Indi ostia situm, longitudine occupat mill. German. circiter c LX, latitudine fere totidem.

Urbium prima est, quæ regno nomen dedit, *Cambaia*, omnium Indicarum cultu atq; magnitudine præstantissima; qua de causa *Cairum* Indiæ vocitata. Regia sedes est *Campanel*, in edito loco septenis mœnibus cinctæ. *Goa* in insula Indi posita, emporii celebritate, agrorû ubertate, incolarum multitudine atque ædificiorum magnificentia insignis urbs, ob munitiois firmitudinem locique situm claustra regni vocitata.

In eadem insula *Dio* arx, atque in continenti alia *Damaom*, Hispanorum præsidiis custodiuntur.

Celebres quoque sunt *Beder & Decan*; urbes; quarum hæc regno quondam nomen dederat. At citra Indum in Provincia *Guzarate*, quæ pars est regni Cambaia, præcipua urbs est *Ardat*, Indi ripæ apposita.

Narsinga.

Narsingam, in dextro itidem cornu sitam,

sitam, duobus lateribus, Occidentali ac Orientali, mare abluit. Longitudo ejus à confinibus Cambajæ & Orixæ, ad promontorium *Comeri*, mill. occupat Germ. circiter c l. Latitudo summa inter duo maria mill. xc.

Regiæ sunt duæ: *Narsinga*, unde regno nomen, & *Bisnagar*.

Onor, *Batecala* & *Mangalor*, Lusitanæ ditionis. *Colmandel* & *Maliapor* ab Indis Christianis habitantur: Quarum hæc D. Thomæ sepulchro clara.

Malabar.

Malabar regio in extremitate dicti cornu sita, in longum LXXX, in latum XLV mill. Germ. regna continet, ab singulis urbibus denominata: *Cananor*, *Calicut*, *Coulete*, *Cranganor*, *Cochin*, *Coulam* & *Travancor*. Horum *Calicut* cætera præstat; cujus Rex *Samory* incolis, id est, summus Imperator ac Deus in terris vocatur. Ipsa urbs *Calicut* ampla est, at humiliter exstructa.

In hac provincia Lusitani tria habent munimenta.

Orixa.

Oxiæ regnum, in sinu Gangetico inter *Narsingæ* & *Bengalæ* regna protensum, caput habet *Orixam* urbem. At regia est *Ramana*.

C A P. X.

*Bengala, Pegu, Sian, Camboia, India
Septentrionalis.*

Bengala.

BEngalæ regnum ab urbe *Bengala* dictum, ad *Gangis* aliorumque amnium ostia, in longum c L, in latum c LXX mill. Germ. obtinet.

Ipsa urbs *Bengala*, magna, celeberrimo emporio insignis, in insula fluvii *Cosmin* sita est.

Pegu.

Regia hujus regni est *Pegu* urbs in insula posita, totius *Indiæ* clarissima, mœnibus munita, ædificiis elegantissimis ornata.

Subjecta autem sunt Regi *Pegu* & alia regna, quorum *Ava* versus Septentrionem, gemmis, equis & elephantis abundat.

Sian.

Sian potentissimum regnum, cujus longitudo ccc, lat. clx conficit mill., urbes insigniores habet *Sian* regiam, admodum amplam, & *Malacca* in Chersoneso aurea sitam, emporium aromatibus nobilissimum; quatuor mill. Germ. amplecti dicitur.

Camboia.

Hujus regni caput est *Camboia*; at sedes regia *Diam*, quæ quibusdam *Odia*.

India Septentrionalis.

Borealem Indiæ partem, quam tertiam universæ diximus, quondam in varia regna divisam, nunc Tattari ex Tattaria huc transgressi obsident. Hi Mogores dicuntur, & eorum rex Magnus Mogor; cujus regia *Delly*, in confinibus *Cambaix* & *Narsingæ* regnorum. Sub hoc Rege urbes claræ, *Mandao*, *Sanga*, *Moltan*, *Citor* & *Aracan*, singulorum regnorum capita.

C A P. XI.

Insula in Indico mari.

Insularum in Indico mari tantus est numerus, uti haud facile iniri queat; quare præstantiores solum dicendæ.

Princeps est atque omnium toto Oriente nobilissima *Sumatra*, in complura regna divisa; Secunda est *Borneo*; Tertia *Iava* Major, incognitæ magnitudinis; quam I. Cæsar Scaliger omnium rerum facili ubereque proventu compendium Orbis appellavit. In hac celeberrimum Emporium *Bantam*.

Dein insulæ *Celebes*, *Gilolo*, *Ceiram*; quas Sindas esse putant Ptolemæi: &

inter has sparsæ Moluccæ; parvæ, at felici aromatum productu nobiles, *Bachian, Tidor, Ternate, Motir, Machian*. Iamque Sinarum regno approximantes Philippinæ, quas Baruffas Ptolemæi interpretantur. Harum maxima *Luzon*; in qua Hispani urbem cōdiderunt *Manilliam*. Secunda est *Mindana*. Tertia *Calamianes*. Dein reliquæ minores inter has dissipatæ. Hinc vero versus Orientem sunt aliæ complures, in universum Hispanis *Islas de las Velas*. Hinc rursus meridiem versus CL distans mill. Germ. est nova *Guinea*; quæ an sit insula an vero pars continentis terræ Australis, nondum satis compertum habemus. At in sinu Gangetico Narvingæ regno adversa *Ceylon*, novem regnis distincta, antiquis *Taprobana* dicta.

C A P. XII.

De Persarum imperio.

Persarum regnum antiquitus occupabat quicquid præter explicatas terras in Asia reliquum est, quin etiam Indiæ partem & Ægyptum, quæ antiquitus in Asia censebatur, longitudine ab Hellesponto ultra Indî ostia mill. Germ. 1000, latitudine à Ponto ad sinus Arabici fauces 10 quo spatio multę regiones atque regna recensentur, de quibus

quibus ordine erit agendum. At primo loco eam partem narrabimus, quæ nunc Persarum sive Sophorum imperium dicitur. Hoc clauditur à Septentrione Hyrcano sive Caspio mari, & Oxo flumine Caucasoque monte; ab Oriente Indo; à Meridie mari ac sinu Persico; ab Occasu Euphrate amne & Tigri, qui in illum immergitur, Niphaticis jugis, & Araxe fluvio, qui in Hyrcanum mare evolvitur. Longitudo ejus est ab Araxis ostio ad Indi ostia milliarium cccc LX. Latitudo ab Oxo ad mare Persicum cc LXX.

Regiones heic olim, Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia, Persis, Susiana, Assyria, Media.

C A P. XIII.

Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia.

Gedrosia.

Gedrosiæ, quæ nunc *Khesimur* & *Guzarate*, populi fuerunt Orbitæ, Parsiæ, Musarnæ, Rhamnæ. Regiones Paradene, Parisene. Flumen nobile Arbis sive Arabis. Vrbes inclytæ Parsis, caput regionis, Arbis & Cuni.

Carmania.

Carmanię veteris nunc regiones sunt *Kirman*, *Goadel* & *Ormu* regnum. Populi in ea quondam *Ifatichę*, *Zuthi*, *Gadanopydres*, *Camelobofci*, *Sozotę* dicti, *Agdenites*, *Rhudianę*, *Ares*, *Charadrę*, *Pafargadę*, & *Armozę*. Regiones, *Modomastice*, *Parepaphitis*, *Cabadina*, *Chantonice*. Flumen, *Samydaces*. Mons, *Semiramidis*. Vrbes *Carmana*, *Samydace*, *Alexandria*, *Armuza*.

Drangiana.

Drangianę, nunc *Sigestan*, populi *Darandę* & *Batrii*. Regio *Tatacene*. Vrbes inclytę *Ariaspe*, *Prophthasia*.

Arachosia.

Arachosię, nunc *Candahor*, populi *Pargyetę*, qui ante *Arimaspi*, postea *Euergetę* dicti; *Sydri*, *Roplutę*, *Eortę*. Vrbes *Arachotus*, *Alexandria*.

Paropamisus.

Paropamisidis, quę nunc *Sablestan*, populi *Bolitę*, *Aristophyli*, *Ambantę*, *Parietę*, *Parfii*. Vrbes clarę, *Carura*, quę & *Ortospana*, *Naulibis*.

Bactriana.

Bactriana nunc *Corasfan* dicitur; Populi olim *Salatarę*, *Zariaspe*, *Chomari*,
Comi,

Comi, Acinacæ, Tambyzi, & Thocororum magna gens; Maricai, Scordi, Varni, Savadii, Orfiti, Amarispi. Vrbes duæ regis, Bactra & Ebusmi. claræ item Maracanda, Charracharta.

Margiana.

Populi Margianæ, quæ nunc *Elfabar*, *Derbicæ*, *Maslagetæ*, è Scythia huc transgressi; Parni, Dæ, Tapuri. Urbium clarissima Antiochia Margiana, ante Alexandria dicta; post vero Seleucia.

Hyrkania.

Populi Hyrcaniæ, (unde proximum mare Hyrcanum dicitur) Maxeræ, Astabeni, Chrindi. Regio Arfitis. Caput regionis Hyrcana; inde Amarusa.

Aria.

Ariæ, nunc *Diargument*, populi Nisæi, Astaveni, Musdorani, Casirota, Obares, Elymandri, Borgi. Urbes, Aria, Alexandria, Biraxa.

Parthia.

Parthiæ, nunc *Arae*, regiones sunt, Comisene, Parthiene, Parataucicene, Tabiene, cujus gens Sobidæ. Caput regni ac regia Hecatompylus à centum portis dicta.

C A P. XIV.

Persis, Susiana, Assyria, Media.

Persis.

P Opuli Persidis, quæ nunc *Farsi*, *Mesabata*, *Rapsii*, *Hippophagi*, *Suzæi*, *Mægores*, *Stabæi*. Regiones *Paratace*ne, *Misdia*, *Mardiene*, *Toacene*. Urbium clarissimæ, *Persepolis*, caput quondam imperii Persici, omnium elegantissima; *Axima*, *Marasium*, *Toace*.

Susiana.

Susianæ, quæ nunc *Elaran*, gentes *Elymæi*, quorum regio *Elymæa* vel *Elymais*; *Cossæi*. Regiones *Melitene*, *Cabamene*, *Characene*, *Cissia*, *Chaltapitis*, & campus *Dera* sive *Derius*, omnium fertilissimus. Fluvii nobiles, *Mosæus*, *Oroates* & *Eulæus*, tam limpida aquis, ut nullas alias reges bibere voluerint. Urbes claræ *Susa* & *Tariana*.

Assyria.

Assyriæ, nunc *Cusistan*, regiones notiores fuere, *Arrapachitis*, *Sitacene*, *Adiabene*, *Apolloniates*, *Calacene*, *Arbelitis*. Populi *Garamæi* & *Sambatæ*. Fluvii in *Tigrim* defluentes, *Lycus*, *Caprus*, & *Gorgus*. Urbes insigniores, *Ninus*, quæ *Ninive* in *Sacris* literis quondam clarissima, à *Nino* condita; *Ctesiphon*

phon Parthorum regia, & Arbela quondam vicus, ubi Darium vicit Alexander Magnus.

Media.

Mediæ, quæ nunc *Sarch* dicitur, populi celebres fuere Caspii, à quibus mare proximum Caspium vocatur, quod & Hyrcanum ab Hyrcanis; & Caspiæ portæ ab illis; Cadusii, Geli, Dribyces, Avarici, Mardi, Carduchi, Gordieni postea dicti; Marundæ, Margasi, Sagarthii, Tapuri, Sidices, Vadassi. Regiones, Atropatia, Choromiterne, Sagriana, Ragiana, Daritis, Zapavortene, Syromedia. Urbium notissimæ, Ecbatana, Arfacia, Cyropolis, Europus. Fluvii celebres, Cambyfes, Cyrus, Mardus, qui & Amardus; Strato, Corindas. Montes, Coronus, Iasonius, Orontes, Zagrus, Choatras.

C A P. XV.

*De varia imperii Asiatici mutatione,
nova Sophorum regni descriptione;
item de regno Ormuz.*

Initio rerum penes Assyrios Asiæ, id est, terrarum quæ nunc sub Turca & Sopho, imperium stetit. Postea ad Medos devolutum. ab his ad Persas per Cyrum translatum. Dein Macedones, Alexandro Darium debellante, occuparunt.

parunt. mox cum pars Romanorum imperio cederet, Parthi, vilis antea atq; ignava gens, potentissimum in Asia regnum condiderunt; magnis exinde cladibus Romanos afficientes, donec ipsi à Turcis & Saracenis afflicti fuerunt, regnumq; eorum divexatum. Tandem Persarum nomen atq; virtus in Sophis iterum emerfit, Ismaële Rege potentiam imperii sui maxime stabiliente.

Nunc Persarum sive Sophorum universum imperium in regiones divisum est, quorum nomina, *Sarc, Cusistan, Elaran, Farsi, Arac, Elfabar, Diargument, Corasan, Sablestan, Candahor, Sigestan, Chesimur, Kirman, Goadel;* quibus accedunt *Ormuç* peculiare regnū, & *Guzarate* provincia, quam Indorum in Cambajæ regno diximus. Urbium clarissimæ sunt in regione *Sarc, Tauris* regia, iv mill. Germ. circuitu completens: *Casmin* altera regia. Reliquæ sunt *Tamai, Turcoman, Derbent, Erex, Zeken, Meren, Servan & Ardovil,* Sophorum origine inclyta. In *Farsi* regione *Siras* regia, urbs pulchra ac splendida, inter majores orientis cõputata, v mill. Germ. ambitu cõtinens. In *Arac* *Cassaim* urbs opulenta, & *Hagistan* sive *Hispaham* ob magnitudinem dimidia orbis pars Persis dicta. In *Corasan* *Istigias* regia, urbs magna

magna atque amœna. In *Candahor* ipsa
urbs *Candahor*, emporium Indis & Ci-
tainis mercatoribus celeberrimum. In
Kirman; ipsa urbs *Kirman*, caput re-
gionis.

Regnum Armusia, vulgo *Ormuç*.

Cæterum veteris *Carmaniae* nunc
pars est regnum *Ormuç* admodum po-
tens: quod *Plinio* *Armuzia* regio dici-
tur, populi *Armozei*. *Ptolemæus* refert
hoc situ civitatem *Armuzam*, & *Strabo*
Armozum, quo nomine hodie cense-
ri potest *Ormuç* in insula ejusdem nominis.

Rex *Saracenus* est; olim *Persarum*,
nunc *Hispaniarum Regis*, qui arcem
illic obtinet munitissimam, stipendia-
rius. Sed hujus regni pars altera est in
proximo *Arabiae* litore.

Caput regni est *Armuza*, vulgo *Or-
muç*, urbs satis elegans, emporiumque
gemmis, unionibus atque aromatibus,
quæ *India*, *Persis* & *Arabia* mittunt,
celeberrimum.

C A P. XVI.

*De reliquis veteris Asiae regionibus, quas
nunc Turcarum Imperator obtinet:*

*& speciatim de Albania, Iberia,
Colchide & Armenia.*

Qvod reliquum est *Asiae*, *Turcicum*
Imperium totum obtinet. Regio.

T

ncs

nes hic olim fuere , Albania , Iberia , Colchis , Armenia , Cappadocia , Galatia , Pontus & Bithynia , Asia minor sive proprie dicta , Lycia , Pamphylia , Cilicia , Syria , Mesopotamia , Babylonia & Arabia . In insulis celebriores Cyprus & Rhodus , Lesbos , Chios & Côs.

Albania.

Albania nunc Georgiae pars Orientalis , inter Iberiam & mare Caspium sita , ab Albano flumine nomen habere videtur . Fluviorum nobilissimus est Cyrus , Caspium mare abluens . Vrbes insigniores Chabala sive Cabalaca , Albana & Getara .

Iberia.

Iberia , nunc pars Georgiae Occidentalis , inter Albaniam & Colchidem sita , gentis Iberorum clarissimum solum , urbes celebres habuit Artanissam & Armaeticam , sive Harmastim .

Colchis.

In Colchide , quae nunc *Mengrelia* dicitur , inter Iberiam & Pontum Euxinum sita , populi fuere Ealæ & Manrali , unde regioni nunc nomen . Fluvii celebres , Phasis , Cyaneus . Montes Caucasus & Corax . Urbium clarissimæ Phasis & Dioscurias , quæ postea Sebastopolis .

Armenia Major.

Armenia uniuersa dividitur Euphrate amne in Majorem & Minorem. Major est quæ nunc in tres partes diuisa, *Turcomannia*, *Popul*, & *Curdi* appellatur. à Septentrione Moschicis montibus separatur à Colchide & Iberia, Cyroque amne ab Albania; ab Oriente Caspium mare habet & Caspium montem; à meridie, montem Taurum quo à Mesopotamia, & Nyphatem quo ab Assyria discernitur; ab Occidente Euphrate amne à minori Armenia determinatur. Mediam dividit Antitaurus mons. Fontes heic amnium toto Oriente nobilissimorû, Euphratis ac Tigris; montes Gordyçi & Pariedrus. Regiones sunt Cotacene, Bocche, Tosarene, Totene, Colthene, Seducene, Syracene, Sacasene, Basilissene, Hobordene, Arsea, Acilissene, Aستاunites, Sophene, Anzitene, Thospites, Corinea, Gordiene & Cortæa. Populi, Mardi, Gordixi. Urbium notissimæ, Armauria, Artaxata, Thospia, Artemita, & Tigranocerta.

Armenia Minor.

Armenia Minor, quæ nunc *Pegian* & *Bozoch*, clauditur ab ortu Euphrate amne, à Meridie Amano monte, ab Occasu & Septentrione monte Scor-

disco. Mediam itidem secat Antitaurus. Regiones in ea, Orbalissine, Ætulane, Ærethica, Horsene, Orbisene. item præfecturæ, Cataonia, Morimene, Laviana, Aravene. Fluvius inclytus Melas, qui Euphrati jungitur.

Vrbium principes, Satala, Nicopolis, Melitene, Comana.

C A P. XVII.

Cappadocia, Galatia, Pontus & Bithynia.

CÆterum sinus ille terrarum, qui est inter Ponticum & Cyprium maria, *Natolia* nunc dicitur, ab una provinciarum *Anadolè*. Heic olim regiones, Cappadocia, Galatia, Paphlagonia, Pontus & Bithynia, Asia minor, Lycia, Pamphylia & Cilicia.

Cappadocia.

Cappadocia, quæ nunc quatuor complectitur regiones, *Genech, Suas, Anadole & Amasiam*, ab ortu habet Armeniam Minorem, à Meridie Ciliciam, ab occasu Pamphyliam & Galatiam, à Septemtrione Pontum Euxinum. Fluvii nobiles Iris & Thermodon. Regiones Lycaonia, Themiscyrene, Zelitica, Carmanene, Gargarause, Gargauritis, Antiochene, Tyranis. Gens Heniochorum magna, ac multis nomi-

nomnibus distincta. Vrbes claræ, Comana Pontica cognomine, Neocæsarea, Sebastia, Diocæsarea, Maza, quæ & Cæsarea, Iconium, Laranda, Tyana, Trapezûs, Amasia, Strabonis Geographi cunis decorata.

Galatia.

Galatia, cujus nunc partes *Roni* & *Chiancare*, dicta est hæc regio à Gallis, ex Italia post incensam Romam huc transgressis; eadem Gallogræcia & Græcogallia, quia Gallis Græca gens mista incoluit. Antea Phryges tenuere & Paphlagonæ. Paphlagoniæ nomen mansit in parte Galatiæ. Includitur autem Galatia à Septentrione Pontico mari, ab ortu Cappadocia, à Meridie Pamphylia, ab Occasû Asia minori & Ponto Bithyniaque. Regiones versus Septentrionem Paphlagonia, in qua Hæneti populi, unde Veneti in Italia: versus Meridiem Isauria, ubi urbs Isaura; & Pisidiæ pars: cujus altera pars in Pamphylia memorabitur. Populi Chalybes, Træmi, Proserlimitæ, Byceni, Orondici: & Gallorum nationes, Teotofagæ, quorum caput Ancyra urbs; Tolistobogii, Voturi & Ambiani. Vrbes inclytæ, Teuthrania, Sinope, Mithridatis & cunis & sepulchro nobilitata; Amisus, Therma, Pessinûs, quæ Dindymene

dymene & Cybele ante dicta. Montes sunt, Olgafis, Didymus, & qui Cælenorum tumulus.

Pontus & Bithynia.

Quæ ante duæ erant regiones, Pontus ad ortum solis, Bithynia ad occisum, postea sub una provincia censæ sunt. Terminatur provincia à Septentrione mari Pontico, ab ortu Galatia, à Meridie Asia minori, ab occasu Propontide. Mons clarus est Orminius; Flumina, Parthenius, Hippias, Sangarius, Ascanius. Regiones, Bogdomanis, Timonitis. Populi, Chalcedonii Marianidini, Caucones, Zygiani. Vrbes insignes, Chalcedon, quæ nunc *Scutari*, Constantinopoli aduersa; Nicomedia, Apamea, Heraclea, Nicæa, Prusias, quæ nunc *Bursia*, & Libysa Annibalis interitu ac sepulchro nota.

C A P. XVIII.

Asia minor siue proprie dicta.

Asia proprie dicta, quæ & minor, (nunc tres ejus partes, *Chiualem*, *Sarcum* & *Germian*) terminatur ab Septentrione Bithynia ac Ponto, ab ortu Galatia Pamphyliæque & Lycia, à meridie eadem Lycia & Rhodiensi mari, ab occasu Ægæo pelago & Hellesponto. Regiones in quas diuiditur sunt hæ; Phrygia,

Phrygia, Mysia, Lydia & Caria: & quas
Græcæ gentes in litore Agæo incolue-
runt, Æolis, Ionia & Doris.

Phrygia Major.

Phrygia duplex est; altera Major, al-
tera Minor, quæ & Troas.

Majoris Phrygiæ populi Olympeni,
Moccadellii, Cydissæ, Gipetini, Moxia-
ni. Montium celeberrimus est Cadmus,
quo à Lycia discernitur. Fluvii nobiles
Meander & Marsyas. Urbes insignes
Synnada, & Apamia Cibotus cogno-
mine, ante Celænæ dicta.

Phrygia Minor, sive Troas.

Quæ ante Troas erat, à Phrygibus
occupata Phrygia Minor dicta fuit; in
ea annis nobilissimus Scamandrus. Vr-
bium notissima Grajorumque monu-
mentis celebratissima Ilium sive Troja,
Græcorum decenni obsidio excidioque
incluta. Inde novum Ilium triginta sta-
diis ab veteri distans. item Alexandri
Troas, quæ & Alexandria.

Mysia Major.

Mysia similiter in Majorem ac Mino-
rem dividitur. In Majori inter Mino-
rem & Phrygiam Majorem sita populi
fuere Olympeni, Trimenothuritæ &
Myfomacedones. Montes nobiles O-
lympus & Cimon. Fluvius Rhyndacus.

Vrbium notissimæ, Antandros, Adramitium, Pergamus, Trajanopolis, Alyda.

Mysia Minor.

In Minori Mysia, quam Hellespontus & Propontis perfundunt, amnes sunt celebres Æsepus, Granicus, Simois. Mons Ida, Paridis & Oenones amoribus notus. Vrbes insigniores Cyzicus, Parium, Lampfacus, Abydus & Dardanum.

Lydia.

Lydiæ pars altera dicitur Mœonia. Flumina in utraque Caicus, Thermus, qui Pactolum auriferis arenis famigeratum (unde *λευκοπόας* dictus) recipit, & Caistrus, qui Lydiam à Caria dispescit. Montes clari Sipylus, Tmolus, Mefogys, Mimas. Vrbium nobilissimæ Thyatira, Sardes, Philadelphia.

Caria.

In Caria flumina Mæander, in Phrygia Majori ortum, & ab hoc receptum Lycus. Montes Phœnix, Mycale & Latinus. Vrbes claræ Tripolis, Laodicæa, Antiochia, Magnesia, Priene, Alabanda, Stratonice, & in littore Miletus, dives quondam atq; potens mari Græcorum civitas, Myndusque.

Æolis,

Æolis, Ionia, Doris.

In Æolide urbes inclytę, Cuma, Phocęa, Elea. In Ionia, Smyrna, Clazomenę, Teos, Lebedus, Colophon, non tam Clarii Apollinis oraculo, quam Homeri natalibus nobilis; & Ephesus omnium clarissima: cujus decus templum Dianę, Amazonum opus, adeo magnificentum, uti Xerxes cum omnia Asiatica templa igni daret, huic uni percerit: quod postea Herosttratus, ut nomen memoria sceleris extenderet, incendio destruxit. Id postmodum ad augustiorem cultum Ephesii reformarunt. In Doride urbes fuere Halicarnassus & Cnidus.

C A P. XIX.

Lycia, Pamphylia & Cilicia.

LYcia, quę nunc *Aldinelli*, terminatur ab occasu & Septentrione Asia Minore, ab ortu Pamphylia, à Meridie mari suo, quod Lycium est. Montium celebratissimus Chimęra nocturnis æstibus fumum exhalans: undę fabula triformis monstri in vulgum data est, quod Chimęram animal putaverunt. Hinc Ovidius:

(tibus hircum,

*Quoque Chimera jugo mediis in partibus
& ora leo, caudam serpentis habebat.*

In cacumine quidpe Leones habitabant; in medio, ubi pascuis abundat, capræ; in radicibus Dracones. Fluvii celebres, Xanthus, Limyrus. Vrbes, Patara, Andriace, Termessus.

Pamphylia & Taurus Mons.

Pamphylia, quæ nunc *Menteseli*, clauditur ab Septemtrione Galatia, ab Oriente Cilicia & Cappadocia, à Meridie suo mari, quod Pamphylium, ab Occidente Lyciâ ac Phrygia Majori. Regiones in ea sunt Carbalia & Pisidiæ pars, cujus alteram partem in Galatia memoravimus. Pisidiæ antea Solymi dicti fuere. Montium nobilissimus est Taurus; qui totius orbis maximus, à Pamphylio mari juxta Chelidonias insulas exoriens, per varias innumeratque gentes, aliis aliisque nominibus ab occasu in ortum ad Scythiæ usque & Indiarum fines extremos extenditur, pari longitudine fere qua ipsa Asia, dividitque Asiam universam in duas partes, quarum altera quæ Septemtrionem spectat Asia dicitur intra Taurum, altera quæ Meridiem Asia extra Taurum. Porro urbes in Pamphylia insignes sunt Side, Seleucia Pisidiæ, Antiochia, Termessus & Perga.

Cilicia.

Ciliciæ, quæ nunc *Carmania*, longissimo tractu inter Taurum & Cilicium mare porrecta, fluvios celebres habet, Calycadnum, Lamum, Cydnum, Sarrum & Pyramum. Vrbes claræ sunt in litore, Selenus, Pompeiopolis, ante Solæ Cilicii dicta, Mallus & Issus, quæ sinui cui adjacet, nomen Issici dedit: intus Tarsus, D. Pauli Apostoli natalibus clara.

C A P. XX.

Summa Syria descriptio: item Palaestina; sub qua Idumæa & Iudæa.

Ciliciæ ab ortu jungitur Syria, quondam terrarum maxima & pluribus distincta nominibus. Namque & Assyria, & Mesopotamia, & Babylonia, & Phœnice, & Palæstina, partes ejus fuerunt. Olim ac diu potens sed cum eam regno Semiramis tenuit, longe potentissima. At postmodo Assyria, Mesopotamia & Babylonia avulsis, Syriæ fines fuere à Septentrione Amanus mons, quo à Cappadocia & Armenia separatur; ab ortu Euphrates amnis, quo discernitur à Mesopotamia, usque ad Thapsacum opidum; atq; inde Arabia deserta; à Meridie Arabia Petræa;
ab

ab occasu ejusdem Arabiae Petrae parte & mari Syriaco, sive Phœnicio, Amanoque monte quo à Sicilia submovetur. Longitudo inter Sirbonis paludem & Taurum montem, qua eum perrumpit Euphrates, mill. cXL. Latitudo inter mare & Arabiam desertam mill. L.

Dividitur in Palæstinam, Phœnicen, Antiochenen, Comagenen & Cœlen.

Palæstina.

Palæstina clauditur à Septemtrione Phœnice, ab ortu Cœlesyria, à Meridie Arabia Petraea, ab occasu ejusdem Arabiae parte & mari Syriaco. Dicta fuit quondam Terra Chanaan, à Chanaan filio Cham, qui eam obtinuit. posteaquam vero Israëlitæ eam, pulsis antiquis cultoribus, ex divino mandato obsederunt, Iudæa nuncupari cœpit. Romanis Græcisque scriptoribus dicta est Palæstina, à magna olim gente Palæstinorum, quos sacræ literæ Philistim vocant. Dividitur iisdem scriptoribus in Idumæam, Iudæam, Samariam & Galilæam.

Idumæa.

Idumæa, quæ in sacris literis est Edom, inter Arabiam Petraeam, Iudæam & mare internum porrectæ, urbs ingens

gens fuit & munita admodum Gaza, (sic Persæ ærarium vocant) cui inde nomen, quod Cambyfes, cum armis Ægyptum peteret, huc belli & opes & pecuniam intulerat. Expugnatam Alexander vastavit.

Iudaa.

Idumæam sequitur Iudæa, cujus caput Hierosolyma, longe clarissima urbium Orientis, non Iudææ modo. Titus Vespasianus captam totam diruit. Ælia Capitolina postea dicta, cum ab Ælio Adriano, mutata nonnihil loci regione, restitueretur. Nunc Turcis incolis *Chutz* est. Reliquæ Iudæorum urbes celebres fuere in litore Ascalon, magna, & non minor Azotus; item Iamnia, & Ioppe, Phœnicum urbs antiquissima, quam Mela ac Plinius antiquiorum terrarum inundatione prædicant. Hic Andromedam belluæ marinæ expositam fuisse, fabulati sunt. Intus Emmaus, vicus ante, & Lidda & Hiericus, quæ Iericho in sacris litteris: & prope Hierosolyma Bethlehem, vel nobilissima in toto orbe terrarum Iesu Christi humani generis Servatoris natalibus.

At pars Iudææ Peræa dicta fuit, hoc est, Vltior; quia *πέραν τῆς Ἰορδάνου*, id est, trans Iordanem, sita. In ea Macherus,

cherûs, secunda quondam arx Iudææ
ab Hierosolymis.

Iordanis fluvius & Asphaltites lacus.

Sed de Iordane hoc loco retulisse
conveniat. Iordanis igitur amnis, qui
Hebræis *Iarden*, oritur, ut auctor est D.
Hieronymus, ex duobus fontibus haud
procul à se distitis, quorum alteri *Ior*
nomen est, alteri *Dan*; conjuncti no-
men amni faciunt *Iordan*, sive Iorda-
nis. Ipse amœnus, & quatenus locor-
um situs patitur, ambitiosus; accolisq;
se præbens, velut invitus Asphaltiten
lacum, dirum natura, petit, à quo po-
stremo ebibitur, aquasque laudatas per-
dit, pœstilentibus mistas. At à fontibus
ccc LXXXIV circiter stadia prolapsus,
ubi prima vallium fuit occasio, in la-
cum se fundit Samochoniten; inde in
multo majorem, quem Latini Genesa-
ram, Græcis Genesaritin & Tiberia-
dem, ab oppidis appositis dixerunt. Sa-
crorum librorum scriptores eadem ra-
tione stagnum Genezareth & mare Ti-
beriadis vel Galilææ vocant. Inde Sa-
mariam Iudæamque perfundens, tan-
dem Asphaltite lacu retinetur.

Asphaltites nihil præter bitumen gi-
gnit; unde & nomen ἀπὸ Ἰάσφαλις.
Neque pisces, neque sœtas aquis volu-
cres.

res patitur, sapore corruptor & gravitate odoris pestifer. Idem propter magnitudinem & aquæ immobilitatem, Mortuum mare dicitur. Nam neque ventis impellitur, resistente turbinibus bitumine, quo aqua omnis stagnatur; neque navigationis patiens est, quoniam omnia vita carentia in profundum merguntur; nec materiam ullam sustinet, nisi quæ alumine illinatur. At nullum corpus animalium recipit: tauri camelique fluitant, periti imperitique nandi perinde attolluntur.

C A P. XXI.

Samaria, Galilea, Phœnice & Libanus.

Iudææ jungitur Samaria, aliquanto latius juxta litus extensa; quidpe & Ioppe, & Azotus, & Ascalon Samariæ opida, ab auctoribus usurpantur. Caput regionis est Samaria, quæ & Sebaste; Neapolis & Gamala, atque in litore Apollonia.

Galilea.

Ultima Palæstinæ est Galilæa, cujus caput in litore Turris Stratonis, eadem postea Cæsarea Stratonis, sive Cæsarea Palæstinæ, ab Herode Rege de novo condita. Intus ad lacum Genesaram, seu mare Galilææ, Capernaum, Iulias, Bethsaida, Tiberias, Tarichea, inter lacuna.

lacum & mare Phœnicium Nazareth, Christi redemptoris nostri domicilium: & Cana Galilææ, sive Minor. At notandum hoc loco, unam equidem hanc esse Græcis Romanisque scriptoribus Galilæam: in sacris autem literis duas censeari; quarum altera jam explicata, Inferior est cognomine; altera vero Phœnices pars est, Galilæa Superior dicta, seu Galilæa Gentium.

Phœnice.

Phœnice ante erat, quidquid terrarum inter Eletherum flumen & Pelusium opidum Ægypti mari interno obiacet. At postea Phœnices termini cõsignati sunt duo amnes, à Meridie Cherseus, à Septentrione Eletherus. Hæc igitur sacris scriptoribus in duas dividitur partes; Galilæam superiorem sive Gentium, quæ est inter Chersei fluminis ostia & Antilibanum montem; & Syrophœnicen inter Antilibanum & Libanum. Vrbes in universa Phœnice claræ, in litore Ptolemæis, ante Acc dicta, sacris literis Acon. Tyrus, quondam insula, postea vero Alexandri oppugnantis operibus cõtinens facta; Zordicitur in sacris scriptis; & nunc *Sur* incolis: olim portu clara, urbibus genitis in Africa Lepti, Utica & illa Romani imperii

imperii æmula Carthagine, etiam Gadibus extra orbem cõditis. Postea vero omnis ejus nobilitas conchylio atque purpura constitit. Sequitur Sarepta, Eliç Prophetæ hospitio nota. Dein diu opulenta Sidon; antequam à Persis caperetur, maritimarum maxima; artifex vitri; Thebarumque Bœotiarum parens. Berytus, quæ & Felix Iulia, nunc etiam clara *Baruto*; Byblus, Botrys & Aradus. Inter hanc & Botryn Tripolis, quam Tyrii, Sidonii & Aradii conditores obtinuerunt: Dicta ex numero trium opidum singulis inter se stadiis distantium. Intus Antaradus, Palæobyblus, Marathus. Mons nobilis Libanus, à tergo Sidonis orsus, M. D. stad. in Cœlesyriam usq; porrigitur. Huic par, interjacente valle; mons adversus Antilibanus obtenditur, quondam muro conjunctus. In ea parte Phœnices, quæ Galilæa Gentium vocatur, mons est celebris Carmelus, & opidum in eo eodem nomine, quondam Ecatana dictum.

Cæterum ipsa gens Phœnicum solers hominum genus, & ad belli pacifque munia eximium. Literas & literarum operas, aliasque etiam artes, mariaribus adire, classe configere, imperitare gentibus, regnum præliumque commentis.

C A P. XXII.

*Antiochene, Comagene & Cœlesyria.**Antiochene.*

ANtiochenæ, quæ sequitur Phœnicen, caput est ipsa Antiochia, cognomento Epidaphnes, urbs celeberrima, Syriam regentium sedes. Inde non minori fama Apamia, Laodicea, & Seleucia cognomine Pieria. unde ipsa regio Tetrapolis dicta fuit, à quatuor urbium dictarum numero; eadem & Seleucis. Mons est Casius, unde regio Casiotis; & alius Pieria, regioque eodem nomine. Fluvii celebres, Belus, Lycus & Adonis.

Comagene.

Ultima Syriæ est Comagene. Caput quondam regni, postea provinciæ Romanæ, Samosata, Luciano alumno maxime nota.

Cœle-Syria.

A tergo dictarum Syriæ regionum, à Iudæa Peræa ad Euphratem usque protenditur alterius Syriæ pars *κρίλη Συρία* Græcis dicta. id est, Cava Syria. Partes ejus insigniores sunt Decapolis, Tetrarchiæ & Palmyrene.

Decapolis regio, à decem urbium numero dicta fuit. In his fuere Damascus

scus caput, Otopon, Philadelphia, Raphana, Scythopolis deductis Scythis, antea Nyfa vocitata, à Libero sepulta ibi nutrice, Gadara, Hippos Dios, Pella, Gerasa, Canatha.

Supra Decapolitanam regionem sunt Tetrarchiæ numero xvii; regionum instar singulæ, & in regna descriptæ. Insigniores sunt Trachonitis & Paneas, in qua Iordanis fontes & urbs Cæsarea, cognomine Panæ seu Philippi.

Palmyrene.

Libanum montem ab Oriente tangit Palmyrene; cujus caput Palmyra, urbs nobilis situ, vasto undiq; ambitu arenis includit agros: ac velut terris exempta à rerum natura, privata sorte inter duo imperia summa, Romanorum Parthorumque, & prima in discordia semper utrimque cura.

In reliqua vero Cœlesyria urbes insigniores sunt, Zeugma ad Euphratem, Bambyce, quæ & Hierapolis, Syris vero Magog, nunc *Alepo*. Chalcis, cognominata ad Belum, unde regio Chalcidene fertilissima Syriæ; & Cyrrestica Cyrrhus: Beroë & Chalybon, unde regio Chalybonitis, Laodicea ad Libanum cognominata, & Thapsacus, in Euphrasis ripa.

C A P. XXIII.

Mesopotamia & Babylonia.

I Nter Euphratem & Tygrim regio à situ dicta est Mesopotamia ; quasi μέση ἢ ποταμῶν, id est, media inter amnes: pars quondam Assyriorum regni. Nunc *Aliduli & Diarbech* partes ejus. Clauditur ab occasu & Meridie Euphrate, ab ortu Tigri, à Septemtrione eodem Tigri & Niphaticis jugis. Lōgitudo ejus est inter Niphaten montem, qua Comagenæ jungitur, & Seleuciam Parthorum cognominatam ad Tygrim, mill. c LXV. Latitudo summa inter dictos amnes mill. LXX. Regionēs in ea sunt Anthemusia, Chalcitis, Gauzanitis, Acabene, Ingene & Ancobarites. Vrbes præclaræ Edessa, quæ quondam Antiochia, Nisibis, ipsa etiam Antiochia ante dicta, Nicephorium, Labana, Seleucia ad confluentem Tigris & Euphratis, jam ante dicta, Carræ, Crassiclade nobiles. Montes sunt Masius & Singaras. Fluvii in Euphratem defluentes Chaboras & Saocoras.

Tigris & Euphrates.

Sed de Tigri & Euphrate, nobilissimis Orientis amnibus, hoc loco dixisse, aptissimum fuerit.

Oritur

Oritur Tigris, qui nunc accolis *Tigi'*, in Armenia Majore, fonte conspicuo in planicie; qua tardior fluit, Diglito, unde concitatur, à celeritate Tigris (ita appellant Medi sagittam) incipit vocari; transvectus lacum Arethusam, occurrente Tauro monte specu mergitur, subterque lapsus à latere altero ejus erumpit. Alterum deinde transit lacum, qui Thospites appellatur: rursusque in cuniculos merfus, post xxv M. p. redditur. dein receptis aliis ex Armenia Assyriaque fluminibus, Assyriam Mesopotamiamque determinat; citraque Seleuciam divisus in duos alveos, altero Seleuciam, altero Ctesiphontem petens, insulam efficit haud modicam. Vbi remeavere aquæ, Pasitigris appellatur, moxq; in lacus Chaldaicos se fundit. inde vasto alveo profusus binis ostiis infertur mari Persico.

At Euphrates, qui *Frat* nunc accolis, in Majori itidem Armenia exorsus, initio Pyxirates nominatur: ubi Taurum occurrentem irrumpit, Omira, & mox, ubi perfregit, Euphrates dicitur. Inde læva Mesopotamiam, dextera Syriam, Arabiam, Babyloniamque radens, in plures alveos dispescitur; quorum uno Seleuciam & Tigrim petit; altero, qui Regius dicitur, Babylonem

permeans, in paludes Chaldaicas distrahitur: transvectusque, quondam suo ore in mare evolvebatur: postea vero ab accolis agros rigantibus præclusus, non nisi per Tigrim delatus. Increfcit autem & ipse Nili modo, statis diebus, ac Mesopotomiam inundat.

Babylonia, nunc Caldar.

Assyriæ Mesopotamiæque pars erat Babylonia: postea vero in singularem provinciam descripta. Clauditur à Septentrione Euphrate, ab ortu Tigri, à Meridie Persico mari & montibus Arabiæ desertæ, ab occasu iisdem jugis & Euphrate amne. Regionum illustrissima est Chaldæa, deinde Mardocæa & Auchanitis; quæ autem Tigri & Euphrate tanquam insula includitur, Mesene appellatur. Urbium clarissima Babylon, Chaldæorum quondam caput, à Semiramide in sedem regni Assyrii condita. nunc in exiguis ruinis extincta jacet. Secunda ab hac est Vrchoa, quæ Vr Chaldæorum in sacris scriptis. dein Borsippa ad paludes: & Teredon nobilissimus inter Tigris ostia vicus.

C A P. XXIV.

Arabia.

VLtima Asiæ proximaque Africæ est Arabia, terrarû nulli postferenda, ampli-

amplitudine spatiosissima. Quidpe ultra proprios etiam fines, & Euphratem, in Mesopotamiam ad Amanum usque & Niphaten monteis, multas Arabum gentes Tigranes magnus deduxit. Hinc Plinio magna Mesopotamiæ pars Arabia dicitur. Quin & alia haud exigua Arabum pars fuit in Africa sub Ægypto, totum illud sinus Arabici latus cingentes; de quibus postea in ipsa Africa.

At propriæ Arabiæ fines fuere ab ortu montium juga, quibus à Babylo-
nia discernitur, & mare Persicum; à
Meridie mare rubrum, ab occasu Ara-
bicus sinus & Isthmus, qui est inter huc
sinum & mare Ægyptiacum; à Septem-
trione clauditur Palæstina Cœlesyria-
que & Euphrate. Longitudo ejus sum-
ma est à mari Ægyptio ad fauces usque
Persici sinus & Corodamum promont.
mill. Germ. cccl. Latitudo maxima
inter geminas, hinc Persici, illinc Ara-
bici, sinuum fauces ccc xl. minima
circa mediam peninsulæ partem mill.
c lxxx. Dividitur in Petræam, Deser-
tam atque Felicem.

Petræa.

Petræa clauditur ab occasu intimo
sinu rubri maris & Ægypto; à Septem-
trione Palæstina & Cœlesyria; ab ortu

Arabia deserta; à Meridie montium perpetuis jugis, quibus à Felice separatur. Dicta Petræa, à Petra capite suo, urbe celeberrima, Nabatæorum gente incolente. Reliquæ urbes insignes sunt, Medava & Bosra. Mons est nobilis Casius, cum delubro Iovis Casii; & haud procul Pompeii Magni tumulus.

Deserta.

Deserta, quæ nunc *Arden*, clauditur ab Occidente Petræa & Cœlesyria, à Septemtrione Euphrate, ab ortu montibus, quibus à Babylonia submovetur; à Meridie itidem montibus, quibus à Felice determinatur. Plana equidem maxima ex parte; at sterilis, ideoque deserta. Populi illustriores Nomades & Scenitæ; hi ultra Euphratem in Mesopotamiam protensi, iidemque in Felicem.

Felix, quæ nunc Ayman.

Ipsa vero peninsula Arabia, inter duo maria Rubrum Persicumque procurrens, reliquis partibus major est multoque lætior ac ditior; cinnami ac thuris, aliorumque odorum maxime ferax; unde inclytum ei Beatæ cognomen. Fluvii nobiliores duo, Betius Arabicum, Lar Persicum sinus petentes. Populorum hic nomina innumera.

at clarissima: Saracenorum non modo Africam, sed Europam etiam vastantium: Minæorum & Sabæorum, qui Soli thus mittunt. Vrbes insigniores, ad Arabicum sinum Badeo regia, Pudnopolis, Muza, Ocelis: ad Rubrum mare Arabia & Cana: ad mare Persicum Gerra. Intus Ostama, Maraba, Sabe, Manambis Regia, Sapphar; Sabatha & Omanum.

C A P. XXV.

De Turcico imperio, urbibusque sub eo claris.

HÆ igitur sunt regiones Asiæ, quæ, cum antea sub Assyriorum, Persarum, Macedonum, Romanorû, ac suorum quæq; Regum imperiis omnium nobilissimæ censerentur, Turcarum adventu prorsus devastatæ barbarieque postrema fœdatæ sunt. Solent quidpe Turcæ capta aliqua urbe, fabricas omnes eminentiores demoliri mœniaque diruere. Horum autem imperium cœpit sub annum Christi cIo ccc, Osmane (quem alii Ottomannum vocant) primo conditore, tenuis conditionis homine Tattaro, Magni Chani milite; à quo descendentes Osmanides regnarunt continua serie annos ccc ix, ad usque Murathem iv. qui nunc imperio

potitur. Prima sedes imperii fuit in Asia, in Bithyniæ urbe Prusa: hinc in Europam Adrianopolim, Thraciæ translata; denique Constantinopolim, ubi etiam nunc consistit.

Cæterum urbes in tam vasto imperio perpaucae sunt in Asia memoratu dignae. Omnium tamen princeps est Damascus Syriæ, magna, dives, splendida atque amœna; omni fructuum genere abundans, emporium celeberrimum, præstantissimis artificibus refertum; officina armorum bellicorum totius imperii nobilissima. Sequuntur alia Syriæ emporia clara atque celebria; Alepum, vulgo *Alepo*, non inferior *Damasco* urbs; magna & frequens. In litore Alexandriola, vulgo *Alexandretta*, Berytus, vulgo *Baruto*, Tripolis Syriæ, vulgo *Tripoli di Soria*, & Ioppe, vulgo *Iassa*. Ad Pontum in Cappadocia Trapezûs, vulgo *Trabezonda*, Imperii Trapezuntini quondam caput. In Arabia vero Felice *Medina Talnabi*, id est, urbs Prophetæ; quia Mahumetis Pseudoprophetæ delubrum atque sepulchrum in ea visuntur. *Mecca*, ejusdem Mahometis natalibus maxime nota; *Zidem*, *Zibit*, & *Aden*, omnium pulcherrima & munitissima, ad fauces sinus Arabici sita.

Cyprus.

Insulæ in Ægæo mari Asiæ objacent complures. harum nobiliores Lesbium, Chium, Samum & Côn in Europa memoravimus. At in Asiatico mari sunt Cyprus & Rhodus. Cyprus, in Issico sinu inter Ciliciam & Syriam, in quatuor majoribus Interni maris computata est, novem regnorum, ut referunt veteres auctores, quondam sedes; cœli clementia solique fertilitate beatissima: unde Macaria ante dicta fuit. Cyprus autem dicitur ab æris copia, quod hic primum inventum creditur. Incolæ, viri pariter ac fœminæ, in libidinem lasciviamque omni ævo mire proni; unde olim Veneri insula consecrata fuit. Longitudo est inter duo promontoria, Dinaretum, vulgo *Capo S. Andrea*, & Acamanta, vulgo *Capo S. Epifanio*, mill. XL. Latitudo maxima xv.

Divisa fuit quadripartito: in Salaminam, Paphiam, Amathusiam & Laphithiam. Mons in ea nobilis Olympus. Fluvii Lycus & Pedæus. Urbium clarissimæ Paphos & Salamis.

Insula, antequam Romani occuparent,

parent, regibus regebatur; quorum ultimus Ptolemæus, accepta fama de Romanorum in insulam expeditione, veneno fata præcepit. Cæterum Por. Cato Cyprias opes Romam invexit: quæ res latius ærarium populi Romani, quam ullus triumphus, implevit. Post divisum imperium Romanum sub Græcis fuit Imperatoribus. Anno cIo c LXXXI Richardus Angliæ Rex, cum copias Hierosolyma contra Saracenos ducens, tempestate ad insulam dejiceretur, insulani vero non admitterent, vi & armis eam occupavit, & cuidam Gallo Guidoni dedit in regnum. Huic reges successerunt continua serie, usque dum in Genuensium ditionem pervenit. Inde Veneti eam rexerunt ab an. cIo cccc LXXIII ad cIo Io LXX. quo anno Turca Selymus Christianis eripuit.

Caput regni est *Nicosia*. Secunda ab hac *Famagusta*, vulgo *Famagosta* Tertia *Ceraunia*, vulgo *Cerines*.

Rhodus.

Minor est amplitudine, at par claritate, Rhodus insula, pluribus nominibus ante vocitata, re nautica maxime nobilis. Complectitur ambitu mill. German. xxx. Vrbes in ea fuere claræ, Lindus, Camirus & Ialysus, quæ postea Rhodus.

Ante

Ante omnia autem in admiratione
fuit Solis Colossus Rhodi, LXX cubito-
rum altitudinis. Hoc simulacrum post
LVI annum terræ motu prostratum,
sed jacens quoque miraculo fuit. Pauci
pollicem ejus amplectebantur. Majores
erant digiti, quam pleræque statuæ.
Vasti specus hiabant de fractis mem-
bris. Duodecim annis tradunt effe-
ctum CCC talentis, quæ contulerant ex
apparatu Regis Demetrii, relicto moræ
tædio. Fuerunt alii minores hoc in ea-
dem urbe Colossi, centum numero; sed
ubicunque singuli fuissent, nobilitaturi
locum. Majorem postea Sultanus Æ-
gypti Rex, postquam Rhodum occu-
paverat, nongentis camelis ære imposi-
to, Alexandriam transportari curavit.

De cætero ipsa insula regibus primum
regebatur: postea in Romanorum, una
cum Asia, incidit potestatem. Diviso
imperio sub Græcis fuit. Dein Saraceni
occuparunt an. 10c xv. qui Colossum
abstulerunt. Recuperatam an. 10c ccc-
viii Equites Ioannitæ tenuerunt usque
ad an. 10c 10 xxii, quo Solimannus II
Turcarum Imp. occupavit. Pulsis tunc
Melita concessa est.

SIAE exiguo Isthmo annectitur maxima orbis terrarum peninsula Africa, tria millia & triginta circiter mill. Germi. ambitu complectens. Isthmi intercapedo est mill. xxv. Pleraq; Africae inculta, & aut arenis sterilibus obducta, aut obfitum cœli terrarumq; deserta sunt, aut infestantur multo ac malefico genere animalium; in universum vasta est magis quam frequens. Quædam tamen partes eximie fertiles. Græcis Libya dicitur, à Libya Epaphi filii Iovis filia: Africam autem ab Afro Libys Herculis filio dictam volunt. Maria eam cingunt, qua Sol oritur Rubrum, qua medius dies Æthiopicum, qua occidit Sol Atlanticum; ab Septentrionibus Internum, Africum seu Libycum dictum, qua eam alluit. Longitudo summa computatur ab Herculis freto ad promontorium Bonæ Spei mill. 1000. Latitudo inter duo promontoria, Hesperium, vulgo *C. Verde*, & Aromata, quod est juxta fauces Arabici sinus, vulgo nunc *Coarda fui*, mill. 100. Terra ipsa, nisi qua interno mari accedit, obscure veteribus

ribus nota. Ultra autem Nili fontes ac montes Lunæ prorsus incognita.

Regiones atque gentes in quas divisa fuit quondam, sunt, Ægyptus, Cyrenaica, Africa Minor, seu proprie dicta, Troglodytæ, Garamantes, Numidia, Mauritania, Gætulia, Libya interior, Arabia Troglodytica & Æthiopia.

C A P. II.

Ægyptus.

Primâ Africæ Asiæque proxima est Ægyptus, quam veteres Geographi in Asiæ regionibus computarunt. At posteriores, Arabico sinu, ut ante dictum, inter Asiam Africamque termino constituto, Africæ eam contribuerunt.

Nomen traxit ab Ægypto Danai fratre; ante Aëria dicta. Terminatur à Septentrione suo mari, id est, Ægyptio, ab ortu Arabia Petræa & dicto sinu; à Meridie Æthiopia, ab occasu Cyrenaica. Longa est à Pelusiaco Nili ostio ad Catabathmum opidum mill. cL. Lata à Nili ostiis, ad opidum Metacompsum. Nilo appositum, nunc *Conza*, mill. c.

Divisa fuit generatim in Superiorem, quæ in Meridiem vergit, & Inferiorem, quæ mari interno alluitur. Superiorem rursus Nilus dividebat in Libycam, qua Occidentem, & Arabicam, qua

qua Orientem spectat. Hinc populi Arabægyptii, illinc Libyægyptii, dicti. Inferioris pars est Mareotis, sive Mar-marica, ultima versus Occidentem Cyrenaicæ contermina. Speciatim vero universa Ægyptus in complures præfecturas descripta erat, quas Græco vocabulo Nomos vocarunt.

De urbibus Ægypti.

Ægyptus super ceteram antiquitatis gloriam, viginti millia urbium sibi Amase regnante habitata quondam prætulit; postea quoque sub Rom. imperio multis, etiamsi ignobilibus, frequens.

Clarissima omnium fuit Alexandria, caput Ægypti totiusque Africæ, post deletam Carthaginem prima; ab Alexandro Magno condita; postea in tantam aucta multitudinem atq; frequentiam, uti uni tantum Romæ cederet. Secunda ab hac Diospolis, sive Thebæ cognomine Ægyptiæ; quas centum portas habuisse ferunt; sive, ut alii ajunt, centum aulas, totidem olim Principum domos; solitasque singulas, ubi negotium exegerat, ducenos armatos milites effundere. Deinde Memphis, regia quondam: juxta quam pyramides, regum sepulchra. Turres sunt fastigiatae, ultra celsitudinem omnem, quæ fieri manu possit;

possit; itaque mensuram umbrarum egressæ, nullas habent umbras, regum pecuniæ otiosa ac stulta ostentatio. Reliquæ urbes sunt, Syene, Sais, Bubastis, Elephantis, Tentyris, Arsinoë & Abydus, Memnonis olim regia; postea Osi-
ris fano inclÿta: & Arabiæ contermina, claritatis magnæ Heliopolis, id est, Solis urbs. In Marmarica vicus fuit Apis, nobilis religione Ægypti locus. Fuit & Labyrinthus nullo addito ligno exædificatus, domos mille & regias duodecim perpetuo parietis ambitum amplexus, marmore exstructus & tectus, unum in se descensum habens, intus pene innumerabiles vias, multis ambagibus huc & illuc remeantibus.

C A P. III.

*De incolis Ægypti ac Nilo flumine;
item de Libya exteriori.*

Ipsi Ægyptii; hominum vetustissimos se prædicantes, cum Scythis de gentis antiquitate olim contenderunt. Antiquissimos esse post Syros, vel ipsa sacra Scriptura attestatur. Disciplinarum complurium inventores rerumque divinaram ac siderum peritissimi dicti sunt. quare ad eos Dædalus, Melampus, Pythagoras, Homerus & alii complures eruditionis causa profecti.

Sub regibus esse jam inde ab initio rerum consueverunt, modo suis, modo Æthiopibus; dein Persis ac Macedonibus; moxq; iterum suis, donec Romani, Augusto debellante, in provinciam redegerunt Ægyptum. Post hoc Saraceni eam occuparunt: quibus successit Sultanorum inclytum nomen, ex Circassis Tattarorum gente ortum. Postremi Turcæ ann. cIo Io xvi invaserunt, qui etiam nunc tenent,

Nilus.

Sed de Nilo hoc loco pauca quædam retulisse haud abs re fuerit. Terra ipsa Ægyptus expers imbrium mire tamen fertilis, & hominum aliorumque perfoecunda generatrix. Nilus id efficit, amnium in internum mare permeantium maximus. Hic in Africæ desertis, montibus Lunæ ortus, haud statim Nilus est, & primum ingentem lacum Nilidem, qui nunc *Zaire & Zembre* dicitur, c xx mill. Germ. permeans, cum diu simplex sævusque receptis dextera magnis aquis descendit, Astapus cognominatus, quod Æthiopum lingua significat aquam è tenebris profluentem, circa Meroen, Insularum, quas innumeras lateque patentes spargit, clarissimam, lævo alveo Astabores dictus est,

est, hoc est, ramus aquæ venientis è te-
nebris; dextero verò Astusapes, quod la-
tentis significationem adjicit, nec ante,
quam ubi rursus coit, Nilus dictus est.
inde partim asper, partim navigia pa-
tiens; mox præcipiti cursu progressus,
inter occurstantes scopulos non fluere
immenso fragore creditur, sed ruere.
Postea lenis, & fractis aquis domitaque
violentia, & spatio festus, tandem ad
Δέλφον opidum per omnem Ægyptum
ragus & dispersus, septem ingentibus
ostiiis in mare Ægyptium se evomit. Bis
in anno, certis diebus auctu magno
per totam spatiatum Ægyptum, fecun-
dus innatat terris. Causas hujus incre-
menti varias prodidere; sed maxime
probabiles duas: Etesiarum eo tempore
ex adverso flantium repercussum, ultro
in ora actum mari: aut imbres Æthiopiæ
festivos, iisdem Etesis nubila illò feren-
tibus ex reliquo orbe. Idem amnis unus
omnium nullas expirat auras.

Libya exterior.

Cæterum à tergo Ægypti versus Me-
ridiem, juxta sinistram Nili ripam, Li-
bya est exterior ad Æthiopiam extensa.
nunc est *Elfocat* desertum & *Gaoga*.

C A P. IV.

*Cyrenaica, Africa Minor, Libya deserta,
Troglodyta & Garamantes.*

ÆGypto annexa est Cyrenaica regio, Ammonis oraculo maxime clara, nunc Barchanę provincię dimidia pars Orientalis, eadem Pentapolitana dicta, à quinque insignium urbium numero, quæ Berenice, Arsinoe, Ptolemais, Apollonia, & ipsa Cyrene, unde regioni nomen. Græci hanc condiderunt, ex Thera insula Ægæi maris profecti. Ipsi Cyrenenses privata sorte inter Ægyptios ac Pœnos diu egerunt; dein cum Carthaginensibus de agrorum finibus magnum ac diuturnum bellum gesserunt. Mox Carthagine deleta, & ipsi cum reliqua Africa Romano Imperio cesserunt. Posthinc solum eorum Sultanis, tandem Turcis.

Africa Minor.

Sequitur Africa Minor sive proprie dicta. Terminatur à Septentrione Africo pelago, ab ortu sinu magnæ Syrtis, à meridie montium perpetuis jugis; quibus à Libyæ deserta & Gætuli discernitur: ab occasu Tusca amne. Continet hodie Tunetanum regnum.

Fluvii in ea clari Cinyphus, Triton.
Trito

Tritonidem: paludem trahens: Catada,
ad Carthaginem se devolvens, & Ba-
gradas omnium maximus ad Uticam,
ac Tusca terminus Africæ Minoris.

Populorum varia nomina. Clarissi-
mi Nasamones, extra Africam pro-
priam etiam Cyrenaicæ & Marmaricæ
contermini; quos antea Mesammones
Græci appellaverunt, ab argumento
loci, medios inter arenas sitos. & ab his
sublati Pfylli, quorum corpori ingeni-
tum fuit virus exitiale serpentibus, ut
cujus odore vel fugarent vel sopirent
eas: & supra Carthaginem Libyphœ-
nices, iidem & Pœni è Phœnice Tyro
profecti, Duce Elisa sive Didone, quæ
Carthaginem condidit.

Urbium celeberrimæ Leptis magna,
quæ & Neapolis, Abrotonum, Taphræ,
Capfa, Thydrus, Thapsus, Leptis par-
va, Rhuspina, Adrumetum, Clupea,
Turres, Utina & Carthago, Romæ æ-
mula, terrarum cupida, opulentissima
quondam totius Africæ, antequam
Romani tribus bellis devictam deleve-
runt. Utica Catonis, qui inde Uticensis,
morte nobilis.

*Libya deserta, Troglodyta & Ga-
ramantes.*

Ab Africæ minoris tergo versus Au-
strum

strum Libyæ deserta fuerunt; ultraque Troglodytæ, nunc *Berdoa* desertum, Hos tegit ab austro Ater mons, & trans eum Garamantes populi clari, nunc *Borno* regnum. Caput gentis fuit *Garama*, quam hodieque eodem nomine extare tradunt. Debris inclyta affuso fonte, cujus aquæ ex cœlesti quidem vertigine mutant qualitatem, at controversa siderum disciplina; quidpe qui friget calore, calet frigore; à medio scilicet diæ ad noctem mediam aquis ferventibus, totidemque horis ad medium diem rigentibus.

Cæterum & Troglodytas & Garamantas olim Romanorum arma superaverunt.

C A P. V.

*Numidia & Mauritania.**Numidia.*

A Tusca amne usque ad Ampsagam fluvium litori Africo prætenditur Numidia, Masinissæ Regis nomine maxime clara, nunc Tremisenum regnum eodem porrigitur situ. Gens ipsa Numidæ, ante Nomades à Græcis appellati, à permutandis pabulis, nãpalia sua plaustris circumferentes, ut nunc Tattarorum fert mos.

Fluviorum celeberrimus est Rubricatus.

bricatus. Vrbes quam plurimæ nobilisque; sed Cirtha eminens; Sittianorum, postquam Romani tenuere, colonia dicta: quondam Iubæ & Syphacis domus, cum foret opulentissima. Dein sequuntur Cullu, Ruscicade, Bulla regia, Tacatua, Hippo regius, Sicca, Tabrachæ. Hanc quoque regionem debellatam in provinciæ formam redegerunt Romani.

Mauritania.

Vltima ad occasum est Mauritania, in qua præcipua gens Maurorum, unde nomen regioni. Hos Græci Maurusios dixerunt. Terminantur à Meridie Atlantæ minori, quo submoventur à Gætulis: qui & ipsi postea oppressis & extinctis Maurusis Mauritaniæ maiorem partem occuparunt: ab occasu est Oceanus Atlanticus, à Septentrione fretum Herculis & mare internum: ab Ortu primo Mulucham habuit flumen, quod Mauros à Numidis discernebat; at quum ea Numidiæ pars, quæ est inter Ampsagam & Mulucham, Mauritaniæ adjiceretur, fines huic constitutus est Ampsaga. Continet hodie tria regna: Darense, Fezense & Maurocitani. Dividebatur autem olim Malva flumine in Cæsariensem quæ Numi-

diam contingit, & Tingitanam quæ Oceano perfunditur. Regna fuere ad C. Cæsarem usque Imperatorem, qui in duas divisit provincias.

Cæsariensis.

Cæsariensis provincia, quam nunc totam *Dara* regnum obsidet, antea Bocchi regnum appellata fuit. Partem tamen inter Malvam & Mulucham Massæfylorum gens tenuit. Caput provinciae Iulia Cæsarea, aliquando ignobilis, cum Iol esset; postea quia Iubæ regia, illustris facta. Reliqua opida sunt Cartenna, Saldæ, Opidum novum, Rufazus, Ruscurium, Rusconia, Tipasa, Tubusuptus & Tuca, impositum mari ac flumini Ampsagæ.

Tingitana.

Tingitana provincia, quam nunc duo regna *Fez* & *Marocco* occupant, ab urbe Tingi, quæ nunc vulgo *Tanger*, cognomen accepit, ante Bogudiana dicta à Rege Bogud. Opida in ea, Tingi modo dictum, caput provinciae, ab Antæo conditum; Iulia Constantia, Zilis, Volubilis & Lixus, vel fabulosissime ab antiquis narrata. Ibi quidpe regia Antæi; certamenque cum Hercule, & Hesperidum horti.

C A P. VI.

*Gatuli, Atlas mons, Libya interior
& Ethiopia.*

Gatuli.

A Tergo Mauritaniarum Africæque
Minoris Gætulorum gens, & ipsa
quoque Romanorum armis debellata,
longe lateque incoluit, quidpe quæ ho-
die occupat quicquid terrarum à *Lem-
pta* opido ad Oceanum usque, spatio
mill. Germanicorum ccc L protendi-
tur. Hoc spatio nunc est *Biledulgerit*
provincia major pars, ubi *Targa* re-
gnum, & quatuor deserta, *Lempta*,
Zuenziga, *Zanhaga*, *Hair*.

Atlas Mons.

Gætulos à Meridie claudit mons *At-
las*, totius Africæ vel fabulosissimus. E
mediis hunc arenis in cælum usque
attolli prodiderunt celebrati auctores,
asperum, squalentem, qua vergat ad
litora Oceani, cui cognomen impo-
suit: eundem opacum nemorosumque,
& scatebris fontium riguum; qua spe-
ctat Africam, fructibus omnium gene-
rum sponte ita subnascentibus, ut nun-
quam satietas voluptatibus desit. In-
colarum neminem interdum cerni: sile-
re omnia haud alio quam solitudinum

horrore. Eundemque noctibus micare crebris ignibus, Ægipanum Satyrorumque lascivia impleri, tiliarum ac fistulæ cantu tympanorumque & cymbalorum sonitu strepere.

Libya interior.

Ultra Atlantem Libya est interior ad Nigrum usque flumen, vastarum solitudinum, nunc desertum *Sarra* dicta.

Æthiopia & Troglodytica.

Iam vero quicquid ultra Nigrum flumen est & Ægyptum, versus utrumque mare Atlanticum Rubrumque, Æthiopes tenuerunt, gens omnium Africę terrę amplissima, extra Africam à vetustissimis Geographorum posita. Ab Æthiope Vulcani filio cognominati; vel, ut alii, ab nigro vultus corporisque colore; *αιθιοψ* quidpe significat nigrum.

Divisa fuit Æthiopia in varia Æthiopuni genera; quorum Ptolemæus innumera tradit nomina. At clarissimi omnium fuere Nigritæ; à Nigro flumine dicti; & Nubiorum gens magna, unde hodieque vastissima regio dicitur *Nubia*. Ea autem Æthiopię pars quę Nilo utrimque adjacet, Æthiopia dicitur sub Ægypto; atque in ea ad Nili paludes seu lacus Cinnamomifera regio.

At totum sinus Arabici lævum latus Arabes tenuere Troglodytæ, unde regio ipsa Troglodytica.

C A P. VII.

*De incolis universæ Africa novaque
ejus descriptione ; ac primum
de Ægypto.*

Quinam mortales Ægyptum antiquitus incoluerint, ante dictum est. Reliqua Africæ versus occasum mari adjacentia tenuerunt populi commemorati. Advenæ autem primi fuere Phœnicum coloni aliique ex Asia atque Ægypto profecti. Postea paruit Romanis; mox Græcis Imperatoribus totum hoc terrarum spatium. Deinde Vandalis, Saracenis, Arabibus. Nunc partem tenet Turca, partem Serifus, quem vocant; partem reges alii, partem denique Hispaniarum Rex.

At Æthiopes à suo solo neque recesserunt, neque in id alios colonos receperunt, id longinquitas effecit regionis immensæque intercedentium desertorum vastitates.

Sed enarrata Africæ antiquitate, res postulat, uti novam etiam ejus descriptionem subjiciamus.

Dividitur nunc universa in septem potissimum partes sive regiones, quarum

rum nomina sunt hæc: Ægyptus, *Barbaria*, *Biledulgerid*, *Sarra desertum*, *Nigritæ*, *Æthiopia Interior*, sive *Superior*, quod *Abissinorum imperium*, & *Æthiopia Exterior* sive *Inferior*.

Ægyptus.

Ægypti (quam Turca obtinet) caput nunc est Cairum, vulgo *Alcair*, *Chaldæis* *Alchabyr*, urbs magnitudine stupenda, Emporium celeberrimum, *Circassiorum* Ægypti Sultanorum quondam regia. Prope est *Materea* hortus balsami fruticibus confitus, quod uni terræ *Iudææ* quondam concessum, hodie nisi in hoc loco, nusquam colitur.

Ultra Nilum pyramides visuntur stupendæ altitudinis, ut ante memoravimus.

Secunda claritate à Cairo est *Alexandria*, splendida quondam atque opulentissima civitas, nunc crebris bellis destructa atque concisa, celeberrimum Christianis mercatoribus præbet emporium. Nobile exinde est cum arce opidum *Raschit*, quod Europæi *Rossettam* vocant. *Damiata*, olim *Pelusium*, *Ptolemæi* Geographi incunabulis insigne est.

C A P. VIII.

Barbaria.

Agypto continuatur nobilissima totius Africæ regio Barbaria; in sex partes divisa, quarum una est provincia Barcana, quinque reliquæ sunt regna, Tunetanum, Tremisenum, Felsanum, Maurocanum & Darense.

Barcana regio.

Inter Ægyptum & Tunetanum regnum litori prætenditur Barcana regio, à Barce antiqua urbe cognominata, soli asperitate pariter ac siccitate sterilis.

Regnum Tunetanum.

Tunetanum regnum veterem Africam minorem ferme totam occupat: Caput est Tunetum, sive Tunisa, vulgo *Tunisi*; insignis, vetus ac satis ampla urbs, quæ ex Carthaginis ruinis crevit; emporium Venetis & Genuensibus aliisque mercatoribus celebre. Secunda est Tripolis nova, quæ Tripolis Barbariæ dicitur, ad differentiam Tripolis Syriæ: emporium est Europæis mercatoribus celeberrimum. *Bona* etiam, quæ olim Hipponis, D. Augustini Episcopatu nota, nunc emporium haud postremum. Intus vero est Constantina Romanorum antiquitatum reliquiis conspicua.

Regnum

Regnum Tremisenum.

Caput regni est *Tremisen*, amplissima quondam, bellis gravissimis postea tenuata. In litore est *Algier*, emporium satis nobile, at piratica infame, Christianis mancipiis refertissimum; urbs ipsa mœnibus, arcibus ac tormentis bellicis adeo munita, ut inexpugnabilis credatur.

Regnum Fessanum.

Ad ipsum fretum Herculis Hispaniæ obiacet Fessanum regnum, cuius caput *Fez*, urbs totius Barbariæ Princeps, ingens, opulenta, frequens, splendida ac magnificis superbisque ædificiis miranda.

Tanger, *Sebta*, & *Arzilla*, ampliæ ad fretum urbes, Hispanicæ sunt ditionis.

Regnum Maurocanum.

Caput est Maurocum, vulgo *Maroc*, amplissima ac celeberrima olim, inter maximas universi orbis memorata: at postea ab Arabibus divexata, nunc maligne colitur. Secunda est *Taradante*.

Darense Regnum.

Intus Maurocano, Fessano ac Tremiseno regnis confine est regnum Darense amplissimum, olim Cæsariensis Mauritania dictum. Caput est *Dara*, unde

unde regioni nomen, tenuibus, ut totum regnum, atque egenis incolis habitata. *Melilla* ad mare internum conspicua urbs Hispano paret.

C A P. IX.

Biledulgerit, Sarra desertum, Nigrita, Abissini.

AT ergo dictarum regionum est *Biledulgerit* regio, longissimo tractu ab *Aegypti* confinibus ad Oceanum Atlanticum porrecta. Nomen ei à dactylorum proventu inditum. Deserta in ea sunt, *Lempta, Hair, Zuenziga, Zanhaga*, à singulis opidis cognominibus appellata. Regna *Targa, Berdoa & Gaoga*, itidem ab opidis dicta.

Sarra desertum.

Continuatur huic regioni versus meridiem *Sarra*, cujus longitudo à regno *Gaalata* extenditur.

Nigrita.

Inde *Nigritarum* ampla est regio, ad utramque *Nigri* amnis ripam: longitudo ejus porrigitur à *Nilo & Meroe* insula, usque ad *Nigri* ostia & Oceanum. Regna in ea sunt hæc, ab urbibus denominata: *Gaalata, Hoden, Genocha, Senega, Tombuti, Melli, Bitonin, Guinea,*

Guinea, Temian, Dauma, Cano, Cassena, Bènin, Zansara, Guangara, Borno, Nubia, Biafra, Medra.

Æthiopia Interior quæ est Abissinorum.

Interiori Æthiopiæ imperat Abissinorum Rex, qui Presbyter sive Pretiosus Ioannes, vulgo *Prete Gianni*, vocatur; magno, recepto tamen errore; cum is quondam in Asiæ, ut relatum est, regno *Tenduc* regnaverit. Abasenos populos recenset Stephanus in Arabia; unde verisimile est, eos in Africam trajecto sinu Arabico commigrasse. Aut sane in ipsa Africa fuerunt ad sinistram Arabici sinus latus, ubi Arabiam Trøglodyticam supra memoravimus. Hæc quidpe nunc sub Abissinorum imperio est. Alii tamen ab Arabico vocabulo *Elhabaschi* (sic enim Mauri Principem Abissinorum appellant) vulgo factum opinantur Abassi, ac deinde Abasseni: quod deniq; commutatione vocalium in Abissinorum nomen evasit.

Clauditur regnum ab ortu Arabico sinu & regionibus *Ajana* ac *Zangebara*; à Meridie *Monomotapa*; ab occasu *Congo* & *Medar* regnis; à Septentrione *Nubia* & *Ægypto*. Longum est ab *Ægypto* ad *Monomotapa* usq; mill. IO LXXX.

Latum.

Latum inter fauces Arabici sinus & Nigrum fluvium mill. cccc L.

Dividitur in compluria regna sive provincias; quarum nomina sunt, *Dafila, Barnagasso, Dangali, Dobas, Trigemahon, Ambiancantiva, Vangue, Bagamidri, Beleguanze, Angote, Balli, Fatigar, Olabi, Baru, Gemen, Fungi, Tirut, Esabela, Malemba.* Vrbes in universo imperio paucæ sunt: vicis plurimum habitatur, domibus ex creta & stramine constructis. Rex ipse (qui albo esse colore fertur) sub tentoriis degit, quorum sex millia eum sequuntur. *Amara* arx est munitissima, in monte *Amara* condita; in qua regis filii sub validissimo præsidio educantur, donec patre defuncto heres producat.

C A P. X.

Æthiopia Exterior sive Inferior; item insula Africa adjacentes.

Reliquum Africæ Æthiopia perhibetur exterior sive inferior; ab Oriente, Meridie & Occidente Oceano perfusa; à Septentrione quasi duobus brachiis Abissinorum imperium hinc inde complectitur.

Regiones, in quas dividitur, sunt *Congi, Monomotapa, Zangibar & Ajan.* Pleraque maritimum à Portugalesibus

sibus tenentur firmissimis munimentis
ac præsidiis.

Congi Regnum.

Congi regnum (quod aliis *Manicongo*)
Oceano Æthiopico perfusum, nomen
habet à capite suo urbe *Congi*. Incolæ
sunt Christiani. Terra ipsa fluminum
aquis maxime rigua. Dividitur in pro-
vincias sex; quas illi *Mani*, id est, Præ-
fecturas, vocant. Sunt autem *Bamba*,
Songo, *Sundi*, *Pango*, *Batta* & *Pemba*.
Regia est, civitas S. Salvatoris, quæ ante
Banza.

Monomotapa Regnum.

Monomotapa vocabulû significat Im-
peratorem; unde ipsi terræ, cui hic im-
perat, nomê inditum. Solum est fertile
atque amœnum: amnes aurum, silvæ
elephantos magna copia producant.

Clauditur regnum ab ortu, Meridie
& occasu Oceano; à Septentrione re-
gno *Congi*, Abissinorum imperio & re-
gione *Zangibar*. Longitudo eius est in-
ter duo maria Rubrum Æthiopicum-
que juxta Lunæ montes mill. Germ.
cccc. Latitudo inter Nili fontes & pro-
montorium Bonæ Spei mill. ccc.

Caput regni ac sedes regum est *Me-
nomotapa*, ad flumen S. Spiritus. Hinc
versus Septentrionem mill. circiter L
distat nobile ædificiû, amplum atque
anti-

antiquum, quadra forma ex ingentibus saxis constructum.

Zangibar & Ajan.

Monomotapæ, qua Rubro mari perfunditur, continuatur *Zangibar* regio; cujus partes, *Casares* populi, Monomotapæ proximi, & regna *Mozambique*, *Kiloa*, *Mombaza* ac *Melinde*, ab urbibus singulis denominata; quarum *Mozambique* in insula condita, celeberrimum est Europæis mercatoribus emporium. Sequitur versus Septentrionem juxta litus maris Rubri *Ajan* regio. cujus partes duo regna *Del* & *Adea Magaduſſo*.

Insula ad Africam.

Insularum ad Africam terram maxima est in Rubro mari *Menuthias*, *Cerne* Plinio dicta; nunc vulgo insula *Divi Laurentii*, & incolis *Madagascar*, id est, *Lunæ* insula, felici aromatum proventu dives, longitudine mill. Germ. c c L, lat. LXXX occupans.

At in Atlantico Oceano contra *Hesperium* promontorium, quod nunc est *Cabo Verde*, *Hesperides* sunt insulæ duæ; ultraque *Gorgades*, *Gorgonum* quondam domus: nunc in universum *Islande C. Verde* Hispanis dicuntur, hoc est, insulæ promontorii *Viridis*. Contra *Mauritaniam* sunt *Fortunatæ*, VII

numero, quarum una Canaria vocata, à multitudine canum ingentis magnitudinis, ut auctor est Plinius. Vnde universæ Fortunatæ, nunc Canariæ dicuntur, Hispaniarum Regi subiectæ. Ultra versus Septentrionem est Cerne, nunc *Madera* dicta.

Atque hæc est totius Africæ brevis descriptio.

C A P. XI.

Summa America descriptio.

Perlustrato veteri terrarum orbe, quæ prima erat continens, cupido nunc est atque cura, in occidentem converso navis cursu, novas petere terras, novumque orbem, superioribus sæculis plane ignotum, cognoscere. Itaque ex Africa ab Nigri ostiis versus occidentem brumalem mill. Germ. ccc xxx profectis nova conspicitur terra, priori continenti magnitudine, si non anteferenda, certe æquiparanda. Eadem, si non continentes, sed utriusque insulas respicias, Europæ quam Africæ propior, mill. cc navigatione inter Hiberniam & Canadam intercedente.

Iam inde antiquissimis temporibus cognitam fuisse Europæis, ex Platone simul atque Diodoro Siculo probari potest. Apud Platonem in Timeo sacer-

dotes

dotēs Ægyptii narrant Soloni Atheniensi, qui 100 circiter annis ante natum Iesum vixit, insulam fuisse quondam contra fretum Herculeum Africa simul & Asia majorem, nomine Atlantidem. postmodum vero immani terrę motu, ingentique unius diei ac noctis illuvione, sub vasto gurgitemersam fuisse: ac inde mare, quod eam insulam ac fretum Gaditanum interjacebat, immeabile & inscrutabile redditum, limo paulatim impediēte, quam insula subfidens præbuisset. Et Diodor. lib. v tradit, Phœnices, vetustissimis inde tēporibus, quum extra Columnas Herculis Africę litora legerent, ingentibus ventorum procellis, ad longinquos in Oceano tractus fuisse abreptos; ac per multos dies vi tēpestatis jactatos, tandem ad Insulam pervenisse ingētis magnitudinis, in alto Oceani pelago contra Africam in occasum versus jacentem: cujus solum amœnum ac frugiferum, & omnibus navigabilibus irriguum, sumtuosisq; edificiis instructum. Hęc sane insula ex situ ac magnitudine nulla alia esse potest, quam quę nunc vulgo dicitur *America*: nec facile de ea neque Ægyptii Sacerdotes, neque Solon, qui librum de ea conscripsit, teste Strabone lib. 1, neque Diodorus, hoc

confingere sive somniare potuerunt, quæ revera ita esse nunc satis comper-
tum habemus. Auctor autem libelli de
Mundo, qui ab aliis Aristoteli, ab aliis
Theophrasto adscribitur, versio vero
ejus latina Apuleio, alias, præter hanc
nostram, quam Europæ, Africæ & Asiæ
nominibus distinximus, tradit esse in-
sulas magnas. antiquissimi illi mortales
haud dubie intellexere Americam &
Magellanicam. Carthaginenses aditu
illius insulæ cæteros Europæos prohi-
buisse, ibidem tradit Diodorus. Quan-
do & qua de causa Pœni eam naviga-
tionem intermiserint, ita ut jam inde à
Romanorum imperio ad superius usq;
ævum nihil de iis terris auditum vel
adnotatum sit, plane incertum est.

Dicta nunc est tota hæc continens
America, ab Americo Vesputio Floren-
tino, qui Emanuelis Portugalliæ Regis
auspiciis à Gadibus ann. 1492 cccc xcvii
profectus, primus ex Europæis (quan-
tum memoria proditum) eam ingres-
sus est. Quanquam hoc prior Christo-
phorus Columbus Genuensis an. 1492
cccc xxi insulas Americæ Hispani ðam,
Cubam & Imaicam adierit. Post hos
frequentes in eam navigarunt Hispani,
Galli, Angli: quorum alii aliis inibi re-
gionibus detectis, nomina sua quique
lingua

lingu: imposuerunt. Mediterraneorum
cognitio parum certa est; maxime quæ
versus Septentrionem. Maritimæ au-
temoræ Hispanorum armis maxima
ex parte subactæ.

At eadem terra nonnullis India Oc-
cidentalis nuncupatur, quia eodẽ tem-
pore, quo India Orientalis in Asia, hæc
etiam detecta fuit; tum quod utriusque
incolis similis ac pene eadem vivendi
ratio. nudi quidpe utriq; agunt. Inclu-
ditur magno undique Oceano; ab ortu
Atlantico, qui vulgo *Mar del Nort* di-
citur: à Meridie Magellanico freto, quo
ab Australi terra dispescitur; ab occasu
Pacifico mari, vulgo *Mar del Zur*. A
Septentrione equidem litus Europæi
nordum cognitum habent. at Concre-
to versandi pelago necesse est; cum ab
altera poli parte Asia atque Europa,
primæ continentis, sive primæ magnæ
insulæ partes, ei objaceant; quæ & ipsæ
eodem mari alluuntur. Longitudo ejus
summa inter duo freta, *Anian* & Ma-
gelanicum, mill. Germ. c̄l̄o c̄l̄o c̄c̄c̄c̄.
Latitudo maxima inter promonto-
rium vulgo *C. de Fortuna*, juxta fretum
Anian, & promontorium vulgo *C. de
Breon* in Nova Francia, mill. c̄l̄o c̄c̄c̄.

Dividitur uniuersa in Septentriona-
lem, quæ & Mexicana, & Meridiona-
lem,

lem; quæ & Peruviana; exiguo Isthmo alteram ab altera discernente.

C A P. XII.

*America Septentrionalis sive
Mexicana.*

America Septentrionalis, quibusdam Mexicana appellatur, à principe totius urbe *Mexico*. Longitudo ejus est inter fretum *Anian* & Isthmum, quo Meridionalis ei annectitur, mill. clo Io. Latitudo eadem quæ universæ.

Dimidia ejus pars versus Occidentem æstivum sita, introrsus plane incognita etiam nunc jacet; nec quidquam, præter litora, in ea detectum. Quin & totum Boreale universæ Americæ latus in quantum versus polum extendatur, prorsus later.

Altera vero pars in regiones dividitur complures, quarum nomina sunt; Canada, Nova Francia, Virginia, Florida, Nova Hispania, Nova Granata, California; & in Occidentali latere ad fretum *Anian* duo regna, *Quivira* & *Anian*, unde freto cognomen.

Canada.

Canada à fluvio cognomine dicta, insula an pars cōtinentis, parum adhuc constat. Quantum ejus cognitum est, dividitur in Estotilandiam, Cortreallem,

lem, Terram Laboratoris & insulas adjacentes, ingentis magnitudinis: quarum præcipuæ, *Golefme*, *Beauparis*, *Mont de Lions*, & Terra nova, eadem & *Terra de Baccalaos* dicta, ob ingentem hujusmodi piscium in ejus pelago multitudinem, qui etiam naves trans-euntes retardent.

Solum Canadæ quantumvis acerrimis frigoribus obnoxium, eximie tamen fertile, aurique metallis dives. Incolæ satis ingeniosi & artium mechanicarum peritissimi, pellibus amicti degunt: ceterum Galliarum regis imperio subjecti.

Nova Francia.

Nova Francia à Gallis, Regis Francisci primi auspiciis detecta, præter raras fegetes & legumina quædam, omnium rerum inops, à feris ac quibusdam in locis anthropophagis, in universum idololatricis gentibus incolitur. Pars tamen ejus, quæ ad mare accedit, *Nerumbega* ab urbe cognomine dicta, cælo potitur salubri soloque fecundo.

Virginia.

Novæ Franciæ jungitur Virginia; quæ à vico maritimo ejusdem vocabuli; vel, ut alii à Rege *Viguina*; vel à Regina Angliæ *Elisabetha*, cujus auspiciis detecta, nomen accepit; ante *Apalchem*

chem vocitata. Terra sterilis atque maligne culta: litus importuosum. Opidum est *Medano*.

C A P. XIII.

Florida, Nova Granata, California, Nova Hispania.

Florida inter Virginiam & Novam Hispaniam porrecta, nomen habet à Dominica Palmarum, quæ Hispanis *Pasqua de Flores* dicitur. Hoc quidpe die Portugallis detecta. Solo gaudet amœno ac feraci. At incolæ sunt barbari, sordidi supraq; humanum modum feri; vermibus, serpentibus alioque venenatorum animalium atque insectorum genere vescentes. Quare Hispani pariter atque Galli regionem hanc occupare sæpenumero nequidquam tentarunt. tandem Hispanis cessit.

Nova Granata.

Caput hujus provinciæ est *Granata* opidum, unde ei nomen. Incolæ & corpore, & animo reliquis Americanis candidiores justioresque.

California.

California, quæ inter sinum cognominem (quem Hispani *Mar Vermis*, id est, mare Rubrum vocant) & mare Pacificum ceu peninsula excurrens, solo est arido, sterili atque deserto.

Nova

Nova Hispania.

Novissima Septentrionalis America & Meridionali contermina est Nova Hispania, omnium amplissima longaque cultissima. Cœlum habet, quamvis sub torrida Zona, clemens ac temperatum; solum auri, argenti, æris atque ferri metallis scatens, omnique animalium genere abundans, mare utrimque piscibus & ostreis margaritifera refertum. Regiones, in quas dividitur, præcipuæ sunt istæ: *Nova Galitia, Mechoacan, Mexicana, Iucatan, Guatimala, & Nicaragua.*

In Nova Galitia, coloniæ ab Hispanis deductæ sunt *Compostella, S. Spiritus, Cõceptio, S. Michaë!*, *Guadalajara, Culiacã.*

In *Mechoacan* caput regionis est opidum *Mechoacan*. Colonisq; Hispanorum *Pascuar & Valliadolid*, egregia emporia; hoc etiam Episcopatu insigne.

Mexicana regionis caput est *Mexico* omnium Americanarum princeps, olim in medio lacus ingentis Venetiarum instar palis superstructa: postea ab Hispanis ad ripam ejusdem lacus translata satis culte nunc habitatur, ambitu sesqui mill. Germ. Sedes est Proregis, quem Rex Hispaniarum mittit; item & Archiepiscopi. Imprimuntur heic libri,

libri, cuditurque moneta. Secunda ab hac est *Tescuro*, amplitudine Mexicum exæquans, dein tertia Anglorum civitas, lanificio maxime nobilis. Cæterum mons est in Mexicana regione ignibus perpetuis insignis.

Iucatan Chersonesus agro feracissimo incolas fert omnium bellicosissimos.

Guatimalæ caput est *Guatimala*, juridico conventu perpetuique præsidis præsentia celebris.

In *Nicaragua* opida sunt *Granata* & *Leon*.

C A P. XIV.

America Meridionalis sive Peruviana.

A Mericæ Septemtrionali xx circiter milliarium Germ. isthmo annectitur America Meridionalis, quibusdam Peruviana dicta, à Provincia *Peru*, omnium præstantissima. Ipsa ingēs peninsula Africaque paullo minor, forma triquetra in tria panditur amplissima latera. Cuneorum unus Septemtrionalem spectat Americam, alter Africam, tertius Magellanicam. Longitudo ejus pater Septemtrionem inter, & Meridiem, mill. Germ. c. l. Latitudo summa inter occasum ortumq; l. ccc. Regiones quibus distinguitur sunt hæ: *Castella aurea*, *Bogota*, *Peruvia*, *Chili*, *Chica*,

Chica, Brasilia, Caribana, Guiana, Biquiri, omnes Oceano perfusæ. Intus vero in Mediterraneis, Amazonum regio, *Paguan, Picora, Moxos, Vram, Charchas*. Fluviorum duo nobilissimi, *Maragnon*, qui & *Orelliana* & Amazonicus: & alter Argenteus, vulgo Hispanis *Rio de Plata*.

Castella Aurea.

Castella aurea, vulgo Hispanis *Castilla del oro*, aspera atque inculta regio cœloque gravi, auri metallis abundat; unde & nomen. Opida insigniora in ipso Isthmo habet duo, diversis litoribus apposita; quorum unum vulgo *Nombre de Dios*, id est, Nomen Dei, mare spectat vulgo dictum *del Nort*; alterum *Panama*, mare Pacificum.

Peruvia.

Peruvia regio, vulgo *Peru* omnium novi orbis auri argentique metallis nobilissima, nomen accepit à flumine *Peru* mediam secante. Clauditur ab Oriente montium perpetuis jugis, à meridie *Chili* regione, ab Occidente mari Pacifico, à Septentrione *Bogota* regione, Occupat longitudine inter Septentrionem & Austrum mill, ccc LXX. Latitudine inter Occidentem & Orientem c LXX. Dividitur in Maritimam & Montanam.

Mari-

Maritimæ opida clara sunt *Lima*, sedes Proregis & Archiepiscopi, cui sub-sunt Episcopi xv: & *Camana*. Montanæ insignia opida sunt *Cusco*, totius Provinciæ princeps, & *Quito*. *Potosi* auri metallis opulentissimum.

Chili.

Sequitur regio *Chili*, amplitudine Peruviam fere exæquans. Caput est opidum *S. Iacobi*.

Chica.

Chili regioni continuatur *Chica* regio, freto Magellanico affixa. In hac Patagonum gens est stupendæ proceritatis, novem & summum decem pedum mensuram implens. Ex his quidam, Magellane (is primus in has oras delatus) inspectante, sesquicubitales sagittas citra nauseam per guttur ad stomachi fundum egere; hoc scilicet argumento corporis robur ostentantes.

Brasilia.

Brasilia vasta regio, ut quæ quartam Meridionalis Americę partem obtinet, sacchari singulari atque ubere proventu maxime nobilis est. Præcipuum opidum est *Portus omnium sanctorum*, præfecti totius provinciæ sedes. *Portus* autem celeberrimus est opidum *Pernambuco*; intus opida *Assumptio* & *Paraguata*.

Reliquæ

Reliquæ regiones introrsus aut non cognitæ, aut obscuræ sunt; nullis ibi locis memoratu dignis.

C A P. XV.

De insulis novi Orbis.

Insularum, quæ Americæ ab Oriente objacent, ingens est numerus. At harum nobiliores *Hispaniola*, *Cuba* & *Imaica*.

Priores duæ ejusdem esse videntur magnitudinis, nisi quod hæc longior, illa latior. Occupat *Cuba* longitudine mill. c xc, latit. xxx. *Hispaniola* long. c xl, lat. liv. Opida in utraq; compluria. Caput Hispaniolæ S. Dominicus: Cubæ S. Iacob; in hac est *Havana* celeberrimus Americæ totius portus.

Iamaica, quæ Europæis S. Iacobi dicitur insula, implet longitudine l mill. lat. xx. Caput est *Sivilla*. Secunda ab hac est *Oristan*.

Atque hæc est brevis Americæ universæ explicatio.

C A P. XVI.

Magellanica.

Porro peractis duabus prioribus continentibus, restabat uti tertiam universi terrarum orbis partem aggredieremur, illis amplitudine forsitan haud inferiorem. Verum cum etiam nunc nobis

nobis incognita jaceat, nec constet, continens una, an plures in insulas dissecta sit; nihil habemus in presens, quod de ea huc referamus; nisi nominis brevem expositionem. Dicitur Terra Australis, quia nobis ultima in austrum versus sita est. Eadem Terra incognita, qui nemo ingressus. Deniq; Magellanica, quia Magellani primum conspecta.

F I N I S.

A R G V M E N T A

rerum quæ hisce sex libris continentur.

L I B E R I.

CAPVT.	PAG.
I. Q uid Geographia, & quid Globus seu Orbis terra.	9
II. De Globi partibus & Circulis.	10
III. De quatuor majoribus Circulis.	12
IV. De quatuor minoribus Circulis.	17
V. De Zonis.	19
VI. De Parallelis & Climatibus.	20
VII. De Globi in partes ccc LX sectione, item de ambitu terra, & longitudine ac latitudine ejus.	26
VIII. De quatuor Mundi Regionibus, & de Ventis.	28
IX. De locorum mensuris.	30
X. De	

X. De Oceano ejusque partibus.	32
XI. De magnis sinibus Oceani.	35
XII. De Mari Interno.	37
XIII. De Navigatione Oceani.	40
XIV. Summa totius orbis diviso.	42

L I B E R II.

I. Summa Europa descriptio.	45
II. De Hispania.	47
III. Divisio Hispania Veteris.	49
IV. De Nobilioribus Hispania fluvii, & Urbibus olim claris.	52
V. De incolis Hispania, ac recentiori ejus divisione.	53
VI. De Urbibus, Portubus, & Academiis hodie claris.	58
VII. De Insulis ad Hispaniam.	60
VIII. De Gallia.	61
IX. De Gallia Braccata, qua & Narbonensis provincia.	63
X. De Gallia Comata, ac prima ejus parte Aquitania.	65
XI. De Gallia Celtica, seu Lugdunensi.	66
XII. De Gallia Belgica; item Fluminibus universa Gallia Transalpina.	68
XIII. De incolis Gallia, ac posteriori ejus divisione.	72
XIV. De recentiori Gallia, ejusque in varias Provincias divisione.	76
XV. De Urbibus Gallia celebribus, Academicisque illustribus.	78
Z	XVI. De

XVI. De Sabaudia, ac Burgundia Comi- ratu.	81
XVII. De Helvetiis & Vallefiis.	82
XVIII. De Hodierna Belgica, sive de In- feriore nunc Germania.	85
XIX. De præcipuis Inferioris Germania Urbibus.	88
XX. De Britannicis Insulis.	95
XXI. Divisio Veteris Britannia, item de fluviiis & opidis.	96
XXII. De Incolis Britannia.	98
XXIII. De Anglia.	101
XXIV. De Scotia.	103
XXV. De Hibernia.	104

LIBER III.

I. De veteri Germania.	106
II. Divisio Veteris Germania, ac pri- mum de Vindilibus & Inga vonibus.	110
III. De Ista vonibus, Hermionibus, atque Bastarnis, item Suevia, & Veterum Germanorum habitationibus.	114
IV. De Vindelicia & Norico.	120
V. De fluviiis, silvis ac montibus Ger- mania.	121
VI. De Incolis Germania.	123
VII. Quota pars Germania subjecta fue- rit Imperio Romano.	125
VIII. De variis Germania Regnis, ac novissima ejus divisione.	127
IX. De Imperii Germanici provinciis, citra Rhenum in Gallico solo sitis.	129
X. Sue-	

X. Suevia, Franconia, Palatinatus Rheni.	133
XI. Palatinatus Superior, Bavaria, Sa- lisburgiensis Archiepiscopatus, Tirolis Comitatus.	135
XII. Croatia, Vinidorum Marchia, Car- niola, Carinthia, Stiria & Austria.	136
XIII. Bojohamia, Moravia, Silesia, Lu- satia.	138
XIV. Marchia Brandeburgiensis, Pomē- rania, Meckeloburgium, Holsatia.	141
XV. Luneburgiensis Ducatus, Bremensis Archiepiscopatus, Frisia Orientalis, Westfalia, Clivia & Montanus Du- catus.	144
XVI. Hassia, VVetteravia, Buchovia, Thuringia.	146
XVII. Misnia, Saxonia, Brunsvicensis Ducatus.	148
XVIII. De Archiepiscopatibus & Aca- demiis Germania.	150
XIX. Dania Regnum.	151
XX. Norvagia, Finnomarchia, Islandia, Gronlandia, Frieslandia.	152
XXI. Suedia, Botnia, Scrickfinnia, Lap- pia, Finnia.	155
XXII. De Italia & variis ejus nomini- bus.	157
XXIII. De divisione veteris Italia.	159
XXIV. Ligures, Taurini, Cottj & Ideonni Regna; Salassi, Lepontj, Euganei, Rhati, Veneti, Carni, Histri.	161
Z. 2.	XXV. De

xxv. De Gallis Cisalpinis.	165
xxvi. Etruria & Umbria.	166
xxvii. De Sabinis & Latio.	169
xxviii. Picentes, Vestini, Marrucini, Peligni, Marfi, Frentani, Samnites, Hirpini.	172
xxix. De Campania & Picentinis, Apu- lia, Calabria.	173
xxx. De Lucanis, Brutiis & Magna Græcia.	176
xxxi. De fluviis Italia.	178
xxxii. De Montibus Italia.	180
xxxiii. De variis Italia incolis.	181
xxxiv. De novissima Italia divisione.	184
xxxv. Histria, Forum Iulium, Marchia Tarvisiana, Grifones, Helvetiorum stipendiarij, & Pedemontium.	186
xxxvi. Lombardia, & Genuensis ager.	188
xxxvii. Tuscia, Romaniola, Marchia Anconitana, Romanus ager & Du- catus Spoletanus.	191
xxxviii. De Regno Neapolitano.	194
xxxix. De Urbibus Regni Neapolitani.	196
xl. De Episcopatibus Italia, Academiis, & urbium clarissimarum Epithetis.	197
xli. De Sicilia.	199
xlii. De incolis Sicilia & nova ejus de- scriptione.	202
xliii. De Sardinia & Corsica.	204

LIBER IV.

. De Pannonia.	207
I. De incolis Pannoniarum & de Regno Hungariae	209
II. De Sclavonia & Bosnia.	211
III. De Illyrico.	212
IV. De incolis Illyrici, & nova ejus descriptione.	214
V. De Gracia, & summa ejus divisione.	215
VI. De Epiro & Peloponneso.	217
VII. De Hellade, seu Gracia propria dicta, & Thessalia.	219
VIII. De Macedonia.	221
IX. De Fluviis, Montibus ac Insulis Graciae adjacentibus.	224
X. De incolis Graciae & nova ejus descriptione.	226
XI. De Creta Insula.	228
XII. De Thracia.	230
XIII. De Urbibus veteris Thracia, Fluviis ac Montibus.	231
XIV. De incolis Thracia & urbibus nunc claris: item de Patriarchis Gracianicae religionis.	233
XV. De Maesia.	235
XVI. Summa universae Scythiae descriptio. Item de veteri Scythia Europaea.	237
XVII. De Dacia.	240
XVIII. Transsylvania, Valachia & Moldavia descriptio.	242

xx.	Tattaria minor; ubi Taurica Chersonesus.	243
xxi.	Sarmatia Europaea.	245
xxii.	De incolis Sarmatia, fluvii ac montibus: item de Hyperboreis.	246
xxiii.	De Polonia regno Provinciisque ei subjectis.	251
xxiv.	Polonia proprie dicta.	250
xxv.	Lituania, Russia & Podolia.	252
xxvi.	Volinia, Podelassia, Masovia, Livonia, Samogitia.	254
xxvii.	De Borussia & Cassubia: item de Episcopatibus & Academiis regni Polonici.	256
xxviii.	Moscovia sive Russia Alba Ducatus Magnus.	258

LIBER V.

i.	Summa Asia descriptio.	261
ii.	Scythia Asiatica & Sarmatia Asiatica; item Serica & Sogdiana.	263
iii.	Summa Tattaria descriptio.	265
iv.	Tattaria deserta, Zagataia & Turckestan.	266
v.	Cataini Magni Chani Imperium; item Tattaria vetus.	269
vi.	De Sinarum regione sive China.	271
vii.	De India Veteri.	274
viii.	Summa India nova descriptio.	276
ix.	Cambaia, Narsinga, Malabar, Orixia.	278
x.	Bengala, Pegu, Sian, Camboia, India Septem	

<i>Septemtrionalis.</i>	280
XI. <i>Insula in Indico mari.</i>	281
XII. <i>De Persarum imperio.</i>	282
XIII. <i>Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamisus, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia.</i>	283
XIV. <i>Persis, Susiana, Assyria, Media.</i>	286
XV. <i>De varia imperii Asiatici mutatione, nova Sophorum regni descriptione; item de regno Ormuz.</i>	287
XVI. <i>De reliquis veteris Asia regionibus, quas nunc Turcarum Imperator obtinet: & speciatim de Albania, Iberia, Colchide & Armenia.</i>	289
XVII. <i>Cappadocia, Galatia, Pontus, Bithynia.</i>	292
XVIII. <i>Asia Minor sive proprie dicta.</i>	294
XIX. <i>Lycia, Pamphylia & Cilicia.</i>	297
XX. <i>Summa Syria descriptio: item Palestina; sub qua Idumaea & Iudaea.</i>	299
XXI. <i>Samaria, Galilea, Phœnice & Libanus.</i>	303
XXII. <i>Antiochene, Comagene & Cœlesyria.</i>	306
XXIII. <i>Mesopotamia & Babylonia.</i>	308
XXIV. <i>Arabia.</i>	310
XXV. <i>De Turcico imperio, urbibusque sub eo claris.</i>	313
XXVI. <i>Cyprus & Rhodus.</i>	315

LIBER VI.

I.	<i>Summa Africa descriptio.</i>	318
II.	<i>Aegyptus.</i>	319
III.	<i>De incolis Aegypti ac Nilo flumine: item de Libya exteriore.</i>	321
IV.	<i>Cyrenaica, Africa Minor, Libya de- serta, Troglodyta & Garamantes.</i>	324
V.	<i>Numidia & Mauritania.</i>	326
VI.	<i>Gatuli, Atlas Mons, Libya interior & Ethiopia.</i>	329
VII.	<i>De incolis uniuersae Africa noua- que eius descriptione: ac primum de Aegypto.</i>	331
VIII.	<i>Barbaria.</i>	333
IX.	<i>Bilodulgerit, Sarra desertum, Ni- grita, Abissini.</i>	335
X.	<i>Ethiopia exterior sive inferior; item insulae Africa adjacentes.</i>	337
XI.	<i>Summa America descriptio.</i>	340
XII.	<i>America Septentrionalis sive Me- xicana.</i>	344
XIII.	<i>Florida, Nova Granata, Califor- nia, Nova Hispania.</i>	346
XIV.	<i>America Meridionalis, seu Peru- uiana.</i>	348
XV.	<i>De Insulis Novi Orbis.</i>	351
XVI.	<i>Magellanica.</i>	352

F I N I S.

F629
C649p

